9η ΣΥΝΟΔΟΣ Κ.Ε.

Προτάσεις - Συμβολή

Στον

ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΔΙΑΛΟΓΟ

5ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

9η ΣΥΝΟΔΟΣ Κ.Ε. 5ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΠΑΣΟΚ

ΔΟΣ Κ.Ε.

ΚΩΣΤΑΣ ΣΚΑΝΔΑΛΙΔΗΣ

ιδεολογική
πολιτική
οργανωτική

Αναγέννηση του ΠΑΣΟΚ

Θέσεις και προτάσεις μπροστά στο 5ο Συνέδριο

Για το κείμενο αυτό τη βάση αποτέλεσε η ομιλία μου στην Αθήνα στις 2 Δεκεμβρίου '98.

Είναι συμβολή στον προσυνεδριακό διάλογο που ξεκίνησε το ΠΑΣΟΚ μπροστά στο 5ο Συνέδριο.

Είμαι βαθύτατα πεπεισμένος ότι αυτό το Συνέδριο οφείλει να επικυρώσει και να αποσαφηνίσει με αποφάσεις προβληματισμούς μιας ολόκληρης δεκαετίας και να οριοθετήσει ιδεολογικά, πολιτικά και οργανωτικά το ΠΑΣΟΚ του 21ου αιώνα.

Η αναγέννηση του ΠΑΣΟΚ, εδώ που φθάσαμε, είναι προϋπόθεση για επιστροφή στις νίκες και για την προοπτική ενός Κινήματος που με τόση δύναμη εμπιστεύτηκε ο λαός μας.

Κώστας Σκανδαλίδης

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Βρισκόμαστε ξανά σε σημαντική ώρα ευθύνης και απόφασης.

Η χώρα ετοιμάζεται να κάνει ένα μεγάλο βήμα εμπρός. Για πρώτη ίσως φορά στη νεώτερη ιστορία της είναι τόσο ώριμη, αποφασισμένη και έχει τόσο ευνοϊκές προοπτικές και εμφανείς δυνατότητες.

Η Ευρώπη, ο φυσικός χώρος μας -γεωπολιτικά, ιστορικά και πολιτισμικά- οικοδομεί με βήματα σταθερά την οικονομική της ενοποίηση και την ανταγωνιστικότητα της σ' ένα κόσμο ανοιχτών συνόρων. Ταυτόχρονα αναζητεί την προοδευτική εξέλιξη και αρχιτεκτονική της. Η κοινωνία γεννά διαρκώς νέες ανάγκες, διατυπώνει ερωτήματα και αιτήματα. Ζεί υπό το κράτος εξελίξεων που υπερβαίνουν κατά πολύ τα στενά τοπικά, περιφερειακά ή και εθνικά της όρια. Νοιώθει έντονη την αβεβαιότητα και τη ρευστότητα μιας πολύχρονης μεταβατικής αλλά και εγκυμονούσας εποχής.

Ο πολίτης συνειδητοποιεί στον αιώνα της επικοινωνίας, ότι ο παραγόμενος πλούτος συνεχώς διευρύνεται και οι δυνατότητες για να ζήσει καλύτερα, πολλαπλασιάζονται. Προσπαθεί να ερμηνεύσει το πως και το γιατί της προϊούσας ανασφάλειας, της εντεινόμενης ανισότητας, των πολλαπλασιαζόμενων αδιέξοδων που βιώνει, στη δύσκολη καθημερινότητα του.

Σε μια εποχή εξόχως αντι-ηρωϊκή, όπως η δική μας, οι μακρές αφηγήσεις και η επική ρητορεία χάνουν την αξία και τη σημασία τους.

Τα οράματα και οι νομοτέλειες προσγειώνονται στην πραγματικότητα της εικονικής κοινωνίας, του καπιταλισμού των χρηματιστηρίων, της διαπλοκής των συμφερόντων, της συναλλαγής και του ατομικισμού.

Ο λαός ζητά από την πολιτική για μια ακόμη φορά ένα σίγουρο δρόμο προς τα εμπρός, ενώ ταυτόχρονα κοιτάζει την πολιτική δύσπιστος και αποστασιοποιείται από αυτή.

Συχνά την αποδοκιμάζει, κάποτε τη λοιδορεί και τελικά απλώς την ανέχεται.

Το κρύσταλλο αυτής της πραγματικότητας δεν αντέχει για πολύ.
Η θα σπάσει ή θα το σπάσουμε.

Εμείς, φορείς των προοδευτικών ιδεών για μια ολόκληρη εποχή, έχοντας πλήρη συναίσθηση ότι κρατάμε με τη λαϊκή εντολή το τιμόνι στα χέρια μας, πολλές φορές νιώθουμε αιχμάλωτοι της πλούσιας ιστορικής μας διαδρομής. Ξοδευόμαστε σε άγονες αντιπαραθέσεις με το βλέμμα στραμμένο προς τα πίσω και προσπαθούμε να μοιράσουμε τη φτώχεια ασήμαντων ακόμη και ανύπαρκτων εξουσιών.

Από το άλλο μέρος ο πολίτης διακατέχεται από σύγχιση για την ιδεολογική μας αναφορά και ταυτότητα. Δε μπορεί να διακρίνει την προοδευτική μας στρατηγική και πρόταση από ένα φαινομενικά συντηρητικό μονόδρομο. Δεν αντιλαμβάνεται τις ατέρμονες εσωτερικές αντιπαραθέσεις και έριδες πάνω σε ασήμαντα ζητήματα που δεν τον αγγίζουν. Έχει ασαφή εικόνα των διαφορετικών απόψεων στο χώρο μας σε σημαντικά θέματα του καιρού μας. Νιώθει ότι αυτό το ΠΑΣΟΚ, με τις τόσες απώλειες στις τελευταίες τοπικές εκλογές έκλεισε τον κύκλο του ως οργανωμένη έκφραση κοινωνικών δυνάμεων.

Κι όμως επιτρέψτε μου να είμαι αισιοδόξος. Ο Έλληνας πολίτης γνωρίζει καλά ότι εμείς μόνο μπορούμε και τολμούμε. Εμείς μόνο μπορούμε να επωάσουμε το νέο, το ριζοσπαστικό, το πρωτοπόρο. Γι' αυτό μας εγκαλεί πριν περάσουμε τον κάβο μιας ανεπανόρθωτης ήττας για τον τόπο και την παράταξη να *αλλάξουμε ρότα*.

Να προχωρήσουμε τώρα στην ιδεολογική, πολιτική, οργανωτική *ανασύνταξη των δυνάμεων μας* που θα ανοίξει οριστικά τον κύκλο της νέας εποχής.

Να αποκαταστήσουμε τώρα το κλίμα ενότητας, συνοχής, επανασυσπείρωσης και κινητοποίησης για *νικηφόρα πορεία* με πρώτο στόχο τις ευρωεκλογές και δεύτερο τις εθνικές εκλογές. Εμείς μπορούμε να σπρώξουμε τον τόπο προς τα εμπρός. Εμείς οικοδομούμε το αύριο.

Απέναντι σ' αυτή την απαίτηση έχουμε χρέος να προχωρήσουμε, μετά από το υποδειγματικό Συνέδριο διαδοχής του '96 και μετά από μια υπερδεκάχρονη αναζήτηση πάνω στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας μας, στην ποθητή νέα ιστορική σύνθεση των δυνάμεων μας. Όχι με όρους παρελθόντος ακόμη και του πιο πρόσφατου, αλλά πάνω στο έδαφος της νέας και εγκυμονούσας πραγματικότητας.

Στο *5ο Συνέδριο* πρέπει να μιλήσουμε καθαρά, να συμφωνήσουμε και να αποφασίσουμε για το *ΠΑΣΟΚ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ*.

- Να μιλήσουμε χωρίς μισόλογα και υπεκφυγές για την πορεία της Ελλάδας στο δύσκολο κόσμο των ανοιχτών συνόρων.

- Να μιλήσουμε για το *ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ*.

- Να χαράξουμε πάνω στις αξεπέραστες και διαχρονικές αξίες, τις αρχές και τους στόχους μας, τη νέα πορεία του προοδευτικού κινήματος, των δυνάμεων του δημοκρατικού σοσιαλισμού και της σύγχρονης αριστεράς.

- Να χαράξουμε τη *ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ* που απαντά στην ανασφάλεια και την αβεβαιότητα των πολιτών και της κοινωνίας.

- Και να πούμε επιτέλους χωρίς φιοριτούρες και έπεα πτερόεντα ποιοι είμαστε και τι θέλουμε για το ΠΑΣΟΚ, από το ΠΑΣΟΚ του 21ου αιώνα.

- Να προχωρήσουμε χωρίς χρονοτριβή *ΤΩΡΑ ΣΤΗΝ ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ ΠΑΣΟΚ.*

Η διαμόρφωση αυτής της *ΝΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ* προϋποθέτει την *ΕΝΟΤΗΤΑ* όλων των δυνάμεών μας και τη δημιουργική συμμετοχή τους στην πορεία προς το Συνέδριο. Και θα γεννήσει ως συνειδητή απόρροια της τη *ΝΕΑ ΕΝΟΤΗΤΑ*. Αυτή που θα οδηγήσει το ενιαίο, ενωμένο, πολυσυλλεκτικό, αξιόπιστο, ανανεωμένο και προ παντός πλειοψηφικό ΠΑΣΟΚ στα επόμενα κρίσιμα χρόνια.

Είναι *ΩΡΑ ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗΣ* λοιπόν για όλους μας, με το βλέμμα στραμμένο εμπρός !

«3η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ» ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Οι θεμελιώδεις αξίες και στόχοι που προσδιόρισε η διακήρυξη της *"3ης Σεπτέμβρη"*, παρά τις διαδοχικές προσαρμογές και στροφές που ακολούθησαν ως σήμερα, ούτε ξεπεράστηκαν από της ιστορία, ούτε αποδοκιμάστηκαν από το λαό, ούτε αναιρέθηκαν στην πράξη.

Αντίθετα υπήρξαν σ' όλες τις φάσεις της ιστορικής μας διαδρομής ο φάρος, η πηγή της έμπνευσης του αιτήματος της Αλλαγής. Άλλοτε το αίτημα αυτό έπαιρνε τη μορφή της δικαιότερης διανομής του πλούτου, άλλοτε έπαιρνε τη μορφή των θεσμικών μεταρρυθμίσεων, άλλοτε έπαιρνε τη μορφή του εκσυγχρονισμού των δομών.

Η συνεκτική ρίζα του πατριωτικού με τον σοσιαλιστικό και δημοκρατικό χαρακτήρα του Κινήματος μας, έτσι όπως εκφράζεται από το τετράπτυχο Εθνική Ανεξαρτησία – Λαϊκή Κυριαρχία – Κοινωνική Απελευθέρωση – Δημοκρατική Διαδικασία παραμένει αναλοίωτο. Οι σκοποί και οι αξίες παραμένουν σταθεροί και αμετάβλητοι. Αυτό που αλλάζει είναι τα μέσα, τα δεδομένα, οι συνθήκες.

Η κατοχύρωση της *λαϊκής κυριαρχίας* από το ΠΑΣΟΚ της πρώτης περιόδου αποτελεί τη μεγάλη κατάκτηση αλλά και την κυρίαρχη προσφορά του ιστορικού κύκλου της μεταπολίτευσης. Έχουμε μια Δημοκρατία ισχυρή, δρώσα, θωρακισμένη απέναντι σε κάθε απειλή και ταυτόχρονα ιδιαίτερα προοδευτική ακόμη και στα πιο προωθημένα ευρωπαϊκά πλαίσια.

Η ολοκλήρωση της δεύτερης συνταγματικής αναθεώρησης που βρίσκεται μπροστά μας οφείλει να διευρύνει αυτή την κατάκτηση στο χώρο της *προστασίας των ατομικών και συνταγματικών δικαιωμάτων και ελευθεριών*, μέσα στα *νέα δεδομένα της ηλεκτρονικής δημοκρατίας*. Οφείλει να διασφαλίσει τον *έλεγχο των πάσης φύσεως εξουσιών*. Οφείλει να κατοχυρώσει τη *σύγχρονη διοικητική διαίρεση της χώρας* και να *θεσπίσει μόνιμους κανόνες* λειτουργίας του πολιτικού συστήματος και της διάταξης των πολιτικών του δυνάμεων.

Η *δημοκρατική διαδικασία* είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη λαϊκή κυριαρχία. Η ίδια αποτελεί κυρίαρχη και κύρια συνιστώσα, στόχο και αυτοσκοπό, αξία, αρχή και πάγια πρακτική της πολιτικής διαδικασίας ως βαθειάς κοινωνικής διεργασίας.

Το σύγχρονο περιεχόμενο του πατριωτισμού δεν αφίσταται των στόχων ασφάλειας, άμυνας, κυριαρχίας της χώρας, στόχοι που εξακολουθούν να βρίσκονται στην πρώτη γραμμή. Η στρατηγική της *εθνικής ανεξαρτησίας* συνδέεται, όμως, διαρκώς και περισσότερο μέσα από τις διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης με την ισχυρή και ανταγωνιστική οικονομία, με την αυτοτροφοδοτούμενη και εξωστρεφή ανάπτυξη, με την σύγχρονη κοινωνική οργάνωση.

Η αφύπνιση, η ενότητα, η κινητοποίηση όλων των υλικών και ανθρώπινων πόρων του ελληνισμού στην επίτευξη των καθοριστικών αναπτυξιακών, παραγωγικών και κοινωνικών του στόχων, *είναι η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος του σύγχρονου πατριωτισμού.*

Αυτή η εξέλιξη θα βαθύνει ακόμη περισσότερο την *άρρηκτη σχέση του αγώνα για την εθνική ανεξαρτησία με τη στρατηγική της κοινωνικής απελευθέρωσης*. Τη σύγχρονη και επίκαιρη σοσιαλιστική πρόταση για την κοινωνική αλλαγή και την οικοδόμηση της ισχυρής, προοδευτικής, δημοκρατικής και σύγχρονης κοινωνικής οργάνωσης.

✔ Πρόταση που οφείλει να ενσωματώσει τις διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης, του ανταγωνισμού και της ανάπτυξης, καθώς και το νέο τεχνολογικό μοντέλο παραγωγής στη *φιλοσοφία και τη στρατηγική της κοινωνικής απελευθέρωσης*.

✔ Πρόταση που οφείλει να αναγνώσει τις *κυρίαρχες σήμερα αντιθέσεις*. Τις νέες κατανομές ισχύος. Την αντιπαράθεση της παραγωγικής με την χρηματιστηριακή οικονομία. Τη συμμετοχή ή όχι των εθνών και των λαών στα οφέλη της ανάπτυξης

✔ Πρόταση που οφείλει να επανεξετάσει και οριοθετήσει και να κατοχυρώσει *τον αναντικατάστατο ρόλο του σύγχρονου Κράτους* στο χώρο της ανάπτυξης, του κράτους δικαίου, του κοινωνικού κράτους

✔ Πρόταση που οφείλει να συνδέσει αυθεντικά τη δημοκρατία, τον πολιτισμό, την πολιτική, τους κοινωνικούς, τους δημόσιους και ιδιωτικούς θεσμούς της με *την κοινωνία των ανοιχτών οριζόντων της πολυεθνικής και πολυπολιτισμικής πραγματικότητας.*

✔ Πρόταση που οφείλει να διαμορφώσει ρυθμιστικό πλαίσιο σε εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο για την αγορά και τον ανταγωνισμό στη βάση της αρχής:

- *ναι στην οικονομία της αγοράς*
- *όχι στην κοινωνία της αγοράς*
- *ναι στην κοινωνία της ευημερίας και της αλληλεγγύης*

Οι ιδρυτικές επιδιώξεις μας συμπυκνώνονται στον *εθνικό – πατριωτικό, ευρωπαϊκό-προοδευτικό, οικουμενικό-σοσιαλιστικό* χαρακτήρα του ΠΑΣΟΚ.

Αυτή η σύγχρονη έκφραση προσδιορίζει και επικαθορίζει την εθνική στρατηγική, τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό και το νέο διεθνισμό των προοδευτικών δυνάμεων της χώρας.

Η "3η Σεπτέμβρη", είναι παρούσα ως ψυχή της ιδεολογικής μας αναφοράς, ως πυξίδα για τη νέα πορεία. Μια πορεία που έχουμε χρέος να αποσαφηνίσουμε απέναντι στο λαό με νέους σύγχρονους και προοδευτικούς όρους.

Πρέπει να ξανασκεφτούμε τη θέση και την προοπτική της χώρας, τον γεωπολιτικό και γεωστρατηγικό της προσανατολισμό, όχι – προς Θεού – αμφισβητώντας βασικές επιλογές όπως η ένταξη στην ευρώπη, η διαβαλκανική συνεργασία, η βελτίωση των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, αλλά εντάσσοντας αυτές τις επιλογές σε ένα συνολικό εθνικό σχέδιο.

Ένα σχέδιο το οποίο "βλέπει" στον κρίσιμο γεωπολιτικό χρόνο που συμβολίζει το 2020. Ένα σχέδιο το οποίο περνά από τον κρίσιμο για τη χώρα μεσοσταθμό που συμβολίζει το 2004.

Το 2020 δεν είναι ένας τυχαίος συμβολικός χρόνος όπως για παράδειγμα το 1984 στην προφητεία του Όργουελ. Είναι ένας πραγματικός γεωστρατηγικός και ιστορικός σταθμός προς τον οποίο συγκλίνουν οι μεσο-μακροπρόθεσμες επιδιώξεις των δυνάμεων που διαμορφώνουν σήμερα τη στρατηγική των παγκοσμίων εξελίξεων.

Σ' αυτό το σταθμό και γι' αυτό το χρόνο ξετυλίγονται οι νέες στρατηγικές επεξεργασίες των ΗΠΑ που όντας η μόνη ουσιαστικά υπερδύναμη με όλη τη σημασία της λέξης (στρατιωτικά, πολιτικά, οικονομικά, πολιτιστικά) θέλει να σχεδιάσει και να καθοδηγήσει τις εξελίξεις. Στον ίδιο χρόνο προβλέπεται η διαμόρφωση της τελικής αρχιτεκτονικής και η πρώτη ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στον ίδιο χρόνο φαίνεται να προσδιορίζονται τόσο ο επανακαθορισμός του ρόλου της Ρωσίας, όσο και η παρουσία της Κίνας ως παγκόσμιας ή περιφερειακής δύναμης.

Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι ο ορίζοντας μιας εικοσαετίας είναι βραχύς για τέτοιου είδους επιδιώξεις και ότι σε άλλες εποχές θα απαιτούσε πρόβλεψη πεντηκονταετίας ή και αιώνα. Όμως, η ταχύτητα των εξελίξεων και των αλλαγών που σήμερα συντελούνται, η τρομακτική ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και η τεχνολογική έκρηξη, έχουν σμικρύνει δραματικά τον

ιστορικό χρόνο σωρεύοντας με ασύλληπτη ταχύτητα νέα δεδομένα.

Το ότι ο ελληνισμός μπορεί σήμερα να επανακάμψει ακμαίος στο ιστορικό προσκήνιο το οφείλει εν πολλοίς στην παρουσία, τη συμβολή, τη δράση και την πρωτοβουλία του Κινήματός μας στο τελευταίο τέταρτο του αιώνα. Η δεκαετία του '80 έθεσε τις βάσεις της αναγέννησης του ελληνισμού. Η δημοκρατία, η δικαιοσύνη, η ισονομία, η ισοπολιτεία, το κράτος-πρόνοιας, η συμφιλίωση, η άρση των κραυγαλέων κοινωνικών, περιφερειακών και οικονομικών ανισοτήτων, απέκτησαν όνομα. Και στερεώθηκε η κοινωνική συνοχή και η ενότητα του ελληνισμού. Η δεκαετία του '80 ορόσημο στη νεώτερη ελληνική ιστορία κρίθηκε ιστορικά τελεσίδικα και δικαιώθηκε. Τελεία και παύλα.

Η δεκαετία 1994-2004 θέτει τις βάσεις της επανάκαμψης του ελληνισμού στο ιστορικό προσκήνιο ως ισχυρής και σύγχρονης δύναμης.

Το 2004 δεν είναι μόνο συμβολικός χρόνος για τη χώρα μας λόγω των ολυμπιακών αγώνων. Είναι ο πραγματικός χρόνος που έχουμε στη διάθεσή μας να ολοκληρώσουμε την πρώτη φάση της ισχυρής και σύγχρονης Ελλάδας. Μιας Ελλάδας ενσωματωμένης στις κεντρικές ευρωπαϊκές διαδικασίες, ικανής να στέκεται στα πόδια της, να ολοκληρώνει τις υποδομές της, να ανασυγκροτεί την παραγωγική της βάση, να δίνει τη μάχη από την άλλη όχθη, *του ισχυρού εταίρου και όχι του "φτωχού συγγενή".*

Και σ' αυτή τη δεκαετία το ΠΑΣΟΚ κυριαρχεί στο κέντρο του πολιτικού μας συστήματος ως ο μεγάλος, ενιαίος, τελειοψηφικός και προοδευτικός φορέας που μπορεί να εγγυηθεί το μεγάλο αυτό άλμα προς τα εμπρός. Η ομαλή διαδοχή του Ανδρέα Παπανδρέου, με την πολιτική του οποίου ουσιαστικά ξεκίνησε και συνεχίζεται η νέα ιστορική φάση για τη χώρα μας και η ανάληψη από τον Κώστα Σημίτη και το ΠΑΣΟΚ του εγχειρήματος, δίνει στο 2004 για όλους μας ένα ακόμη ξεχωριστό νόημα. Συνδέεται άρρηκτα με την προοπτική της μεγάλης δημοκρατικής και προοδευτικής παράταξης.

Όραμά μας η δημιουργία της ισχυρής και σύγχρονης Ελλάδας στην ενωμένη και προοδευτική Ευρώπη.

Για να ολοκληρωθεί στην ιστορική πράξη αυτή η δυνατότητα οφείλουμε κατ' αρχή και ανυπερθέτως να ενσωματωθούμε στο ευρύτερο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι και να συμμετέχουμε ισότιμα και ενεργά στη σημερινή αλλά, κυρίως, στη μελλοντική αρχιτεκτονική της Ευρώπης.

Η Ευρώπη δεν είναι μόνο ο χώρος μιας αναγκαίας οικονομικής ολοκλήρωσης που θα επιτρέψει στα ευρωπαϊκά έθνη να ανταποκριθούν με επιτυχία στον κόσμο του ανταγωνισμού. Είναι, ταυτοχρόνως, ο χώρος όπου δοκιμάζεται και κρίνεται εν πολλοίς η προοδευτική πρόταση και προοπτική που θα σηματοδοτήσει το παρόν και το μέλλον του πλανήτη.

Το δικό μας όραμα, κατά συνέπεια, δεν είναι μόνο η ΟΝΕ, που αποτελεί απλώς το πρώτο και για μας στρατηγικής σημασίας βήμα, αλλά *η δημιουργία μιας ισχυρής και σύγχρονης Ελλάδας σε μια ενωμένη και προοδευτική Ευρώπη*. Μια Ευρώπη που μόνο ενωμένη στα φυσικά της σύνορα ως ενιαία πολιτική, κοινωνική και οικονομική οντότητα πολυπολιτισμικού και πολυεθνικού χαρακτήρα μπορεί να αποτελέσει τον πραγματικά προοδευτικό πόλο στη νέα παγκόσμια πραγματικότητα. Αντιθέτως, σε μια συντηρητική χαλαρή Ευρωπαϊκή Ένωση υποταγμένη πλήρως στις δυνάμεις της αγοράς και ελεγχόμενη από εξωγενείς διαδικασίες και παράγοντες, η Ελλάδα θα είναι ένα φτωχό "οικονομικό" πιόνι στη σκακιέρα των μεγάλων δυνάμεων. *Στην προοδευτική Ευρώπη η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να αναδυθεί ως πνευματική, πολιτισμική και ηθική δύναμη αναφοράς.*

Η επείγουσα προτεραιότητα που θέτει ο λαός μας για διαρκή αναβάθμιση της χώρας μας στο πλαίσιο της δυναμικής και επιταχυνόμενης πορείας ενοποίησης, πρέπει παράλληλα να συνοδεύεται με συγκεκριμένες πρωτοβουλίες στη διαμόρφωση της εναλλακτικής πρότασης της ευρωπαϊκής αριστεράς για την τελική αρχιτεκτονική της Ενωμένης Ευρώπης.

Αν το 2004 είναι ορόσημο για το μεγάλο βήμα που κάνει η χώρα μας στον πρώτο στόχο, το 2020 είναι ορόσημο για τον δεύτερο.

Η Ελλάδα ισχυρή περιφερειακή δύναμη στα Ευρωπαϊκά Βαλκάνια

Κάτω από αυτό το πρίσμα είναι φυσικό η Βαλκανική χερσόνησος να βλέπει το 2020 ως *ενιαία οντότητα ενσωματωμένη στην Ευρωπαϊκή Ένωση*.

Η πρωτοβουλία πρέπει και μπορεί να ανήκει σε μας. Έχουμε όλες τις δυνατότητες να καταστήσουμε γεωστρατηγικά τη χώρα ισχυρή περιφερειακή δύναμη στα Ευρωπαϊκά Βαλκάνια. Φτάνει με τόλμη και πρωτοβουλία να υπερβούμε τις ιστορικές μας φοβίες, να ξεπεράσουμε άκριτους σωβινισμούς και να σχεδιάσουμε μια βαλκανική στρατηγική ευρωπαϊκού προσανατολισμού.

Η ανάπτυξη πολυδύναμης και πολυμερούς διαβαλκανικής συνεργασίας ξεκινά από την προστασία της ειρήνης των συνόρων και της εδαφικής ακεραιότητας των κρατών, την κατοχύρωση του δικαιώματος των εθνών στην ύπαρξη δικής τους πατρίδας. Επεκτείνεται στη μεταφορά και διάχυση της τεχνογνωσίας στο χώρο, στις κοινές και σύγχρονες υποδομές και τα διαβαλκανικά δίκτυα επικοινωνίας, μεταφορών, ενέργειας, στην ανάπτυξη οικονομικής και κοινωνικής συνεργασίας, στην οργάνωση των ανοικτών πια συνόρων στην περιοχή. Και ολοκληρώνεται με τον στρατηγικό προσανατολισμό της Βαλκανικής ως ιδιαίτερης οντότητας του ευρωπαϊκού χώρου.

Διακόσια χρόνια μετά, το όραμα του Ρήγα για τα ευρωπαϊκά βαλκάνια και τον ιστορικό ρόλο του ελληνισμού αναδύεται στο ιστορικό προσκήνιο ως μια πραγματική πιθανότητα για την οποία ο ελληνισμός οφείλει να ξοδέψει και χρόνο και πόρους και προσπάθεια.

Να εξαντλήσει όλες του τις φυσικές και παραγωγικές δυνατότητες.

Η Τουρκία απέναντι στις ΗΠΑ και την Ευρώπη

Η Τουρκία από γεωστρατηγική άποψη είναι μια μεσαίου μεγέθους δύναμη. Όμως, παρά τον αβέβαιο γεωπολιτικό της προσανατολισμό και την ασταθή εθνική της συνοχή, έχει συναίσθηση της ιστορικής της σημασίας και αναπτύσσει ισχυρές περιφερειακές βλέψεις.

Η μακρόσυρτη φάση του μετα-αυτοκρατορικού της επαναπροσδιορισμού συνεχίζεται με αμείωτη ένταση και σε συνάρτηση με τον εγγενή επεκτατισμό της από την εποχή του Κεμάλ. Δεν είναι μόνο οι δύο αντιμαχόμενοι προσανατολισμοί που συγκρούονται. Δηλαδή η κίνηση προς τη Δύση μέσω της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και του εκσυγχρονισμού που προϋποθέτει ή η κίνηση προς το Νότο μέσω της ενιαίας μουσουλμανικής κοινότητας και της ανάπτυξης του ισλαμικού φονταμενταλισμού.

Αναπτύσσεται ολοένα ισχυρότερη η κίνηση της Τουρκίας προς την Ανατολή που πάνω στο αίσθημα της εθνοτικής (γλωσσικής και πολιτισμικής) ταυτότητας κινεί ένα πιο στέρεο εθνικισμό.

Για μας, φαντάζει πολλές φορές ακατανόητη η πεισματική εμμονή της Αμερικής να επιβάλει στην Ευρώπη την άμεση "υποδοχή" της Τουρκίας στην ευρωπαϊκή οικογένεια. Κι αυτό γίνεται ακόμη πιο ακατανόητο σε όσους υποστηρίζουν το μύθο περί υποβάθμισης του ρόλου της Τουρκίας μετά τον ψυχρό πόλεμο. Ότι, από τη στιγμή που δεν έχει ρόλο ως στρατιωτική βάση στο υπογάστριο της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, η Τουρκία έχασε ένα σημαντικό και αναντικατάστατο γεωστρατηγικό όπλο. Ακόμη και η "θεωρία του χωροφύλακα" στον ευρύτερο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής δεν αποδίδει σωστά τη σύγχρονη πραγματικότητα και φαίνεται να ξεπερνιέται από τις εξελίξεις.

Για τις ΗΠΑ δεν υπάρχει μόνο το δίλημμα "ισλαμική" ή "ευρωπαϊκή" Τουρκία που έρχεται και επανέρχεται κατά κόρο ως φόβος ή επιχείρημα για τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της Τουρκίας. Δεν υπάρχει μόνο η

"θεοκρατική" ή η "κοσμική" Τουρκία που κοιτάζει προς το Νότο ή τη Δύση. Υπάρχει ανάγκη μιας ελεγχόμενα "εθνικιστικής" Τουρκίας που κοιτάζει στην Ανατολή. Προς τα "Ασιατικά Βαλκάνια" που γίνονται το ισχυρότερο επίκεντρο ενδιαφέροντος στην υδρόγειο εν όψει του 2020 και προς τα οποία η Τουρκία έχει ριζωμένες βλέψεις ηγεμονικής παρουσίας στους τουρκογενείς λαούς της περιοχής.

Μια κοσμική Τουρκία που συνυπάρχει και αντιπαρατίθεται ταυτόχρονα με το θεοκρατικό Ιράν, απέναντι στη Ρωσία με την οποία έχει σχέση ιστορικής εχθρότητας και μόνιμης αντιπαλότητας, ενισχύει το γεωστρατηγικό πλουραλισμό που επιτρέπει την αμερικανική επικυριαρχία. Κατά συνέπεια η προσέγγιση της Τουρκίας στην Ευρώπη που διασφαλίζει μακροπρόθεσμα τον κοσμικό και δημοκρατικό της χαρακτήρα, επιτρέπει και προωθεί αυτό το στόχο, ενώ ταυτόχρονα εκμηδενίζει τις αυτοκρατορικές παραισθήσεις της.

Για την Αμερική αυτό είναι ένα κρίσιμης σημασίας γεωπολιτικό και στρατηγικό ζήτημα και όχι μια "οικονομική" επιλογή. Παρόλο που "ντύνεται" οικονομικά και θωρακίζεται με τον λεγόμενο "τουρκικό αγωγό" από Μπακού προς Τσεϊχάν της μεσογειακής ακτής της Τουρκίας για τον οποίο η εμμονή των Αμερικανών είναι αξιοσημείωτη. Όλα υποτάσσονται στο στόχο να καλλιεργηθεί στην Τουρκία το αίσθημα του στρατηγικού εταίρου στη λεκάνη της Κασπίας και της Κεντρικής Ασίας.

Για την Ευρώπη, όμως, στον σημερινό και αυριανό κόσμο του ανταγωνισμού, η Τουρκία δεν αποτελεί στενά πολιτικό ζήτημα, ούτε μπορεί να αντιμετωπιστεί ως τέτοιο. *Η προοπτική ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι για την Ευρώπη και τη συνοχή της και οικονομικό αλλά και ιδεολογικό, πολιτιστικό και ηθικό ζήτημα*.

Η δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο σεβασμός στους διεθνείς κανόνες και τις συνθήκες που υπαγορεύουν τη συνεργασία και προπαντός η υποκρισία απέναντι στην Κύπρο, και η αίσθηση του "κακού γείτονα"

στην περιοχή, δεν αποτελούν παρονυχίδα για την προσέγγιση της Τουρκίας στην Ευρώπη. Και αν ακόμη λησμονήσουμε τον κατακλυσμό των ευρωπαϊκών αγορών από τα εκατομμύρια των τούρκων ή το τεράστιο κόστος συντήρησης και ένταξης μιας υπανάπτυκτης αγροτικής οικονομίας στην ευρωπαϊκή οικογένεια, η Ευρώπη έχει πολιτισμικούς, ηθικούς και ιστορικούς λόγους να φοβάται τους ανεδαφικούς εραστές της αναβίωσης της "οθωμανικής αυτοκρατορίας".

Για τις ευρωπαϊκές δυνάμεις και κυρίως για το γερμανικό και το γαλλικό κεφάλαιο η τουρκική αγορά αποτελεί ενεργό πρόκληση. Σε μια οικονομία φθηνού κόστους παραγωγής, με σημαντική παραγωγική δυνατότητα και σε ότι αφορά το μέγεθος της επιχειρηματικής δραστηριότητας και σε ότι αφορά τα προσφερόμενα πλεονεκτήματα για μαζικές επενδύσεις, που μάλιστα βρίσκεται τόσο κοντά γεωγραφικά, είναι αυτονόητο το ευρωπαϊκό ενδιαφέρον. Και οι εταίροι μας πρέπει κάποτε με σταράτα λόγια να απευθυνθούν στους αμερικανούς και να τους πληροφορήσουν ότι όταν ασκούν μαζί τους πιέσεις στη χώρα μας για να αποδεχτεί τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της Τουρκίας γνωρίζουν καλά ότι εκείνο που επιθυμούν είναι το άνοιγμα της τουρκικής αγοράς στα ευρωπαϊκά κεφάλαια. Δηλαδή μια ειδική σχέση σύνδεσης με προνομιακούς όρους χωρίς το τεράστιο κόστος της ένταξης.

Ποια είναι η θέση μας. Πρέπει να είμαστε σαφείς. Σε ένα *στρατηγικό διακανονισμό* όπου η Τουρκία εγκαταλείπει κάθε σκέψη επεκτατισμού. Όπου το "κουρδικό" ως μείζον πολιτικό πρόβλημα ανθρώπινων δικαιωμάτων αντιμετωπίζεται με διεθνή συνδρομή και στη βάση των κανόνων του διεθνούς δικαίου. Όπου ο εκδημοκρατισμός της γειτονικής μας χώρας προχωρεί θεαματικά. Όπου η Ελλάδα κατοχυρώνει πλήρως τα κυρίαρχα δικαιώματα της στο Αιγαίο και την Κύπρο. Όχι μόνο καλή γειτονεία θα θέλαμε ανάμεσα στις δύο όχθες του Αρχιπελάγους αλλά και την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας θα ενισχύαμε. *Μέχρι τότε όμως είμαστε υποχρεωμένοι να προστατεύσουμε πλήρως τα εθνικά μας συμφέροντα.*

Ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική για τον Ελληνισμό

Απέναντι σ' αυτή την πραγματικότητα ο ευρωπαϊκός και ο βαλκανικός προσανατολισμός του ελληνισμού πρέπει να συμπληρωθεί σε καθημερινή βάση με τις ακόλουθες κρίσιμες παραμέτρους :

1. Την ανάπτυξη των *ελληνο-αμερικανικών σχέσεων* πάνω στη συστηματική κατανόηση του αμοιβαίου συμφέροντος που δεν μπορεί να κινείται ούτε στο πλαίσιο ενός συμμάχου με την έννοια του "φόρου υποτελούς", ούτε στο πλαίσιο μιας ατέρμονης αντιπαλότητας με τη μοναδική υπερδύναμη.

2. Τη χάραξη μιας *πολυδύναμης και ενεργού εξωτερικής πολιτικής* με προτεραιότητα στις σχέσεις στρατηγικής συμμαχίας με τις παρα καυκάσιες χώρες. Στη διεύρυνση των σχέσεων συνεργασίας με τη Ρωσία και τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης. Στην ανάπτυξη διμερών σχέσεων με την Ινδία, την Κίνα, το Ιράν. Στην ενίσχυση του μεσογειακού και μεσανατολικού ρόλου που παραδοσιακά ασκεί η Ελλάδα.

3. Την ενίσχυση της *αποτρεπτικής μας δύναμης* στα πλαίσια της εθνικής στρατηγικής ασφάλειας και άμυνας της χώρας απέναντι στην εξωτερική απειλή που εξακολουθεί και στη νέα ιστορική φάση να αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο.

4. Την ενίσχυση της *οικουμενικής διάστασης* του ελληνισμού, της *πολιτισμικής και πνευματικής* του θωράκισης και προώθησης στον κόσμο των ανοιχτών συνόρων και την αξιοποίηση του ως ισχυρού συγκριτικού πλεονεκτήματος

5. Την διασφάλιση των *εσωτερικών προϋποθέσεων* μιας νέας ενότητας του Ελληνισμού που αποκτά τεράστια σημασία στην επίτευξη των στόχων μας και στην επίλυση των ανοιχτών εθνικών μας θεμάτων σε κλίμα εθνικής συνεννόησης και ενιαίας δράσης.

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

Η πρώτη και επείγουσα ανάγκη για μας είναι να βρούμε ξανά το νήμα της ιστορίας που μας συνδέει ως προοδευτικό κίνημα με τις ρίζες, τις διαχρονικές αξίες και τις ιστορικές κατακτήσεις των δυνάμεων του δημοκρατικού σοσιαλισμού.

Να κράτησουμε σταθερά στο επίκεντρο της σκέψης και της πολιτικής μας τον άνθρωπο και τη ζωή του. Γι' αυτό χρειάζεται επειγόντως, μέσα στις νέες πραγματικότητες και τις μεταβαλλόμενες συνθήκες να αξιολογηθεί, να επανακριθεί και να επανακαθοριστεί η έννοια της κοινωνικής προόδου και της ατομικής ολοκλήρωσης μέσα σ' αυτή.

Ο κεντρικός στόχος της σύγχρονης σοσιαλιστικής στρατηγικής είναι η *Ευ-ημερία του Πολίτη*.Πεδίο εφαρμογής είναι η *Ποιότητα Ζωής* του με την πιο ευρεία σημασία της. Η οργάνωση της καθημερινότητας του, του χρόνου της ημέρας του, του χώρου της συνολικής κοινωνικής δραστηριότητας. Η "καλη-μέρα" του.

Ευημερία του Πολίτη σημαίνει ασφάλεια στη ζωή του, στην εργασία του, στην υγεία και τον ελεύθερο χρόνο του, στη γειτονιά του. Σημαίνει αξιοπρέπεια στη σχέση του με τους άλλους, με το κράτος, με το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Σημαίνει δημιουργική και πλούσια κοινωνική ζωή. Σημαίνει προοπτική που τον συνδέει με τις εξελίξεις, διαμέσου της γνώσης, της παιδείας, του πολιτισμού, της τεχνολογίας, της επικοινωνίας, που τον καθιστά συμμέτοχο και ενεργό στην οικοδόμηση μιας πολίτειας ανθρώπου.

Η Ευημερία του Πολίτη και η διαρκής αναβάθμιση της Ποιότητας Ζωής του, είναι η αφετηρία αλλά και το τελικό κριτήριο για να πετύχουμε τους στόχους μας και να οριοθετήσουμε ξανά την προοδευτική μας στρατηγική. *Να ακολουθήσουμε την αντίστροφη πορεία και από τον Πολίτη και τη ζωή του να οδηγηθούμε στην ευημερία της τοπικής κοινωνίας, του ελληνισμού, της ευρώπης, της παγκόσμιας κοινότητας.*

Η Αριστερά και κυρίως η Ευρωπαϊκή Αριστερά είναι η δύναμη που ιστορικά διαμόρφωσε το μοναδικό ολοκληρωμένο πρότυπο ευημερίας, την κοινωνία του σοσιαλδημοκρατικού συμβολαίου της πλήρους απασχόλησης, του κοινωνικού κράτους και του υψηλού επιπέδου διαβίωσης. Αυτού του προτύπου που όχι μόνο αμφισβητείται και δοκιμάζεται από τη λαίλαπα του νεο-φελελευθερισμού αλλά και υποβαθμίζεται και ξεπερνιέται από τις αντινομίες που δημιουργεί η παγκοσμιοποίηση στην οργάνωση του εθνικού κράτους.

Είναι βέβαιο ότι *η διαμόρφωση του νέου προτύπου ευημερίας ποιοτικά διαφορετικού που θα οικοδομείται με νέους σύγχρονους όρους αποτελεί την κατ' εξοχή οριοθέτηση της προοδευτικής και σοσιαλιστικής στρατηγικής.*

Αυτό, βεβαίως, δε σημαίνει αιτεμπόληση από τη σύγχρονη Αριστερά των διαχρονικών της αξιών και στόχων, ούτε παραίτηση από τις ιστορικές της επιδιώξεις. Μπορεί κάθε εποχή και κάθε κατάκτηση να είναι ιστορικά ανεπανάληπτη, όμως πάντοτε η Αριστερά υπήρξε φορέας υπεράσπισης και εκπροσώπησης των αδυνάμων, των μη προνομιούχων, των μη εχόντων και κατεχόντων, των κοινωνικά αποκλεισμένων, των ανθρώπων που δεν απολαμβάνουν τα αγαθά του πολιτισμού.

Χωρίς τη δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος, χωρίς τη δικαιότερη κατανομή του πλούτου, χωρίς το στόχο μιας κοινωνίας πλήρους απασχόλησης, χωρίς την ύπαρξη κοινωνικού ιστού ασφάλειας και προστασίας, χωρίς βελτίωση της ποιότητας ζωής, χωρίς διαρκή εξανθρωπισμό της εργασίας, δεν νοείται και δεν υπάρχει Αριστερά.

Η σύγχρονη Αριστερά απ' αυτό ακριβώς το σημείο οφείλει να ξεκινήσει για να οικοδομήσει το νέο μοντέλο ευημερίας: *από την έμπρακτη εξάντληση κάθε δυνατότητας και κάθε ικμάδας της, για βήμα προς βήμα εφαρμογή των θεμελιωδών της αξιών, έτσι ώστε να διαμορφώσει τη νέα της στρατηγική γύρω απ' αυτές.*

Η στρατηγική της νέας ευημερίας σε ό,τι αφορά το πραγματικό της περιεχόμενο περνά μέσα από πέντε κρίσιμες και αναντικατάστατες συνιστώσες :

Την *Ανάπτυξη*, τη *Δικαιοσύνη*, την *Απασχόληση*, την *Αλληλεγγύη*, τη *Δημοκρατία*.

Για κάθε μια απ' αυτές οφείλουμε να επανακαθορίσουμε περιεχόμενο, κατευθύνσεις, στόχους, προτεραιότητες και πολιτικές.

Ευημερία με ανάπτυξη

Για να υπάρξει ευημερία με ανάπτυξη όλοι συμφωνούμε ότι πρέπει ταχύτατα να ξεπεράσουμε την *παθογένεια της ελληνικής οικονομίας* που στηρίζεται :

- σε μια μεταπρατική, με μικρό μέγεθος, υψηλό κόστος παραγωγής και μη ανταγωνιστική παραγωγική δομή που διαρκώς συρρικνώνεται
- σε ένα διευρυμένο, αντιπαραγωγικό, αναποτελεσματικό, σπάταλο κράτος
- σε ένα σύστημα κοινωνικών παροχών πολυδάπανο, μη αποδοτικό που διαιωνίζει ξεπερασμένες δομές, αρνείται πεισματικά καινοτομίες και αλλαγές και που τελικά υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής του πολίτη

Η ΟΝΕ επιβάλλει το ξεπέρασμα αυτής της παθογένειας και ποσοτικά διασφαλίζει όρους οικονομικής σταθερότητας και ασφάλειας στην πορεία της χώρας. Είναι όμως η αρχή κι όχι το τέλος μιας εποχής. Η πρόκληση των καιρών και η πρόσκληση της Ευρώπης, είναι πρόκληση και πρόσκληση της *επόμενης μέρας*. Γι' αυτήν πρέπει να μιλήσουμε και από αυτήν θα ξεκινήσουμε. Μπροστά μας ανοίγονται δύο δρόμοι.

Ο πρώτος δρόμος, αυτός του νέο-φιλελευθερισμού είναι ο δρόμος της ανεξέλεγκτης λειτουργίας της αγοράς και της πλήρους ασυδοσίας του κεφαλαίου. Η ιστορία διαψεύδει ήδη με τρόπο καταλυτικό το νέο-φιλελεύθερο μοντέλο και

τη λογική που το διέπει. Αυτό που αποθεώνει την αγορά και θέλει να καταστήσει την κοινωνία υποχείριο της. Που επικεντρώνει το ενδιαφέρον του στην ποσοτική αύξηση της παραγωγής αφήνοντας στους μηχανισμούς της αγοράς τη διανομή των κερδών.

Που δημιουργεί γεωγραφικές και κοινωνικές ασυμμετρίες στην κατανομή του πλούτου.

Που ενσωματώνει την ανισότητα στο φορολογικό σύστημα, τις εργασιακές σχέσεις και τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Που ιδιωτικοποιεί τις κοινωνικές παροχές και υπηρεσίες στο όνομα του μικρού και περιθωριακού κράτους δημιουργώντας διπλά συστήματα πρόνοιας.

Είναι η λογική που δημιουργεί ανοχύρωτες οικονομίες, ευάλωτες στις διεθνείς κρίσεις, γιατί συντηρούν το κερδοσκοπικό κεφάλαιο και συντηρούνται απ' αυτό, ζούν και πεθαίνουν μαζί του.

Είναι η λογική που αναγορεύει τον εξ ορισμού μηχανισμό συγκέντρωσης κεφαλαίου, με υψηλό κόστος και ρίσκο, δηλαδή το Χρηματιστήριο, ως το βασικό δείκτη σταθερότητας και ανάπτυξης ενώ το ίδιο κάθε στιγμή κινδυνεύει ακόμη και από "το πέταγμα μιας πεταλούδας".

Είναι η λογική που δημιουργεί οικονομίες χωρίς βάθος, χωρίς κοινωνική βάση. Οικονομίες με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης που όμως κινδυνεύουν να καταρρεύσουν ως χάρτινος πύργος στην πρώτη χρηματιστηριακή κρίση. Οι περίφημες "ασιατικές τίγρεις" είναι δείγμα αυτού του μοντέλου του οποίου θιασώτης με τρόπο αυθαίρετο και επιπόλαιο στη χώρα μας είναι η ΝΔ.

Υπάρχει και ο δικός μας δρόμος. Ο δρόμος που αποδέχεται την αγορά και τους κανόνες της αλλά την εντάσσει σε μια κοινωνική οργάνωση που καθορίζει η ίδια τους στόχους της και θέτει το δικό της ρυθμιστικό πλαίσιο. Ο δρόμος που ρίχνει όλο το βάρος του στην ανάπτυξη ως αυξανόμενο αλλά με ποιοτικά χαρακτηριστικά μέγεθος, στην παραγωγική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων.

Ο δρόμος που προϋποθέτει την επίτευξη υψηλών ρυθμών ανόδου του ΑΕΠ αλλά δεν ταυτίζεται μ' αυτό. Δεν υπάρχει μόνιμα αναπτυσσόμενη και με ταχύρυθμο τρόπο οικονομία χωρίς αύξηση της παραγωγικότητας.

Χωρίς εκσυγχρονισμό και ανασυγκρότηση του παραγωγικού δυναμικού.

Χωρίς ορθολογική ισόρροπη και σχεδιασμένη κατανομή των επενδύσεων σε εξωστρεφείς προσανατολισμούς.

Χωρίς την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων. Χωρίς διασύνδεση κλαδικών και περιφερειακών πολιτικών και προτεραιοτήτων.

Αυτός ο δρόμος έχει δύο ονόματα: *Ανασυγκρότηση* και *εκσυγχρονισμός*

Ανασυγκρότηση της παραγωγής και των περιφερειών της χώρας με σαφείς και ιεραρχημένες προτεραιότητες:

✔ στην ανάπτυξη των επικοινωνιών, των μεταφορών, των νέων τεχνολογιών, των διεθνών δικτύων, της ενέργειας, της κοινωνίας της πληροφορίας

✔ στη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης της οικονομίας στο χώρο της βιομηχανίας και της μεταποίησης

✔ στην μεγάλη και κρίσιμη μεταρρύθμιση του αγροτικού τομέα μέσα στα πλαίσια ολοκληρωμένης πολιτικής για την ανάπτυξη της υπαίθρου και εν όψει των σημαντικών εξελίξεων της απελευθέρωσης του εμπορίου και της αντζέντας 2000

✔ στη στροφή, στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών με αιχμή τον τουρισμό

✔ στην ολοκλήρωση των εθνικών υποδομών

✔ στην κατάρτιση και εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού

Εκσυγχρονισμός των δομών της οικονομίας που επιτάσσει:

✔ την ολοκλήρωση των διαρθρωτικών αλλαγών στην οικονομία και την κοινωνία

✔ την εξυγίανση και ανάπτυξη των ΔΕΚΟ

✔ την αναδιάρθρωση του ευρύτερου δημόσιου τομέα

✔ την ουσιαστική μεταρρύθμιση και αποκέντρωση της δημόσιας διοίκησης

✔ τη μεταρρύθμιση στην παιδεία

✔ την ανασυγκρότηση με νέους όρους του κοινωνικού κράτους

✔ την αναμόρφωση των εργασιακών σχέσεων

Ευημερία με δικαιοσύνη

Εδώ βρίσκεται το πεδίο της *δικαιότερης διανομής του εισοδήματος και της κατανομής του πλούτου που θεμελιώνεται*:

✔ Σε ένα νέο *μοντέλο διανομής μισθών-κόστους εργασίας*.

✔ *Στη δικαιότερη διανομή των αποτελεσμάτων της αύξησης της παραγωγικότητας*.

✔ Σε ένα σύστημα *φορολογικής δικαιοσύνης και δικαιότερης κατανομής των βαρών*

✔ *Στη δικαιότερη κατανομή του πλούτου για το σύνολο της ανάπτυξης* σε γεωγραφικό επίπεδο, όπως και την εκπόνηση ειδικών αναπτυξιακών προγραμμάτων για φθίνουσες περιοχές ή την προστασία περιβαλλοντικών και οικολογικών πόρων

Ο βασικός στόχος είναι η διαμόρφωση ενός *ελάχιστου εισοδήματος για κάθε πολίτη* μέσα από την εξοικονόμηση

πόρων που μπορούν να διοχετευθούν σε κοινωνικές ανάγκες. Ξεκινώντας από τις δυνάμεις της νέας φτώχειας, των μακροχρόνια άνεργων και των νέων, κάθε πολίτης πρέπει να αποκτήσει το αναφαίρετο δικαίωμα συμμετοχής του στο προϊόν της ανάπτυξης.

Είναι μια ευρωπαϊκή πρακτική που ξεπερνά τις μερικές εκδοχές της εθνικής σύνταξης ή της προνοιακής πολιτικής.

Υπογραμμίζω ότι με την ένταξη μας στην ΟΝΕ οφείλουμε και θα μπορούμε να θεσμοθετήσουμε και σταδιακά να εφαρμόσουμε τέτοιου είδους πολιτικές. Τις χρωστάμε στον ελληνικό λαό για τις προσπάθειες που κάνει και τις θυσίες που έχει υποστεί τα τελευταία χρόνια για να φθάσουμε στην ΟΝΕ.

Ευημερία με απασχόληση

Δεν υπάρχει δημοκρατία και ανθρώπινη κοινωνία χωρίς την εργασία. Το δικαίωμα του ανθρώπου σ' αυτή παραμένει αναπαλλοτρίωτο. Αυτή είναι η ψυχή της σοσιαλιστικής μας πρότασης. Απαιτείται *συγκροτημένη στρατηγική απασχόλησης* πάνω σε συγκεκριμένες αρχές και κατευθύνσεις.

✔ Πρώτη αρχή και κατεύθυνση είναι η ενσωμάτωση της πολιτικής για την απασχόληση ως *οργανικού στοιχείου* της ίδιας της αναπτυξιακής διαδικασίας, αλλά και ως διαρθρωτικού προβλήματος της οικονομίας της αγοράς.

✔ Δεύτερη αρχή και κατεύθυνση είναι η διαμόρφωση *ενός νέου μοντέλου διαχείρισης του χρόνου της εργασίας*, με την προοπτική διαρκούς διεύρυνσης του ελεύθερου χρόνου, έτσι που να πολλαπλασιάζει και να διευρύνει τις ευκαιρίες αυτοολοκλήρωσης και δημιουργικής απασχόλησης

✔ Τρίτη αρχή και κατεύθυνση είναι η *μερική απασχόληση* που πρέπει να ενταχθεί ολοκληρωμένα και οργανικά ως αυτόνομη παράμετρος προσαρμογής σε ό,τι

αφορά τις νέες εργασιακές σχέσεις.

✔ Τέταρτη αρχή και κατεύθυνση είναι *η θέσπιση και κατοχύρωση* της δια βίου εκπαίδευσης ως μοχλού δημιουργίας ίσων ευκαιριών και πρόσβασης σε θέσεις εργασίας.

✔ Πέμπτη αρχή και κατεύθυνση είναι η ανάπτυξη, στο χώρο της εργασίας, ενός *κοινωνικού τομέα* που περιλαμβάνει συνδυασμό τρόπων μη εμπορευματικής παραγωγικής εργασίας.

Είναι φανερό ότι το πλαίσιο αυτών των αρχών και κατευθύνσεων υπαγορεύει μια *ενεργητική πολιτική απασχόλησης*, σχεδιασμένη πέρα από τα όρια του αυτοματισμού στην αγορά εργασίας. Ταυτόχρονα αυτό το πλαίσιο ως ολοκληρωμένη πολιτική επιτρέπει *όχι μόνο να συζητήσουμε από σήμερα κιόλας το 35ωρο αλλά και να το εντάξουμε σε μια βιώσιμη στρατηγική που τα πρώτα βήματα της μπορούν να διαμορφωθούν πολύ πριν την εφαρμογή του.*

Ευημερία με αλληλεγγύη

Η διαμόρφωση σύγχρονων θεσμών κοινωνικού κράτους οφείλει να είναι η μετακεϊνσιανή απάντηση μας στο νεοφιλελεύθερο πρότυπο. Μια σύγχρονη Αριστερά οφείλει να μεταβεί *από το παραδοσιακό κράτος πρόνοιας στο σύγχρονο κοινωνικό κράτος, από την προνοιακή πολιτική στην πολιτική κοινωνικής αλληλεγγύης*.

Το σύγχρονο κοινωνικό κράτος πρέπει να αποτελεί προϊόν ανακατανομής του κοινωνικού πλούτου, να είναι οργανικό στοιχείο της αναπτυξιακής διαδικασίας και όχι συμπληρωματικό στοιχείο της συνολικής κοινωνικής αναπαραγωγής.

Ο κοινωνικός προϋπολογισμός πρέπει να χρηματοδοτεί τα δημόσια αγαθά αλλά και την κοινωνική πολιτική σε ό,τι αφορά την απασχόληση, την πρόνοια, τη στέγη, τον πολιτισμό, διαμορφώνοντας ένα *πραγματικό δίκτυο*

κοινωνικής προστασίας.

Η μετάβαση από την προνοιακή πολιτική στην πολιτική κοινωνικής αλληλεγγύης σημαίνει μετάβαση :

✔ Από την επιδότηση της ανεργίας στην επιδότηση της απασχόλησης

✔ Από τη στήριξη των εισοδημάτων στις δαπάνες διαρκούς εκπαίδευσης και εξειδίκευσης για είσοδο στην αγορά εργασίας

✔ Από την καθολική και αναιμική ενίσχυση προς όλους στην εξειδικευμένη και αρθρωμένη πολιτική για τον καθένα, με βάση τα πραγματικά του εισοδήματα.

✔ Από την αποκλειστική ευθύνη του κράτους στη συνευθύνη του κοινωνικού συνόλου, το οποίο, με τις συλλογικές αποφάσεις του, μπορεί να αναλαμβάνει ολοένα μεγαλύτερο μέρος του κόστους.

Είναι φανερό ότι όλα αυτά προσδίδουν στο σύγχρονο κοινωνικό κράτος ένα χαρακτήρα *αναδιανεμητικό*. Ο *"κοινωνικός μισθός"* θα είναι η συμπύκνωση της απόδοσης στον πολίτη των υπηρεσιών του δικτύου κοινωνικής αλληλεγγύης.

Ευημερία με δημοκρατία

Το *κράτος-δικαίου* και η *κοινωνία ίσων ευκαιριών και αξιοκρατικών επιλογών* είναι ουσιαστικά η ενσάρκωση της δημοκρατίας στην κοινωνική, οικονομική, δημόσια και ιδιωτική ζωή.

Το *Κράτος δικαίου* εκφράζεται :

✔ με την προστασία του πολίτη απέναντι στο κράτος, τα παντοδύναμα μέσα επικοινωνίας, τη μονοπωλιακή συγκέντρωση της οικονομικής δύναμης

✔ με την θεσμική ολοκλήρωση της αποκεντρωμένης και δημοκρατικής πολιτείας

✔ με τον εκσυγχρονισμό, τη διαφάνεια, τον έλεγχο στη λειτουργία του πολιτικού συστήματος

Η *κοινωνία ίσων ευκαιριών και αξιοκρατικών επιλογών εκφράζεται*:

✔ με την παροχή ίσων ευκαιριών ανάμεσα στα φύλα, στις ηλικίες, στις γεωγραφικές περιοχές και στις κοινωνικές κατηγορίες, στην πρόσβαση στην απασχόληση, την εκπαίδευση, τα κοινωνικά αγαθά

✔ με την άρση των αντικινήτρων για τις δυνάμεις του κοινωνικού αποκλεισμού, στην καταπολέμηση της ξενοφοβίας, του ρατσισμού

✔ με την αξιοκρατία σ' όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής και στη λειτουργία του κράτους

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ

Η αναζήτηση των κοινωνικών δυνάμεων της νέας ευημερίας έχει ιστορική και συγκεκριμένη διάσταση στο χώρο, στο χρόνο, στον τόπο. Έχει μια ιστορικότητα που απορρέει από τη συγκεκριμένη κοινωνική διάταξη, τις νέες ανάγκες και τα προτάγματα που θέτει στο σύνολό του ο λαός.

Στη δεκαετία του '70 εργαζόμενοι, πολιτικά περιθωριοποιημένοι, κοινωνικά απομονωμένοι, χωρικά και γεωγραφικά παρακμασμένοι, αντίπαλοι ενός εχθρικού κράτους, οραματίζονται μια κοινωνική οργάνωση με στοιχειώδη ισονομία και ισοπολιτεία και μια πολιτεία που τους νομιμοποιεί. Πλάι στα μεγάλα πανδημοκρατικά και εθνικά αιτήματα η λογική της αντικατάστασης ενός κράτους που λειτουργούσε διχαστικά και η πρόσβαση στα κέντρα λήψης των αποφάσεων διαμόρφωσαν ένα ριζοσπαστικό κοινωνικό κίνημα.

Η κάλυψη των κραυγαλέων ανισοτήτων και αδικιών, η στοιχειώδης αναδιανομή του πλούτου καθόριζαν το διεκδικητικό πλαίσιο του πολιτικού αγώνα.

Η σημερινή ελληνική κοινωνία άλλαξε θεαματικά μέσα στο τελευταίο τέταρτο του αιώνα και ασφαλώς με τη δική μας συμμετοχή και κυρίαρχη δράση. Σήμερα η θεσμική συγκρότηση της κοινωνίας ολοκληρώνεται.

Το κράτος παύει να αποτελεί τον υποδοχέα ονείρων και αιτημάτων.

Η δημοκρατική αναγέννηση και η εθνική ολοκλήρωση σ' ένα μεγάλο βαθμό πραγματοποιούνται.

Οι ανάγκες αλλάζουν, γίνονται πιο σύνθετες, πιο πολύπλοκες και ταυτόχρονα πιο διακριτές, πιο προσγειωμένες στο έδαφος μιας νέας εποχής.

Η σύγχρονη κοινωνική δομή

Αν θέλει κανείς να αναγνώσει με σύγχρονους όρους την παλιά απλοϊκή ταξική πυραμίδα τάσεις μόνο μπορεί να διακρίνει, όπως για παράδειγμα μια *παγκόσμια και διεθνική άρχουσα τάξη μεγιστάνων του πλούτου* στην κορυφή ως απόρροια των διαδικασιών της παγκοσμιοποίησης και της τρομακτικής συγκέντρωσης της οικονομικής δύναμης.

Θα μπορούσε ακόμη να διακρίνει τον εμπλουτισμό των παλιών εθνικών αστικών τάξεων που εξακολουθούν μεν να ελέγχουν το μεγαλύτερο ποσοστό του εγχώριου πλούτου, διευρύνονται όμως διαρκώς με νέες δυνάμεις, με τη συμμετοχή των κατόχων της γνώσης και των διευθυντικών στρωμάτων, που γέννησε η τεχνολογική εποχή.

Έτσι διαμορφώνεται μια ας την ονομάσουμε *"μεταστική" πολυάριθμη και πολύμορφη τάξη με σημαντική συμμετοχή στην κατοχή της μέσων παραγωγής και στη διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος*. Ταυτόχρονα, στην παλιά μικρομεσαία και αγροτική τάξη, διαμορφώνεται μια σημαντική κοινωνική πλειοψηφία από τις εκσυγχρονιστικές διαδικασίες που την αποτελούν εξειδικευμένοι εργάτες, νέου τύπου επιχειρηματίες και επιστήμονες. Με άλλα λόγια το *"κοινωνικό κέντρο" απαρτίζεται από ευρεία ομάδα του πληθυσμού, δυναμικά αναπτυσσόμενη*.

Μια κοινωνική δύναμη που βελτίωσε παλιές και παραδοσιακές γνώσεις, μεθόδους και τεχνικές και, αφού αφομοίωσε την τεχνογνωσία και τις νέες τεχνολογίες, συγκροτεί ήδη έναν κεντρικό κοινωνικό κορμό από δυνάμεις παραγωγικού και επιστημονικού χαρακτήρα.

Στη βάση της πυραμίδας βρίσκονται πάντοτε οι άνεργοι, οι περιθωριακοί, οι ανειδίκευτοι εργάτες, οι φτωχοί ή και ακτήμονες αγρότες, όσοι συνθλίβονται από τη ραγδαία μεταβολή των όρων παραγωγής, την απαξίωση παραδοσιακών τεχνολογιών και επαγγελμάτων, τα θύματα της δομικής ανεργίας. Είναι *το γκέτο της "κοινωνίας της αφθονίας"*.

Και, βεβαίως, δεν είναι δυνατό να αγνοήσουμε τα παρασιτικά και γραφειοκρατικά στρώματα στο στρεβλό κράτος και την αντιπαραγωγική δομή της οικονομίας μας, τους διαμεσολαβητές, τους μιζαδόρους, τους ραντιέρηδες, όλους αυτούς του που *πωλούν "αέρα τοις μετρητοίς"*.

Αν ήθελε κάποιος να περιγράψει τις σύγχρονες κοινωνικο-οικονομικές αντιθέσεις έτσι όπως αρθρώνονται σε ποιες θα μπορούσε να αναφερθεί;

Στην αντίθεση ανάμεσα στις δυνάμεις της παραγωγικής οικονομίας και της παραοικονομίας σε παγκόσμιο ή εθνικό επίπεδο;

Στην αντίθεση ανάμεσα στον ημιανάπτυκτο βιομηχανικό κόσμο και τον κόσμο της "κοινωνίας της πληροφορίας" και της κριτικής γνώσης;

Στην αντίθεση ανάμεσα στη διεθνή πλουτοκρατία και την κρατική εξουσία με τα "μετα-αστικά" στρώματα;

Στην αντίθεση ανάμεσα στους εργαζομένους και τους ανέργους ή τους ξένους εργάτες;

Ή τελικά στον πόλεμο όλων εναντίον όλων;

Και όλα αυτά κάτω από το πανίσχυρο πέλμα της παραγωγής και αναπαραγωγής της "εικονικής κοινωνίας" και των παντοδύναμων μέσων και σχέσεων που ισοπεδώνουν, γενικεύουν, απλοποιούν και κατατάσσουν κατά το δοκούν γεγονότα, πραγματικότητες, αξίες, συνειδήσεις, κοινωνικές τάσεις και στάσεις.

Ο νέος προοδευτικός κοινωνικός συνασπισμός

Η παρακμή της πολιτικής και την κομματοκρατίας που βιώνουμε σήμερα και εδώ αλλά και διεθνώς έχει στη βάση της τη διαπίστωση ότι οι θεωρούμενες ως αυτονόητες και καθαρές απαντήσεις και λύσεις που έφερε το 1989, δεν είναι πια τόσο αυτονόητες και καθαρές σήμερα.

Η "κεντροποποίηση" της πολιτικής και κοινωνικής ζωής καθώς και η αποδυνάμωση των διαχωριστικών γραμμών ανάμεσα στηις συντηρητικές και προοδευτικές πολιτικές, ως απόρροια της σύγχισης και της ισοπέδωσης που προκαλούν οι παγκόσμιες εξελίξεις, αποτελούν μεταβατικό φαινόμενο μιας ρευστής εποχής. Ακόμη και ο Χενρι Κίσιγκερ κατανόησε ότι η κρίση των χρηματιστηρίων μπορεί να γεννήσει ένα νέο Μάρξ.

Το κρίσιμο ερώτημα είναι σε ποια κατεύθυνση θα οικοδομηθεί ο νέος προοδευτικός κοινωνικός σχηματισμός και τη μορφή θα πάρει η αέννηη σύγκρουση των δυνάμεων της συντήρησης και της προόδου. Και πως θα αντιστοιχηθεί αυτή η εξέλιξη ανάμεσα στο κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Μια εξέλιξη που θα δώσει ζωή και περιεχόμενο στην Πολιτική, τη Δημοκρατία, τον Πολιτισμό, των επόμενων κρίσιμων χρόνων.

Είναι φανερό, ότι *ο νέος προοδευτικός κοινωνικός συνασπισμός* δημιουργεί μέτωπο απέναντι στις δυνάμεις του άκριτου κοσμοπολιτισμού, της αντι-παραγωγικής οικονομίας, του παρασιτισμού και της διαφθοράς. Και με βάση τις παραδοσιακές δυνάμεις της παραγωγής, που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του ΠΑΣΟΚ και που εξακολουθούμε να υποστηρίζουμε και να στηριζόμαστε σ' αυτές, δηλαδή το μπλοκ των μη προνομιούχων, των εργαζομένων, ο κοινωνικός συνασπισμός διευρύνεται από νέα κοινωνικά στρώματα που γεννά η εποχή και οι εξελίξεις της.

Και δεν μπορεί η πολιτική που θέλει να τον εκφράσει να εξαντλείται στην τεχνοκρατική και συμβιβαστική διεκπεραίωση κοινωνικών συμβολαίων ανάμεσα σε εταίρους, μας τυπικής κοινωνικής συναίνεσης που διαρκώς φθίνει.

Πρέπει να εξοικειωθούμε με την ιδέα ότι η κοινωνία του σήμερα και του αύριο θα στηρίζεται σε μια *ενσυνείδητη αναπτυξιακή συμμαχία, αντιπαρατιθέμενων, ίσως, αλλά συμβατών συμφερόντων*. Ο νέος προοδευτικός κοινωνικός συνασπισμός οφείλει να αρθρώνει αυτή τη συμμαχία μέσα από *ολοκληρωμένες αναπτυξιακές και παραγωγικές*

συμφωνίες που συμπεριλαμβάνουν όλες τις όψεις της πραγματικής ανάπτυξης και της στρατηγικής της νέας ευημερίας.

Οφείλει να συσπειρώνει σε μια ευρεία και διαρκώς διευρυνόμενη κοινωνική πλειοψηφία τις δυνάμεις της *εργασίας*, της *παραγωγής*, του *πολιτισμού*, της *οικολογίας* και της *επιστήμης*. Δυνάμεις που έχουν συγκεκριμένο όραμα για τον ελληνισμό, που επιδιώκουν την ανασυγκρότηση, τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη του τόπου την ίδια την αναγέννησή του τελικά.

Εδώ βρίσκονται *οι πραγματικές διαχωριστικές γραμμές μέσα στην κοινωνία*. Γραμμές που υπαγορεύουν τις διαφορετικές πολιτικές που επαναθεμελιώνουν την αντιπαράθεση των δυνάμεων της συντήρησης και της προόδου.

Νέος πολιτικός και κομματικός πολιτισμός

Μια τέτοια εξέλιξη προϋποθέτει ένα *νέο πολιτικό και κομματικό πολιτισμό*. Ένα πολιτισμό που μεταφέρει τον πυρήνα της πολιτικής από την κατάληψη του κράτους και τη διαχείριση των κρατικών υποθέσεων στην ενεργό κοινωνία.

Που επανακαθορίζει την αρμοδιότητα της πολιτικής στο χώρο του ιδιωτικού, και προτάσσει το κοινωνικό απέναντι στο "κράτος αφέντη" και την "κοινωνία των ιδιωτών".

Που προσανατολίζει σε πρακτικό περιεχόμενο τους στόχους της κοινωνίας και αρθρώνει τις συμφωνίες σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό επίπεδο.

Που οδηγεί από τη γενική αντιπαράθεση στην προγραμματική οριοθέτηση των εθνικών, προοδευτικών και κοινωνικών μετώπων. *Η νέα εποχή δεν συμβαδίζει με την αβεβαιότητα και τη σύγχυση.*

Απαιτεί καθαρές προτάσεις, θέσεις και λύσεις.

ΠΑΣΟΚ: ΡΙΖΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΤΩΡΑ !

Το ΠΑΣΟΚ του 21ου αιώνα, της νέας ιστορικής περιόδου, έχει το μεγάλο χρέος, την ηθική και πολιτική ευθύνη, να σχεδιάζει, να προτείνει, να υλοποιεί βήμα προς βήμα και να κατοχυρώνει μέσα στην κοινωνία το σύγχρονο όραμα του ελληνισμού και τη στρατηγική της νέας ευημερίας.

Χρέος και ευθύνη που προϋποθέτουν τρεις σημαντικές και παράλληλες επιδιώξεις :

- ✔ να αναλάβει την πολιτική διεύθυνση του νέου προοδευτικού κοινωνικού συνασπισμού
- ✔ να αναπτύξει κίνημα βάσης και ανασυγκρότησης σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής
- ✔ να ανασυνθέσει στη βάση των νέων αναγκών και στρατηγικών επιδιώξεων τον ευρύτερο προοδευτικό χώρο

Να ανοίξει νέο λογαριασμό με την ιστορία των επερχόμενων πραγμάτων αφήνοντας πίσω του το μηρυκασμό του παρελθόντος.

Ένα τέτοιο ΠΑΣΟΚ πρέπει να οικοδομηθεί πάνω σε πολύ συγκεκριμένες θέσεις, αντιλήψεις και κατευθύνσεις. Ένας *δεκάλογος θέσεων* συνιστούν την *πολιτική θεωρία* του ΠΑΣΟΚ για το σύγχρονο σοσιαλιστικό κόμμα, *αλλά και δείχνουν το δρόμο της ριζικής αλλαγής και αναγέννησης του.*

1. σχηματισμός αυτόνομων και ενεργών πολιτών

Το σύγχρονο σοσιαλιστικό κόμμα είναι σχηματισμός αυτόνομων και ενεργών πολιτών.

Απέναντι στο νέο κοινωνικό συνασπισμό, ο σύγχρονος σοσιαλιστικός πολιτικός σχηματισμός δεν μπορεί να εμφανίζεται ως "κόμμα μαζών" ούτε ως κόμμα μηχανισμών ή αντιπροσώπων που νέμονται και διαχειρίζονται, μικρές ή μεγάλες, τοπικές ή κεντρικές, εξουσίες.

Πολύ περισσότερο, δεν μπορεί να εμφανίζει την *εικόνα ενός "κόμματος-αξιωματούχων" και των συν αυτοίς κομματαρχών, εικόνα* που κυριαρχεί σήμερα.

Το σύγχρονο σοσιαλιστικό κόμμα δεν προβάλλει την εικόνα του διαχειριστή και διανομέα εξουσιών, αλλά του φορέα συλλογικής και δημοκρατικής διακυβέρνησης.

Δεν αρνείται την ισοτιμία των κοινωνικών δυνάμεων, ούτε συσκοτίζει τις αντιθέσεις τους, αλλά εξαντλεί τον ενοποιητικό και διαρθρωτικό του λόγο και ρόλο στη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.

Δεν αναπαράγει τα στοιχεία της κοινωνικής καθυστέρησης, τον τοπικισμό, το συντεχνιασμό, την πελατειακή σχέση, την αντιπαραγωγική και παρασιτική δράση, αλλά αντιστέκεται σθεναρά, τα υπερφαλαγγίζει και τα μετασχηματίζει.

Δεν χρησιμοποιεί το αξιακό του πλαίσιο και την οικουμενικότητα των ιδεών του ως άλλοθι προοδευτικότητας απέναντι στην κοινωνία και τους πολίτες, αλλά το υιοθετεί ως απαρέγκλιτη αρχή στην κομματική του συγκρότηση, το κοινωνικό και πολιτιστικό του πρότυπο που το μετουσιώνει σε καθημερινή στάση και πράξη.

2. αναγέννηση με όρους κοινωνίας και όχι εξουσίας

Η μετάβαση από το κράτος στην ενεργό κοινωνία συνεπάγεται άλλο προσανατολισμό, άλλη φυσιογνωμία για το υπάρχον ΠΑΣΟΚ. Η πολιτική διεύθυνση του κοινωνικού συνασπισμού πρέπει να γίνεται με όρους κοινωνίας και όχι εξουσίας.

Η εξουσία αποκεντρώνεται, διαχέεται και επιστρέφει μέσω της κοινωνίας εμπλουτισμένη με νέα ζωηφόρο δυναμική.

Η κοινωνία δεν είναι μάζες, είναι πολίτες. Το κόμμα είναι απλώς ένα μέρος της κοινωνίας, ένας από τους αντιπροσωπευτικούς της θεσμούς και δεν μπορεί να υποκαταστήσει καμιά από τις αυτόνομες λειτουργίες της

και κανέναν από τους θεσμούς της. *Το σύγχρονο σοσιαλιστικό κόμμα κρίνεται από την έμπρακτη δυνατότητα του να συλλογικοποιεί τις πολιτικές δομές, να κοινωνικοποιεί την εξουσία και την κατανομή της.*

Το να προωθούμε το "νέο ΠΑΣΟΚ" και να αναπαράγουμε τις σχέσεις εξουσίας που το καθηλώνουν αποτελεί ματαιοπονία και στρουθοκαμηλισμό.

Γι' αυτό πρέπει να απαλλαγούμε από τις ιδεολογικές στρεβλώσεις που μας οδήγησαν σε απόσταση από την κοινωνία αλλά και από την ξεπερασμένη αντίληψη ότι αποτελούμε "φως στο σκοτάδι".

Ότι μας απονέμεται εξ οφίτσιο η κοινωνική "πρωτοπορία".

Ότι η μοίρα και η "απόλυτη" γνώση μας έταξε να "καθοδηγήσουμε τις λαϊκές μάζες".

3. ολοκληρωμένος κυβερνητικός σχηματισμός

Κεντρικός στόχος αυτής της αλλαγής είναι ο μετασχηματισμός των δομών του Κινήματος από τη μορφή ενός κόμματος *"αντιπολιτευτικού τύπου"* σε ένα *ολοκληρωμένο κυβερνητικό σχηματισμό*.

Ένας σχηματισμός που προϋποθέτει τη συλλογική επεξεργασία, την απόφαση και τον έλεγχο της πολιτικής, την κοινωνικοποίηση της κρατικής και κυβερνητικής εξουσίας, την καθημερινή διαμόρφωση θετικών λαϊκών συσχετισμών.

Λέμε συχνά ότι η πολιτική προηγείται των προσώπων και ξεχνούμε ότι στο κόμμα μας, παρά τις κατά καιρούς προσπάθειες, *δεν κατοχυρώσαμε τις δομές που συλλογικά επεξεργάζονται και διαμορφώνουν την πολιτική*.

Πρέπει να γνωρίζουμε ότι χωρίς αμφισβήτηση του προτύπου νομής και διαχείρισης της εξουσίας που απορρέει από συνειδητή πολιτική επιλογή και εκπορεύεται από τα πάνω, κάθε αλλαγή στο κόμμα είναι οριακή και

ενσωματώσιμη στην κρίση. *Αυτή η αλλαγή γίνεται επείγουσα και καθοριστική προτεραιότητα.*

4. ενότητα και σύνθεση -όχι τάσεις και ομάδες

Το ΠΑΣΟΚ γεννήθηκε και κυριάρχησε στην πολιτική ζωή της χώρας σε συνθήκες εθνικών και πανδημοκρατικών αιτημάτων μέσα σε ένα εξαρχής καθορισμένο πλαίσιο πολιτικής ενότητας και κοινής ιδεολογικής αναφοράς. Αυτό βρίσκεται σε διαμετρική αντίθεση με τα σοσιαλδημοκρατικά και σοσιαλιστικά κόμματα της Δύσης που προήλθαν ως μετεξέλιξη των συνδικάτων και που μέσα από την αμφισβήτηση και κριτική των κομμουνιστικών κομμάτων κατοχύρωσαν τις τάσεις ως ξεχωριστές συνιστώσες στη δομή και την οργάνωσή τους.

Είναι φανερό ότι αυτή η εξέλιξη δεν εμπόδισε την αρτηριοσκλήρωση και την αφυδάτωση του "κόμματος μαζών" και τη μετατροπή του σε "κόμμα αξιωματούχων".

Ο σχηματισμός αυτόνομων και ενεργών πολιτών ως σύγχρονη μορφή σοσιαλιστικού κόμματος *δεν νομιμοποιεί* τις "αντιπροσωπεύσεις", την "καρτοποίηση" των μελών, τις αθροίσεις τιμαρείων, την έκφραση τάσεων. *Επιβάλλει συνθήκες και όρους μιας νέας πολιτικής ενότητας μέσα από τη νέα ιστορική σύνθεση που επαγγελθήκαμε.*

Η ελεύθερη διακίνηση ρευμάτων, ιδεών, οι ομαδοποιήσεις γύρω από συγκεκριμένες επιλογές αποτελούν απόλυτη φυσιολογική εξέλιξη της εσωκομματικής δημοκρατίας. *Είναι ζωογόνος και δημιουργική πνοή.*

5. σύγχρονος επικοινωνιακός θεσμός

Το ΠΑΣΟΚ ως σύγχρονο σοσιαλιστικό κόμμα της νέας εποχής, για να επιβιώσει και να ηγεμονεύσει στην κοινωνία της πληροφορίας, οφείλει να αναδειχθεί ως ο *πιο εξελιγμένος επικοινωνιακός της θεσμός*. Πρέπει να μπορεί να ενσωματώνει και να αφομοιώνει στο εσωτερικό του την

εξέλιξη της πολιτικής επιστήμης ως αντίληψης και γνώσης που γενικεύει και συνθέτει τους επιμέρους καταμερισμούς και τις εξειδικεύσεις.

Οφείλει να διαμορφώνει συνεχώς συνείδηση της σχέσης ανάμεσα στο υπάρχον και το εφικτό, προβάλλοντας ταυτόχρονα τη δική του εκδοχή για το κοινωνικό "γίγνεσθαι" και "πράττειν".

6. έξοδος από τα εθνικά τείχη

Κεντρική δομική αλλαγή στη λειτουργία του ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να αποτελέσει η *έξοδος μας από τα εθνικά τείχη*. Επιβάλλεται η ανάληψη σχεδιασμένων πρωτοβουλιών σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο για την αναμόρφωση των παραδοσιακών διεθνών θεσμών, για την εμπέδωση της οικουμενικότητας και την έκφραση της παγκόσμιας αλληλεγγύης στη στρατηγική των προοδευτικών δυνάμεων, για την ενίσχυση των πολιτικών διαδικασιών στα ευρωπαϊκά πράγματα.

Πάνω στο νέο και σύγχρονο διεθνισμό θα αναγεννηθεί η *Σοσιαλιστική Διεθνής*.

Πάνω στις ανάγκες μιας πραγματικής ευρωπαϊκής κυβέρνησης και ενός ευρωπαϊκού κοινοβουλίου με ουσιαστικές αρμοδιότητες θα επιταχυνθεί η συγκρότηση του *Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος*. Και πάνω στην *αναμόρφωση των διεθνών μας σχέσεων* θα ακουμπήσει η πολύδυναμη και ενεργός εξωτερική μας πολιτική.

7. αρχή της άμεσης δημοκρατίας

Η θεμελιακή ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική επιλογή αναγέννησης του ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να είναι άλλη από την *εφαρμογή της αρχής της άμεσης δημοκρατίας*. Η ίδια η κοινωνία, απαιτεί από τον πολιτικό της εκφραστή να ανοίγει συνεχώς διαύλους συμμετοχής και αυτοκαθορισμού αλλά και διαδικασίες αυτορρύθμισης συλλογικής μορφής.

Με την άμεση δημοκρατία που επαναφέρει την πολιτική σε όλους τους χώρους, τους τομείς, τους κλάδους της κοινωνικής οργάνωσης, ως εξειδικευμένη δράση και παρέμβαση, το ΠΑΣΟΚ θα αποδεικνύει πρακτικά ότι αποτελεί *πραγματικό πεδίο σύνθεσης και ενοποίησης όλων των κοινωνικών υποκειμένων*. Υποκειμένων που ξεκινώντας από διαφορετικές αφετηρίες θα επιδιώκουν την εναλλακτική οργάνωση της ζωής και της πολιτείας που τους εκφράζει, *ως συνειδητή κοινωνική και πολιτική πλειοψηφία.*

Το κλειστό κόμμα σε μια κοινωνία ανοιχτών οριζόντων είναι συνταγή μουσειακής έκθεσης. Πρέπει με κατηγορηματικό και αναπότρεπτο τρόπο *να αφήσουμε πίσω μας την παράδοση της επαγγελματικής και στενά χωρικής οργάνωσης καθώς και τις γραφειοκρατικές δομές που γέννησε.*

Το φεμινιστικό και το οικολογικό αίτημα, το πολιτιστικό και το αθλητικό ιδεώδες, το νέο κοινωνικό και εργασιακό πρότυπο, η σύνθετη και ανομοιογενής κοινωνική διαστρωμάτωση, τα επιμέρους συγκρουόμενα συμφέροντα δεν μπορούν πια να εκφραστούν μέσα από *αφυδατωμένες οργανώσεις γενικής πολιτικής.*

8. κόμμα - σύγχρονος θεσμός και Κίνημα - πολιτών

Η οργανωτική μορφή που πρέπει να πάρει το ΠΑΣΟΚ της νέας εποχής ως σύγχρονος σχηματισμός αυτόνομων και ενεργών πολιτών συμπεριλαμβάνει δύο ταυτόχρονες και παράλληλες δομές. *Το Κόμμα-σύγχρονο θεσμό με την τοπική, την περιφερειακή, την εθνική, την ευρωπαϊκή του έκφραση.*

Το Κίνημα - πολιτών με την τοπική του συγκρότηση, αυτενέργεια και δράση.

Χαρακτηριστικά αυτής της νέας μορφής είναι :

✔ μια βάση ανοιχτή στην κοινωνία, οργανωμένη σύμφωνα με τους σύγχρονους καταμερισμούς της, στην

εξειδικευμένη πολιτική της δραστηριότητα.

✔ μια βάση που μπορεί να επιβάλει την αξιολόγηση, την αξιοκρατία, την εναλλαγή, την ανακλητότητα, την άμεση τελικά δημοκρατία.

✔ μια βάση που βουλεύεται με καθολικές ψηφοφορίες και διευρύνει συνεχώς τους δεσμούς της με τις κοινωνικές δυνάμεις διαμορφώνοντας πλειοψηφικά ρεύματα.

✔ μια βάση που αποφαίνεται με δημοψηφίσματα διευρύνει συνεχώς τα εκλεκτορικά της σώματα και κατοχυρώνει ευρείας μορφής προκριματικές εκλογές.

✔ μια βάση που ομαδοποιείται γύρω από τις νέες και μελλοντικές απαιτήσεις σε τοπικό, εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο εκφέροντας ένα νέο ριζοσπαστικό πολιτικό λόγο.

✔ μια βάση που διαμορφώνει νέες ζωντανές σχέσεις συνεργασίας και συμπόρευσης με τα συνδικάτα, την αυτοδιοίκηση, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις των πολιτών, τους μαζικούς και κοινωνικούς χώρους και θεσμούς

✔ μια βάση που διαμορφώνει νέα αισθητική στην πολιτική, αξιοποιεί τα σύγχρονα επικοινωνιακά μέσα και προβάλλει ελκυστική εικόνα στην κοινωνία.

9. ανασύνθεση προοδευτικού χώρου

Η ανασύνθεση του ευρύτερου χώρου της σύγχρονης ελληνικής αριστεράς απαιτεί *μια βαθειά κοινωνική διεργασία, μια πραγματική όσμωση και όχι απλώς πολιτική διαπραγμάτευση κατανομής εξουσιών.*

Αυτό σημαίνει ουσιαστική συμπαράταξη και αντιπαράθεση ιδεών και πρακτικών περί την κοινωνία και όχι περί την αποϊδεολογικοποιημένη εξουσία.

Η ανασύνθεση αυτή απαιτεί μετάβαση από την ιστορική εποχή που κυριάρχησε στις σχέσεις μας με την ιστορική

Αριστερά ο δικομματικός ηγεμονισμός και η αυθεντία των "κομμάτων -μπαλαντέρ" *στον πραγματικό πολιτικό διπολισμό*. Απαιτεί την επαναθεμελίωση της αντιπαράθεσης Αριστερά -Δεξιά, μέσω θεσμικών και προγραμματικών συγκλίσεων *που προκαλούν και δεν έπονται των κυβερνητικών συμπράξεων.*

Αλλιώς κοροϊδεύουμε και τους εαυτούς μας και τους άλλους.

Η πολιτική τοπογραφία της όσμωσης είναι η κεντροαριστερά που δεν αποτελεί ιδεολογία ή στρατηγική από μόνη της, ούτε υποβαθμίζεται σε πρόσωπα ή ομάδες πολιτικού προσωπικού. Ούτε μπορεί να γίνεται "πολιορκητικός μηχανισμός" μιας διαρκώς επαγγελλόμενης αλλά ουδέποτε πραγματοποιούμενης κατάληψης των υπαρχόντων κομμάτων εξ εφόδου.

Γι' αυτό απαιτούνται θεσμικές σχέσεις και λειτουργίες που οδηγούν σε στρατηγικές συγκλίσεις.

10. ένα ΠΑΣΟΚ - μια ηγεσία - νέα συλλογικότητα

Απόρροια αυτών των θέσεων είναι μια πολιτική δομή που δίνει στον σύνθετο τύπο της πολιτικής διεύθυνσης του νέου προοδευτικού κοινωνικού συνασπισμού τη μορφή: *"ένα ΠΑΣΟΚ -μια ηγεσία - νέα συλλογικότητα".*

Μορφή που πρέπει να βρίσκει έκφραση τόσο στην ηγετική πυραμίδα, όσο και στα όργανα -εκτελεστικά, προγραμματικά και αντιπροσωπευτικά -σε όλα τα επίπεδα. Όργανα μάχιμα που συλλογικά επεξεργάζονται, διαμορφώνουν, αποφασίζουν, ελέγχουν τις ασκούμενες πολιτικές στο πεδίο της καθημερινής δράσης.

Μορφή που πρέπει με τρόπο απλό, καθαρό, διακριτό να αντιστοιχείται με τις αναπτυξιακές, παραγωγικές, διοικητικές βαθμίδες της σύγχρονης αποκεντρωμένης και δημοκρατικής πολιτείας που οραματιζόμαστε.

Και όχι να αναπαράγει τις δομές του "δημοκρατικού συγκεντρωτισμού".

Μορφή που αναζωογονεί την πολιτική διαδικασία μέσα στο κίνημα και αποκεντρώνει την κομματική εξουσία επαναφέροντας τους "αξιωματούχους" στη βάση της οργάνωσης. Και όχι συγκεντρώνοντάς τους και μάλιστα διαγκωνιζόμενους σε κεντρικά και περιφερειακά επιτελεία.

Μορφή που κάνει πράξη τη στροφή στην κοινωνία μέσα από ένα ανοιχτό, δημοκρατικό, αυτοτελές δίκτυο οργανώσεων του ΠΑΣΟΚ παντού με εξειδικευμένη δράση και παρέμβαση και που πολιτικά ενοποιείται, λειτουργεί και αναπτύσσεται σε επίπεδο Δήμου. Εκεί αρθρώνονται οι αναπτυξιακές και παραγωγικές συμφωνίες.

Μορφή που θέλει να ξανακάνει το ΠΑΣΟΚ ελκυστικό και ανοιχτό στην κοινωνία, την πρόσβαση σ' αυτό των πολιτών ελεύθερη και αυτόβουλη, τη συμμετοχή τους στο κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι σημαντική. Να δώσει ξανά υπόσταση στην ιδιότητα του μέλους με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που έχει σ' ένα σύγχρονο σοσιαλιστικό σχηματισμό στις νέες συνθήκες.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ: ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Αυτό το ΠΑΣΟΚ που περιγράψαμε έρχεται από το μέλλον και τις ανάγκες του και όχι από το παρελθόν και τις αντιθέσεις του. Ωστόσο αυτό το τελευταίο ακόμη μας βασανίζει και μας ταλαιπωρεί.

Καθαρά και ξάστερα :

Το ΠΑΣΟΚ θα ξεπεραστεί από τα πράγματα, αν δεν γίνει τώρα αλλαγή εκ βάθρων.

Το Συνέδριο είναι η καλύτερη ευκαιρία μας ώστε η υπερδεκάχρονη αναζήτηση της πολυπόθητης στροφής του "κόμματος των αξιωματούχων" στην κοινωνία να γίνει πράξη. Ίσως, δεν θα έχουμε άλλη παρόμοια ευκαιρία.

Το πέρασμα από το *ΠΑΣΟΚ του χθες* στο *ΠΑΣΟΚ του αύριο*, επιχειρήσαμε να το ονοματίσουμε αναζητώντας λέξεις : "Ανασυγκρότηση", "Δημοκρατική Συμπαράταξη", "Ανασύνταξη", "Επανίδρυση", "Μετεξέλιξη", "Μετάλλαξη", "νέο" ΠΑΣΟΚ.

Η αλήθεια είναι ότι ξεκινήσαμε από την *"Αναγέννηση"* κι επειδή δεν είχαμε τη βούληση να ξεπεράσουμε τις παγιωμένες σχέσεις, τους συμβιβασμούς και τις ισορροπίες μας, δεν είχαμε την πρόθεση να ανατρέψουμε την πρακτική μας, δεν είχαμε τη δύναμη να βγούμε από τα μικρά μας χαρακώματα, ονοματίζαμε κάθε φορά και αλλοιώς μια προσπάθεια με ίδιο στόχο.

Εγώ και για λόγους ουσίας και περιεχομένου και για λόγους συμβολικούς με κριτική στάση απέναντι στην ίδια την ιστορία μας προτείνω να γυρίσουμε στην αρχική μας σύλληψη

Αναγέννηση του ΠΑΣΟΚ

Αναγέννηση που δεν συντελείται σε συνθήκες θερμοκηπίου και τεχνητής γονιμοποίησης αλλά σε συνθήκες κοινωνικής όσμωσης.

Αναγέννησης που δεν θα αποτελεί την ιστορική περιγραφή ή την ανιστόρητη επανάληψη ενός έργου μιας άλλης εποχής αλλά με περιεχόμενο την πιο βαθειά και αυθεντική σημασία της λέξης.

Θάνατος και γέννηση ταυτόχρονα.

Γέννηση του νέου μέσα από το παλιό, μαζί με το παλιό, από και εναντίον του παλιού.

Το παλιό που μπορεί να πεθαίνει ως προς τη μορφή που γνωρίσαμε ως τώρα αλλά που φέρνει μέσα του τη συσσωρευμένη γνώση και εμπειρία, τη χαμένη ταυτότητα και τη ψυχή των ιδεών, των αξιών και των στόχων που εμπεριέχονται σ' όλη μας την πορεία, σ' όλη μας τη διαδρομή και που κλείσαμε σε σκονισμένα σεντούκια μαζί με τις πλαστικές σημαίες μας.

Αυτή η αναγέννηση δεν έχει καμιά σχέση με την καρικατούρα που ζήσαμε ως τώρα της φαινομενικής σύγκρουσης *του "παλιού" με το "νέο" ΠΑΣΟΚ* και που αποτελεί έκφραση του πιο παραδοσιακού και ξεπερασμένου εαυτού μας. Ενός ΠΑΣΟΚ που φάνηκε να χάνει τη ψυχή του μέσα στα χαρακώματα των προσωπικών στρατηγικών και των τιμαριούχων των κάθε λογής μικρών και μεγάλων εξουσιών.

Συνέδριο Αναγέννησης, λοιπόν, και το ερώτημα είναι με ποιους όρους, κάτω από ποιες προϋποθέσεις ;

Να υπερβούμε τον εαυτό μας

Στο Συνέδριο *θα πάει το υπάρχον ΠΑΣΟΚ των αξιωματούχων με τη δύσκολη αποστολή να ανατρέψει και να υπερβεί τον εαυτό του.*

Πέρασε, πια, ανεπιστρεπτί η εποχή που η πρόσκληση σε αυτοοργάνωση, η επίκληση των ανοιχτών θυρών, η έκκληση στο "κοινωνικό" ΠΑΣΟΚ μπορούσε να δημιουργήσει την κοινωνική δυναμική μιας πραγματικής αναγέννησης.

Το δρόμο θα τον ανοίξουμε εμείς. Οι υπάρχοντες. Οι υποψιασμένοι. Οι γεννήτορες και τα γεννήματα της κρίσης. Κι επειδή κανένας από μας δεν είναι περισσότερο αθώος ή περισσότερο ένοχος θα πορευτούμε *ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ*. Αυτό επιτάσσει η ιστορία, αυτό διασφαλίζει το μεγάλο, το ενιαίο, το πλειοψηφικό ΠΑΣΟΚ.'

Εγώ δεν πιστεύω ότι μας συνδέει μόνο η εξουσία και ο κυνισμός της. Είμαστε παράταξη με ευαισθησία, με βάθος, με ρίζα. Είμαστε Κίνημα προσφοράς και δημιουργίας για τον τόπο. Έχουμε συναίσθηση και αυτογνωσία ότι αντιπροσωπεύουμε το λαό, εκφράζουμε την αγωνία του και τη θέλησή του για συλλογική ευημερία. *Δεν θα ολιγωρήσουμε τώρα.*

Στο Συνέδριο δεν πρέπει να πάμε *ως μέτοχοι "ανώνυμης εταιρείας"* που σηκώνοντας το χέρι εκφράζουμε αριθμό μετοχών, αλλά *ως αντιπρόσωποι ενός πλειοψηφικού κοινωνικού ρεύματος που οδηγεί υπεύθυνα τον τόπο προς τα εμπρός*.

Θα πάμε όσοι έχουμε αγωνία και ανησυχία, όσοι πιστεύουμε στο παρόν και το μέλλον της παράταξης, όσοι νοιαζόμαστε για το ποιο ΠΑΣΟΚ θα οδηγήσει τη χώρα στον 21ο αιώνα, όσοι έχουμε ανοιχτή γραμμή με την ιστορία κι όχι με την εικονική πραγματικότητα των αφυδατωμένων ομάδων και μηχανισμών.

Και θα πάψουμε να παραδεχόμαστε μοιρολατρικά την "καρτοποίηση" των μελών.

Θα εγγυηθούμε τις διαδικασίες προσυνεδριακά που θα αναζωογονήσουν πολιτικά το Κίνημα.

Θα έρθουν 5,000 αντιπρόσωποι. Σύνθημα μας: *Κανένας απ' αυτούς δεν θα υπάρχει που δεν θα συμμετάσχει ενεργά στον προσυνεδριακό διάλογο.*

Δεν μπορεί στη φάση που περνά το ΠΑΣΟΚ, ο σύνεδρος του 5ου Συνεδρίου να μην ενδιαφέρεται, να μην αγωνιά, να μη πιστεύει και να μην έχει λόγο για την πορεία της παράταξης.

Μια ηγεσία - Νέα συλλογικότητα

Στο Συνέδριο *δεν πάμε να ανατρέψουμε την ηγεσία του Κόμματος και της Κυβέρνησης* που οι υποδειγματικές διαδικασίες του προηγούμενου ανέδειξαν στην κορυφή της πυραμίδας. Ούτε ποινικοποιούμε, ούτε εξορκίζουμε θεμιτές φιλοδοξίες ή και πραγματικές αγωνίες και στάσεις που αφορούν την πορεία του Κινήματος μας. Προπαντός σεβόμαστε ακόμη και τις απόψεις που άκριτα μηδενίζουν μια θετική πορεία και στις πιο δημιουργικές της εκφάνσεις.

Όμως, είναι αδιανόητο για ένα Κίνημα με τη δική μας ιστορία, στο μέσο μιας κρίσιμης κυβερνητικής θητείας, με την ανάγκη να αναγεννηθεί εκ βάθρων, να ανοίξει έτσι άκριτα και άκαιρα ξανά μια *διαδικασία διαδοχής*.

Όποιοι οραματίζονται επανάληψη του Συνέδριου του '96 είναι ανιστόρητοι. Το ΠΑΣΟΚ *έχει Πρόεδρο* που μπορεί να εγγυηθεί και τη νικηφόρα πορεία αλλά και τη νέα ιστορική σύνθεση όλων ανεξαίρετα των δυνάμεων μας.

Στο Συνέδριο πάμε να οριοθετήσουμε ιδεολογικά, πολιτικά, οργανωτικά το ΠΑΣΟΚ του 21ου αιώνα.

Να κλείσουμε οριστικά τον πρώτο ιστορικό μας κύκλο. *Και να ανοίξουμε ένα εξίσου δημιουργικό δρόμο*.

Από το Συνέδριο, όμως, δεν θα φύγουμε *χωρίς κατοχύρωση της νέας συλλογικότητας* που δεν θα εξαρτάται πια από την πρόθεση των ηγετικών στελεχών αλλά από τις κατοχυρωμένες και *δημοκρατικά νομιμοποιημένες νέες δομές και λειτουργίες του Κινήματος μας* σ' όλα τα επίπεδα.

Θέματα όπως η σχέση του ΠΑΣΟΚ με την Κυβέρνηση, η αξιολόγηση των στελεχών, η πρόκριση και επιλογή των προσώπων, η διαμόρφωση της πολιτικής, οι αρμοδιότητες των οργάνων, δεν θα μπαίνουν πια στην προκρούστεια κλίνη οποιασδήποτε σκοπιμότητας.

Θα υπάρξει δεσμευτικό πλαίσιο που θα απεικονίζεται σ' ένα πραγματικά *νέο καταστατικό* και θα απορρέει από συγκεκριμένες και καθαρές αποφάσεις του Συνεδρίου.

Δεν πρέπει μετά το Συνέδριο στο ΠΑΣΟΚ να μπορεί κάποιος να ψαρεύει σε θολά νερά. *Δεν θα υπάρχουν θολά νερά*.

Στο Συνέδριο θα πάμε με απόφαση *να λύσουμε θεσμικά το θέμα της δομής της ηγεσίας ως έκφραση της νέας συλλογικότητας*. Χωρίς σκοπιμότητες και συμβιβασμούς, χωρίς κριτήριο την πρόσκαιρη κατανομή ρόλων, χωρίς την κατασκευή οργάνων με τη λογική του πόσοι και ποιοι χωράνε.

Δεν μπορεί από τη μια μεριά να ορκιζόμαστε στο ΠΑΣΟΚ της νέας εποχής και από την άλλη να θεσμοθετούμε ρόλους στη βάση των συσχετισμών και των προσδοκιών των προσώπων. *Νέα συλλογικότητα σημαίνει θεσμική νομιμοποίηση των συλλογικών οργάνων*. Σημαίνει διασφάλιση των προϋποθέσεων τα νέας ιστορικής σύνθεσης *μέσα σ' αυτά και όχι παραπλεύρως*. Σημαίνει *ενότητα* που απορρέει από την *πολιτική συμφωνία και απόφαση τους*.

Και προπαντός έκφραση στο ηγετικό επίπεδο του πολυσυλλεκτικού χαρακτήρα του ΠΑΣΟΚ *με όρους κοινωνικής αναφοράς και πολιτικής καταξίωσης*.

Εδώ κρίνεται η συνέχεια και η ανανέωση, εδώ και μέσα στα όργανα *κρίνονται οι πραγματικές "ηγετικές ομάδες"*. Κεντρική Επιτροπή , ΕΓ, Εθνικό Συμβούλιο, πρέπει να γίνουν επιτέλους *μάχιμα όργανα πολιτικής και δράσης* και όχι χώρος νομιμοποίησης αποφάσεων που ενδύονται το ένδυμα πρόσκαιρων πλειοψηφιών ή μειοψηφιών.

Επανίδρυση των οργανώσεων βάσης

Απ' το Συνέδριο θα ζητήσουμε απόφαση *για πραγματική επανίδρυση των οργανώσεων βάσης* του ΠΑΣΟΚ σύμφωνα με τις νέες καταστατικές ρυθμίσεις και με ευθύνη της νέας Κ.Ε. *Με πάνδημο προσκλητήριο για τις ευρωεκλογές*. Με διάταξη αγώνα σε κάθε Δήμο γι' αυτές και την επιτυχή τους έκβαση. Με *ομάδες πρωτοβουλίας* παντού σε όλους τους χώρους.

Οι ομάδες πρωτοβουλίας θα συμπεριλάβουν πρώτα απ' όλα το υπάρχον ΠΑΣΟΚ σε κάθε περιοχή.

Θα απλωθούν παντού σ' όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής στο χωριό ή τη γειτονιά της πόλης.

Θα ενισχυθούν με όλο το πολιτικό και κοινωνικό δυναμικό που ενδιαφέρεται και αγωνιά για την τύχη και την πορεία της προοδευτικής παράταξης.

Θα επιδιώξουν να εκφράσουν τον νέο προοδευτικό κοινωνικό συνασπισμό.

Οι ομάδες πρωτοβουλίας έχουν στόχους συγκεκριμένους με περιεχόμενο πρακτικό και σύγχρονο. Την κοινωνική αλληλεγγύη, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, την οικολογική ισορροπία και την προστασία του περιβάλλοντος, την ανασυγκρότηση της γειτονιάς, τη δράση και παρέμβαση στα τοπικά προβλήματα, την αναδιάρθρωση του κοινωνικού ιστού, την εμπέδωση της ασφάλειας των πολιτών.

Ένα κίνημα βάσης και ανασυγκρότησης θα δώσει τη θέση του στις σημερινές αφυδατωμένες οργανώσεις μας. Και θα εγκαινιάσει τη νέα εποχή. Τη νέα ιστορική φάση του Κινήματός μας.

Τον νέο ριζοσπαστικό κοινωνικό και πολιτικό μας λόγο.

Τη νέα πνοή στα οράματα και τους μεγάλους στόχους.

Το ΠΑΣΟΚ θα ανασυγκροτηθεί εκ βάθρων. *Η νέα εποχή για το ΠΑΣΟΚ θα συνδεθεί με επιστροφή στις Νίκες*.

Δεν γίνεται αλλοιώς.

Επίλογος

Πως θα κριθεί το τελικό αποτέλεσμα της προσπάθειάς μας;

Όταν στο προσκλητήριο για τις ευρωεκλογές συσπειρωθούν όλες οι δυνάμεις μας. Και αυτές που φυτοζωούν μέσα στο οργανωμένο ΠΑΣΟΚ, κι αυτές που βρίσκονται διάσπαρτες στην κοινωνία και αγωνιούν για την πορεία της παράταξης. *Όταν ενωμένες αυτές οι δυνάμεις δώσουν τη μάχη με την καλύτερη ομάδα μας στην πρώτη γραμμή.*

Όταν ο πολιτικός λόγος του καθενός μας που θα ακουστεί σε όλο το λαό από τις ανοιχτές τηλεοράσεις του Συνεδρίου μας *θα έχει να πει κάτι σημαντικό στις δυνάμεις της νέας ευημερίας και του σύγχρονου πατριωτισμού*. Στη νέα γενιά των πολιτών, στα πιο παραγωγικά στρώματα της κοινωνίας, στους πιο δημιουργικούς και αυθεντικούς συντελεστές της προόδου.

Όταν η πολιτική μας, έτσι όπως θα απεικονιστεί στις αποφάσεις μας δημιουργεί πέρα από την εντύπωση της αξιοπιστίας και της μόνης πρότασης για τη χώρα, την *ευαισθησία για τον προοδευτικό και φιλολαϊκό προσανατολισμό της*.

Κι όταν ο πολίτης συναισθανθεί ότι στο ΠΑΣΟΚ δεν τον περιμένουν με ανοιχτές πόρτες ως εκλέκτορα αξιωματούχων αλλά *το ίδιο το ΠΑΣΟΚ έρχεται και τον αγκαλιάζει ως συμμέτοχο και ενεργό συντελεστή* της νέας πορείας. Μιας πορείας που οφείλει να δικαιώσει για μια ακόμη φορά όσους πιστεύουν ότι μπορούμε να σηκώσουμε στους ώμους μας με την ίδια επιτυχία τις ευθύνες που με τόση εμπιστοσύνη μας αναθέτει ο λαός.

Είμαι αισιόδοξος ότι κι αυτή τη φορά θα τα βγάλουμε πέρα.

Θα νικήσουμε !

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΟΥΛΑΔΑΚΗΣ
ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΜΕΛΟΣ Ε.Γ. ΤΗΣ Κ.Ε. ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Συμβολή στον Προσυνεδριακό Διάλογο

5ο Συνέδριο ΠΑΣΟΚ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

I. Η Ελλάδα στο κατώφλι του 21ου αιώνα:

Η Ελλάδα ως εθνικό κράτος και ως πολιτική κοινωνία στο κατώφλι του 21ου αιώνα βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή της ιστορικής της πορείας. Η εσωτερική δομή της έχει υποστεί ριζικές αλλαγές κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες. Έχει μετατραπεί σε ένα σύγχρονο δημοκρατικό κράτος δικαίου, το οποίο εξασφαλίζει την πολιτική ισοπολιτεία των πολιτών του και κατοχυρώνει το σύστημα των πολιτικών δικαιωμάτων. Επί πλέον έχει προωθήσει και έχει θέσει σε εφαρμογή την ιδέα του κοινωνικού κράτους, το οποίο εγγυάται και εξασφαλίζει την κοινωνική αλληλεγγύη και την κοινωνική συμφιλίωση. Ο πολιτικός εκσυγχρονισμός της χώρας έχει συντελεσθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι η Ελλάδα ως σύγχρονο εθνικό κράτος μπορεί να επεξεργασθεί τις ιστορικές προοπτικές της κατά τον 21ο αιώνα με εντελώς νέα νοητικά, συνειδησιακά και πολιτικά δεδομένα.

Ο μετασχηματισμός της εσωτερικής δομής της ελληνικής κοινωνίας συνδέεται άρρηκτα με τις ριζικές αλλαγές που έχουν συντελεσθεί στον εξωτερικό περίγυρο. Ο γεωπολιτικός χώρος, στον οποίο ανήκει η Ελλάδα έχει αλλάξει. Η Ευρώπη δεν είναι χωρισμένη σε δύο ιδεολογικά και γεωπολιτικά στρατόπεδα. Τα Βαλκάνια δεν αποτελούν κλειστό γεωπολιτικό σύστημα. Η ευρύτερη περιοχή της Νοτιανατολικής Ευρώπης πορεύεται στον δρόμο του πολιτικού εκσυγχρονισμού, **που σημαίνει αλλαγή τρόπου συγκρότησης του πολιτικοοικονομικού τους συστήματος. (Πολυκομματισμός, Κοινοβουλευτικοί Θεσμοί αυτονόμηση κράτους αλλαγή του συγκεντρωτικού προγραμματισμού της οικονομίας προς μια ιδιόμορφη οικονομία της αγοράς κλπ).** Όλα κινούνται και μετασχηματίζονται και μαζί τους και η Ελλάδα. **Το ζήτημα όμως δεν είναι να περιγράψει κανείς τις ριζικές μεταβολές που έχουν συντελεσθεί στην εσωτερική δομή της ελληνικής κοινω-**

νίας και ταυτόχρονα να συλλάβει τις ιστορικές διαδικασίες του εξωτερικού περίγυρου, αλλά να κατανοήσει τις ιστορικές προοπτικές της Ελλάδας με βάση τη νέα διεθνή κατάσταση των πραγμάτων. Επιβάλλεται ως χώρα να επεξεργασθούμε μια νέα εθνική στρατηγική η οποία θα λαμβάνει υπόψη της τόσο το νέο διεθνές σκηνικό όσο και την ιδιαιτερότητα της Ελλάδας ως εθνικής οντότητας και ως πολιτικής κοινωνίας. Ταυτόχρονα θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι η ιστορική πορεία της Ελλάδας εξαρτάται πρωτίστως από την ανάπτυξη των υγιών κοινωνικών και οικονομικών δυνάμεων του τόπου.

Πολλοί προσπάθησαν να ερμηνεύσουν τη νέα διεθνή κατάσταση με την ιδέα του "τέλους της ιστορίας", η οποία αποδείχθηκε τελικά ότι δεν ήταν παρά ένα ιδεολογικό κατασκεύασμα για να προωθηθούν τα σχέδια της Αμερικής στην πλανητική εποχή μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου. Για να κατανοήσουμε τη νέα διεθνή κατάσταση των πραγμάτων χρειάζεται να εγκαταλείψουμε τις παραπλανητικές ιδεολογίες του "τέλους της ιστορίας" ή της "σύγκρουσης των πολιτισμών" και να δούμε την πραγματικότητα όπως αυτή διαμορφώνεται από τις εσωτερικές ροπές και τις ενδογενείς τάσεις της. Χρειάζεται να δούμε τη νέα οικονομική και πολιτική Ευρώπη όπως αυτή διαμορφώνεται, τον ρόλο της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, τη νέα διάταξη των διεθνών κέντρων εξουσίας χωρίς ιδεολογικές παρωπίδες. **Άραγε θα διαμορφωθεί μια νέα παγκόσμια τάξη πραγμάτων, η οποία θα λειτουργεί προς όφελος των λαών και των εθνικών κρατών ή θα επικρατήσει η λογική της βαρβαρότητας, των διεθνών κέντρων εξουσίας;** Η Ελλάδα με πλήρη επίγνωση του ιστορικού παρελθόντος της και με μια ισορροπημένη μελλοντική εθνική στρατηγική θα πρέπει να εργασθεί για να επικρατήσει μια διεθνής τάξη, η οποία θα εγγυάται τα επιτεύγματα των λαών και θα ενισχύσει τα εθνικά κράτη.

Όσον αφορά το ζήτημα της ιδιαιτερότητας της Ελλάδας, εδώ τα πράγματα από ιδεολογική άποψη είναι περίπλοκα. **Κυρίαρχη ιδεολογία είναι εκείνη του ελληνοκεντρισμού, σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα ως ιστορική οντότητα μολονότι αποτελεί την βάση και το θεμέλιο του ευρωπαϊκού πολιτισμού σήμερα είναι παραγκωνισμένη και**

αποδυναμωμένη μέσα σ' ένα κόσμο που παραπαίει. Η ιδεολογία του ελληνοκεντρισμού δεν μπορεί να λειτουργήσει ως ιδεολογικό σχέδιο εθνικής ταυτότητας στις σημερινές συνθήκες. Είναι περισσότερο ένας θρήνος και λιγότερο ένα σχέδιο ιστορικής προοπτικής. Οφείλουμε ως Έλληνες να επεξεργασθούμε μια νέα σύνδεση Ελληνισμού και Ελλαδισμού. Ας ακολουθήσουμε την προτροπή του Σεφέρη: "ότι από την Ελλάδα με εμποδίζει να σκεφτώ τον Ελληνισμό, ας καταστραφεί". Ο Ελληνισμός αποτελεί την ιστορική πεμπτουσία της Ελλάδας κατά τον 21ο αιώνα όχι όμως με τους όρους του ελληνοκεντρισμού, αλλά με τους όρους της νέας διεθνούς κατάστασης.

Κατά το δεύτερο ήμισυ του 20ου αιώνα παράλληλα με την κυρίαρχη ιδεολογία επεκράτησε και η ιδιότυπη πολιτική πρακτική (εκφράσθηκε κατά κύριο λόγο από την παράταξη της Δεξιάς) του **"πτωχοπροδρομισμού"** και της **"ψωροκώσταινας"**, σύμφωνα με την οποία η εθνική ανεξαρτησία και η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας εξαρτάται από τους δυτικούς συμμάχους της. **Η πολιτική αυτή πρακτική διαμόρφωσε το ιδεολογικό υπόβαθρο για να ζει η Ελλάδα σε συνθήκες μόνιμης παρακμής. Η πολιτική αυτή καθιστά την Ελλάδα περιφερειακή χώρα, η οποία κινδυνεύει να ενσωματωθεί στην Ευρώπη με όρους οικονομικοπολιτικού νότου, ουσιαστικά δηλαδή με όρους εσωτερικής αποικίας. Φαίνεται πως η Ελλάδα σε αυτή την καμπή της ιστορίας της προσπαθεί να διέλθει μέσα από τις συμπληγάδες μιας παρακμιακής πολιτικής πρακτικής και ενός ρωμαλέου πνεύματος αυτογνωσίας.** Η πολιτική του "πτωχοπροδρομισμού" καλλιέργησε το έδαφος για να εμφανισθεί και να αναπτυχθεί μια ιδιότυπη μεταπρατική τάξη μεσαζόντων που θέλει να παίξει το ρόλο της οικονομικής ηγεσίας του τόπου, ενώ στην πραγματικότητα καθηλώνει την χώρα στην υπανάπτυξη και την περιφερειοποίηση. Τέλος θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η πολιτική αυτή θεωρία και πρακτική ανατράπηκε με την ίδρυση του ΠΑΣΟΚ (1974). Επί τρεις δεκαετίες τώρα το ΠΑΣΟΚ αντιτάχθηκε στην πολιτική της "ψωροκώσταινας", ύψωσε τη φωνή του απέναντι στις κατεστημένες δυνάμεις της παραπολιτικής. Προώθησε την ιδέας της ανεξάρτητης εξωτερικής πολιτικής και έθεσε το θεμέλιο για μια ισχυρή

Ελλάδα στους δύσκολους καιρούς του 21ου αιώνα. Στο ΠΑΣΟΚ οφείλουμε την υπόσταση μας ως ισχυρού και ανεξάρτητου εθνικού κράτους, ως ισότιμα συνεργαζόμενου διεθνούς εταίρου στον παγκόσμιο καταμερισμό δύναμης. Ταυτόχρονα όμως θα πρέπει να εξετάσουμε δύο βασικές ενδοευρωπαϊκές παραμέτρους που δεν είναι άλλες από **πρώτον:** το πολιτικό πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Σοσιαλισμού στις νέες παγκόσμιες συνθήκες και **δεύτερον:** η σύγκρουση οικονομικής και πολιτικής εξουσίας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προσδιορίζουν τη θέση της Ευρώπης στη νέα διεθνή σκηνή.

II. Ελλάδα και νέα διεθνής σκηνή:

Η νέα διεθνής κατάσταση των πραγμάτων στο κατώφλι του 21ου αιώνα διαμορφώνεται από τρεις παράγοντες, **πρώτον:** από το νέο καταμερισμό δύναμης και επιρροής, ο οποίος αντικαθιστά την αντιπαράθεση ανάμεσα στη Δύση και την Ανατολή. **Δεύτερον:** από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και πιο συγκεκριμένα από την παγκοσμιοποίηση του χρηματιστηριακού κεφαλαίου. **Τρίτον:** από τις συγκρούσεις για την κατανομή των αγαθών σε παγκόσμια κλίμακα που τίθενται σε νέες οργανωτικές βάσεις. Το ερώτημα, το οποίο καλούμαστε ως Έλληνες να απαντήσουμε είναι το εξής: **είναι σε θέση η Ελλάδα να σχεδιάσει τον ρόλο που καλείται να παίξει στο νέο καταμερισμό δύναμης, ποιος είναι ο ρόλος της στην παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και πως σχεδιάζει την θέση της στις συγκρούσεις για την κατανομή των φυσικών πόρων και αγαθών;**

α) Νέος καταμερισμός δύναμης:

Η γεωπολιτική δομή του κόσμου μετά τον β' παγκόσμιο πόλεμο μέχρι το 1989 ήταν διπολική. Κυριάρχησε η αντιπαράθεση Δύσης-Ανατολής σε πολιτικό και ιδεολογικό επίπεδο. Τα περιθώρια δράσης των επιμέρους εθνικών κρατών, επομένως και της Ελλάδας, καθορίζονταν από την ένταξη σ' ένα από τα μπλοκ δύναμης. **Παρ' όλα αυτά η Ελλάδα του ΠΑΣΟΚ και του Ανδρέα Παπανδρέου άσκησε ανεξάρτητη εξωτερική πολιτική επειδή μπορούσε να κινηθεί στα όρια της αντιπαράθεσης Δύσης και Ανατολής. Το 1989 δεν σήμανε το "τέλος των ιδεολογιών", όπως ισχυρίσθηκαν πολλοί, αλλά αντιθέτως άνοιξε νέες προοπτικές για κάθε εθνικό κράτος.** Σήμερα κάθε χώρα και κάθε κράτος μπορεί να επεξεργασθεί την συνειδησιακή και εθνική προοπτική του χωρίς ιδεολογικές προκαταλήψεις. Το ερώτημα είναι: **μπορεί η Ελλάδα να διαμορφώσει τη νέα εθνική της κοσμοεικόνα που θα αντιστοιχεί στις νέες διεθνείς καταστάσεις; Είναι σε θέση να εμπλουτίσει την πολιτική παρακαταθήκη του Ανδρέα Παπανδρέου και να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στη νέα διεθνή σκηνή;**

Η μετάβαση από τον 20ο αιώνα στον 21ο ισοδυναμεί με την τροποποίηση της διπολικής γεωπολιτικής δομής του κόσμου μας σε πολυπολική δομή. Η Αμερική, η Ευρώπη, η Ιαπωνία, η Κίνα, ενδεχομένως η Ρωσία σε μερικά χρόνια θα αποτελούν τις ιστορικές αλλά και τις αναδυόμενες πλανητικές γεωπολιτικές δυνάμεις. Μπορεί σ' αυτή την φάση η πρωτοκαθεδρία της Αμερικής να είναι δεδομένη, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οι άλλες υπό διαμόρφωση πλανητικές δυνάμεις ή άλλα επιμέρους εθνικά κράτη έχουν παραδεχθεί μια τέτοια ιστορική μοίρα. **Η παντοκρατορία της Αμερικής συνιστά μια ιστορικά μεταβατική φάση.** Όλα τα πράγματα στον κόσμο μας μεταλλάσσονται και τροποποιούνται. Σε κάθε περιφέρεια του πλανήτη με τον ένα ή τον άλλο τρόπο συγκεκριμενοποιείται ο νέος παγκόσμιος καταμερισμός δύναμης. Το Κόσσοβο, το κουρδικό εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα, άλλα απελευθερωτικά κινήματα είναι παραδείγματα, τα οποία αντικαθρεφτίζουν την νέα

παγκόσμια κατάσταση του καταμερισμού δύναμης. Οι λαοί και τα εθνικά κράτη επιδιώκουν για λογαριασμό τους την δικαίωση των εθνικών αιτημάτων τους. **Μεγάλες δυνάμεις και περιφερειακά εθνικά κράτη έχουν εμπλακεί σε μια διαδικασία επιμερισμού της παγκόσμιας δύναμης.** Με άλλα λόγια η μετάβαση από την διπολική στην πολυπολική γεωπολιτική δομή του κόσμου σημαίνει ότι διαμορφώνονται οι συνθήκες για εθνικούς και κοινωνικούς αυτοπροσδιορισμούς των επιμέρους εθνικών οντοτήτων. Για την Ελλάδα η νέα κατάσταση των πραγμάτων σημαίνει ότι ήρθε η ώρα του εθνικού αυτοπροσδιορισμού της κάτω από νέες συνθήκες. **Έφτασε η ώρα της επανασύνδεσης της Ελλάδας με τον ελληνισμό που δεν είναι παρά το βαθύτερο αυτογνωστικό στοιχείο της. Η σύγχρονη και ισχυρή Ελλάδα θα πρέπει να εκμεταλλευθεί την ιστορική ευκαιρία της πλανητικής σύγκρουσης των γεωπολιτικών δυνάμεων και να διεκδικήσει την θέση της που της αξίζει στα νέα δεδομένα.**

β) Σοσιαλιστικό πρόγραμμα και παγκοσμιοποίηση:

Οι ιδεολογικές και πολιτικές αφετηρίες του σοσιαλισμού ιστορικά αναφέρονται στην κυρίαρχη αντίθεση μισθωτής εργασίας και κεφαλαίου που συμπληρώνονται και με τις σχέσεις κατανομής του πλούτου στις διάφορες κοινωνικές ομάδες και πολίτες όπως και με τους ανέργους και κοινωνικά αποκλεισμένους.

Με την έννοια αυτή θέματα που αφορούσαν και αφορούν περιφερειακές αντιθέσεις και ανταγωνισμούς ενδοκαπιταλιστικές αντιπαραθέσεις κλπ είχαν αντιμετωπισθεί σαν δευτερεύουσες παραμέτροι παρ' όλο που ιδεολογικές και πολιτικές στρατηγικές που είχαν σαν υπόβαθρο τη σχέση Μητρόπολης Περιφέρειας ή την αντίθεση των μη ανεπτυγμένων χωρών προς τις ανεπτυγμένες κατά περιόδους είχαν έντονη παρουσία στο ιδεολογικό και πολιτικό γίγνεσθαι.

Με την περίφημη "Παγκοσμιοποίηση" των αγορών που φέρεται ως κυρίαρχο στοιχείο των πολιτικοοικονομικοκοινωνικών δεδομένων και ανταγωνισμών κυρίως από το 1991 και μετά φαίνεται να μεταλλάσσονται τα κυρίαρχα μέτωπα των αντιθέσεων άρα και οι αναγκαίες συμμαχίες κάτω απ' τις συνθήκες που διαμορφώνονται. **Υπό τον τίτλο ή το εφεύρημα "παγκοσμιοποίηση" ουσιαστικά δηλώνεται ένας αδυσώπητος νεοφιλελευθερισμός με στρατηγική προοπτική παγκόσμιας κυριαρχίας στο πολιτικό σύστημα.**

Είναι σαφές ότι μέσω της επίκλησης αυτής τουλάχιστον στο ορατό μέλλον επιχειρείται η πολιτική και οικονομική επικυριαρχία των ΗΠΑ.

Με αυτά τα δεδομένα έχει θεωρητική αξία το ότι το "κεφάλαιο" δεν έχει πατρίδα δηλ. δεν έχει ανάγκη εθνικοκρατικής έδρας προκειμένου να αναπτυχθεί ή να διαμορφώνει τους όρους επέκτασης του. Στην πραγματικότητα συμβαίνει το αντίθετο.

Το πρώτο μέλημα ενός σοσιαλιστικού κόμματος είναι αναμφίβολά η ορθή αξιολόγηση της διεθνούς συγκυρίας Η εποχή μας έχει χαρακτηρισθεί εποχή της παγκοσμιοποίησης. Η έννοια αυτή αναμφίβολα αποδίδει ορισμένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της μεταβιομηχανικής εποχής, συχνά όμως χρησιμοποιείται κατά τρόπο ισοπεδωτικό, παραπλανητικό ή / και υποβολιμαίο. Το βέβαιο είναι ότι η πτώση του Τείχους και η επέλαση του Νεοφιλελευθερισμού τις προηγούμενες δύο δεκαετίες δημιούργησαν νέα δεδομένα στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Τα σύνορα του εθνικού οικονομικού προστατευτισμού συρρικνώθηκαν αισθητά και αναδείχθηκαν νέοι πρωταγωνιστές στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον, με την αναδιαμόρφωση των αγορών, την κατάτμηση των πάλαι ποτέ εθνικών επιχειρήσεων σε επί μέρους μονάδες διασπαρμένες σε διάφορες χώρες, την ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων και των συνακόλουθων παραδοσιακών εργατικών εγγυήσεων. **Ο μεγαλύτερος πάντως κίνδυνος για την πολιτική των εθνικών κρατών-και κατ' επέκταση των σοσιαλιστικών κομμάτων πού δρούν στο εσωτερικό τους-συνίσταται στην συστηματική προσπάθεια**

άλωσης των θεσμικών τους προγεφυρωμάτων από τους νέους οικονομικούς γίγαντες που έχουν δημιουργηθεί είτε στον χώρο της παραγωγής, με συγχωνεύσεις ιδιωτικών επιχειρήσεων και ευρύτατες ιδιωτικοποιήσεις κρατικών επιχειρήσεων, είτε στον χώρος του χρηματιστηριακού κεφαλαίου, με την αδίστακτη κερδοσκοπία των "νομαδικών" αμοιβαίων κεφαλαίων και των αντίστοιχων κολοσσιαίων επιχειρήσεων. Η μείζων απειλή, έως τώρα, για τον μελλοντικό πολιτικό ρόλο των εθνικών κρατών προήλθε από την συνθήκη πολυμερούς συνεργασίας των χωρών του ΟΟΣΑ, που αποβλέπει απροκάλυπτα στην αχρήστευση των εθνικών προστατευτικών φραγμών και στην χειραγώγηση των κυβερνήσεων. Πράγματι, μέσω των δρακόντειων ρυθμίσεων της εν λόγω σύμβασης που συγκροτούν ένα οικονομικό υπερσύνταγμα, εξυφαίνεται η πλήρης υποταγή των εθνικών κρατών στις επιταγές πανίσχυρων, ανέλεγκτων και δημοκρατικά ανομιμοποίητων κέντρων ιδιωτικής εξουσίας, που επιδιώκουν να καταστήσουν την πολιτική θεραπαινίδα και παρακολούθημα της αγοράς. Πρόκειται αναμφίβολα για μία ζοφερή προοπτική, η οποία δεν φαίνεται να είναι πολύ μακριά, παρά την πρόσκαιρη αναστολή των εν λόγω σχεδίων των διεθνών οικονομικών κέντρων από τις αντιδράσεις δυναμικών μη κυβερνητικών οργανώσεων και τις επί μέρους επιφυλάξεις ορισμένων κυβερνήσεων.

Ωστόσο, η τάση της παγκοσμιοποίησης, όπως την περιγράψαμε προηγουμένως, κάθε άλλο παρά απαλλάσσει τα σοσιαλιστικά κόμματα με τις τεράστιες ευθύνες τους για χάραξη και άσκηση εθνικής στρατηγική για την ανάπτυξη και την πρόοδο μιας χώρας μπορεί να αποτελέσει αντίβαρο στην καταθλιπτική κυριαρχία των διεθνών κέντρων ιδιωτικής εξουσίας, που δεν πραγματώνεται μόνη της αλλά μέσω κυβερνήσεων-υποχειρίων που καλούνται να αποβάλουν τον πολιτικό τους ρόλο, διασφαλίζοντας και διευκολύνοντας απλώς την "αυτορρυθμιστική" επιβολή της αγοράς και της τυφλής και αδυσώπητης λογικής της. Για τέτοιες κυβερνήσεις ασφαλώς τα περιθώρια άσκησης οικονομικής πολιτικής είναι περιορισμένα και μάλλον διεκπεραιωτικά. Για κυβερνήσεις όμως που δεν

απεμπολούν το δικαίωμα να είναι πρωταγωνιστές στα πολιτικά δρώμενα, όπως (θα έπρεπε) να είναι εξ ορισμού οι κυβερνήσεις της Αριστεράς, τα περιθώρια εξακολουθούν να είναι ευρύτατα, αφού η παγκοσμιοποίηση σε ότι αφορά την πραγματική οικονομική δραστηριότητα-παραγωγική και εμπορική-παραμένει προς το παρόν, σε αντίθεση με την χρηματιστηριακή-κερδοσκοπική, μία απλή τάση που δεν καταλαμβάνει παρά ένα μικρό ποσοστό της. Το υπόλοιπο, παρά τα περί του αντιθέτου θρυλούμενα, έχει αποδειχθεί από εμπεριστατωμένες οικονομικές αναλύσεις ότι εξακολουθεί να κινείται στο πλαίσιο του εθνικού κράτους, και να αποτελεί το διακύβευμα της εθνικής προεχόντως οικονομικής πολιτικής. Δυστυχώς τα σοσιαλιστικά και σοσιαλδημοκρατικά κόμματα άργησαν πολύ να συνειδητοποιήσουν τις τεράστιες ευθύνες τους τόσο για την πολιτική αντιμετώπιση των οικονομικών εξελίξεων όσο και γενικότερα για το μέλλον της δημοκρατίας. **Έχοντας βρεθεί για δύο σχεδόν δεκαετίες με την πλάτη στον τοίχο και αντιμετωπίζοντας έντονο υπαρξιακό πρόβλημα η ευρωπαϊκή αριστερά στο σύνολο της παρέμεινε για μεγάλο διάστημα σιωπηλή και άκρως διστακτική για τις συντελούμενες αλλοιώσεις και υποχωρήσεις των κατακτήσεων της μεταπολεμικής περιόδου, στην συνέχεια επιχείρησε μία στροφή προς το κέντρο προκειμένου να ανακτήσει το χαμένο έδαφος, για να συνειδητοποιήσει πρόσφατα, μετά την επιτυχή έκβαση των εκλογικών αναμετρήσεων σε πανευρωπαϊκό σχεδόν επίπεδο, ότι μπορεί να κέρδισε την εξουσία αλλά αντιμετωπίζει τον κίνδυνο να χάσει την ψυχή της θυσιάζοντας στον βωμό μιας επιτυχούς διαχείρισης τους ιδρυτικούς της στόχους της κοινωνικής δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης.**

Ευτυχώς τον τελευταίο ιδίως χρόνο διαφαίνεται μία τάση αφύπνισης της ευρωπαϊκής Αριστεράς, η οποία ξαφνικά δείχνει να αντιλαμβάνεται πόσο κακό της έχει κάνει η προσχώρηση στην λογική του νεοφιλελεύθερου μονεταρισμού, όπως ιδίως αυτή εξειδικεύθηκε με την πολιτική της ΟΝΕ. Πράγματι η πολιτική αυτή, που χαράχθηκε όταν στο ευρωπαϊκό πολιτικό τοπίο κυριαρχούσαν οι συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις, διακατέχεται

από μία στείρα οικονομιστική λογική που πόρρω απέχει από τις αξίες της ευρωπαϊκής αριστεράς, υπό την μετριοπαθή έστω λογική της κοινωνικής συνοχής και του δημοκρατικού ελέγχου. Έτσι η διαφαινόμενη αναστροφή των προτεραιοτήτων υπέρ της ανάπτυξης της καταπολέμησης της ανεργίας και της κοινωνικής αλληλεγγύης, σε συνδυασμό με τις συνεχώς πολλαπλασιαζόμενες διακηρύξεις για τον περιορισμό της εξουσίας των τραπεζιτών-και ιδίως των διοικητών των κεντρικών τραπεζών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο-σηματοδοτεί δειλά την επιστροφή της πολιτικής, η οποία πρέπει να γίνει το πρωταρχικό μέλημα του ΠΑΣΟΚ, αν θέλει να ανακτήσει την ηγεμονία στις οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις. **Και η επιστροφή της πολιτικής δεν μπορεί απλά να σημαίνει ενίσχυση των πολιτικών χαρακτηριστικών και των πολιτικών μέσων των εθνικών κρατών και μεταβίβαση εξουσιών τους σε υπερεθνικά όργανα-στην περίπτωση μας της Ευρωπαϊκής Ένωσης-μόνο στην περίπτωση που αυτά αφ' ενός είναι δημοκρατικά νομιμοποιημένα και αφ' ετέρου διασφαλίζουν αποτελεσματικότερα και από καλύτερες θέσεις μάχης την προτεραιότητα των δημοκρατικών ιδανικών της ελευθερίας της ισότητας και της αδελφότητας ανθρώπων και λαών απέναντι στις τυφλές δυνάμεις της αγοράς και στην αδίστακτη κερδοσκοπία των χρηματιστών και των σύγχρονων τοκογλύφων.**

Τα νέα στοιχεία που πρέπει οι Σοσιαλιστές να αναλύσουν και εκτιμήσουν είναι:

1) **Η σχέση Κράτους-Έθνους.**

2) **Η παγκοσμιοποίηση ως στοιχείο συγκέντρωσης πολιτικής και οικονομικής ισχύος.**

3) **Η αντίθεση ή έστω η ανταγωνιστική συνύπαρξη μεταξύ χρηματιστηριακού κερδοσκοπικού κεφαλαίου και παραγωγικού κεφαλαίου.**

4) **Η σχέση μεταξύ ανεπτυγμένων και μη χωρών.**

5) **Οι διαπλοκές κοινωνικοπολιτικόοικονομικών συστημάτων και αξιών.**

6) **Μετάλλαξη κοινωνικής και ταξικής διαστρωμάτωσης και ποιών τα συμφέροντα εκφράζουν.**

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες η Στρατηγική του Ευρωπαϊκού Σοσιαλισμού πρέπει να στηρίζεται σε μια συμμαχία σ' ένα consensus ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Παραγωγική Οικονομία εκείνη δηλαδή που χρησιμοποιεί ως εθνική της βάση την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά συγχρόνως επιδιώκει εθνική βάση και είναι όλες οι χώρες της Ε.Ε. με όρους ισοτιμίας και στον καταμερισμό των επενδύσεων και στην οικονομική ανάπτυξη.

Ο Ευρωπαϊκός Σοσιαλισμός εκτός από τις πολιτιστικές οικολογικές κλπ. προτεραιότητες του για να υπερασπισθεί τις αξίες του οφείλει να πάρει πρωτοβουλίες και να κινηθεί θετικά στις νέες εποχές χωρίς αιδημοσύνες και με ορίζοντα προς το μέλλον.

Ένα νέο Κοινωνικό Συμβόλαιο σε πανευρωπαϊκό επίπεδο είναι πια αναγκαίο που θα στηρίζεται στην αύξηση των πόρων της Ε.Ε. στην ισοκατανομή ποσοτική και ποιοτική των επενδύσεων σ' όλη την Ευρώπη και στην στήριξη του παραγωγικού τομέα της οικονομίας από τις όποιες κερδοσκοπικές τάσεις του λεγόμενου χρηματιστηριακού κεφαλαίου. Στο νέο ιδεολογικό πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Σοσιαλισμού θα πρέπει η Ελλάδα να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο. Η οικονομία, όπως έχει αποδειχθεί, κατέχει κεντρική θέση στους πολιτικούς σχεδιασμούς των Ευρωπαϊκών σοσιαλιστών. Ταυτόχρονα όμως **ο Ευρωπαϊκός Σοσιαλισμός αναδεικνύεται σε μοναδική πολιτική δύναμη, την οποία εμπιστεύονται οι λαοί της Ευρώπης για την μετάβαση προς τον 21ο αιώνα. Η Ευρώπη σήμερα σε κυβερνητικό επίπεδο είναι σοσιαλιστική. Η μοναδική αυτή ιστορική ευκαιρία θα πρέπει να μετατραπεί και σε ιστορική ευκαιρία για τους ευρωπαϊκούς λαούς.** Τα χρόνια κοινωνικά προβλήματα της ανεργίας, της απασχόλησης γενικότερα, της κοινωνικής πρόνοιας, της κατανομής του κοινωνικού πλούτου θα πρέπει να επιλυθούν. Το ευρωπαϊκό σοσιαλιστικό πρόγραμμα θα πρέπει να επιτύχει, διαφορετικά θα βυθιστούμε σε μια "νέα

βαρβαρότητα". Οι κυβερνητικοί ώμοι του ευρωπαϊκού σοσιαλισμού είναι βαρείς. Εάν θέλουμε να πούμε με μια φράση, ποια είναι η ιστορική του αποστολή, αυτή δεν είναι άλλη από την πρακτική εφαρμογή του "πολιτικού διαφωτισμού". **Οι αξίες του διαφωτισμού (ελευθερία, ισότητα, κοινωνική δικαιοσύνη) και το πολιτικό πρόγραμμα του ευρωπαϊκού σοσιαλισμού αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος: είναι η ίδια η Ευρώπη στην ορθολογική ιστορική της πορεία προς τον 21ο αιώνα.**

Με τον τρόπο που διαμορφώνονται τα πράγματα οι κυρίαρχες αντιθέσεις πλέον διαπλέκουν κοινωνικά και οικονομικά συμφέροντα με πιο σύνθετους τρόπους και υπό την έννοια αυτή ο Ευρωπαϊκός Σοσιαλισμός σ' αυτά πρέπει να προσβλέπει. **Όσο όμως δεν υπερβαίνει ρηξικέλευθα τα παλαιά δεδομένα και κινείται σε ψευδοθεωρίες εν ονόματι κάποιας συγκεχυμένης αντίληψης περί "κεντροαριστεράς" ερμηνεύοντας μάλιστα αυτή την αντίληψη ως "τάση εξανθρωπισμού του καπιταλισμού" (ποιου καπιταλισμού, του εθνικού, του πολυεθνικού, της παγκοσμιοποίησης, του μεταπρακτικού, του κερδοσκοπικού, του μαύρου χρήματος, του λαθρεμπορικού; κανένας δεν απαντά)** τόσο η συγκεντρωποίηση πολιτικής και οικονομικής ισχύος σε συνεχώς λιγότερα κέντρα θα συνεχίζεται τόσο οι κύκλοι λιτότητας για τους πολλούς δεν θα έχουν τέλος, τόσο θα αφαιρείται πολιτική ισχύς από του πολίτες και οι πολιτικοί θα γίνονται μαριονέτες, τόσο θα οδεύουμε σε νέους κύκλους διεθνών συγκρούσεων με απρόβλεπτο μέλλον στο μέτρο που νέες οικονομικές δυνάμεις θα επιχειρήσουν να αμφισβητήσουν την επιχειρούμενη οικονομικοπολιτικοστρατιωτική επικυριαρχία των ΗΠΑ και κυρίως του χρηματιστηριακού κερδοσκοπικού κεφαλαίου στον κόσμο.

Αυτή όμως η ανάγκη αποφυγής δεν πρέπει να οδηγήσει σε αντιλήψεις δημιουργίας άλλων υπόκεντρων διεθνούς ισχύος όπως επιδιώκεται χωρίς να ομολογείται από ορισμένους.

Όταν λέμε εθνικό Κεφάλαιο δεν εννοείται εκείνο που δρα

σε σχέση με τα συμφέροντα του σ' αυτή τη χώρα αλλά εκείνο που η πολιτική της χώρας προστατεύει και καλύπτει.

Μ' αυτές τις προοπτικές η ισορροπία ισχύος ανάμεσα σε πολυεθνικά και εθνικοκρατικά πολιτικά και οικονομικά κέντρα ισχύος είναι αναγκαία ιδιαίτερα μάλιστα η αυτονομία της πολιτικής ισχύος των μικρών Εθνών Κρατών είναι εκ των "ων ουκ ανευ" αναγκαία άρα και ουσιαστικό στοιχείο της Στρατηγικής του Ευρωπαϊκού Σοσιαλισμού.

γ) Προβλήματα κατανομής του πλούτου:

Στις νέες διεθνείς συνθήκες εκείνο που αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα **είναι το πρόβλημα της κατανομής του πλούτου** και οι ενδεχόμενες συγκρούσεις που μπορούν να προκληθούν. Εάν ο Karl Marx στις αναλύσεις του επέμενε στην παραγωγή του πλούτου και οι πολιτικοί σχεδιασμοί κατά τους δύο τελευταίους αιώνες στόχευαν στην δίκαιη κατανομή του, σήμερα το πρόβλημα αυτό αποκτά εκρηκτικές διαστάσεις. **Μπορεί η χρηματιστηριακή οικονομία να διευρύνεται, αυτό όμως δεν σημαίνει τίποτε για την δίκαιη κατανομή του πλούτου. Οι συγκρούσεις κατά τον 21ο αιώνα θα έχουν τις ρίζες τους στο πρόβλημα της κατανομής. Δεν θα είναι ούτε θρησκευτικές διενέξεις, ούτε πόλεμοι μεταξύ εθνικών κρατών, αλλά θα είναι συγκρούσεις για τους φυσικούς πόρους και την κατανομή του παγκόσμιου κοινωνικού πλούτου.** Στα πλαίσια αυτά η Ελλάδα θα πρέπει να επιδιώξει την επάρκεια φυσικών πόρων σε εθνικό επίπεδο και ταυτόχρονα να επεξεργασθεί ένα εθνικό σχέδιο διακρατικών συνεργασιών με χώρες και κράτη της ευρύτερης πλουτοπαραγωγικής περιοχής στην οποία ανήκει.

δ) Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας-ελληνική θέση:

Όλοι παραδέχονται ότι ζούμε στην εποχή της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας. Όταν όμως μιλάμε για παγκοσμιοποίηση δεν εννοούμε τις συνθήκες εκείνες στις οποίες εξασφαλίζεται η εξίσωση πολιτικών, οικονομικών και πολιτισμικών μορφών ζωής, αλλά αναφερόμαστε στη κίνηση του χρηματιστηριακού κεφαλαίου σε ολόκληρο τον πλανήτη. **Το παραγωγικό και το αναπτυξιακό κεφάλαιο παραμένει κυρίως στα όρια των εθνικών κρατών.** Η διεθνική οικονομία του χρηματιστηριακού κεφαλαίου και η εθνική οικονομία του αναπτυξιακού κεφαλαίου αποτελούν τις δύο όψεις της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας. Από τον τρόπο με τον οποίο κάθε χώρα διαχειρίζεται το εθνικό αναπτυξιακό της κεφάλαιο και το διεθνικό χρηματιστηριακό εξαρτάται η αντίληψη της για την οικονομική ανάπτυξη. **Και στη χώρα μας παρατηρείται το φαινόμενο να εξαρτώνται οι οικονομικοί δείκτες περισσότερο από την κίνηση του κερδοσκοπικού χρηματιστηριακού κεφαλαίου και λιγότερο από την ενίσχυση του αναπτυξιακού τομέα της οικονομίας.** Μια τέτοια στάση μπορεί να εξασφαλίζει βραχυπρόθεσμα οφέλη, αλλά μακροπρόθεσμα οδηγεί σε συνθήκες όπου η εθνική οικονομία μας καθίσταται παράρτημα του διεθνικού χρηματιστηριακού κεφαλαίου.

Δηλαδή από μια άλλη σκοπιά τίθεται το ζήτημα της αυτοδύναμης οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, πράγμα που σημαίνει τελικά ότι το ζήτημα της εθνικής αυτογνωσίας είναι και το μείζον στις οικονομικές επιλογές του τόπου μας. **Η συμμετοχή της ελληνικής οικονομίας στη κίνηση και την διαχείριση του χρηματιστηριακού κεφαλαίου θα πρέπει να γίνει με τους μακροπρόθεσμους όρους της οικονομικής ανάπτυξης. Δεν θα πρέπει να συμβαίνει το αντίθετο να χτίζουμε δηλαδή μια χάρτινη οικονομική ανάπτυξη με άξονα την κίνηση του χρηματιστηριακού κεφαλαίου. Όλες οι παραγωγικές δυνάμεις της ελληνικής οικονομίας θα πρέπει να κατευθύνονται προς την ενίσχυση του αναπτυξιακού κεφαλαίου.** Είναι σίγουρο ότι οι διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης δεν πρόκειται να οδηγήσουν στη δημιουργία ενός ενιαίου παγκόσμιου οικονομικού πολιτισμού. **Όσες εθνικές οικονομίες ενταχθούν στη διαχείριση του χρηματιστηριακού κεφαλαίου χωρίς να διαθέτουν εγχώρια υποδομή αναπτυξιακού κεφαλαίου είναι σίγουρο ότι στο πρώτο φύσημα θα καταρρεύσουν. Για την Ελλάδα και τον λαό της το χρηματιστηριακό κεφάλαιο και ο "άγριος καπιταλισμός" του δεν σημαίνει τον "οικονομικό παράδεισο"**, όπως πολλοί ισχυρίζονται. Ο οικονομικός προσανατολισμός της Ελλάδας θα πρέπει να είναι η ανάπτυξη των παραγωγικών τομέων της οικονομίας. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι, **οι ιδεολογικές ψευδαισθήσεις των οπαδών της παγκοσμιοποίησης μπορούν να μας οδηγήσουν σε στρατηγικά σφάλματα. Εκείνο που κινείται ελεύθερα και χωρίς περιορισμούς είναι το χρηματιστηριακό κεφάλαιο. Η παγκοσμιοποίηση του κεφαλαίου αυτού είναι ή κατεξοχήν παγκοσμιοποίηση. Ανεξάρτητα από την επιρροή ή τα προβλήματα που δημιουργεί η συμπεριφορά του κερδοσκοπικού χρηματιστηριακού κεφαλαίου, ο χώρος της πραγματικής οικονομίας, δηλαδή η ισχυρή σύγχρονη ανταγωνιστική παραγωγική βάση, είναι εκείνος στον οποίο θα κριθούν η θα χαθούν μάχες, είναι εκείνος που παράγει ή χάνει θέσεις απασχόλησης είναι εκείνος που χάνει ή κερδίζει μερίδια αγοράς σε εθνικό η διεθνές πεδίο.**

Με βάση τα όσα λέχθηκαν έως τώρα τα όρια και τα περιθώρια για την άσκηση εθνικής οικονομικής πολιτικής είναι ευρέα, **όπως ευρείες είναι και οι επιλογές για την διαμόρφωση και την άσκηση κοινωνικών και αναδιανεμητικών παρεμβάσεων προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός δικτύου κοινωνικής προστασίας των αδυνάτων, δραστικών ελέγχων των ακροτήτων και των κερδοσκοπικών αυθαιρεσιών της αγοράς, σε συνδυασμό με την διασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους τους νέους ανθρώπους ανεξαρτήτως κοινωνικών καταβολών και οικονομικών δυνατοτήτων των γονέων τους. Με άλλα λόγια τα σοσιαλιστικά κόμματα οφείλουν να διαφυλάξουν σαν κόρη οφθαλμού αυτό που αποτελεί την βασικότερη συνεισφορά τους στον ανθρώπινο πολιτισμό, δηλαδή το κράτος πρόνοιας, υπό την προϋπόθεση πάντως ότι θα αναπροσαρμόσουν την δράση τους κατά τέτοιον τρόπο ώστε να το απαλλάξουν από τις όποιες γραφειοκρατικές και πελατειακές αγκυλώσεις υπέστη**

στο παρελθόν. Αυτό συνεπάγεται εν πρώτοις ότι το κράτος πρόνοιας πρέπει να απαλλαγεί το ταχύτερο από την λογική του συντεχνιακού κατακερματισμού, των επιλεκτικών παροχών και της κατασπατάλησης πόρων που χαρακτήρισαν συχνά την πολιτική διακυβέρνηση πολλών σοσιαλιστικών κομμάτων και προεχόντως του ΠΑΣΟΚ. Παράλληλα όμως πρέπει να αλλάξει ριζικά και η ίδια η προσέγγιση του κράτους πρόνοιας από μέρους της Αριστεράς, ώστε να μετακυλισθεί ένα μεγάλο μέρος της θεσμικά οργανωμένης κοινωνικής αλληλεγγύης από το δημόσιο στον φυσικό φορεάς της, που δεν είναι άλλος από τις ποικίλες και δραστήριες εθελοντικές (μη κυβερνητικές) οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τόσο σε εθνικό όσο και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Αυτή όμως η ανάγκη πολιτικών επαναπροσδιορισμών σε καμμία περίπτωση δεν μπορεί να σημαίνει εκφυλισμό του κράτους πρόνοιας σε μία απλή κοινωνική φιλανθρωπία, όπως προτείνουν τελευταία οι πολιτικά κεντρώοι εκφραστές του αγγλοσαξονικού "τρίτου δρόμου", ο οποίος σε ελάχιστα σημεία συναντάται βεβαίως με την ευρωπαϊκη σοσιαλιστική παράδοση. Ιδίως η άποψη ότι οι κρατικές κοινωνικές υπηρεσίες πρέπει να είναι "επιλεκτικά" προσανατολισμένες μόνον στους κοινωνικά απόκληρους, την οποία προβάλλουν με έμφαση ορισμένοι μεταμοντέρνοι "σοσιαλιστές", οδηγεί αναπόφευκτα ευρέα κοινωνικά στρώματα στην αναζήτηση ιδιωτικών πλέον παροχών και υπηρεσιών, έναντι φυσικά αδρών αμοιβών, με αποτέλεσμα να καλλιέργείται μια ιδιότυπη νοοτροπία κοινωνικού διαχωρισμού -αν όχι ρατσισμού- και πλήρους υποβάθμισης των δημόσιων υπηρεσιών, ως υπηρεσιών τελευταίας κατηγορίας. Με άλλα λόγια οι αντιλήψεις αυτές έρχονται σε ευθεία αντίθεση με τα θεμέλια της σοσιαλιστικής ιδεολογίας, σύμφωνα με την οποία τα κοινωνικά διακιώματα και οι αντίστοιχες κρατικές παροχές δεν είναι κοινωνική ελεημοσύνη αλλά έκφανση και συνάμα επιβεβαίωση και ολοκήρωση τόσο της δημοκρατίας όσο και της συνταγματικά κατοχυρωμένης ελευθερίας. Το πραγματικό επομένως πρόβλημα που καλούνται να λύσουν τα σοσιαλιστικά κόμματα είναι μία γενναία ανακατανομή των φορολογικών βαρών, σε συνδυασμό με την δημιουργία δραστικά αποτελεσματικών αναδιανεμητικών

μηχανισμών, ώστε να διασφαλίζεται για τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα ένα ελάχιστο αξιοπρεπούς διαβίωσης και παράλληλα να προβλέπεται για όλους ανεξαιρέτως πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες υψηλών προδιαγραφών, αναμφισβήτητου κύρους και αυξημένης αξιοπιστίας.

ε) Η σύγκρουση οικονομικής και πολιτικής εξουσίας:

Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο η "αναγκαία" απάντηση στην παγκοσμιοποίηση οδήγησε στην ΟΝΕ στο Ευρώ αλλά και στη Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα. **Όμως η πλήρης αυτονόμηση της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας ουσιαστικά σημαίνει πλήρη αυτονόμηση της οικονομικής από την πολιτική εξουσία ανεξαρτήτως από τον ιδεολογικό προσανατολισμό της τελευταίας. Σημαίνει δηλαδή την εγκατάσταση μιας νέας ουσιαστικά υπερεξουσίας που δεν εμπιστεύεται πλέον ούτε τις συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις.** Αυτό σημαίνει ότι θα βρισκόμαστε σε μια μόνιμη αντιπαράθεση μεταξύ οικονομικής και πολιτικής εξουσίας μέχρι να υπάρξουν πολιτικοί θεσμοί ελέγχου των δομών των Κεντρικών Οικονομικών επιλογών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτές οι δομές προέκυψαν από την συνθήκη του Μάαστριχτ και είναι μια νίκη του πιο ακραίου φιλελευθερισμού (εδώ νοείται κατά κύριο λόγο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα). **Στο κρίσιμο ερώτημα αν είναι εφικτός ο πολιτικός έλεγχος της παγκοσμιοποίησης η απάντηση μου είναι σαφώς θετική τουλάχιστον στα όρια "προστατευτισμού" της Ευρωπαϊκής Ένωσης φθάνει να υπάρξει αντίστοιχη πολιτική βούληση** προστασίας του Ευρωπαϊκού κοινωνικοοικονομικού μοντέλου και η διορατικότητα για μια διευρυμένη Ευρώπη από τον Ατλαντικό μέχρι τον Ειρηνικό και ότι σημαίνει αυτό. Όπως φαίνεται η σύγκρουση πολιτικής και οικονομικής εξουσίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα αποβεί καθοριστική για το μέλλον της Ευρώπης. Η σύγκρουση αυτή αντικατοπτρίζει τους δύο ιδεολογικούς προβληματισμούς που αναπτύσσονται στο εσωτερικό της

Ευρώπης σχετικά με το μέλλον της. **Η οικονομική αντίληψη επιδιώκει να καταστεί η Ευρώπη ανταγωνιστική δύναμη στα πλαίσια του νέου καταμερισμού παγκόσμιας δύναμης χωρίς να ενδιαφέρεται για την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων. Η πολιτική ιδέα της Ευρώπης αντιθέτως μεριμνά για την ευρωπαϊκή κοινωνική πραγματικότητα. Θέτει ως πρωταρχικό στόχο της την δημιουργία ενός ενιαίου εσωτερικού κοινωνικού χώρου ως προϋπόθεση μιας ισχυρής και αξιόπιστης Ευρώπης.** Εννοείται ότι εάν δεν θέλουμε η σύγκρουση αυτή να καταστεί μοιραία για την Ευρώπη θα πρέπει όλα τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προωθήσουν, όσο γίνεται πιο γρήγορα, το σχέδιο της πολιτικής ολοκλήρωσης. Η ίδια η οικονομική ένωση της Ευρώπης δεν εξασφαλίζει από μόνη της και την στρατηγική θέση της στο διεθνή καταμερισμό δύναμης. Απαιτούνται πολιτικές κοινές ευρύτερου συντονισμού συγκλίνοντος στο μέγιστο εφικτό πολιτικού συμφέροντος.

Όσο σημαντική και αν είναι σε συμβολικό επίπεδο η καθιέρωση του "ευρώ" ως ενιαίου νομίσματος μόνο μια πολιτική που θα αντιλαμβάνεται την Ευρώπη σαν ενιαίο πολιτικό, (πολύ) πολιτισμικό και κοινωνικό χώρο και θα προωθεί θεσμούς και διαδικασίες ουσιαστικής πολιτικής συμμετοχής, κοινωνικής συνοχής και γνήσιου δημοκρατικού σχεδιασμού και ελέγχου μπορεί να αποτελέσει την ευρωπαϊκη απάντηση των σοσιαλιστών που θα συμπληρώνει διαλεκτικά τη εθνική τους πολιτική και θα την μετεξελίσσει δημιουργικά χωρίς να την καταργεί αλλά και χωρίς να την εκχωρεί βεβιασμένα, άκριτα και συχνά προσχηματικά σε εξωθεσμικά κέντρα.

Σε τελευταία ανάλυση, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι οι αξίες της σύχρονης Αριστεράς, που εν πολλοίς αποτελούν ήδη και αξίες του ευρωπαϊκού πολιτισμού, διαμορφώθηκαν και αναπτύχθηκαν μέσα στην προστατευτική θαλπωρή του εθνικού κράτους που αποτέλεσε την μήτρα αλλά και το θερμοκήπιο των δημοκρατικών ελευθεριών και κατακτήσεων. Η μόνη επομένως πολιτική εξέλιξη που δεν εγκυμονεί κινδύνους μη αναστρέψιμων αλλοιώσεων και υποχωρήσεων είναι η σύνθεση των κατακτήσεων αυτών σε ένα ανώτερο επίπεδο, ευωπαϊκό αρχικά και στην συνέχεια -γιατί όχι- και παγκόσμιο, το οποίο όμως δεν θα αναιρεί αλλά θα ολοκληρώνει και θα παγιώνει το δημοκρατικό κεκτημένο του απερχόμενου ήδη 20ου αιώνα.

Η κρίση της σύχρονης δημοκρατίας, πάντως, δεν οφείλεται μόνον σε εξωγενείς παράγοντες. Εξ ίσου σημαντική με την εκ των έξω διακινδύνευση αναδεικνύεται και η προσπάθεια άλωσης του εθνικού κράτους από τα μέσα, καθώς τα εγχώρια διαπλεκόμενα συμφέροντα, η διαφθορά, η πελατειακή συναλλαγή και η επιλεκτική συρρίκνωση του δημοσίου το οδηγούν ευθέως σε παρατεταμένη κρίση αξιοπιστίας, υπονομεύοντας και ναρκοθετώντας κάθε προσπάθεια ειλικρινούς και αποτελεσματικής επιτελικής ή αναδιανεμητικής δημόσιας πολιτικής. Η αντιμετώπιση λοιπόν της "αποικιοποίησης" του δημοσίου από ιδιωτικά συμφέροντα αποτελεί για τα σοσιαλιστικά κόμματα όχι μόνον σημαντική προτεραιότητα αλλά κυριολεκτικά το πεδίο στο οποίο δοκιμάζεται η αξιοπιστία τους ως πολιτικών δυνάμεων που συμπυκνώνουν το αίτημα για την διαρκή και άρρηκτη διασύνδεση της πολιτικής και των εκφραστών της με την ηθική. Και μια τέτοια αντιμετώπιση δεν μπορεί παρά να μεταφράζεται στο μεν ιδεολογικό επίπεδο σε μια διαρκή και συνεπή αντεπίθεση απέναντι στην λογική της εμπορευματοποίησης των πάντων στο δε θεσμικό επίπεδο σε μία πολιτική θεσμοθέτησης μικρών και ευέλικτων ανεξάρτητων διοικητικών αρχών, που θα αναδεικνύονται, θα ανακαλούνται και θα ελέγχονται από την Βουλή, με αυξημένη μάλιστα πλειοψηφία, ώστε να συνδυάζουν την αυτονομία κινήσεων και την αποτελεσματική φρούρηση του δημοσίου συμφέροντος με την δημοκρατική νομιμοποίηση, προκειμένου να μην μεταβληθούν σε αυτονομημένες νησίδες κρατικής αυθαιρεσίας.

III. Η εθνική στρατηγική της Ελλάδος :

Εάν η παγκόσμια κατάσταση κατά τον 21ο αιώνα διαμορφώνεται αφ' ενός μεν ως πολυπολικό γεωπολιτικό πεδίο, αφ' ετέρου δε ως σύγκρουση ανάμεσα στην παγκοσμιοποίηση της χρηματιστηριακής οικονομίας και την διαδικασία κατανομής του παγκόσμιου κοινωνικού πλούτου, τότε οι ιστορικές προοπτικές της Ελλάδος επαναπροσδιορίζονται και επανεκτιμώνται με βάση τα νέα διεθνή δεδομένα. Η Ελλάδα ως εθνική οντότητα έχει ολοκληρωθεί. Η διαπίστωση αυτή αμφισβητείται μόνον από τους ιδεολόγους της ημιτελούς εθνογένεσης όπως π.χ. είναι οι οπαδοί του ελληνοκεντρισμού. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ολοκλήρωση της εθνογένεσης της Ελλάδος διαμορφώνει εντελώς νέες συνθήκες όσον αφορά την σχέση του ελληνικού κράτους με την ιδέα του οικουμενικού ελληνισμού. Όσοι υπερασπίζονται απηρχαιωμένο ελληνοκεντρικό πρότυπο περί ελληνισμού παραβλέπουν τις ριζικές μετατροπές που έχουν συντελεσθεί σε διεθνές επίπεδο. **Το διαχρονικά αξιακό υπόβαθρο του Ελληνικού Πολιτισμού μπορεί να αποτελέσει το συνεκτικό πλαίσιο για τον επαναπροσδιορισμό των πολιτικών και πολιτισμικών συνθηκών στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Κατά συνέπεια κάθε σχεδιασμός εθνικής στρατηγικής θα πρέπει να έχει ως αφετηρία αφ' ενός μεν την ολοκληρωμένη διαδικασία γένεσης του ελληνικού εθνικού κράτους, αφ' ετέρου δε την υπεράσπιση του ελληνισμού ως παγκόσμιας κριτικής ιδέας υπό συνθήκες της παγκοσμιοποίησης.** Τα κύρια στοιχεία μιας εθνικής στρατηγικής της Ελλάδος κατά τον 21ο αιώνα είναι **: πρώτον** η εθνική αυτοσυνειδησία της και η απεμπλοκή της από ιδεολογικές κατασκευές του ιστορικού παρελθόντος, **δεύτερον** η επεξεργασία ενός ολοκληρωμένου δημοκρατικού πολιτικού προσανατολισμού της ελληνικής κοινωνίας και **τρίτον**, ο επαναπροσδιορισμός της γεωπολιτικής θέσης της Ελλάδας στις συνθήκες της νέας παγκόσμιας κοινωνίας. Πρέπει να τονισθεί με έμφαση ότι η ένταξη της Ελλάδας στην οικονομική και νομισματική ένωση της Ευρώπης αποτελεί τον πρωταρχικό στόχο της κυβερνήσεως του ΠΑΣΟΚ. Αλλά ταυτόχρονα πρέπει να επεξεργασθούμε ένα συνολικότερο σχέδιο γεωπολιτικών κατευθύνσεων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

α) Η εθνική αυτοσυνειδησία της Ελλάδος : Η Ελλάδα ως εθνική οντότητα μπορεί να επιβιώσει κατά τον 21ο αιώνα μόνον εάν επεξεργασθεί μια εθνική κοσμοεικόνα, η οποία θα είναι προσαρμοσμένη στα νέα διεθνή δεδομένα. Αυτό σημαίνει ότι η κλασική ιδέα του ελληνοκεντρισμού είναι παρωχημένη και επιπλέον ως ιδεολογική κατασκευή παραπλανητική. Χρειαζόμαστε μια εντελώς διαφορετική εθνική κοσμοεικόνα, η οποία εξ άλλου θα αποτελέσει και το κριτήριο των εθνικών πολιτικών πρωτοβουλιών μας. **Σε διαφορετική περίπτωση θα κινούμαστε ανάμεσα σ' ένα παρωχημένο ελληνοκεντρικό κοσμοείδωλο από την μια και σε μια ιστορική προοπτική ενσωμάτωσης στην Ευρώπη από την άλλη.** Η πολιτική αυτή διαμάχη ενδεχομένως να είχε νόημα με τους όρους της αντιπαράθεσης Δύσης - Ανατολής. **Στις σημερινές συνθήκες όμως η αντιπαράθεση αυτή ανάμεσα στον ελληνοκεντρικό και τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της Ελλάδος συντηρεί φαντάσματα του παρελθόντος.**

β) Ο πολιτικός προσανατολισμός της Ελλάδος : Όσοι θεωρούν ότι η εθνική στρατηγική της χώρας μας εξαντλείται στην προοπτική της ένταξης της Ελλάδος στην οικονομική και νομισματική Ένωση της Ευρώπης κάνουν τεράστιο πολιτικό σφάλμα. Η ΟΝΕ δεν αποτελεί ούτε θα μπορούσε να αποτελέσει εθνικό στόχο. Αποτελεί ένα ενδιάμεσο στάδιο της ιστορικής πορείας της Ελλάδος. Η ίδια η Ευρώπη εμφανίζεται ως προνομιακός χώρος πολιτικών πρωτοβουλιών για την Ελλάδα. Μπορεί η Ελλάδα να θέσει σε προτεραιότητα την πολιτική ένωση της Ευρώπης επικαλούμενη τα αδιέξοδα που έχουν δημιουργηθεί κατά την πορεία της Ευρωπαϊκής ενσωμάτωσης. **Όπως τονίσθηκε και προηγουμένως η ένταξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο νέο καταμερισμό δύναμης δεν εξαρτάται μόνο από την επιτυχία της οικονομικής ολοκλήρωσης, αλλά από τον χαρακτήρα της πολιτικής της ανάπτυξης.** Το **Ευρώ** δεν θα καταστεί ισχυρό και ανταγωνιστικό νόμισμα χωρίς πολιτική κατοχύρωση. Χωρίς κοινή οικονομική πολιτική, η οποία θα καλύπτει πρωτίστως τις ανάγκες της απασχόλησης. Η Ελλάδα έχει μια ευκαιρία στα χέρια της να εισηγηθεί τώρα την ιδέα της πολιτικής Ευρώπης.

Δεν αμφισβητεί κανείς ότι τα οικονομικά κέντρα εξουσίας έχουν τον πρώτο λόγο στην παγκόσμια σκηνή. **Δεν αμφισβητεί κανείς ότι η πολιτική ως οργανωτική μορφή λήψης των αποφάσεων έχει υποχωρήσει σε επικίνδυνο σημείο κατά τα τελευταία χρόνια. Από την άλλη όμως η επίλυση των τεράστιων κοινωνικών προβλημάτων δεν είναι και ούτε θα μπορούσε να είναι υπόθεση του οικονομικού κατεστημένου.** Στο ερώτημα : πως και με ποιους όρους θα προωθηθεί η διαδικασία ένταξης της Ελλάδος στην οικονομική και νομισματική ένωση της Ευρώπης, η απάντηση μπορεί να συνοψισθεί στα εξής σημεία : **πρώτον**, η εφαρμογή των κριτηρίων της συνθήκης του Μάαστριχτ κρίνεται και για την περίπτωση της Ελλάδος επιβεβλημένη από τους οικονομικούς και πολιτικούς κύκλους της Ευρώπης. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η ελληνική οικονομία εξαντλείται ως παραγωγική δύναμη στα όρια του Μάαστριχτ. **Δεύτερον** θα πρέπει να τονισθεί ότι εμείς οι ίδιοι ως συλλογικό υποκείμενο που ενδιαφέρεται για την πορεία της Ευρωπαϊκής Ενώσεως δεν μπορεί να περιορίζεται στους δημοσιονομικούς γραφειοκρατικούς δείκτες, οι οποίοι έχουν την ιδιαίτερη λογική τους, αλλά δεν είναι σε θέση να συλλάβουν την πολιτική διάσταση της οικονομικής διαδικασίας. **Η Ελλάδα και οι άλλες χώρες της Νοτιανατολικής Ευρώπης αποτελούν έναν ενιαίο γεωπολιτικό χώρο. Η δημιουργία των εθνικών κρατών δεν οδηγεί στην αποξένωση και την εχθρότητα. Αντιθέτως σημαίνει την διαμόρφωση νέων πλαισίων συνεργασίας και εποικοδομητικής επαφής. Η αντιπαράθεση Δύσης-Ανατολής αποτελούσε ανασταλτικό παράγοντα στην προώθηση των συνεργασιών μεταξύ των κρατών της Νοτιανατολικής Ευρώπης. Οφείλουμε τώρα μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου να αξιοποιήσουμε τα νέα διεθνή δεδομένα και να καταστήσουμε την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης χώρο συνεργασίας μεταξύ των επιμέρους εθνικών κρατών.** Και το κυριότερο να βρούμε τρόπους να επικοινωνήσουν μεταξύ τους οι λαοί, που βρίσκονται αιώνες ο ένας κοντά στον άλλο. Το πνεύμα της συμφιλίωσης και της συνεργασίας θα πρέπει να επικρατήσει στις σχέσεις των βαλκανικών κρατών. Με άλλα λόγια οφείλουμε να προωθήσουμε ένα πολιτικό σχέδιο οικονομικής ανάπτυξης της κοινωνίας μας, το οποίο δεν

ταυτίζεται αναγκαστικά και συνολικά με τις επιλογές του Μάαστριχτ. Η πολιτική πρόταση είναι σαφής : **πλήρης αποδοχή των κριτηρίων του Μάαστριχτ, αλλά ταυτόχρονα ενίσχυση και πριμοδότηση των αναπτυξιακών τομέων της ελληνικής οικονομίας και πλέον** - πράγμα που έχει ιδιαίτερη σημασία - **προώθηση μιας σοσιαλιστικής κοινωνικής πολιτικής**. Δεν μπορεί το χρηματιστήριο να αποτελεί το κριτήριο της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Κατά τον ίδιο τρόπο δεν μπορούν τα κριτήρια του Μάαστριχτ να αποτελούν τα μόνα κριτήρια της εθνικής οικονομικής ανάπτυξης της Ελλάδος. Και το **τρίτο** σημείο αναφέρεται στις πολιτικές επιλογές της Ελλάδος στο νέο διευρυμένο διεθνές πλαίσιο. Οι βαλκανικές χώρες και γενικότερα η Νοτιοανατολική Ευρώπη μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου βρίσκονται στη δίνη του παγκοσμίου γεωπολιτικού ενδιαφέροντος. **Παρατηρούμε όμως ότι από την πλευρά της Ελλάδος οι πρωτοβουλίες είναι περιορισμένες, δεν είναι ούτε γενναίες ούτε ρηξικέλευθες. Ως πολιτική οντότητα η Ελλάδα δεν έχει επεξεργασθεί ένα σχέδιο οικονομικής συνεργασίας με τις χώρες της Βαλκανικής. Της κεντροανατολικής Ευρώπης και της ευρύτερης περιοχής της Νοτιανατολικής Μεσογείου. Οι σχέσεις της με τις χώρες αυτές ορίζονται από τις προϋποθέσεις της ένταξης της στην οικονομική ένωση. Ενώ το μεγάλο ζητούμενο είναι να δημιουργηθεί ένας μείζων "ζωτικός χώρος" για την ίδια την Ελλάδα.** Περιοχές της οικονομίας όπως π.χ. οι τηλεπικοινωνίες, οι μεταφορές, το εμπόριο, ο τουρισμός κ.ά. προσφέρονται για να διαμορφωθούν "οικείες" συνθήκες συνεργασίας μεταξύ των βαλκανικών κρατών. **Με άλλα λόγια μια ολοκληρωμένη οικονομική και πολιτισμική πολιτική στα Βαλκάνια και την ευρύτερη περιοχή θα μπορούσε να αποτελέσει τον δεύτερο πόλο μαζί με τον στόχο της οικονομικής και νομισματικής ενώσεως της Ευρώπης μιας εθνικής στρατηγικής της Ελλάδος.**

γ) Η γεωπολιτική θέση της Ελλάδος στην Νοτιοανατολική Ευρώπη: Η ένταξη της Ελλάδος στην υπό διαμόρφωση παγκόσμια κοινωνία του 21ου αιώνα εξαρτάται: **πρώτον** από την επιτυχή έκβαση της ευρωπαϊκής πορείας της και **δεύτερον** από τον επαναπροσδιορισμό των γεωπολιτικών της κατευθύνσεων στην περιοχή

της Νοτιανατολικής Ευρώπης. Θα πρέπει να προωθήσουμε τους δύο στόχους, τον ευρωπαϊκό μετασχηματισμό της ελληνικής κοινωνίας και την μετατροπή της Ελλάδος σε περιφερειακή δύναμη στην Νοτιανατολική Ευρώπη ταυτόχρονα. Δεν προηγείται ο ένας και έπεται ο άλλος. **Η ισχυρή Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή οικογένεια δεν μπορεί να υπάρξει, εάν δεν πρωταγωνιστεί στις γεωπολιτικές εξελίξεις της Ανατολικής Μεσογείου.** Από την άλλη η Ελλάδα ως περιφερειακή δύναμη στη Βαλκανική μπορεί να παίξει αποφασιστικό ρόλο στην πολιτική πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. **Είναι καιρός να αντιληφθούμε ότι η Ευρωπαϊκή πορεία της χώρας μας αποτελεί την αναγκαία συνθήκη για την ένταξη της στην νέα παγκόσμια κοινωνία, αλλά δεν είναι και η ικανή προϋπόθεση. Κάθε κράτος και κάθε χώρα συμμετέχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπό τις ιδιαίτερες ιδιότητες εθνικού αυτοπροσδιορισμού και υπό τις ιδιαίτερες συνθήκες γεωπολιτικής ισχύος. Εάν δεν θέλουμε να είμαστε μια οικονομική αποικία της Ευρώπης, θα πρέπει να προσδιορίσουμε τους πραγματικούς όρους της γεωπολιτικής αυτογνωσίας. Θα πρέπει όλοι να καταλάβουμε ότι ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της χώρας δεν συγκρούεται με την γεωπολιτική αυτοδυναμία της. Αντιθέτως η γεωπολιτική αυτοδυναμία της Ελλάδος αποτελεί το θεμέλιο για την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως ισότιμου και ισχυρού εταίρου.**

Εάν προχωρήσουμε ένα βήμα παραπέρα θα διαπιστώσουμε ότι οι ορίζοντες για την νέα γεωπολιτική ταυτότητα της Ελλάδος είναι ανοιχτοί ιδιαίτερα σήμερα μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου. Δύο είναι οι κύριοι άξονες των γεωπολιτικών κατευθύνσεων της χώρας πέραν της Ευρωπαϊκής προοπτικής: **ο πρώτος αναφέρεται στις σχέσεις της με τις χώρες των Βαλκανίων και ο δεύτερος αφορά τις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Όσον αφορά τον πρώτο άξονα είναι σαφές, ότι οι διαδικασίες επικοινωνίας και επαφής, με τα Βαλκανικά Κράτη προωθούνται μέσω της οικονομίας και του πολιτισμού.** Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι στο παρελθόν τα Βαλκάνια αποτέλεσαν ενιαία γεωπολιτική ζώνη, της οποίας η συνοχή καταστράφηκε σε μια πρώτη περίοδο μετά την κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και υπό την πίεση των επιμέ-

ρους εθνικισμών και σε μια δεύτερη περίοδο με την επικράτηση της αντιπαράθεσης ανάμεσα στο υπό διαμόρφωση πολυπολικό σύστημα διεθνών σχέσεων η Ελλάδα μπορεί να αναπτύξει πρωτοβουλίες, των οποίων ο στόχος θα είναι η ανάδειξη της ενότητας των Βαλκανίων σε οικονομικό και πολιτισμικό επίπεδο. **Επιβάλλεται ως χώρα να προχωρήσουμε στην διατύπωση ολοκληρωμένου σχεδίου οικονομικών και πολιτισμικών συνεργασιών με την Αλβανία, την Γιουγκοσλαβία, την πρώην γιουγκοσλαβική δημοκρατία της Μακεδονίας, την Βουλγαρία, την Ρουμανία, την Κροατία και την Σλοβενία αλλά και ευρύτερα.**

Όσον αφορά τον δεύτερο άξονα της γεωπολιτικής ταυτότητας της Ελλάδας στις νέες συνθήκες της πλανητικής, εποχής αυτός αναφέρεται στις ελληνοτουρκικές σχέσεις το βασικό ερώτημα διατυπώνεται ως εξής: **οι σχέσεις ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία μπορούν να είναι σχέσεις που επισκιάζονται από το ιστορικό παρελθόν των δύο χωρών, οι οποίες η καθεμία για λογαριασμό της ενεργοποιεί την εθνική της παράδοση ή μπορούν να μετατραπούν σε σχέσεις μεταξύ δύο ισοτίμων εθνικών κρατών;** Η απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν είναι μονοδιάστατη. **Η βούληση της ελληνικής κοινωνίας είναι να αναπτυχθούν με την Τουρκία σχέσεις φιλίας και συνεργασίας όπως συμβαίνει και με τις άλλες χώρες της Νοτιανατολικής Ευρώπης. Η Τουρκία όμως θεωρεί ότι οι δύο χώρες τελούν υπό καθεστώς ημιτελούς εθνογένεσης με αποτέλεσμα να δημιουργούνται όχι μόνον τριβές μεταξύ των δύο χωρών, αλλά και να εγείρονται από τουρκικής πλευράς απαράδεκτες αξιώσεις που διατυπώνονται ως απειλή εναντίον των κυριαρχικών ελληνικών συμφερόντων.** Η Ελλάδα κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες (την δεκαετία του '80 και του '90) σε διεθνές επίπεδο και ιδιαιτέρως στον ευρωπαϊκό επίπεδο έχει καταστήσει σαφές ότι δεν διεκδικεί τίποτε από την Τουρκία αλλά και ότι δεν αναπτύσσει δραστηριότητα η οποία θα έθετε σε κίνδυνο την εθνική συγκρότηση του τουρκικού κράτους. Από την πλευρά όμως της Τουρκίας προωθούνται πράξεις που στοχεύουν στην αμφισβήτηση της εθνικής συγκρότησης του ελληνικού κράτους. Η διαμάχη ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία διεξάγεται σε επίπεδο

το οποίο δεν μπορεί να προσδιορισθεί με νόμους μοντέρνας νομιμότητας. **Εάν και η Τουρκία παραδεχθεί ότι δεν υφίσταται θέμα εθνικής συγκρότησης της Ελλάδος, πράγμα που η Ελλάδα δέχεται για την Τουρκία, τότε ο διάλογος ανάμεσα στις δύο χώρες μπορεί να τις οδηγήσει στις διαδικασίες οικονομικής και πολιτισμικής συνεργασίας.** Η διεθνής κοινότητα πρέπει να αντιληφθεί ότι οι υποτιθέμενες διαφορές των ελληνοτουρκικών σχέσεων έχουν τις ρίζες τους στην απηρχαιωμένη τουρκική ιδεολογία της αμφισβήτησης της εθνικής συγκρότησης της Ελλάδος.

Θα πρέπει να τονισθεί η πολιτική βούληση της Ελλάδος να συμβιβαστεί με τους κανόνες της σύγχρονης διεθνούς νομιμότητας και να αναπτύσσει τις σχέσεις της με την Τουρκία σ' ένα σύγχρονο πλαίσιο ισοτίμων εθνικών κρατών θεμελιώνεται στην μοναδική ιστορική εμπειρία του 20ου αιώνα, **η οποία μας διδάσκει ότι ελληνικό έθνος και ελληνικό κράτος δεν συμπίπτουν. Με άλλα λόγια αυτό που θέλουμε να πούμε είναι τα εξής: μολονότι επί ένα σχεδόν αιώνα παρατηρείται από την μία η ενίσχυση του ελληνικού κράτους και από την άλλη η συρρίκνωση του έθνους η Ελλάδα λαμβάνει την γενναία απόφαση να θεωρεί ότι ως σύγχρονο εθνικό κράτος συγκροτείται υπό τους όρους την μοντέρνας διεθνούς νομιμότητας. Αυτό δεν σημαίνει ότι παραιτείται από τα κατοχυρωμένα και διεθνώς καταξιωμένα αιτήματα του ελληνικού έθνους. Δεν θεωρεί όμως ότι τα απαράγραπτα δικαιώματα του ελληνικού έθνους θα μπορούσαν ενταχθούν στις υπολογιστικές διενέξεις με την Τουρκία.** Εάν μελετήσουμε την ιστορία της Ελλάδας ως έθνους και ως κράτους κατά τον 20ο αιώνα διαπιστώνουμε ότι ως έθνος τελικά η Ελλάδα συρρικνώνεται, ενώ ως κράτος ενισχύεται στην ελλαδική επικράτεια. Ο ελληνισμός στη Ρωσία (μετά το 1919) στην Μ. Ασία (μετά το 1922), στα Βαλκάνια και την Μέση Ανατολή (μετά το 1945), στην Κωνσταντινούπολη (1955) και στην βόρεια Κύπρο (1974) εκτοπίζεται η ακόμη και εξαφανίζεται. **Η γενικότερη υποχώρηση του ελληνισμού που λαμβάνει πολλές φορές διαστάσεις εθνικής καταστροφής δεν φαίνεται να συνιστά για το σύγχρονο ελληνικό κράτος επαρκή λόγο να αναπτύσσει τις σχέσεις του με την Τουρκία στο επίπεδο της πολεμικής σύγκρουσης. Το οξύμωρο και το παράδοξο των ελληνοτουρκικών σχέσεων έγκειται στο εξής: ενώ η Ελλάδα θα μπορούσε να διατυπώσει ένα σχέδιο ανασυγκρότησης του ελληνισμού, πράγμα που θα την έφερνε σε σύγκρουση με την Τουρκία δεν το κάνει. Η Τουρκία βασιζόμενη στην απηρχαιωμένη ιδεολογία της εθνικής ολοκλήρωσης αμφισβητεί κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδος.** Ο δρόμος που ανοίγεται μπροστά μας έχει δύο κατευθύνσεις: η μία είναι η ευρωπαϊκή και σύγχρονη αντιμετώπιση των τουρκικών διεκδικήσεων και η άλλη είναι η ιδέα της ανασυγκρότησης του ελληνισμού. Σε πολιτικό επίπεδο η πρώτη κατεύθυνση έχει καταστεί μονόδρομος. **Επιβάλλεται όμως να επανεξετάσουμε και την ιδέα της ανασυγκρότησης του ελληνισμού στις νέες διεθνείς συνθήκες χωρίς αυτό να σημαίνει ότι θα πρέπει να συγκρουσθούμε κατ' ανάγκη σε πολεμικό επίπεδο με την Τουρκία.** Η μακραίωνη εμπειρία της πολεμικής σύγκρουσης ανάμεσα σε εθνικά κράτη μας διδάσκει ότι νικητής αναδεικνύεται όποιος διαθέτει την γεωστρατηγική υπεροπλία.

Με βάση τα δεδομένα αυτά η σχέση μας με την Τουρκία πρέπει να θεμελιώνεται σε δύο άξονες: πρώτον στους διεθνείς κανόνες της συνύπαρξης ισοτίμων εθνικών κρατών και δεύτερον στην επεξεργασία ενός δεκαετούς προγράμματος εξοπλισμών το οποίο μπορεί να αποτρέψει την τουρκική επιθετικότητα ή τουλάχιστον να αμβλύνει τις τριβές μεταξύ των δύο χωρών. Ένα ολοκληρωμένο σχέδιο γεωπολιτικών κατευθύνσεων στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιανατολικής Ευρώπης αποτελεί την ασφαλέστερη εγγύηση για την προώθηση των στόχων της εθνικής στρατηγικής της Ελλάδος κατά τον 21ο αιώνα. Αυτό το σχέδιο θα πρέπει να στηριχθεί απ' όλες τις πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις του τόπου. **Χρειάζεται επιπλέον να αντιληφθούμε όλοι ότι η οποιαδήποτε πολιτική εικόνα που σχηματίζουμε εμείς για την Τουρκία δεν είναι ικανή να εξορκίσει τον τουρκικό επεκτατισμό. Το μείζον πρόβλημα στη περιοχή μας είναι η προοπτική του εκσυγχρονισμού της Τουρκίας ως έθνους και ως κράτους. Χωρίς και αυτό να σημαίνει ότι εξασφαλίζονται έτσι οι όροι της ελληνοτουρκικής συνύπαρξης στο επίπεδο των ισότιμων εθνικών κρατών που αποτελεί τον διακηρυγμένο στόχο της ελληνικής εθνικής πολιτικής.**

IV. ΠΑΣΟΚ και ελληνική κοινωνία:

Το ΠΑΣΟΚ (Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα) γεννήθηκε και διαμορφώθηκε ως πολιτική οντότητα στη δύσκολη περίοδο της μεταπολίτευσης όταν κυριαρχούσαν τα πολιτικά αιτήματα για την άμεση σύνδεση της πολιτικής με τον λαό, για την συνταγματική κατοχύρωση της λαϊκής κυριαρχίας. Το σύνθημα που επικράτησε στις δεκαετίες του '70 και του '80 ήταν: "το ΠΑΣΟΚ στη κυβέρνηση, ο λαός στην εξουσία". Πρόκειται για ένα σύνθημα που εξέφρασε τις βαθύτερες ανάγκες του ελληνικού λαού για πολιτική νομιμότητα. Η Διακήρυξη της 3ης του Σεπτέμβρη του 1974 συμπύκνωσε με μοναδική ενάργεια το παλλαϊκό αίτημα για ριζικές αλλαγές στην ελληνική κοινωνία. Η κυβερνητική θητεία του ΠΑΣΟΚ επί δύο σχεδόν δεκαετίες (στη πρώτη περίοδο: 1981-1989 και στη δεύτερη 1993 μέχρι σήμερα) προώθησε, εφάρμοσε δομικές αλλαγές στον πολιτικό οικονομικό και πολιτισμικό επίπεδο. Το ΠΑΣΟΚ γεννήθηκε και εξακολουθεί να παραμένει ένα μαζικό κίνημα που βρίσκεται κοντά και εκφράζει τις λαϊκές δυνάμεις. Στη σημερινή συγκυρία τρία είναι τα κύρια ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν. **Το πρώτο** συνδέεται με την ιδεολογική και πολιτική ταυτότητα του ΠΑΣΟΚ, **το δεύτερο** αναφέρεται στην προοπτική των πολιτικών και κοινωνικών συμμαχιών του ΠΑΣΟΚ στο εσωτερικό της χώρας και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και **το τρίτο** στις κοινωνικές δυνατότητες του εκσυγχρονισμού του κράτους.

α) Πολιτική και ιδεολογική ταυτότητα του ΠΑΣΟΚ : Αντιλαμβάνεται κανείς ότι η εθνική στρατηγική μιας χώρας δεν σχεδιάζεται ερήμην των πολιτικών δυνάμεων. Στην περίπτωση της Ελλάδος το ΠΑΣΟΚ ως πολιτική δύναμη είναι εκείνο που επί τρεις δεκαετίες διαμόρφωσε τις συνθήκες του πολιτικού σοσιαλιστικού πολιτισμού, της πλήρους πολιτικής ισοπολιτείας, του συστήματος των πολιτικών δικαιωμάτων. Απ_ αυτή την άποψη αποτελεί την πολιτική πρωτοπορία της ελληνικής κοινωνίας. **Στα πλαίσια της αναζήτησης και του προσδιορισμού της εθνικής στρατηγικής της Ελλάδος το ίδιο το ΠΑΣΟΚ ως πολιτική οντότητα θα πρέπει να σηκώσει το βάρος του πολιτικού επαναπροσανατολισμού της χώρας και ταυτόχρονα να επιχειρήσει να διατυπώσει ένα νέο ιδεολογικό μανιφέστο ταυτότητας για τον εαυτό του. Από το σημείο αυτό της ιδεολογικής και πολιτικής ταυτότητας του ΠΑΣΟΚ ξεκινούν οι οραματικοί προσανατολισμοί της Ελλάδος ως πολιτικής κοινωνίας. Πολλοί έχουν εφεύρει τον όρο : εκσυγχρονισμός ως ιδεολογικό "πλάσμα" για να καλύψουν τα πολιτικά κενά των πρωτοβουλιών τους. Ο εκσυγχρονισμός είναι και πρέπει να είναι ένας συνεχώς ανανεούμενος πολιτικός στόχος με την έννοια της λειτουργικότητας και αποτελεσματικότητας των δομών του κράτους της οικονομίας των θεσμών και έτσι είναι αναγκαίος και χρήσιμος σε καμία όμως περίπτωση δεν είναι και δεν μπορεί να είναι το ιδεολογικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο μπορεί να αναπτυχθεί μια σοσιαλιστική στρατηγική προσανατολισμού της όποιας κοινωνίας άρα και της ελληνικής. Τα καίρια προβλήματα εκσυγχρονισμού αφορούν τους βασικούς θεσμούς του Κράτους τους Κοινοβουλευτικούς Θεσμούς, την Εκτελεστική και τη Δικαστική εξουσία και βέβαια θέματα αξιοκρατίας διαφάνειας αλλά και της εκτεταμένης διαφθοράς που επικρατεί σε πολλά αν όχι σε όλα τα επίπεδα της Δημόσιας αν όχι και πολιτικής ζωής της χώρας.** Εάν υποθέσουμε ότι τα πολιτικά κόμματα και η πολιτική γενικότερα καλείται να παίξει έναν πρωταγωνιστικό ρόλο στην ιστορική πορεία της Ελλάδος τότε θα πρέπει το ΠΑΣΟΚ να επαναπροσδιορίσει την σοσιαλιστική ιδεολογική του ταυτότητα. **Η κοινωνική δικαιοσύνη, το κοινωνικό κράτος, το σύστημα των πολιτικών δικαιωμάτων, η αυτονομία της πολιτικής δεν αποτελούν αφηρημένα αιτήματα, αλλά αντιθέτως είναι τα κριτήρια της πρακτικής εφαρμογής της ιδέας του σοσιαλισμού. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι για το ΠΑΣΟΚ ο σοσιαλισμός και οι ιδέες του δεν ήσαν ποτέ προσχήματα εξουσίας, αλλά αντιθέτως αποτέλεσαν το κοινωνικό εκείνο μείγμα που επέτρεψε στην ίδια την κοινωνία να εκφρασθεί μέσω της πολιτικής φυσιογνωμίας του Ανδρέα Παπανδρέου. Το ΠΑΣΟΚ στην μετά τον Παπανδρέου εποχή αξιώνει να διαδραματίσει τον ίδιο πρωταγωνιστικό ρόλο στην ελληνική πολι-**

τική σκηνή που είχε και επί Παπανδρέου. Αυτό σημαίνει πρωτίστως την υπεράσπιση της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας της πολιτικής από τα παραπολιτικά κέντρα εξουσίας. Ταυτόχρονα σημαίνει ότι η αναδιάταξη των κοινωνικών συμμαχιών του είναι εκείνη που θα εξασφαλίσει στο ΠΑΣΟΚ την πολιτική και ιδεολογική του ενότητα και όχι η εμπλοκή του σε ετοιμόρροπες πολιτικές συμμαχίες με άλλα κόμματα. Οι εργάτες, οι εργαζόμενοι στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, οι αγρότες, οι μικρομεσαίοι, η δυναμική μεσαία τάξη, οι παραγωγικές κοινωνικές δυνάμεις, οι βιοτέχνες και οι υγιείς επιχειρηματίες, το παραγωγικό κεφάλαιο, όλοι αυτοί είναι οι κοινωνικοί εταίροι του ΠΑΣΟΚ, το οποίο στις συνθήκες του 21ου αιώνα αυτοπροσδιορίζεται ως σύγχρονο σοσιαλιστικό ευρωπαϊκό κόμμα.

Στις σημερινές συνθήκες οι πολιτικοί ηγέτες είναι δημιουργήματα πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών συμβιβασμών. Ο Ανδρέας Παπανδρέου υπήρξε ο τελευταίος εκπρόσωπος της παλιάς φρουράς. Δεν είναι τυχαίο ότι ο κοινωνιολόγος Anthony Giddens (ο θεωρητικός του εκσυγχρονισμένου "τρίτου δρόμου" του Blair) αναφέρει τον Ανδρέα Παπανδρέου ως εκπρόσωπο μιας ασυμβίβαστης (και αυτόνομης) εθνικής πολιτικής πορείας σε διεθνές επίπεδο. Το ερώτημα είναι το εξής : μπορεί το ΠΑΣΟΚ να σηκώσει το βάρος της ιστορικής πορείας της Ελλάδος στις συνθήκες του21ου αιώνα ή μήπως θα συρρικνωθεί σε μια πολιτική δύναμη στα όρια των κομματικών αντιπαραθέσεων κατά τα πρότυπα των κομμάτων της Δεξιάς; Το ερώτημα της πολιτικής και ιδεολογικής ταυτότητας του ΠΑΣΟΚ συνδέεται άρρηκτα με την ιστορική πορεία της ίδιας της ελληνικής κοινωνίας.

Η πολιτική επιλογή της ελληνικής κοινωνίας να ενταχθεί στην οικονομική και νομισματική ένωση της Ευρώπης δεν συνιστά ένα απλό γραφειοκρατικό εγχείρημα, αλλά αντιθέτως είναι μείζων συνειδησιακός προσανατολισμός της Ελλάδος ως εθνικής οντότητας και ταυτόχρονα θέτει τους

όρους λειτουργίας του πολιτικού συστήματος στην ελληνική κοινωνία. Πιο συγκεκριμένα το ΠΑΣΟΚ ως πολιτικό κόμμα δεν έχει τις ίδιες καταβολές και δεν επιτελεί τις ίδιες λειτουργίες σε σχέση προς άλλα ευρωπαϊκά σοσιαλιστικά ή σοσιαλδημοκρατικά κόμματα. **Το ΠΑΣΟΚ αποτελεί μια μείζονα πολιτική δύναμη, η οποία έχει ενσωματώσει την μεταπολεμική πολιτική και κοινωνική ιστορία της Ελλάδος. Η πολιτική και η ιδεολογική ταυτότητα του ΠΑΣΟΚ είναι και θα είναι σοσιαλιστική με την έννοια του πολιτικού σχεδίου της κοινωνικής δικαιοσύνης. Στην πολιτική δημοσιότητα οι φωνές που ακούγονται μιλάνε συνέχεια για το κοινωνικό πρόσωπο του ΠΑΣΟΚ. Η αλήθεια είναι ότι το ίδιο το ΠΑΣΟΚ είναι η πολιτική σοσιαλιστική ιδέα της κοινωνικής δικαιοσύνης και του κοινωνικού κράτους.**

Τελικά θα πρέπει να τονισθεί ότι τα όρια του πολιτικού προσανατολισμού της ελληνικής κοινωνίας κατά τον 21ο αιώνα εξαρτώνται από την ιδεολογική δυναμική των πολιτικών κομμάτων και ιδιαίτερα του ΠΑΣΟΚ ως κόμματος και ως πολιτικής δύναμης που προσδιόρισε τις οργανωτικές μορφές λήψης των αποφάσεων κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες. Το διεθνές τοπίο έχει ριζικά αλλάξει και η ιδεολογική ταυτότητα του ΠΑΣΟΚ μπορεί να έχει παραμείνει σοσιαλιστική και δεν εξαργυρώνεται στην προοπτική της οικονομικής και νομισματικής ένταξης, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η ιστορική πορεία της Ελλάδος εξαντλείται στην ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όπως προκύπτει από τις παραπάνω αναλύσεις ο ιστορικός δρόμος της Ελλάδας που περιλαμβάνει τόσο τον επαναπροσδιορισμό των εσωτερικών πολιτικών δυνάμεων όσο και τον πολιτικό προσανατολισμό προς εξωτερικές οντότητες παραμένει ανοιχτός κατά τον 21ο αιώνα. Το ιστορικό στοίχημα της Ελλάδος είναι μεγάλοΖ σε σημασία και ιστορικές προοπτικές υπερβαίνει την ιστορική πορεία των δύο τελευταίων αιώνων. **Η Ελλάδα κατά τον 21ο αιώνα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να υπάρξει ως αυτοδύναμη και αυθύπαρκτη ιστορική οντότητα. Αυτό εξαρτάται από τους ιδεολογικούς υπολογισμούς των πολιτικών δυνάμεων της ενδοχώρας. Το ΠΑΣΟΚ μπορεί να είναι ο εγγυη-**

τής των πολιτικών επιλογών της χώρας στις συνθήκες της παγκοσμιοποίησης.

Το ΠΑΣΟΚ με αυτογνωσία οφείλει να αυτοανανεώνεται, οφείλει να διατηρεί την ιδεολογική και πολιτική ηγεμονία οφείλει να διαφυλάσσει την οντότητα του ως πολυσυλλεκτικού αλλά και πλειοψηφικού αυτοδύναμου ρεύματος της ελληνικής πολιτικής και κοινωνίας.

β) Πολιτικές και κοινωνικές συμμαχίες του ΠΑΣΟΚ: Κατά τον 21ο αιώνα το ΠΑΣΟΚ ως πολιτική οντότητα καλείται και πάλι να παίξει καθοριστικό ρόλο στα πολιτικά πράγματα του τόπου μας. Δεν θα είναι το ΠΑΣΟΚ των τριών τελευταίων δεκαετιών του 20ου αιώνα. Θα είναι το ΠΑΣΟΚ των ιδεολογικών οραματισμών και των πολιτικών προοπτικών της ελληνικής κοινωνίας σε συνθήκες εντελώς διαφορετικές σε σχέση μ' αυτές στις οποίες δημιουργήθηκε και σε σχέση μ' αυτές που αντιστάθηκε. **Το ΠΑΣΟΚ του 21ου αιώνα οφείλει να αντιπαλέψει με τις δυσμενείς συνθήκες υποχώρησης ιδεολογίας και της πολιτικής. Οφείλει να αρθρώσει ένα νέο πολιτικό απελευθερωτικό λόγο. Δεν είναι απαραίτητο οπωσδήποτε να προσαρμοσθεί απόλυτα στις συνθήκες της ευρωπαϊκής πολιτικής. Όσοι νομίζουν αφελώς ή σχεδιάζουν συνειδητά ότι προοπτικά οι Λαοί της Ευρώπης οι πολιτισμοί τους, οι γλώσσες, οι οικονομίες τα εθνικά κράτη γενικότερα θα "πολτοποιηθούν" και έτσι θα προκύψει ο Ευράνθρωπος και το Ευρωκράτος κινούνται εκτός ιστορικής και πολιτικής πραγματικότητας.**

Στην πορεία της "Ευρωπαϊκής Εξέλιξης" και όχι της "Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης" θα συνυπάρχουν ανταγωνιστικές αλλά και συναγωνιστικές σχέσεις οικονομίας Λαών πολιτισμών εθνικών κρατών. Αυτές οι συγκρούσεις θα διαπερνούν τα Ευρωπαϊκά ιδεολογικοπολιτικά ρεύματα και θα έχουν περισσότερο εθνικό κρατικό υπόβαθρο.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες ο πατριωτικός χαρακτήρας μιας πολιτικής παίρνει ευρύτερα χαρακτηριστικά και

περιλαμβάνει επιπλέον την οικονομία στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον τον πολιτισμό την γλώσσα, το περιβάλλον ακόμα και το Δημογραφικό πρόβλημα.

Στην απρόσωπη ισοπεδωμένη κοινωνία οφείλουμε να αντιπαραθέσουμε την ποικιλότητα της πολυπολιτισμικής και πολυπολιτιστικής κοινωνίας με απόλυτο σεβασμό των ιδιαιτεροτήτων κάθε Έθνους-Κράτους .

Τα ευρωπαϊκά σοσιαλιστικά κόμματα ενδεχομένως να θεωρούν ότι η "επαναστατική φάση" τους έχει ολοκληρωθεί. Δεν μπορεί να ισχύει το ίδιο και για το ΠΑΣΟΚ του 21ου αιώνα. Η διακήρυξη της 3ης του Σεπτέμβρη του 1974 έθετε του όρους των πολιτικών και κοινωνικών συνεργασιών για την εποχή της. Στις σημερινές συνθήκες το ΠΑΣΟΚ ως πολιτική δύναμη οφείλει να αποσαφηνίσει όχι μόνον την ιδεολογική και πολιτική του ταυτότητα, αλλά κυρίως το πλέγμα των πολιτικών και κοινωνικών συνεργασιών του. **Θα εξακολουθήσει να είναι το μεγάλο κόμμα των κοινωνικών μαζών ή θα μετατραπεί σ' ένα πολιτικό κόμμα διαχειριστικής πολιτικής; Το ερώτημα δεν είναι ρητορικό. Είναι ουσιαστικό και αφορά την ίδια την πολιτική υπόσταση του ΠΑΣΟΚ. Το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό κίνημα έχει εκπληρώσει τον ιστορικό του ρόλο και θα πρέπει να μετασχηματισθεί σ' ένα κόμμα του κεντρώου εκσυγχρονιστικού χώρου, το οποίο θα συνεργασθεί με τις πολιτικές δυνάμεις της παραδοσιακής αριστεράς ή μήπως θα πρέπει να προωθήσει εντελώς σύγχρονες πρακτικές συνεννόησης και επαφής με τις κοινωνικές μάζες; Το ερώτημα αυτό αγγίζει την ίδια την ιδεολογική και πολιτική ταυτότητα του ΠΑΣΟΚ. Το κύριο χαρακτηριστικό των πολιτικών πρωτοβουλιών μας είναι ο φόβος μπροστά σ' ένα νέο "Συμβόλαιο με τον Λαό". Φαίνεται ότι ορισμένοι προτιμούν να επεξεργασθούμε αμφίβολης αποτελεσματικότητας πολιτικές συνεργασίες αντί να καταρτίσουμε ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο.**

Δεν υπάρχουν περιθώρια κομματικής εσωστρέφειας. Αυτά εξαντλήθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία. Το ΠΑΣΟΚ οφείλει να διακηρύξει σ' όλους τους τόνους ότι δεν μπορεί να συνεργασθεί με πολιτικές δυνάμεις, που είναι τεχνητά κατασκευάσματα της μεταπολιτευτικής ιστο-

ρίας του τόπου. **Το ΠΑΣΟΚ γεννήθηκε και μεγαλούργησε κυρίως όχι ως πολιτική κομματική δύναμη, αλλά ως ιστορική προοπτική της ελληνικής κοινωνίας. Κατά την μεταπολεμική περίοδο δεν έχουμε άλλο ιστορικό προηγούμενο. Αυτό σημαίνει ότι ο μετασχηματισμός του δεν μπορεί να ακολουθήσει τους δρόμους που διήνυσε η κομμουνιστική αριστερά με τις ανανεωτικές πρωτοβουλίες της.** Το ΠΑΣΟΚ μπορεί να προσαρμοσθεί στις Ευρωπαϊκές Επιλογές της Αριστεράς παραμένοντας το ίδιο μια αυτοδύναμη πολιτική δύναμη, η οποία εκφράζει τις κοινωνικές ανάγκες και τα πολιτικά αιτήματα της ελληνικής κοινωνίας με ανεπανάληπτο τρόπο. **Το ΠΑΣΟΚ επί Ανδρέα Παπανδρέου ήταν η ίδια η ελληνική κοινωνία στην πολιτική της έκφραση. Έτσι πρέπει να παραμείνει. Θέλουμε να είναι η πολιτική υποστασιοποίηση της ελληνικής κοινωνίας. Οι κοινωνικές δυνάμεις της εργασίας, των μικρομεσαίων, των ανθρώπων όλων που οραματίζονται ένα καλύτερο μέλλον, είναι μαζί μας, όπως επίσης πρέπει να έχουμε μαζί μας τις υγιείς δυνάμεις της επιχειρηματικής δράσης που αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες στο χώρο της πραγματικής οικονομίας και της παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας και της οικονομικής της "διεθνοποίησης"**. Εμείς ως ΠΑΣΟΚ και όλοι αυτοί ως ΠΑΣΟΚ αγωνιζόμαστε για ένα καλύτερο μέλλον της ελληνικής κοινωνίας. Τα πολιτικά προγράμματα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι εύκολα. Τα προβλήματα της ανεργίας και της απασχόλησης γενικότερα δεν είναι μπορούν να επιλυθούν με τις κλασικές μεθοδολογίες της ανακατανομής του κοινωνικού πλούτου. Τα προβλήματα της ατομικής ελευθερίας της κοινωνικής δικαιοσύνης δεν μπορούν να επιλυθούν στο πλαίσιο της αγοράς. **Το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να αποτελέσει το άλλοθι των μηχανισμών της αγοράς. Η πολιτική ιστορία του δεν του επιτρέπει να γίνει ο δούρειος ίππος των μηχανισμών της αγοράς.** Οι πολιτικές και κοινωνικές συνεργασίες του και τις πρώτες δεκαετίες του 21ου αιώνα θα πρέπει να έχουν ως αφετηρία τους την βαρύτιμη πολιτική κληρονομιά του ως υποστασιοποίηση της ελληνικής κοινωνίας. Το ΠΑΣΟΚ ως λαϊκό κίνημα δεν είναι υπόθεση της πρώτης περιόδου (1974-1981) ούτε εννοείται ότι εξαργυρώθηκε κατά την κυβερνητική θητεία του. Ο πολιτικός πολιτισμός του

ΠΑΣΟΚ είναι ανεξαργύρωτος. **Όσοι επιχειρούν την πλήρη εξουδετέρωση της πολιτικής προωθώντας την πολιτική της Απολιτικής της αμορφίας και της ουδετερότητας πρέπει να βρίσκουν συνεχώς μπροστά τους το νέο πλούσιο ιδεολογικοπολιτικό πολιτισμό που το ΠΑΣΟΚ μπορεί και πρέπει να δώσει διατηρώντας την ιδεολογική του ηγεμονία και την δική του πρωταγωνιστική πολιτική πρόταση.** Όποιος θέλει να συλλάβει με περιγραφικούς όρους την πολιτική στιγμή του ΠΑΣΟΚ στη στροφή του αιώνα μας τότε θα αντιληφθεί ότι το ΠΑΣΟΚ ως πολιτική υποστασιοποίηση της ελληνικής κοινωνίας δεν μπορεί να εξαργυρωθεί στο πολιτικό και κομματικό χρηματιστήριο του τόπου. **Η μετάβαση στη μετά Ανδρέα Παπανδρέου εποχή του ΠΑΣΟΚ είναι μια μετάβαση όρων πολιτικού προσανατολισμού και όχι ένας μετασχηματισμός κομματικής οντότητας. Στόχος του "νέου ΠΑΣΟΚ" δεν είναι να μετατραπεί σ' έναν γραφειοκρατικό κομματικό μηχανισμό του εκσυγχρονιστικού κέντρου, αλλά σε μια νέα πολιτική δυναμική ή οποία είναι σε θέση να διαθέτει κοινωνικές αναφορές προς όλους τους ανθρώπους που αναγνωρίζουν τον εαυτό τους ως ιδρυτή ενός κινήματος που επιδιώκει την κοινωνική απελευθέρωση. Η ανασυγκρότηση του ΠΑΣΟΚ υπό νέες συνθήκες του 21ου αιώνα δεν μπορεί να υποθηκεύσει την ιστορία του. Το ΠΑΣΟΚ ως πολιτική υποστασιοποιήση της ελληνικής κοινωνίας οφείλει να επεξεργασθεί τον κοσμοθεωρητικό προσανατολισμό της ελληνικής κοινωνίας στις συνθήκες της πλανητικής εποχής. Κύρια αποστολή του δεν είναι οι πολιτικές συνεργασίες των συμβιβασμών, αλλά η προοπτική της πολιτικής ένταξης της ελληνικής κοινωνίας στη νέα παγκόσμια κοινωνία.**

γ) Εκσυγχρονισμός και μεταρρύθμιση του κράτους:

Κανείς δεν αμφισβητεί ότι η ιστορική προοπτική της ένταξης της Ελλάδος στη νέα παγκόσμια κοινωνία εξαρτάται από τον τύπο του κράτους που μπορεί να επικρατήσει στην ελληνική κοινωνία. Επί δύο σχεδόν αιώνες το ελληνικό κράτος ως διοικητικός μηχανισμός συναλλαγής με τους πολίτες μετεωρίζεται ανάμεσα στην παραδοσιακή λογική της πελατείας και την εκσυγχρονιστική ανάγκη. Δεν είναι λίγοι,

εκείνοι οι οποίοι ισχυρίσθηκαν ότι αποτελεί πολιτική ματαιοπονία η εγκαθίδρυση ενός σύγχρονου πολιτικού κράτους στην ελληνική κοινωνία. Όμως ήδη επί έναν αιώνα έχουν διαμορφωθεί οι συνθήκες για να λειτουργήσει το κράτος στην ελληνική κοινωνία τόσο ως διοικητικός μηχανισμός όσο και ως διαιτητής των επιμέρους κοινωνικών συμφερόντων. Οι προοπτικές του ελληνικού κράτους στον 21ο αιώνα δεν είναι μόνο υπόθεση του ενδότερου υπολογισμού. Αποτελούν συνάρτηση των συσχετισμών που μπορούν να προκύψουν από την σχέση της Ελλάδος με τις όμορες χώρες και την γενικότερη γεωπολιτική δυναμική που μπορεί να διαμορφωθεί.

Εξ αρχής θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι ο εκσυγχρονισμός του κράτους στη περίπτωση της Ελλάδος δεν συνδέεται μόνο με την αποτελεσματικότερη διοικητική λειτουργία του, αλλά με τις ιστορικές δυνατότητες να παίξει το ελληνικό κράτος στις νέες διεθνείς καταστάσεις τον ρόλο που μέχρι τον 21ο αιώνα έπαιζε ο ελληνισμός και οι οικουμενικές ιδέες του. Θα πρέπει να αποσαφηνισθεί ότι ελληνικό κράτος και οικουμενικός ελληνισμός δεν αποτελούν πια αντιφατικές και αντικρουόμενες καταστάσεις. Το δυναμικό και ζωντανό ελληνικό κράτος μπορεί να παίξει αποφασιστικό ρόλο στην πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη των βαλκανικών χωρών. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι η δημιουργία του εθνικού ελληνικού κράτους θεμελιώθηκε στην σταδιακή εγκατάλειψη του ελληνισμού κατά τον 20ο αιώνα. Στις συνθήκες του 21ου αιώνα δεν μπορεί να συνεχισθεί η αντιπαράθεση ή η δυσαρμονία ανάμεσα στον ελληνισμό και το ελλαδισμό. **Οι ιστορικές προοπτικές είναι εντελώς διαφορετικές. Χρειάζονται ένα κράτος, το οποίο μέσω των οικονομικών προϋποθέσεων ανάπτυξης να είναι σε θέση να προωθήσει πρακτικές πολιτικής συνεργασίας με τις χώρες της Νοτιανατολικής Ευρώπης. Η έννοια του πολιτικού εκσυγχρονισμού του κράτους δεν αφορά ιδεολογικά ζητήματα (σοσιαλισμός κλπ) αλλά κύρια πολιτικό προσανατολισμό, κυρίαρχη αντίληψη στρατηγικού σχεδιασμού και δράσης για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων αναγκών από μια χώρα που "ιστορικά" λειτουργούσε ως περιφερειακή χώρα σε μια χώρα που θα αυτοκαθορίζεται σε ρόλο μητροπολιτικό και μάλιστα ως Μητρόπολη**

της ευρύτερης περιοχής της αλλά και του παγκόσμιου Ελληνισμού.

Ο εκσυγχρονισμός του ελληνικού κράτους δεν μπορεί να κριθεί μόνο με τεχνοκρατικούς όρους και εννοείται ότι δεν μπορεί να κριθεί με τις κλασικές διακρίσεις ανάμεσα στο δημόσιο και το ιδιωτικό. Η μεταρρύθμιση του κράτους για την Ελλάδα αποκτά κατά τον 21ο αιώνα υπαρκτικές δυνατότητες εθνικού αυτοπροσδιορισμού. Τα ενδιαφέροντα και τα συμφέροντα στοχεύουν στην σύσταση ενός κρατικού μηχανισμού, από τον οποίο τα ίδια αυτά συμφέροντα θα επιδιώκουν την ικανοποίηση τους. Από την άλλη, και αυτό δεν είναι εντελώς περιθωριακό, το ελληνικό δημόσιο εκπροσωπεί την δυνατότητα της κοινωνικής διαμεσολάβησης έστω και με όρους κριτικής προσαρμογής. **Το μείζον ερώτημα σχετικά με τον εκσυγχρονισμό του κράτους είναι το εξής: πρόκειται για τον διοικητικό εκσυγχρονισμό του ή μήπως έχουμε μπροστά μας μια ιστορική ευκαιρία να επαναπροσδιορισθούν οι σχέσεις ανάμεσα στον ελλαδικό κρατισμό και τον οικουμενικό ελληνισμό;** Δεν μπορούν να δοθούν τελεσίδικες απαντήσεις στο ερώτημα αυτό. Εάν κρίνουμε ότι το κράτος που χρειαζόμαστε εν όψει της ευρωπαϊκής εναρμόνισης και προσαρμογής είναι το διοικητικό τότε θα πρέπει να προωθηθούν διαδικασίες τόσο σε κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο τέτοιες που δεν θα επιτρέπουν την αναπαραγωγή των παραδοσιακών πελατειακών σχέσεων, ούτε θα υποβοηθούν την αντίληψη περί της ιδιαιτερότητας της ελληνικής ιδέας.

Όποιος θέλει να δει κατάματα τη νέα παγκόσμια πραγματικότητα αντιλαμβάνεται ότι ο διοικητικός εκσυγχρονισμός του κράτους στην Ελλάδα αποτέλεσε ένα πολιτικό στοίχημα του 20ου αιώνα. Στις νέες συνθήκες δεν μπορούμε να μιλάμε για τα ίδια πράγματα. Δεν μπορούμε να μιλάμε για τον σοσιαλιστικό προσανατολισμό του κράτους με μέτρο την δημόσια διαχείριση των αγαθών της παιδείας, της υγείας των μεταφορών κλπ. Η ριζική "αλλαγή παραδείγματος" είναι χωρίς επιστροφή. Ο εκσυγχρονισμός του ελληνικού κράτους περνά μέσα από τον ιδεολογικό επαναπροσδιορισμό του ελληνισμού. Το εθνικό ελληνικό κράτος δεν είναι αυτοσκοπός. Είναι το ιστορικό μέσο για να πραγματοποιηθούν κατά τον 21ο αιώνα οι ιδέες του ελληνισμού.

Όσοι δεν μπορούν να αντιληφθούν αυτή την "μέση οδό" (Αριστοτέλης) τότε εθελοτυφλούν και ίσως καταποντισθούν στην ιστορική δίνη. **Όλα εξαρτώνται από την πολιτική αυτοσυνειδησία της ελληνικής κοινωνίας και όλοι κατανοούν ότι το ΠΑΣΟΚ μπορεί να παίξει τον ιδεολογικό και πολιτικό οδοδείκτη σε μια δύσκολη περίοδο προσαρμογής της ελληνικής κοινωνίας στη νέα παγκόσμια κοινωνία. Επαναλαμβάνουμε ότι η περιώνυμη προσαρμογή του ελληνικού κράτους στις νέες πλανητικές συνθήκες δεν ισοδυναμεί μόνο με τον διοικητικό εκσυγχρονισμό του.** Δεν επιδιώκουμε ως ΠΑΣΟΚ να κατασκευάσουμε ένα διοικητικό μηχανισμό είσπραξης των φορολογικών βαρών η να λειτουργήσει το κράτος ως διαιτητής στις διαμάχες των ιδιωτικών συμφερόντων. **Επιδιώκουμε να καταστήσουμε το ελληνικό κράτος μια ιστορική μορφή, στην οποία μπορούν να διαμεσολαβηθούν τα συμφέροντα (ιδιωτικά και δημόσια) του 21ου αιώνα και ταυτόχρονα να ενεργοποιηθούν δυνατότητες (κοινωνικές και τεχνολογικές) οι οποίες θα μπορούσαν να τοποθετήσουν την Ελλάδα στην δυναμική ιστορική προοπτική της νέας παγκόσμιας κοινωνίας.** Με άλλα λόγια όσοι υποστηρίζουν τον διοικητικό εκσυγχρονισμό του ελληνικού κράτους αναπαράγουν την πολιτική ιδεολογία του 20ου αιώνα, ενώ είναι σαφές, ότι οι ιστορικές προοπτικές του τόπου μας επιβάλλουν ριζικές λύσεις σχετικά με την κρατική αυτοσυνειδησία της ελληνικής κοινωνίας. Η μεγάλη ιστορική πρόκληση της ελληνικής κοινωνίας είναι να ενστερνισθεί ένα μοντέλο κρατικής μεταρρύθμισης, το οποίο οπωσδήποτε θα πρέπει να ενσωματώνει τις διοικητικές κατακτήσεις του παρελθόντος και του μέλλοντος, αλλά ταυτόχρονα θα προωθεί τις προοπτικές διαμεσολάβησης ανάμεσα στον κρατικό ελλαδισμό και τον οικουμενικό ελληνισμό. **Ο 21ο αιώνας θα είναι, όπως προβλέπεται, ο αιώνας των εθνικών κρατών και θα επιβιώσουν εκείνα τα έθνη που έχουν επεξεργασμένη εθνική στρατηγική, η οποία είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του 21ου αιώνα. Όσοι οραματίζονται έναν αιώνα παγκόσμιας Ειρήνης αυταπατώνται. Για τα ελληνικά δεδομένα ο εκσυγχρονισμός του κράτους ως διοικητικού μηχανισμού δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Είναι το μέσο, δια του οποίου θα μπορέσει η Ελλάδα με την προώθηση και των άλλων ιστορικών δυνατοτήτων**

της να ενταχθεί στην νέα παγκόσμια κοινωνία. Η ευρωπαϊκή προσαρμογή της Ελλάδας είναι ένα από τα μέσα που διαθέτει, για να ενταχθεί στη νέα παγκόσμια κοινωνία. Το άλλο είναι η ανασυγκρότηση των ιδεών του οικουμενικού ελληνισμού. Σύγχρονη και ισχυρή Ελλάδα από την μια και Ευρωπαϊκή Ένωση ως δύναμη στον διεθνή καταμερισμό δύναμης από την άλλη αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος για τον εθνικό και πολιτικό προσανατολισμό της Ελλάδας κατά τον 21ο αιώνα.

Οι ορίζοντές μας
είναι ευρύτεροι
από τη διάμετρο
ενός ΕΥΡΩ

Οι Εισηγήσεις μας προς το Συνέδριο

5ο Συνέδριο ΠΑΣΟΚ

Είναι διαπιστωμένη εδώ και καιρό, η ανησυχία των στελεχών, των μελών και της λαϊκής βάσης του Κινήματος για την διαφαινόμενη αλλοίωση της φυσιογνωμίας του και τις παρεκκλίσεις από βασικές θέσεις του προγράμματός του όπως υπερψηφίστηκε από τον ελληνικό λαό στις εκλογές του Σεπτέμβρη του 1996. Η στροφή αυτή πήρε συγκεκριμένη μορφή μέσα από την στενή, άδικη και αδέξια οικονομική και κοινωνική πολιτική του ΜΟΝΟΔΡΟΜΟΥ και την εγκατάλειψη της σταθερής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ για την προάσπιση της εθνικής μας ασφάλειας. Η αρχική ανησυχία σύντομα εξαπλώθηκε όταν διαπιστώθηκε ότι οι παρεκκλίσεις από βασικές θέσεις μας συνοδεύονταν από μία διασπαστική πρακτική της ηγετικής ομάδας με σκοπό να εξουθενώσει ικανά στελέχη μας και να τα υποκαταστήσει με παραδοσιακούς πολέμιους του Κινήματος. Αυτή η πρακτική παρουσιάστηκε με το ψευδώνυμο της ΚΕΝΤΡΟ-ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ και είχε ως ουσία την επιλεκτική ενσωμάτωση στελεχών μιας πτέρυγας του Συνασπισμού και παραγόντων της Δεξιάς. Για τον ίδιο σκοπό, η ηγετική ομάδα επιχείρησε την εξασφάλιση της αριθμητικής της υπεροχής στο εσωτερικό του Κινήματος με αθρόες εγγραφές μελών "μίας χρήσης".

Η ανησυχία σήμερα εξελίσσεται σε αγωνία, δεδομένου ότι η στροφή που πραγματοποιήθηκε, φαίνεται να οδηγεί το ΠΑΣΟΚ σε εκλογική ήττα. Αυτό λένε τα αποτελέσματα των εκλογών για τους Δήμους και τις Νομαρχίες. Αυτό λένε οι σφυγμομετρήσεις που καταγράφουν πτώση της επιρροής μας. Η σύγχυση που επικράτησε, προλείανε το έδαφος για την ιδεολογική αντεπίθεση της Δεξιάς. Σήμερα η συντηρητική παράταξη ετοιμάζεται να επιστρέψει στην εξουσία με σκοπό να εφαρμόσει την πιο οπισθοδρομική πολιτική στην Ευρώπη σαρώνοντας τις κατακτήσεις της δεκαετίας του 1980: διάλυση των ΔΕΚΟ με πρόσχημα την ιδιωτικοποίηση, αυταρχισμός με πρόσχημα την εγκληματικότητα, εκπαιδευτικό σύστημα δύο ταχυτήτων με πρόσχημα την αναβάθμισή του, αποδιοργάνωση της υπαίθρου και της γεωργίας με πρόσχημα το αδιέξοδο των συνεταιρισμών. Δημαγωγική ρητορική με "ανοχύρωτο" ακροατήριο τον λαό. Η ήττα, εφ' όσον αγωνίζεσαι για τις ιδέες και το

πρόγραμμά σου, θα μπορούσε να είναι ανεκτή. Αλλά ήττα με αιτία την παρέκκλιση από την πολιτική σου, είναι αδιανόητη.

Μπροστά σ' αυτή την πραγματικότητα δεν επιτρέπονται υπεκφυγές και αοριστολογίες. Απαιτείται σαφής στάση και υπεύθυνη αντιμετώπιση. Δεν χωρούν "γκρίζες" θέσεις. Ωριμάζει ένα πλειοψηφικό αίτημα στους κόλπους του Κινήματος για άμεση και ριζική αλλαγή πορείας. Ότι ηττήθηκε πρέπει ν' αλλάξει. Έχουμε χρέος να συνδέσουμε το ΠΑΣΟΚ με τη ζωογόνα παράδοσή του, να ανατρέψουμε τα αρνητικά φαινόμενα της πρόσφατης περιόδου για να οδηγήσουμε ξανά το Κίνημα και τις ιδέες του στη νίκη. Αυτό είναι το περιεχόμενο που πρέπει να έχει το 5ο Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ και γι' αυτό θα αγωνιστούμε. Η προσπάθεια ξεκίνησε με την υποβολή των εισηγήσεών μας στη Σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής της 8ης και 9ης Ιανουαρίου 1999 οι οποίες υπερψηφίστηκαν από τα ακόλουθα δεκατέσσερα (14) μέλη της:

1. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΩΝΙΑ
2. ΑΡΑΠΟΓΛΟΥ ΧΡΥΣΑ
3. ΒΑΛΥΡΑΚΗΣ ΣΗΦΗΣ
4. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ ΜΑΝΩΛΗΣ
5. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ ΔΙΟΝΥΣΗΣ
6. ΚΑΤΣΕΛΗ ΝΟΡΑ
7. ΚΕΔΙΚΟΓΛΟΥ ΒΑΣΙΛΗΣ
8. ΚΥΠΡΙΩΤΑΚΗ ΜΑΡΙΑ
9. ΛΙΒΑΝΗΣ ΑΝΤΩΝΗΣ
10. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΣ
11. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ
12. ΠΕΠΟΝΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ
13. ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ ΜΑΡΙΑ
14. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Καλούμε τα μέλη και τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ να συμμετάσχουν μαχητικά στο Συνέδριο, να διαφυλάξουν την αξιοπιστία των διαδικασιών του ώστε να προασπίσουν την ενότητα του Κινήματος και να χαράξουμε μαζί μία νέα πορεία συνέπειας και νίκης.

1. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΑΛΛΑΖΕΙ

Για να απαντήσουμε στο μεγάλο ερώτημα πώς θέλουμε να προχωρήσουμε τον αιώνα που έρχεται, πρέπει προηγουμένως να εκτιμήσουμε πως διαμορφώνεται αυτή η περίοδος. Η πρόγνωση αυτή δεν είναι μια συμβατική υποχρέωση μας. Σε μια εποχή ραγδαίων αλλαγών, όπως η σημερινή, είναι προτεραιότητα ύψιστης σημασίας.

Πράγματι αλλάζει γοργά η διάρθρωση της παραγωγής. Η επεξεργασία των πρώτων υλών αποκτά όλο και μεγαλύτερη αξία σε σχέση μ' αυτές τις ίδιες, ενώ η τεχνολογία στρέφεται όλο και περισσότερο στην κατεύθυνση της οργάνωσης της παραγωγής και όχι στην ανάπτυξη νέων προϊόντων. Η βιοτεχνολογία κερδίζει μερίδιο σε σχέση με την παραδοσιακή γεωργική / βιομηχανική δραστηριότητα και αλλάζει την όψη παραδοσιακών κλάδων, όπως τα τρόφιμα. Οι αυτοματισμοί μειώνουν το ειδικό βάρος της μηχανολογίας και της έντασης της εργασίας. Οι τηλεπικοινωνίες, οι υπολογιστές και το λογισμικό, οι λεωφόροι των πληροφοριών δημιουργούν νέα προϊόντα και υπηρεσίες ενώ ανοίγουν νέους ορίζοντες ανάπτυξης. Από τους "γνωστούς" κλάδους της βιομηχανίας, μόνο τα αεροπλάνα και τα αυτοκίνητα ίσως, με τη βοήθεια των νέων υλικών βέβαια, μπορούν να προσβλέπουν σε αυξητικές τάσεις. Και βέβαια, η απασχόληση περιορίζεται και στους τρεις τομείς παρά την ενδεχόμενη αύξηση των επενδύσεων.

Αυτές ακριβώς οι εξελίξεις επηρεάζουν δραματικά και την ίδια την εργασία. Το κόστος της εργασίας συμβάλλει όλο και λιγότερο στο συνολικό κόστος παραγωγής, ενώ ταυτόχρονα ο βαθμός εξειδίκευσης και γνώσης του εργατικού δυναμικού κάθε βαθμίδας, όπως επίσης και η οργάνωση της παραγωγής αποκτά ζωτική σημασία. Οι αυτοματισμοί και οι νέες μέθοδοι οργάνωσης δημιουργούν νέες και καταργούν παλιές ειδικότητες: ο χειρισμός των εργα-

λειομηχανών, ο σχεδιασμός και η παραγωγή των προϊόντων με την βοήθεια υπολογιστών, ο ηλεκτρονικός ποιοτικός έλεγχος και οι παραγωγικές και οργανωτικές καινοτομίες είναι οι βασικές λειτουργίες ενός σύγχρονου εργοστασίου. Σ' ένα τέτοιο περιβάλλον, η κακοπληρωμένη και ανειδίκευτη εργασία **δεν** είναι ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Ενθαρρύνει τη στασιμότητα των επιχειρήσεων σε συνθήκες έντασης εργασίας και καθυστερεί τον τεχνολογικό εξοπλισμό τους. Στη σύγχρονη βιομηχανία αντίθετα η ζήτηση στρέφεται στην καλά αμοιβόμενη εξειδικευμένη εργασία. Σ' αυτήν την πραγματικότητα πρέπει να δώσουν τη μάχη τους και οι δυνάμεις της εργασίας. Η επίκαιρη διεκδίκηση είναι το δικαίωμα στην εκπαίδευση και την εξειδίκευση που ταυτίζεται περίπου με το δικαίωμα στη δουλειά. Και μάλιστα σε μια δουλειά με λιγότερες ώρες, με καλύτερες συνθήκες και με καλύτερες αμοιβές. Γι' αυτό ακριβώς το μέλλον ενός λαού και μιας χώρας εξαρτάται περισσότερο από τις φυσικές και γνωστικές δυνατότητες του ανθρώπινου παράγοντα και λιγότερο από τα εθνικά κεφάλαια, τα φυσικά αποθέματα και τον όγκο του ήδη εγκατεστημένου βιομηχανικού εξοπλισμού.

Αλλάζουν οι κανόνες του παγκόσμιου εμπορίου. Προωθείται με συγκεκριμένο σχέδιο η οικοδόμηση ενός μεγάλου ευρωπαϊκού οικονομικού συνασπισμού, δίπλα και απέναντι στις Η.Π.Α και την Ιαπωνία, με δύο όψεις: **Εσωτερικά** με τη δημιουργία μιας αγοράς 820.000.000 καταναλωτών, της μεγαλύτερης στην ιστορία της ανθρωπότητας με καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της παγκόσμιας ζήτησης. **Εξωτερικά** με τον σχηματισμό ενός τρίτου πόλου που το μέγεθος του επηρεάζει καθοριστικά τους όρους του παγκόσμιου εμπορίου. Οι Η.Π.Α. αντέδρασαν σ' αυτήν την προσπάθεια με την μετατροπή της GATT σε Οργανισμό Παγκόσμιο Εμπορίου (W.T.O.). Έτσι μία διαδικασία διαπραγμάτευσης εξελίχθηκε σε έναν μηχανισμό παραγωγής κανόνων Διεθνούς Δικαίου, καθ' υπαγόρευσιν των Η.Π.Α. ώστε να υπηρετηθούν τα συμφέροντά τους.

Αξίζει να σταθούμε λίγο περισσότερο στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού οικονομικού και εμπορικού συνασπισμού,

μιας και η Ελλάδα είναι συμμέτοχος σ' αυτό το εγχείρημα. Γίνεται κάθε μέρα και πιο καθαρό ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση εξελίσσεται σε έναν ενιαίο οικονομικό χώρο και μάλιστα με προτεραιότητα την νομισματική ένωση ενώ η πολιτική συνεργασία παραμένει σε δεύτερη μοίρα. Ίσως αυτή να ήταν και η εξ υπαρχής εθνική επιδίωξη της Γερμανίας η οποία για είκοσι περίπου χρόνια χρησιμοποίησε σαν πρόσχημα τον στόχο της πολιτικής ενοποίησης που έθεσαν άλλες χώρες, για την αναβίωση της οικονομικής της επέκτασης.

Η συνθήκη του Μάαστριχτ προσδιόρισε με σαφήνεια τις παραμέτρους που αφορούν στη συγκρότηση του ενιαίου ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου, τουλάχιστον στην νομισματική του διάσταση. Πέρα από τους στόχους της ονομαστικής σύγκλισης, είναι ήδη καθορισμένη και η αρχιτεκτονική της εσωτερικής αγοράς, σε τρεις ''ταχύτητες'': στις χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα διαθέτουν το κοινό νόμισμα, στις χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ΕΥΡΩ και στις χώρες που συνδέονται με την Ευρωπαϊκή Ένωση με επί μέρους συμφωνίες και μπορούν να είναι υποψήφιες η επιλέξιμες για ένταξη. Η δομή αυτή εξασφαλίζει στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τη μια μεριά την ισχύ του μεγέθους της αγοράς και από την άλλη την προνομιακή θέση της κάθε "ταχύτητας" έναντι των επομένων. Το βέβαιο αποτέλεσμα της Ο.Ν.Ε. είναι ότι οι εταίροι της πρώτης ταχύτητας θα πλεονεκτούν εν συνεχεία έναντι όλων των υπολοίπων. **Οικονομικά,** λόγω της αυξημένης ανταγωνιστικότητας που θα τους δώσει το κοινό νόμισμα (εξάλειψη κόστους μετατροπής και εξασφαλίσεων, θετική δυναμική εισροής ξένων επενδυτικών κεφαλαίων και, κυρίως, προστασία από νομισματικές κρίσεις). **Πολιτικά,** λόγω της συμμετοχής στο νέο επίπεδο συνεργασίας. Η ελληνική παρουσία, ειδικότερα, θα ενίσχυε τη θέση μας και έναντι της Τουρκίας, που επιδιώκει να ενταχθεί στην "τρίτη ταχύτητα".

Η συνθήκη του Μάαστριχτ διέπεται όμως από έναν ουσιώδη παραλογισμό που δεν ανέτρεψε ούτε η συνθήκη του Αμστερνταμ. Αποδέχεται ουσιαστικά μια μορφή οικονομικής οργάνωσης μονεταριστικού χαρακτήρα που στον

βωμό του κοινού νομίσματος ανέχεται υψηλή ανεργία και περιορισμό στις επενδύσεις για υγεία, εκπαίδευση και κοινωνική προστασία. Ταυτοχρόνως, η προσήλωση στο κοινό νόμισμα και η υποβάθμιση της σύγκλισης των οικονομιών διαιωνίζει τις ανισότητες μεταξύ των εθνικών επιπέδων ανάπτυξης. Αυτός ο τρόπος οικονομικής οργάνωσης μάλιστα με το **Σύμφωνο Σταθερότητας** αναγορεύεται σε διαχρονικό πρότυπο και όχι σαν μια πρόσκαιρη διαδικασία μέχρις ότου επιτευχθεί η ονομαστική σύγκλιση. Σ' έναν κόσμο που οι υγιείς, ασφαλείς και εξειδικευμένοι εργαζόμενοι είναι το καίριο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, η Ευρώπη υιοθέτησε την ανιστόρητη θέση ότι ένα σημαντικό μέρος των δυνάμεων της εργασίας μπορεί να παραμένει αδρανές χωρίς συμμετοχή στην παραγωγική διαδικασία. Δέχτηκε ότι το 1/3 του πληθυσμού μπορεί να παραμένει απροστάτευτο απέναντι στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Συνομολόγησε να γίνονται επενδύσεις σε μηχανήματα και να μην γίνονται επενδύσεις στους ανθρώπους που θα τα δουλέψουν. Πίστεψε ότι είναι δυνατόν να είναι ανταγωνιστική μια κοινωνία χωρισμένη στα δύο. Η Ευρώπη θα μπορούσε να ξεπεράσει τις Η.Π.Α με την προϋπόθεση να ακολουθήσει μια διαφορετική στρατηγική που θα αξιοποιούσε το βασικό της πλεονέκτημα: την αξιοσημείωτη παράδοση της στη φροντίδα για τον άνθρωπο. Κάτι τέτοιο όμως δεν είναι προς το παρόν η ευρωπαϊκή επιλογή. Αυτή όμως η "ευρωπαϊκή μυωπία" αποτελεί χρυσή ευκαιρία για την Ελλάδα. Αν η χώρα μας αμφισβητήσει τα πρότυπα της ονομαστικής σύγκλισης και του Συμφώνου Σταθερότητας θα μπορέσει να καλύψει απόσταση που την χωρίζει από τους εταίρους της. Ταυτόχρονα οφείλει να συνεργαστεί για την αλλαγή αυτής της λαθεμένης επιλογής με όσες χώρες και κινήματα συμμερίζονται αυτήν την τοποθέτηση στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Και για να μην παραγνωρίζουμε τι συμβαίνει στην Ευρώπη οι προβληματισμοί αυτοί δεν είναι μόνον δικοί μας. Η διάσταση απόψεων Λαφονταίν – Τιτμάγιερ, η προσπάθεια της κυβέρνησης Ζοσπέν για μια νέα προσέγγιση του ενιαίου ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου και κυρίως η ήδη διακινούμενη άποψη περί νέας Διακυβερνητικής Διάσκεψης ώστε να δρομολογηθεί μια πορεία απαλλαγμένη από τις χρεωκοπημένες μονεταριστικές δοξασίες ανοίγει ένα νέο κεφάλαιο στην προσπάθεια της οικοδόμησης του Ευρωπαϊκού Σπιτιού. Η εποχή της Διάσκεψης Κορυφής των Κανών που οδήγησε τον Ανδρέα Παπανδρέου στην δήλωση ότι ποτέ δεν είχε αισθανθεί τόσο μόνος φαίνεται ότι αρχίζει να ανήκει στο παρελθόν. Και είναι καθήκον του ΠΑΣΟΚ και των άλλων προοδευτικών δυνάμεων της Ευρωπαϊκής Ενωσης να πρωτοστατήσουν στον νέο δρόμο για την Οικονομική και Νομισματική Ενωση. Με τον πολίτη της Ενωσης στο επίκεντρο της προσπάθειας και όχι αχθοφόρο της ονομαστικής σύγκλισης.

Με αυτά τα δεδομένα, τα έθνη-κράτη, ιδιαιτέρως τα ισχυρότερα, επιδίδονται ήδη σ' έναν χωρίς προηγούμενο ανταγωνισμό για να υποδεχθούν το μέλλον από όσο το δυνατόν πλεονεκτικότερη θέση. Η νέα αυτή ιστορική φάση διαφέρει σε δύο κυρίως σημεία από τον ανταγωνισμό, όπως τον γνωρίσαμε μέχρι πριν λίγα χρόνια:

1. Οι Η.Π.Α είναι η μόνη στρατιωτική υπερδύναμη και ως εκ τούτου επιβάλλουν μια νέα τάξη πραγμάτων στην παγκόσμια ασφάλεια που απορρέει από το δόγμα ''τι κέρδος μας αποφέρει η κάθε ρύθμιση'', όπως χαρακτηριστικά έχει διακηρύξει κατ' επανάληψη ο Πρόεδρος Κλίντον. Η στάση αυτή υπαγορεύει την πολιτική των Η.Π.Α στις πιο ''ενδιαφέρουσες'' περιοχές του πλανήτη (ανάμεσά τους οπωσδήποτε η Μέση Ανατολή, η Ανατολική Μεσόγειος, τα Βαλκάνια και ο Καύκασος με τα πλούσια ενεργειακά αποθέματα) και ερμηνεύει ικανοποιητικά τις παρεμβάσεις που επιχειρούν. Η επιλεκτική αναφορά στο Διεθνές Δίκαιο, η χειραγώγηση των διεθνών οργανισμών, η κατασκευή προσχημάτων με τη βοήθεια των μέσων ενημέρωσης ώστε να δικαιολογηθούν επεμβάσεις και η στήριξη αντιδραστικών καθεστώτων προσπορίζουν ίσως βραχυπρόθεσμα οφέλη στις Η.Π.Α, αλλά συνιστούν αναμφισβήτητη οπισθοδρόμηση που βλάπτει τον κόσμο και τελικά και τις ίδιες τις Η.Π.Α.

2. Προωθείται η αυθαίρετη αναγόρευση του Δυτικού πολιτισμού σε απόλυτο μέτρο. Η παραγνώριση των εθνικών ιδιαιτεροτήτων ακόμα και ιστορικών λαών πυροδοτεί συγκρούσεις - των Η.Π.Α. πρωτίστως - με πληθυσμούς που αναπόφευκτα αντιστέκονται στη βίαιη αλλαγή της καθημε-

ρινής τους ζωής.

Αυτός ακριβώς ο ανταγωνισμός γεννά νέες αρνητικές παραμέτρους.

α. Ο υπερπληθυσμός και η καθολική φτώχεια στις αναπτυσσόμενες χώρες δημιουργούν κύματα οικονομικών προσφύγων προς τις αναπτυγμένες χώρες.

β. Η καταστροφή του παγκόσμιου οικοσυστήματος επιταχύνεται από την καταστροφή των δασών και την μεγέθυνση της κτηνοτροφίας στις χώρες του Τρίτου Κόσμου. Οι δραστηριότητες αυτές προστίθενται στις παραδοσιακές ρυπογόνες βιομηχανικές δραστηριότητες στον αναπτυγμένο κόσμο.

γ. Η ανεξέλεγκτη διακίνηση βραχυπρόθεσμων κερδοσκοπικών κεφαλαίων υποβαθμίζουν τη σημασία των παραγωγικών επενδύσεων και δημιουργούν εμπορικές ανισορροπίες, νομισματικές κρίσεις και ύφεση.

Η "νέα" εποχή λοιπόν ξεκίνησε με δυσκολίες για τις προοδευτικές δυνάμεις. Τα εγκώμια για το αορίστως "νέον" συνεπώς εκ μέρους ενός σοσιαλιστικού κόμματος δημιουργούν σύγχυση για τις προθέσεις του, την καθαρότητα της σκέψης του και το ενδιαφέρον του για τις αδύνατες κοινωνικές τάξεις και την ανεξαρτησία των εθνών. Όπως επίσης θα ήταν λάθος, εφ' όσον τα σύνορα δεν μπορούν πια να σταματήσουν όπως πριν την εξάπλωση της φτώχειας και την αναδιανομή των πόρων υπέρ των ισχυρών εθνών-κρατών, να εστιάσουμε τις προσπάθειές μας στην επίτευξη της ευημερίας των μεσαίων στρωμάτων των αναπτυγμένων χωρών. Μία τέτοια πολιτική σκόπευση θα ήταν όχι μόνο συντηρητική αλλά και ανεδαφική.

2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

Πριν λίγα μόλις χρόνια, η κατάρρευση του σοβιετικού προτύπου ερμηνεύθηκε σαν αυτόματη δικαίωση του άλλου συστήματος, το οποίο μάλιστα, αυθαίρετα, προτάθηκε και σαν το μοναδικό παγκόσμιο και διαχρονικό πρότυπο κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης εφεξής. Αυτό υπήρξε το περιεχόμενο του περίφημου "Τέλους της Ιστορίας". Διαπιστώθηκε βέβαια ότι η εξαθλίωση πολλών χωρών εξακολουθούσε να βαθαίνει παρά την πιστή αντιγραφή αυτού του προτύπου. Περίπου όλος ο Τρίτος Κόσμος. Όχι μόνον. Και οι αναπτυγμένες χώρες, μέχρι και οι ίδιες οι Η.Π.Α., παγίωναν ή έπαιρναν την μορφή της κοινωνίας των δύο τρίτων. Αυτά τα φαινόμενα ασφαλώς δεν σημαίνουν το τέλος της ιστορίας. Αντίθετα, είναι η βάση μίας νέας προσπάθειας για την πρόοδο της ανθρωπότητας.

Η χρεωκοπία του συνθήματος "το Τέλος της Ιστορίας" δημιούργησε την ανάγκη αντικατάστασής του. Έτσι προέκυψε, ως βελτιωμένος τίτλος, "η παγκοσμιοποίηση". Στην πραγματικότητα, όταν μιλάμε για παγκοσμιοποίηση, εννοούμε την σύνθεση τριών διαφορετικών παραγόντων:

1. Μετατροπή των οικονομιών της Ρωσίας, της Κίνας και των χωρών οι οποίες ήταν συνδεδεμένες μαζί τους, σε οικονομίες της αγοράς χωρίς καμία εσωτερική ρύθμιση. Βέβαια, πολλές πρώην κομμουνιστικές οικονομίες μετασχηματίζονται, όχι ακριβώς σε οικονομίες της αγοράς, αλλά σε μορφές κλεπτοκρατικής οργάνωσης της οικονομίας, όπως οι "πυραμίδες" στην γειτονική μας Αλβανία.

2. Ανάπτυξη διεθνικών επιχειρήσεων και διεθνικής τάξης "εχόντων και κατεχόντων" μέσα από την ασύδοτη διακίνηση του βραχυπρόθεσμου κεφαλαίου, των συναλλαγών και των ξένων επενδύσεων. Χρηματιστηριακού και κερδοσκοπικού κεφαλαίου κυρίως, ήδη πολλαπλασίου σε μέγεθος από το σύνολο του διεθνούς εμπορίου. Οι διεθνικές εταιρείες ελέγχοντας τα μεγάλα δίκτυα πληροφόρησης και

επικοινωνίας διαμορφώνουν τη ζήτηση ώστε να εξυπηρετεί τα επενδυτικά τους σχέδια. Οι διεθνικές επιχειρήσεις βέβαια δεν είναι αποεθνικοποιημένες. Αντιθέτως, συμβάλουν στην ανάπτυξη των εθνικών οικονομιών των χωρών προέλευσής τους και σε αντίτιμο απολαμβάνουν από αυτά τα έθνη-κράτη την εξασφάλιση νόμων και θεσμών ευνοϊκών για την δραστηριότητά τους. Όχι μόνο στη χώρα προέλευσης, αλλά και στις χώρες στις οποίες διεισδύουν. Οι ρυθμίσεις αυτές σκοπό έχουν να μειώνουν τους δασμούς και να αυξάνουν τους φραγμούς στη γνώση και την τεχνολογία για ανθρώπους και λαούς. Ήδη προωθείται ο (μη δασμολογικός κυρίως) προστατευτισμός αντί για την απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου, ενώ η αρχή της "πλέον ευνοούμενης χώρας" παραβιάζεται όλο και συχνότερα.

3. Επέκταση του ιδεολογήματος της παγκοσμιοποίησης στο πολιτισμικό είναι των λαών. Η ομοιομορφία στη σκέψη, στη στάση και στη συμπεριφορά του πολίτη του κόσμου επιδιώκεται μέσα από τα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, αλλά και άλλα, πολιτισμικά ολιγοπώλια. Διεθνικές επιχειρήσεις και αυτές, που με το πρόσχημα της ελευθερίας στην πληροφορία και την πολιτισμική ποικιλία σαρώνουν τον καθημερινό βίο του κάθε λαού, υπαγορεύουν την αποδοχή των δυτικών αξιών και προβάλλουν την σύγκλιση προς αυτές ως οικουμενικό πρότυπο.

Στην ουσία περιγράφουμε μία διαδικασία υποταγής της πολιτικής στην οικονομία όπως αυτή σχεδιάζεται από την οικονομική ολιγαρχία με συνέπειες την αύξηση της ανισότητας ανάμεσα στα έθνη, την ένταση της εκμετάλλευσης των εργαζομένων και την υποβάθμιση του κοινωφελούς χαρακτήρα των προϊόντων και υπηρεσιών του δημόσιου τομέα μέσα από την εμπορευματοποίησή τους.

Ξεφυλλίζοντας την αναφορά της, αλήστου μνήμης, Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών με θέμα την διεθνή νομισματική κρίση και την διαδοχική μετακύλιση της από χώρα σε χώρα, διαπιστώνεται άμεσα ότι αν και η αναφορά

αυτή χρονολογείται από το 1932 θα μπορούσε κάλλιστα να αναφέρεται στην πολύ πρόσφατη νομισματική κρίση στις αγορές της Νοτιανατολικής Ασίας. Βεβαίως, στο κείμενο δεν περιέχεται το σύνθημα "παγκοσμιοποίηση". Αλλά η ουσία είναι ακριβώς η ίδια. Η διεθνοποίηση των αγορών δεν είναι καινούριο φαινόμενο. Αν κάποιος μπει στον κόπο να ανατρέξει σε παλιότερες αλλά και πιο πρόσφατες συγγραφές μπορεί να βρει θαυμάσιες περιγραφές του ίδιου φαινομένου. Από το laisser faire του Κολμπέρ του 17ου αιώνα, μέχρι την Γενική Θεωρία περί Τόκου, Χρήματος και Απασχολήσεως και τις παλαιότερες και σύγχρονες αναλύσεις για τον Ιμπεριαλισμό η ουσία παραμένει η ίδια και είναι μία: η ενδογενής δυναμική του καπιταλισμού για επέκταση είτε με τη μορφή της αποικιοκρατίας, είτε με μεταγενέστερες εκδοχές εκμετάλλευσης. Αυτή όμως η δυναμική προκαλεί την φυσική αντίδραση των λαών και την πάλη τους κατά του επεκτατισμού. Γι' αυτό ακριβώς ο καπιταλισμός σχεδόν ποτέ δεν κατόρθωσε να εγγυηθεί μία σχετικά ομαλή διαδικασία ανάπτυξης και τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει όλους τους διαθέσιμους παραγωγικούς πόρους. Αυτό ακούγεται σαν αντίθεση στη σύμφυτη ανάγκη του για εξάπλωση, αλλά ο καπιταλισμός, βέβαια, είναι γεμάτος από αντιθέσεις.

3. ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ Ή ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ

Στην δεκαετία του '70 η αντιπαράθεση με τις σοσιαλιστικές ιδέες εκφράστηκε με την λογική της απρόσκοπτης λειτουργίας της αγοράς και την αποδυνάμωση του κράτους και του παρεμβατικού του ρόλου. Το ιδεολόγημα ασφαλώς αφορούσε την μείωση του ρόλου των εθνικών κρατών ώστε να ελαχιστοποιηθεί η αντίστασή τους απέναντι στον οικονομικό επεκτατισμό. Αυτός υπήρξε ο νεοφιλελευθερισμός. Η εφαρμογή της άκρατης νεοφιλελεύθερης πολιτικής δοκιμάστηκε στο εσωτερικό ενός έθνους-κράτους, της Μεγάλης Βρετανίας και απέτυχε δημιουργώντας προβλη-

ματικές επιχειρήσεις. Η British Gas χρεωκόπησε και εγκαταλείφθηκε από τον ιδιωτικό φορέα που την διοίκησε – αφήνοντας πίσω της υψηλά τιμολόγια και χρέη. Το σημαντικότερο όμως αποτέλεσμα της νεοφιλελεύθερης πολιτικής στην Βρετανία υπήρξε η υπονόμευση της κοινωνικής συνοχής. Εκείνη ακριβώς την περίοδο δημιουργήθηκε μαζική ανεργία και το φαινόμενο των νεόπτωχων, το οποίο εν συνεχεία απέκτησε μόνιμα χαρακτηριστικά.

Η ανατροπή του σοβιετικού καθεστώτος και η διάλυση του περί αυτό συνασπισμού όμως, δημιούργησε από μόνη της τις προϋποθέσεις για την κατάκτηση νέων αγορών. Σ' αυτό το πλαίσιο, οι έχοντες και κατέχοντες με χαρακτηριστική ευκολία απέρριψαν τον νεοφιλελευθερισμό απλούστατα γιατί η σκοπιμότητά του μπορούσε να υπηρετηθεί και χωρίς αυτόν. Και όχι μόνον αυτό. Ο σύγχρονος επεκτατισμός ανέδειξε ένα νέο μεγάλο πρόβλημα: την ανικανότητα των εν διαλύσει πρώην κομμουνιστικών κρατών να εγγυηθούν την αποδοτικότητα και ασφάλεια των περιπλανόμενων κεφαλαίων. Δεν είναι τυχαίο ότι στα τέλη Ιουνίου του '97 η Παγκόσμια Τράπεζα στο φυλλάδιό της με τίτλο "Το Κράτος σε έναν κόσμο που αλλάζει" υποστηρίζει την υπέρβαση αυτού που ονομάζει στείρο διάλογο μεταξύ κρατών και αγορών και εστιάζει το ενδιαφέρον της στην κρίση αποτελεσματικότητας του κράτους. Η νέα θέση είναι ότι τα κράτη πρέπει να είναι ισχυρά ώστε να εγγυώνται την απρόσκοπτη παραγωγή υπεραξίας του κεφαλαίου και την εξασφάλιση της ελευθερίας εξόδου του από το συγκεκριμένο κράτος μέσα από ένα άτεγκτο νομοθετικό πλαίσιο. Τα κράτη οφείλουν να είναι ανίσχυρα εφ' όσον αντιστέκονται και ισχυρά εφ' όσον έχουν συνθηκολογήσει. Βεβαίως όλες οι ιδέες αυτές είναι έωλες. Και είναι ατυχές να παρουσιάζονται ως σύγχρονες την ώρα που αποκαλύπτεται περίτρανα η προσχηματικότητά τους. Είναι πάντως σωστότερο αντί για νεοφιλελευθερισμό να μιλούμε για τον παγκόσμιο καπιταλισμό και μάλιστα σήμερα, περισσότερο παρά ποτέ, μπορεί να χαρακτηριστεί πατερναλιστικός, όπως τον είχε ονοματίσει ο ιδρυτής μας, ο Ανδρέας Παπανδρέου.

4. Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Ο τρόπος με τον οποίο ένας αριστερός ευρωπαίος ηγέτης, ο Μάσιμο Ντ' Αλέμα αφηγείται την εμπειρία του από την επίσκεψή του στη Νέα Υόρκη και το δέος του όταν αντίκρυσε δύο νεαρούς να πληκτρολογούν μπροστά στις οθόνες τους εντολές ώστε να διακινούνται αμέσως τεράστια ποσά από μία αγορά σε μία άλλη, επηρεάζοντας έτσι τα επιτόκια, αποδίδει με γλαφυρό τρόπο την κρίση της Αριστεράς μπροστά στην "παγκοσμιοποίηση". Το αποτέλεσμα της κρίσης είναι αριστερά κόμματα και αριστεροί πολιτικοί να καταφεύγουν σε δύο "εύκολες", αλλά λανθασμένες λύσεις. Η **πρώτη** είναι η άρνηση της πραγματικότητας και η καταφυγή σε παρωχημένα στερεότυπα. Η **δεύτερη** είναι η συνθηκολόγηση με τη νέα πραγματικότητα, η αποδοχή της ως ιστορικής νομοτέλειας και τελικά ο ιδεολογικός αφοπλισμός της Αριστεράς μέχρι του σημείου να εκθειάζει τη νέα, υποτίθεται, κατάσταση. Αυτό το λάθος συνήθως συνοψίζεται σε μία λέξη της μόδας: ΜΟΝΟΔΡΟΜΟΣ. Στην πραγματικότητα δεν είναι τίποτε άλλο από μία δεξιά στροφή που απορρέει από την υποκειμενική αδυναμία κομμάτων και πολιτικών να παράξουν προοδευτική πρόταση. Για να επιβιώσει η Αριστερά ανάμεσα σ' αυτές τις συμπληγάδες, την επαγγελία της αδύνατης επανάστασης από την μία και την υποταγή στο δήθεν ακαταμάχητο ρεαλισμό από την άλλη, οφείλει να ακολουθήσει ένα συγκεκριμένο δρόμο. Πριν απ' όλα να εξετάσει κριτικά την νέα τάξη πραγμάτων. Διατηρώντας τις ιδέες της να δημιουργήσει σύγχρονες πολιτικές προτάσεις. Να αγωνιστεί για τη διάδοσή τους. Να αποφύγει άκαιρες αναμετρήσεις ώστε να μην υποστεί άσκοπες ήττες. Να κυβερνήσει ώστε να αλλάξει τα πράγματα προς το καλύτερο για τους πολλούς και αδύνατους της κοινωνίας μας. Ας τα δούμε αυτά ένα-ένα.

Πράγματι η ακαριαία διακίνηση μεγάλων βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων και η επίπτωσή της στα επιτόκια που τόσο

εντυπωσίασαν τον αριστερό ευρωπαίο πολιτικό είναι μια χαρακτηριστική εικόνα της οικονομικής τάξης πραγμάτων στην εποχή μας. Πράγματι οι επτά πλουσιότερες χώρες του κόσμου, η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο μαζί κατάφεραν να συλλέξουν από κοινού για την διάσωση της οικονομίας του Μεξικό μόνο 50 δισεκατομμύρια δολάρια, ενώ οι τρεις σημαντικότεροι αμερικανικοί επενδυτικοί όμιλοι ελέγχουν σήμερα περί τα 500 δισεκατομμύρια δολάρια. Αυτό σημαίνει ότι σε μία αγορά στιγμιαία και παγκόσμια, οι οικονομικοί αυτοί δεινόσαυροι μπορούν να αποσταθεροποιήσουν την οικονομία όποιας χώρας επιλέξουν. Είναι όμως αυτή η εικόνα πλήρης; Ασφαλώς όχι. Της λείπουν πολλά σημαντικά στοιχεία. Το **πρώτο** στοιχείο είναι ότι στους κολοσσούς αυτούς, αν και υπερεθνικούς, συμμετοχή, ρόλο και εκπροσώπηση έχουν μόνον λίγα και ισχυρά έθνη. Το **δεύτερο** στοιχείο είναι ότι οι ρυθμοί ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας τα τελευταία πενήντα χρόνια ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο. Όπως όμως κάθε προηγούμενο ξεπέρασε και η άνιση κατανομή του πλούτου ανάμεσα στα έθνη, αλλά και μέσα στις ίδιες κοινωνίες των αναπτυγμένων χωρών. Ένα στα πέντε παιδιά στην Η.Π.Α. αντιμετωπίζει το φάσμα της πείνας και ένας στους τρεις πολίτες βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας. Αλλά και η κατανάλωση των περιβαλλοντικών αγαθών και η καταλήστευση των πρώτων υλών από τις αναπτυγμένες χώρες σε βάρος του Τρίτου Κόσμου ξεπέρασε κάθε προηγούμενο. Οι εκπομπές του διοξειδίου του άνθρακα από την βιομηχανία των πλουσίων χωρών με πρώτες ύλες που οικειοποιήθηκαν από τις φτωχές χώρες υπήρξε για χρόνια η σχεδόν μοναδική αιτία δημιουργίας του φαινομένου του θερμοκηπίου. Και όταν οι φτωχές χώρες διανοήθηκαν να εντατικοποιήσουν την υλοτομία και την κτηνοτροφία για να αποφύγουν την χρεοκωπία, αντιμετώπισαν την καταγγελία των ισχυρών για τις αρνητικές επιπτώσεις αυτών των δραστηριοτήτων στο περιβάλλον του πλανήτη καθώς και την επιβολή κανόνων που περιόριζαν τη δυνατότητά τους να προασπίσουν το συμφέρον τους. Αυτό ακριβώς είναι ένα **τρίτο** στοιχείο της παγκοσμιοποίησης: η απελευθέρωση της οικονομίας είναι υποχρέωση για τους αδύναμους, ενώ για τους ισχυρούς η ρύθμιση αποτελεί πάντα κυρίαρχο κανόνα. Και το τελευταίο στοιχείο που συμπληρώνει την εικόνα της παγκοσμιοποίησης είναι ότι οι αποφάσεις οι οποίες επηρεάζουν τις τύχες λαών και χωρών λαμβάνονται από ανθρώπους όχι απλώς μη υποκείμενους σε διαδικασία δημοκρατικής επιλογής, αλλά και συνήθως αγνώστους στους πολίτες αυτού του κόσμου. Αυτή η ανωμαλία είναι η μεγάλη ασθένεια της παγκοσμιοποίησης. Πίσω από την λαμπρή πρόσοψη του χρηματιστηριακού παιγνίου κρύβονται η δυστυχία των λαών, η απίστευτη κοινωνική αδικία και η υπονόμευση της δημοκρατίας. Είναι βέβαιο ότι ένας αριστερός άνθρωπος δεν μπορεί να γοητεύεται από αυτήν την "δημιουργική καταστροφή" όπως έχει ονομαστεί.

Ο καπιταλισμός παρά την μεγάλη νίκη του επί του "υπαρκτού σοσιαλισμού", βρίσκεται σε κρίση, μία κρίση που θα έρπει. Η κρίση αυτή, σε τελευταία ανάλυση, συνδέεται με το γεγονός ότι οι παραγωγικές δυνάμεις αναπτύχθηκαν με τον ίδιο ρυθμό που αναπτύχθηκε η δυστυχία. Το άνοιγμα της ψαλίδας μεταξύ πλούτου και φτώχειας ανάμεσα στα έθνη συνέχισε να μεγαλώνει. Συνέπεια αυτής είναι η ύπαρξη μίας λογικής σχέσης μεταξύ των επιτυχιών του συστήματος και των αποτυχιών του. Το σύστημα αγοράς κάτω από την καθοδήγηση του κινήτρου του κέρδους παράγει μία επιτακτική ανάγκη συσσώρευσης κεφαλαίου, η οποία οδηγεί στην εκμετάλλευση της πλειοψηφίας των λαών του πλανήτη μας και του ίδιου του πλανήτη από το κεφάλαιο. Αυτή η αλληλοσύνδεση βρίσκεται στην καρδιά των νόμων της λειτουργίας του καπιταλισμού.

Ο παγκόσμιος καπιταλισμός φαίνεται όμως να επιβιώνει, τουλάχιστον στο προβλεπτό μέλλον. Τίποτα από την Νέα Διεθνή Τάξη δεν επιτρέπει καμία προσδοκία ότι ο παγκόσμιος καπιταλιστικός σχηματισμός θα παραχωρήσει τη θέση του στον παγκόσμιο σοσιαλιστικό σχηματισμό. Θα μπορούσε τότε να μιλήσει κανείς για "σοσιαλισμό σε μία χώρα"; Η απάντηση είναι ότι οπουδήποτε μία σχετικά απομονωμένη οικονομία σοβιετικού τύπου ήλθε σε ουσιαστική επαφή με το καπιταλιστικό σύστημα, αυτό, οδήγησε στην

απορρόφησή της από το σύστημα. Η απορρόφηση αυτή είχε βαρύ τίμημα για την κοινωνία και την οικονομία. Γιατί περιορίστηκε σε ένα περιφερειακό ρόλο απέναντι στο καπιταλιστικό μητροπολιτικό κέντρο. Η κεντρική και ανατολική Ευρώπη, μετά την κατάρρευση των οικονομιών σοβιετικού τύπου, προσφέρουν πολλά παραδείγματα αυτού του μετασχηματισμού. Στις χώρες του Τρίτου Κόσμου, που απέκτησαν την πολιτική τους ανεξαρτησία μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ακολουθήθηκε μία παρόμοια διαδικασία εξέλιξης. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα καθεστώτα ήταν ένα μείγμα κρατισμού, καπιταλισμού και σοσιαλισμού. Τα μη δημοκρατικά καθεστώτα άντλησαν τη δύναμή τους από εθνικιστικά-λαϊκά κινήματα. Μόλις όμως έκαναν ανοίγματα στον παγκόσμιο καπιταλισμό, απέκτησαν τα χαρακτηριστικά κοινωνιών περιφερειακού τύπου.

5. ΤΟ ΕΘΝΟΣ-ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ

Σε έναν ανταγωνισμό με αυτά τα χαρακτηριστικά η επιλογή της απομόνωσης πράγματι ισοδυναμεί με οπισθοδρόμηση και οδηγεί τελικά στην υποτέλεια. Όπως επίσης η φετιχοποίηση του Διεθνούς Δικαίου (όταν αποδίδεται τόσο μεροληπτικά), των υπερεθνικών οργανισμών (τόσο χειραγωγημένων όσο σήμερα) και του διεθνικού πολιτισμού (όταν είναι τόσο μονοδιάστατος), συνιστά συνθηκολόγηση και υποταγή στη Νέα Διεθνή Τάξη.

Στο σημείο αυτό πρέπει να ασκηθεί κριτική σε όσους υποστηρίζουν ότι το έθνος-κράτος θα πάψει να είναι ο βασικός παίκτης στη διεθνή σκηνή, λόγω της μετατόπισης της ισχύος από τα έθνη-κράτη σε υπερεθνικούς οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και η επίλυση των διεθνών διαφορών από υπερεθνικούς δικαιοδοτικούς μηχανισμούς όπως το Δικαστήριο της Χάγης. Το έθνος-κράτος δεν μαραίνεται επειδή γιγαντώνονται οι διεθνείς διεργασίες. Απλώς τα πιο ανίσχυρα έθνη-κράτη αποστερούνται

κυριαρχίας που κατακτούν τα ισχυρότερα με πρόσχημα το Διεθνές Δίκαιο και την εξουσία υπερεθνικών οργανισμών. Κανείς δεν αγνοεί φυσικά την ύπαρξη αυτών των οργανισμών πολύ περισσότερο δεν την αρνείται. Η συμμετοχή μάλιστα σ' αυτούς είναι απαραίτητη για να προασπίσεις τα εθνικά σου συμφέροντα. Αλλά πόση αυτονομία άραγε διαθέτουν; Και μάλιστα πόσο ηθικό έρεισμα έχουν ώστε να αναπληρώσουν με το κύρος τους ότι τους λείπει σε δύναμη; Ο Ελληνισμός γνωρίζει καλύτερα από τον καθένα ότι καμμία απόφαση του Ο.Η.Ε. καθ' όσον αφορά το Κυπριακό δεν έχει επιβληθεί. Αντίθετα η κινητοποίηση κατά του Ιράκ για την εισβολή στο Κουβέιτ υπήρξε άμεση και αποτελεσματική. Ισχύει λοιπόν απαρέγκλιτα το διεθνές δίκαιο αλλά βεβαίως η ερμηνεία του και η εφαρμογή του εναπόκεινται στην θέληση των ισχυρών.

Σ' αυτό το πλαίσιο η προάσπιση της εθνικής ανεξαρτησίας δεν είναι εθνικισμός. Όπως δεν είναι εθνικισμός και η συνοχή ενός λαού με βάση τον κοινό πολιτισμικό του τόπο. Ο πατριωτισμός λοιπόν είναι βασική ιδέα για την στήριξη των λαών απέναντι στον σύγχρονο επεκτατισμό. Μπορεί να κατοχυρώσει την ασφάλειά του απέναντι στις εξωτερικές πιέσεις. Σ' αυτήν την βάση, οι λαοί μιας περιοχής εφόσον συνέχονται από πατριωτικά αισθήματα μπορούν να αναπτύξουν μια πολιτική φιλίας μεταξύ τους για την αντιμετώπιση κοινών εξωτερικών πιέσεων και απειλών. Αυτή η πολιτική δεν είναι τίποτε άλλο από μία σύγχρονη μορφή διεθνισμού.

6. Η ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Είναι όμως απαραίτητο να σκιαγραφήσουμε σε αδρές γραμμές πώς μπορεί να προχωρήσει μία κοινωνία σαν τη δική μας και προς ποιά κατεύθυνση.

- Κατ' αρχήν, η σοσιαλιστική οικονομική και κοινωνική οργάνωση, πρέπει να είναι τέτοια, ώστε να απαντά στην αντίφαση ότι συμμετέχει στο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα. Σε κάθε περίπτωση, μιλάμε για μία οικονομία όπου η ανταγωνιστικότητα και η παραγωγικότητα βρίσκονται σε υψηλή προτεραιότητα. Αιχμή μίας τέτοιας οικονομίας είναι η ποιότητα. Αυτή είναι η αναπόφευκτη συνέπεια του γεγονότος ότι η εν λόγω οικονομία είναι πλήρως "συνδεδεμένη" με τον παγκόσμιο καπιταλισμό και οφείλει να παραμείνει βιώσιμη. Βεβαίως η προσπάθεια για έλεγχο στην διακίνηση βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων πρέπει να γίνει. Γι' αυτό το εγχείρημα απαιτούνται ασφαλώς ευρύτερες συνεργασίες, ιδιαίτερα μεταξύ των ευρωπαϊκών σοσιαλιστικών κυβερνήσεων.

- Το σοσιαλιστικό πρότυπο πρέπει να επεμβαίνει εκεί που η αγορά αποτυγχάνει. Αυτό σημαίνει πολιτικές για την αύξηση της απασχόλησης και μία κατανομή εισοδήματος που φθάνει σε υψηλά επίπεδα δικαιοσύνης. Κάτι τέτοιο επιτυγχάνεται με τη δημοσιονομική πολιτική, η οποία πρέπει να διατηρεί αντι-πληθωριστικά χαρακτηριστικά, λόγω της ανάγκης επιβίωσης στο στυγνό ανταγωνισμό που αναπτύσσεται από το παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα. Αυτή ίσως είναι η δοκιμασία βιωσιμότητας του προτύπου μας. Γιατί μπορεί να απαιτεί μία μεγάλη προσπάθεια για τη δημιουργία ενός μορφωμένου και σε υψηλό βαθμό εκπαιδευμένου εργατικού δυναμικού, λαμβάνοντας υπ' όψη την ανάγκη της απορρόφησης σύγχρονων οργανωτικών μεθόδων αυτοματισμού παραγωγής, πληροφορικής και άλλων.

Η αγορά όμως πρέπει να "διορθώνεται" και σε σχέση με το περιβάλλον. Το περιβαλλοντολογικό πρόβλημα αποκτά τεράστιες διαστάσεις με το πέρασμα του χρόνου. Έτσι η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να είναι άμεσης προτεραιότητας. Ίσως είναι αρκετά δαπανηρή και πάντως απαιτεί περιφερειακές και διεθνείς συμφωνίες.

- Οι κοινωφελείς οργανισμοί πρέπει να ανήκουν στον Δημόσιο Τομέα. Το νεοφιλελεύθερο πάθος για ιδιωτικοποίηση δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό τουλάχιστον όσον αφορά στην ενέργεια και τις επικοινωνίες, αλλά και τις άλλες κοινωφελείς επιχειρήσεις. Το νεοφιλελεύθερο επιχείρημα είναι ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις δεν λειτουργούν σωστά. Υπάρχει δόση αληθείας σ' αυτό, αλλά υπάρχουν αποτελεσματικά μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Εάν η εποπτεύουσα δημόσια αρχή θα επιθυμούσε παράκαμψη από τις τιμές που επιλέχθηκαν από την επιχείρηση, θα έπρεπε να την επιχορηγήσει για τη ζημία που θα υποστεί. Στην περίπτωση επενδυτικών σχεδιασμών, εάν υπάρχει διαφορά μεταξύ των σχεδιασμών της δημόσιας επιχείρησης και εκείνων της επιβλέπουσας δημόσιας αρχής, τότε πάλι πρέπει να υπάρχει αποζημίωση. Μ' αυτόν τον τρόπο συντάσσεται και ο κοινωνικός ισολογισμός των ΔΕΚΟ. Τέλος οι βασικές δημόσιες κοινωφελείς επιχειρήσεις οφείλουν πάντοτε να στοχεύουν στο χαμηλό κόστος παραγωγής, στα χαμηλά τιμολόγια και, βέβαια, στην εκτεταμένη έρευνα και ανάπτυξη για να σπάσουν τα φράγματα στην τεχνολογία που επιδιώκουν τα ισχυρά έθνη-κράτη.

- Η σοσιαλιστική κοινωνία πρέπει να είναι απολύτως δημοκρατική. Αυτό σημαίνει αποδοχή του θεσμικού πλαισίου της πολυκομματικής δημοκρατίας. Ο διαχωρισμός των εξουσιών και η αντιπροσωπευτική δημοκρατία είναι ασφαλώς αναγκαία. Ακόμη, σε μία εποχή όπου η πληροφόρηση και οι επικοινωνίες αποτελούν τόσο δυναμικά όπλα, πρέπει να διασφαλιστεί ίση πρόσβαση στην πληροφόρηση και στις επικοινωνίες για όλους τους πολίτες ή ομάδες πολιτών. Κάθε προσπάθεια πρέπει να καταβληθεί

για να αποφευχθούν στον τομέα αυτό μονοπώλια ή ολιγοπώλια. Αυτό είναι πραγματικά ένα δύσκολο έργο, αλλά είναι εκ των ουκ άνευ. Και πάντως προϋποθέτει έναν δυναμικό δημόσιο τομέα.

- Υπάρχει όμως και μία ειδοποιός διαφορά μεταξύ του σοσιαλιστικού προτύπου που υποστηρίζουμε σε σύγκριση με την παραδοσιακή δυτικοευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία. Πρόκειται για τον σχεδιασμό, μίας δημοκρατικής διαδικασίας αποκεντρωμένου προγραμματισμού. Ο σχεδιασμός είναι ουσιαστικό χαρακτηριστικό κάθε σοσιαλιστικής οργάνωσης. Αυτό που απορρίπτουμε δεν είναι ο προγραμματισμός, αλλά ο συγκεντρωτικός προγραμματισμός του τύπου των οικονομιών του "υπαρκτού σοσιαλισμού". Η οργάνωση που εννοούμε είναι απόλυτα συμβατή με την "μεικτή οικονομία" και ένα δυναμικό ιδιωτικό τομέα. Η αποκέντρωση που εννοούμε είναι στη βάση της περιφερειακού χαρακτήρα. Έχει να κάνει όχι μόνο με τη λειτουργία της οικονομίας, αλλά επίσης με τη φύση και το βάθος των δημοκρατικών θεσμών. Γιατί, σε επίπεδο Περιφέρειας, Νομού και Δήμου, οι πολίτες θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στη χάραξη του μέλλοντός τους. Έτσι η συγκεκριμένη μορφή άμεσης δημοκρατίας συμπληρώνει τους θεσμούς της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Είναι περιττό να υπογραμμίσουμε ότι περιφερειακοί σχεδιασμοί πρέπει να είναι αναπόσπαστο τμήμα ενός ολοκληρωμένου εθνικού σχεδιασμού, του οποίου η αναγκαιότητα να συναρτάται επίσης από τους κύριους τομείς της οικονομίας. Ο σχεδιασμός αυτός έχει σχέση και με τις δημόσιες επενδύσεις και τον ρόλο που αναμένεται να παίξει ο ιδιωτικός τομέας. Στο πλαίσιο μιάς τέτοιας δημοκρατικής διαδικασίας αποκεντρωμένου σχεδιασμού το κράτος, εκτός από εγγυητής της κοινωνικής συνοχής, αναλαμβάνει το ρόλο του "στρατηγείου ανάπτυξης". Πρέπει να διευρύνει τον αναπτυξιακό ορίζοντα, να προωθεί ενεργά τους τομείς που ενδεχομένως έχουν προοπτική επιτυχίας, να απομακρύνει τις παρεμβάσεις γραφειοκρατικού κατεστημένου των δημόσιων υπηρεσιών, να ουδετεροποιεί τις παραμορφώσεις της οικονομίας που θα μπορούσαν να έχουν προκληθεί από ισχυρά εθνικά ή διεθνή επιχειρηματικά κέντρα,

να εγγυάται την ισότιμη πρόσβαση στην μόρφωση, εκπαίδευση, στην απασχόληση και υγεία για όλους και να τηρεί υψηλές προδιαγραφές στη δίκαιη κατανομή του εθνικού εισοδήματος. Χωρίς τον δημοκρατικό προγραμματισμό δεν υπάρχει σχεδιασμός και τότε το κράτος δεν είναι στρατηγείο. Είναι απλώς μη κράτος. Κάτι που δεν μας βρίσκει σύμφωνους.

- Υπάρχουν βέβαια περίοδοι όπου η οικονομική και κοινωνική οργάνωση που προτείνουμε - εγκλωβισμένη όπως είναι στον παγκόσμιο καπιταλισμό – θα αντιμετωπίσει σοβαρές κρίσεις. Χρειάζεται ένας αμυντικός μηχανισμός διαχείρισης της κρίσης. Είναι πολιτική ευθύνη μιας σοσιαλιστικής κυβέρνησης να διασφαλίσει ένα ελάχιστο επίπεδο συνεννόησης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων με στόχο την εγγύηση ενός ελάχιστου βιοτικού επίπεδου για το λαό. Αυτό είναι το περιεχόμενο ενός κοινωνικού συμβολαίου, το οποίο θα τηρείται από όλους για μία καθορισμένη χρονική περίοδο με την εγγύηση του κράτους.

- Το γεωγραφικό μας περιβάλλον – Βαλκάνια, Ανατολική Μεσόγειος, Ευρώπη – είναι ένα πεδίο πολιτικών και κοινωνικών αγώνων με στόχο τη βελτίωση της θέσης των λαϊκών τάξεων. Έχουμε κάθε λόγο να προωθούμε τη συνεργασία προοδευτικών πολιτικών δυνάμεων και κινημάτων με στόχο την εξάλειψη των περιφερειακών ανισοτήτων, την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου του λαού, την ανάπτυξη του κοινωνικού κράτους και, πριν απ' όλα, τη συνάντηση και τη γόνιμη συναναστροφή των πολιτισμών κάθε έθνους-κράτους.

7. ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ

Οι αλλαγές σε μία κοινωνική και οικονομική οργάνωση οφείλουν πάντοτε να έχουν σαν τελικό αποδέκτη τον πολίτη και σαν σκοπό την βελτίωση της ποιότητας της ζωής του. Ειδικότερα οι αλλαγές στην πορεία για μία σοσιαλιστική κοινωνική και οικονομική οργάνωση αφορούν κατά πρώτο λόγο την συντριπτική πλειοψηφία του λαού. Η συνέπεια αυτής της αρχής υπαγορεύει την ανάγκη ενός σχεδίου μεταρρύθμισης του κράτους ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις αλλαγές, αλλά και να τις μετασχηματίζει σε συγκεκριμένες υπηρεσίες για το λαό.

Η Ελλάδα την δεκαετία του 1980 γνώρισε πράγματι μία σημαντική αλλαγή με την αποκατάσταση των δημοκρατικών και κοινωνικών ελλειμμάτων που είχαν σωρευθεί επί δεκαετίες. Επίτευγμα που σήμερα διακυβεύεται. Αλλά και η εθνική μας ασφάλεια έπαψε να σχεδιάζεται με βάση τις συμμαχίες της χώρας αλλά με βάση τα εθνικά μας συμφέροντα. Η αλλαγή αυτή, όπως ήταν αναπόφευκτο, είχε ατέλειες αλλά και οικονομικό κόστος. Δοκιμάστηκε όμως και από την αδυναμία αποτελεσματικής προώθησής της από έναν αναξιόπιστο κρατικό μηχανισμό και μία χρονίως πάσχουσα δημόσια διοίκηση. Η αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων υπήρξε η αιτία διαμόρφωσης ενός αιτήματος εκσυγχρονισμού. Το αίτημα αυτό έγινε ακόμα επιτακτικότερο από τη στιγμή που η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και των συμμάχων δυνάμεών της αύξησε κατακόρυφα τις διεθνείς διασυνδέσεις της χώρας, αλλά και την ρευστότητά τους και, τελικά την αναγκαιότητα προσαρμογών σ' αυτές τις εξελίξεις. Στις αδυναμίες αυτές ήρθαν να προστεθούν νέα προβλήματα, όπως η αύξηση της εγκληματικότητας και η έλευση οικονομικών προσφύγων. Σ' αυτό το αίτημα του εκσυγχρονισμού το ΠΑΣΟΚ ορθώς επέλεξε να ανταποκριθεί.

Η συνέχεια όμως δεν υπήρξε η αναμενόμενη. Ο εκσυγχρονισμός εξελίχθηκε σε δούρειο ίππο της αμφισβήτησης

του έργου του ΠΑΣΟΚ την δεκαετία του 1980. Έγινε όχημα αναβίωσης ιδεών που η ακτινοβολία του Κινήματός μας είχε περιθωριοποιήσει. Μορφοποιήθηκε σε αμφισβήτηση της προσωπικότητας του ιδρυτή του ΠΑΣΟΚ Ανδρέα Παπανδρέου. Σχηματοποιήθηκε σε επωνυμία εσωκομματικής ομαδοποίησης του ΠΑΣΟΚ. Περιέπεσε τελικά σε υστερία αδόκιμων νεωτερισμών με ασαφές περιεχόμενο και κατεύθυνση. Το αποτέλεσμα είναι ότι οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις δεν προχώρησαν, ενώ το Κίνημά μας βρέθηκε στην δίνη μίας κρίσης φυσιογνωμίας και προσανατολισμού.

8. Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Η πολιτική συγκυρία και οι οριακές στιγμές στην ιστορία των λαών αναδεικνύουν εκείνες τις προσωπικότητες που εκφράζουν τα καίρια και ουσιαστικά εθνικά και κοινωνικά αιτήματα. Στις χώρες της καπιταλιστικής περιφέρειας βρέθηκαν έθνη με δισεπίλυτα προβλήματα και, όχι λίγες φορές, με ζητήματα αγωνιώδη για την ύπαρξή τους όπως η μεταπολεμική Ελλάδα με στοιχειώδη αιτούμενα δημοκρατίας, εθνικής ανεξαρτησίας και κοινωνικής δικαιοσύνης. Με όλη την μετεμφυλιακή φόρτιση και τον οδυνηρό απόηχο της Μικρασιατικής καταστροφής για τον ελληνισμό. Έθνος με ακτινοβολία και παράδοση, αλλά δύσκολο παρόν, στο δεύτερο μισό του αιώνα.

Από την πρώτη κιόλας εμφάνισή του στο ελληνικό πολιτικό προσκήνιο στις αρχές της δεκαετίας του '60 ο Ανδρέας Παπανδρέου έβαλε την σφραγίδα του και εξέφρασε το κέντρο του προβλήματος. Απευθύνθηκε απευθείας στο λαό και κινητοποίησε πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις που είχαν τη δυνατότητα να ανατρέψουν το εφιαλτικό, σχεδόν μετεμφυλιακό σκηνικό. Η δικτατορία μεταξύ

άλλων, έγινε και για να προλάβει τις δικές του κινήσεις. Μετά την πτώση της Χούντας και την κυπριακή τραγωδία η πολιτική του παρουσία με την ίδρυση και τη θεαματική άνοδο του ΠΑΣΟΚ επανατοποθέτησε, σε διαφορετικό σκηνικό πλέον, τα ίδια ζητήματα. Πολλά είχαν χαθεί και πολλά μπορούσαν να κερδηθούν εκ νέου: η δεκαετία του '80, η κατεξοχήν κερδισμένη δεκαετία – παρά τους ισχυρισμούς εχθρών και "φίλων" – άνοιξε τη χώρα σε μία δημιουργική εξωτερική πολιτική και σε χειρισμούς χωρίς προηγούμενο στο πρόσφατο ιστορικό παρελθόν της. Πέταξε όλα τα ενδοτικά πλέγματα που την ταλάνιζαν και τόνισε την σύγχρονη ιστορική παρουσία της. Δημιούργησε θεσμικά δημοκρατικά πλαίσια και έδωσε στο λαό τη δυνατότητα να απολαμβάνει καθεστώς ουσιαστικής ελευθερίας και σεβασμού των ατομικών δικαιωμάτων. Μίκρυνε το χάσμα κέντρου και περιφέρειας με αληθινούς και δημιουργικούς αυτοδιοικητικούς θεσμούς. Και το σημαντικότερο: μία νέα συμμαχία μη προνομιούχων Ελλήνων επέβαλλε μία ασύλληπτη για τα τότε, αλλά και για τα σημερινά δεδομένα, κοινωνική κινητικότητα που έριχνε γοργά τους φραγμούς που είχε θέσει το ντόπιο κατεστημένο και η ξένη εξάρτηση.

Αυτά τα επιτεύγματα δίνουν στη δεκαετία του ' 80 τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της και την καθιστούν δεκαετία-ορόσημο. Αυτά τα επιτεύγματα εμπνέουν και τους σημερινούς μας αγώνες. Η αλήθεια των γεγονότων και των συσχετισμών δεν μπορεί να αποκρύπτεται επί μακρόν. Η παρουσία μίας πολυσύνθετης προσωπικότητας υπογράμμισε με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο την ουσία των πραγμάτων και άφησε υποθήκες για το μέλλον. Η δυναμική σχέση του με το λαό και το έθνος δεν είχε όμοιά της στην μεταπολεμική ιστορία. Ο πολιτικός, ο αγωνιστής, ο ριζοσπάστης διανοούμενος και ακαδημαϊκός, ο αυθεντικός εκφραστής οραμάτων, συνυπήρξαν σ' αυτήν την τόσο πλούσια προσωπικότητα. Οι συλλήψεις, οι πράξεις και οι υποθήκες του θα εμπνέουν και θα προετοιμάζουν την νέα άνοιξη για την χώρα και τις επερχόμενες γενιές.

Το κλείσιμο του κύκλου του ιδρυτή μας υπήρξε η αφετηρία της αντεπίθεσης του ντόπιου και ξένου κατεστημένου,

του συντηρητισμού και των φορέων του, της Δεξιάς και της δεξιάς πολιτικής. Δυνάμεις που καραδοκούσαν στο παρασκήνιο προετοιμάζοντας τη ρεβάνς. Για πολλά χρόνια πρόβαλλαν τις αρνητικές όψεις της πολιτικής με κύρια σημεία κριτικής την "ξύλινη" γλώσσα των προοδευτικών δυνάμεων και το δείγμα μετριότητας που επέπλεε στο χώρο μας. Για πολλά χρόνια καλλιεργούσαν συρμούς έξω από τον βίο του λαού μας ώστε να κλονίσουν την συνείδησή του και να διασπείρουν υπονομευτικά ιδεολογήματα. Για πολλά χρόνια προωθούσαν την διαπλοκή πολιτικών προσώπων μαζί τους με υποσχέσεις και απειλές. Η περίοδος αυτή τελειώνει. Η ελπίδα για μία ακόμα φορά έρχεται από τους νέους ανθρώπους, από αυτή την μαγιά της προόδου που καταλαβαίνει και ζητά να πατήσει στην παράδοση για να εκτοξευθεί στο μέλλον. Η προσπάθεια αποκοπής της νεολαίας από την ουσία των αιτημάτων του έθνους και του λαού πέφτει στο κενό. Η μετά λόγου γνώσεως αποχή της νεολαίας σήμερα είναι η άρνησή της στην πρόταση να μην επιθυμεί τίποτα. Με την ενεργοποίηση αυτής της μεγάλης δύναμης η αποχή θα μετασχηματισθεί σε δυναμική προόδου και οι ιδέες και τα οράματά μας θα φωτίσουν ξανά το μέλλον.

20 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

Άξονες Κυβερνητικής Πολιτικής

ΘΕΣΗ 1η

Το σύγχρονο διεθνές περιβάλλον χαρακτηρίζεται από το ότι η νομιμότητα ισχύει επιλεκτικά, ερμηνεύεται και επιβάλλεται επ' ωφελεία των ισχυροτέρων κρατών. Η αποφυγή εφαρμογής των αποφάσεων του Ο.Η.Ε για την επίλυση του Κυπριακού είναι η αρνητική συνέπεια αυτής της πραγματικότητας για τον Ελληνισμό. **Η χώρα μας επιδιώκει να διασφαλίσει την άσκηση όλων των νομίμων κυριαρχικών της δικαιωμάτων και την προάσπιση κάθε ζωτικού συμφέροντός της. Έχει κάθε λόγο να επικαλείται την διεθνή νομιμότητα, με επίγνωση όμως των ορίων αυτής της τακτικής. Σταθερό πλαίσιο άσκησης της εξωτερικής πολιτικής παραμένει αφ' ενός ο πολυδιάστατος χαρακτήρας της και αφ' ετέρου η κατανόηση και στήριξή της από το λαό.**

ΘΕΣΗ 2η

Το Κυπριακό είναι ένα μεγάλο διεθνές πρόβλημα εισβολής και κατοχής. Είναι ταυτοχρόνως ζήτημα για τον Ελληνισμό το οποίο επηρεάζει αρνητικά και την εθνική ασφάλεια της Ελλάδας. **Η λύση του Κυπριακού περνάει από την αποτροπή της νομιμοποίησης των τετελεσμένων η οποία επιχειρείται με την προώθηση της συνομοσπονδίας υπό τον μανδύα μίας ψευδεπίγραφης ομοσπονδίας. Και προϋποθέτει την ελεύθερη άσκηση όλων των θεμελιωδών ελευθεριών και των ανθρώπινων δικαιωμάτων καθώς και την ισότητα των πολιτών, ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων, που έχουν ακυρωθεί από τον**

εποικισμό που προώθησε η Άγκυρα. Σ αυτό το πλαίσιο, η Ελλάδα και η Κύπρος συναποδέχονται το δόγμα του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου και επιλέγουν αυτόνομα τα μέσα για την υλοποίησή του. Η Ελλάδα στηρίζει την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με τις προβλεπόμενες για κάθε υποψήφια χώρα διαδικασίες αποκλειόμενης κάθε έκτακτης ρήτρας.

ΘΕΣΗ 3η

Η τουρκική απειλή έχει μόνιμα χαρακτηριστικά πού απορρέουν από την νεοοθωμανική ιδεολογία και τις επεκτατικές βλέψεις του καθεστώτος της γείτονος, οι οποίες αφορούν σε όλες τις χώρες της περιοχής μας. Η επιθετική συμπεριφορά, η περιφρόνηση του διεθνούς δικαίου , η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των λαών από το τουρκικό καθεστώς δημιουργούν ένα μείζον ζήτημα ηθικής και πολιτικής τάξεως για την διεθνή κοινότητα και ιδιαίτερα για την Ευρωπαϊκή Ένωση οι οποίες έχουν χρέος να το αντιμετωπίσουν. Σε κάθε περίπτωση, η ανάπτυξη σχέσεων καλής γειτονίας Ελλάδος-Τουρκίας, προϋποθέτει την αναγνώριση εκ μέρους της Άγκυρας του δικαιώματός μας για επέκταση των χωρικών μας υδάτων έως τα 12 μίλια και την αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής από την Κύπρο. Όπως αποδείχθηκε και από την εμπειρία του κοινού ανακοινωθέντος της Μαδρίτης, ελληνοτουρκικές συνομιλίες με τα σημερινά δεδομένα απλώς υποβοηθούν την Άγκυρα να βελτιώσει την διεθνή της εικόνα και να εμφανίσει ως "ελληνοτουρκικές διαφορές" τις αυθαίρετες μονομερείς διεκδικήσεις της ενθαρρύνοντας την επιθετικότητα και την αδιαλλαξία της. Μ' αυτή την έννοια, **η επιχειρηθείσα μετακίνηση από τις σταθερές θέσεις της πολιτικής του Ανδρέα Παπανδρέου αποδείχτηκε εσφαλμένη και αναποτελεσματική.**

ΘΕΣΗ 4η

Η Παιδεία αγκαλιάζει το σύνολο των κοινωνικών λειτουργιών και, τελικά ταυτίζεται με τις θεμελιώδεις αξίες οι οποίες στηρίζουν τον καθημερινό βίο μας. Μ' αυτήν την έννοια η Παιδεία αποτελεί τον πυρήνα της φυσιογνωμίας ενός έθνους και την βάση απάντησης των μεγάλων ερωτημάτων του κάθε πολίτη. Πιστεύουμε ότι ο μορφωμένος άνθρωπος έχει την δυνατότητα να κατανοεί τα ζητήματα της ηθικής ακόμα και όταν αυτά απαιτούν λύσεις έξω από τις καθιερωμένες αξίες και αντιλήψεις. **Γι' αυτό το λόγο για τους σοσιαλιστές η Παιδεία είναι η πρώτη ρυθμιστική αρχή της κοινωνικής οργάνωσης και προόδου. Η μόρφωση και η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται στον νέο άνθρωπο μέσω του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος σε συνδυασμό με την προετοιμασία του για συμμετοχή στην οικονομική και κοινωνική ζωή.** Η άσκηση αυτού του ατομικού δικαιώματος δεν πρέπει να εξαρτάται από την οικογενειακή οικονομική κατάσταση του νέου. Προσβλέπουμε σε έναν άνθρωπο με γνώση και βίωση της παράδοσης και ικανότητα να εντάσσει στην δράση του τα επινοήματα της τεχνολογίας. Είναι ανάγκη να ενδυναμωθούν οι εκπαιδευτικές λειτουργίες ώστε να αποτραπεί η αποξένωση του νέου από τη ζωή και η υποταγή του στον κόσμο του θεάματος και της προκατασκευασμένης εικόνας. Όπως επίσης είναι ανάγκη και το κράτος, αλλά και ο ιδιωτικός τομέας να προωθήσουν τις επιστημονικές ερευνητικές δραστηριότητες οι οποίες συμβάλλουν αποφασιστικά στην βελτίωση του παραγωγικού δυναμικού της χώρας. Θεωρούμε την τεχνογνωσία καθοριστική για την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

ΘΕΣΗ 5η

Η διάχυση της πληροφορικής στην καθημερινή μας ζωή, οι αυξημένες ανάγκες επικοινωνίας μας με άλλους λαούς

και η εισβολή ξένων οπτικοακουστικών προϊόντων, ιδίως μέσω της τηλεόρασης, έχουν σαν αποτέλεσμα την απαξίωση και την φθορά του κοινού πολιτισμικού μας χώρου και ιδιαιτέρως της ελληνικής γλώσσας. Η απειλή αυτή ενισχύεται από το αίσθημα εθνικής μειονεξίας που επιχειρούν να καλλιεργήσουν πολιτικά περιθωριακές ομάδες με δυσανάλογες με την απήχησή τους προσβάσεις σε μέσα ενημέρωσης, πολιτικούς ομίλους και ινστιτούτα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας. Σ' αυτήν την εξέλιξη οφείλουμε να απαντήσουμε με τον πολιτισμό μας, με την πολιτική μας για την λαϊκή παιδεία. **Οφείλουμε να σταθούμε δίπλα στο δυναμικό μας των γραμμάτων και των τεχνών ώστε να ενισχυθεί η πολιτιστική παραγωγή και η ποιότητά της. Και έχουμε επίσης υποχρέωση να θέσουμε το θέμα της διάδοσης των πολιτιστικών μας προϊόντων στο λαό ιδίως μέσω της τηλεόρασης, κρατικής και ιδιωτικής. Γι' αυτό το σκοπό παραμένει κρίσιμη η σημασία της αναβάθμισης των δημόσιων ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης.**

ΘΕΣΗ 6η

Η Ελλάδα είναι συστατικό στοιχείο της Ευρώπης για λόγους ιστορικούς αλλά και πολιτισμικούς. Δεν έχουμε κανένα λόγο να είμαστε ευρωπαϊστές γιατί είμαστε ευρωπαίοι. Η συμμετοχή μας σε μία πολυεθνική ένωση ανεξάρτητων κρατών όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεπάγεται περιορισμούς στην άσκηση της λαϊκής κυριαρχίας τους οποίους πρέπει να αποτρέψουμε όσο το δυνατόν περισσότερο. Και είμαστε απολύτως αντίθετοι όπως και όλα τα έθνη με ιστορία και φυσιογνωμία στο χώρο της Ένωσης, με την άποψη ότι η συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση τελικά μας επιφυλάσσει μόνο τη θέση μίας περιοχής και μίας πληθυσμιακής μονάδας ενός ευρύτερου χώρου. Αντιθέτως πιστεύουμε ότι η συμμετοχή μας εμπλουτίζει την Ένωση με τις πολιτισμικές και οικονομικές μας δυνάμεις, όπως συμβαίνει και με κάθε άλλη χώρα συμ-

μέτοχο. Ακριβώς αυτά τα αποθέματα, πνευματικά και υλικά, του κάθε κράτους-μέλους προσδίδουν στην Ένωση την προστιθέμενη αξία της. Και τελικά κάθε υπερεθνικό μόρφωμα προϋποθέτει έθνη-κράτη και μάλιστα ισχυρά για να το στηρίξουν. Γι' αυτό και απορρίπτουμε την – περιθωριακή ούτως ή άλλως – ιδέα της αποδυνάμωσης του έθνους-κράτους. **Η χώρα μας συμμετέχει στην προσπάθεια της οικοδόμησης του Ευρωπαϊκού Σπιτιού με επίγνωση ότι ο βασικός χαρακτήρας της είναι μια σκληρή διακρατική διαπραγμάτευση. Σ' αυτό το πλαίσιο, οφείλουμε να συνδυάσουμε την προάσπιση των εθνικών μας συμφερόντων με την συμβολή μας στον αγώνα των προοδευτικών πολιτικών δυνάμεων και κινημάτων της ηπείρου μας για μία κοινωνικά δικαιότερη, δημοκρατικότερη και πιο πραγματιστική ευρωπαϊκή ενοποίηση επ' ωφελεία των λαών της.**

ΘΕΣΗ 7η

Η νεοφιλελεύθερης έμπνευσης συνθήκη του Μάαστριχτ κόστισε στη χώρα μας ανεργία, επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκρατημένους ρυθμούς πραγματικής ανάπτυξης. Χρησιμοποιήθηκε επίσης σαν άλλοθι για τη συρρίκνωση εργατικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Αντιθέτως ένας στενός κύκλος εχόντων και κατεχόντων ωφελήθηκε ιδιαιτέρως από την απελευθέρωση της κίνησης των βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων. Οι αρνητικές επιπτώσεις της πολιτικής της ονομαστικής σύγκλισης στην απασχόληση και στην ανάπτυξη της χώρας μας διέψευσαν τον ισχυρισμό της Νέας Δημοκρατίας ότι η ένταξή μας στην Ε.Ο.Κ. θα ωφελήσει οικονομικά τη χώρα. Η Ελλάδα, όπως και άλλες ευρωπαϊκές χώρες, καταβάλλουν τίμημα για την συμμετοχή τους στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, προκειμένου να ωφεληθούν από την αυξημένη ισχύ του μεγάλου ενιαίου οικονομικού χώρου και εμπορικού συνασπισμού μετά την ολοκλήρωσή του. Από το Μάαστριχτ μέχρι σήμερα, οι όροι με τους οποίους η χώρα μας αποδέχθηκε την συμμετοχή της στην Ο.Ν.Ε. επιδεινώθηκαν δραματικά. Η, περίπου, διάλυση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και η επαπειλούμενη περικοπή των πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την σύγκλιση των επιπέδων ανάπτυξης – μέσω ταμείων και πακέτων – ουσιαστικά καταργεί την οικονομική ένωση και την περιορίζει στο κοινό νόμισμα. Η αξία της συμμετοχής μας στη ζώνη του ΕΥΡΩ έχει συνεπώς υποστεί μείωση. Αλλά και το κόστος απόκτησης του ΕΥΡΩ έχει αυξηθεί σημαντικά. Το Σύμφωνο Σταθερότητας παρατείνει επ' άπειρον την στενή, κοινωνικά άδικη και ακατάλληλη για την ελληνική οικονομία δημοσιονομική πολιτική. Και – επί πλέον αυτού – η εκχώρηση της εξουσίας για την άσκηση νομισματικής πολιτικής από τις δημοκρατικά εκλεγμένες κυβερνήσεις στις κεντρικές τράπεζες μονιμοποιεί την απαράδεκτη δημοσιονομική πολιτική και τις αρνητικές επιπτώσεις της στην απασχόληση, ανεξάρτητα από την βούληση του λαού και την έκφρασή της στις εκλογές για την ανάδειξη κυβερνήσεως. **Σ' αυτό τον αδιέξοδο "μονόδρομο" του νεοφιλελευθερισμού, ως ευρωπαίοι σοσιαλιστές οφείλουμε να αντιπαραθέσουμε τον δικό μας δρόμο.**

ΘΕΣΗ 8η

Το ΠΑΣΟΚ αγωνίζεται για να αλλάξει την ασύμφορη για τη χώρα μας και ανεδαφική για την ευρωπαϊκή ενοποίηση πορεία η οποία ακολουθείται μέχρι σήμερα. **Επιδιώκουμε εκτός από το κοινό νόμισμα να υπάρξει και οικονομική ένωση. Επιδιώκουμε τον συντονισμό των προσπαθειών των προοδευτικών δυνάμεων στην Ευρώπη για να επανέλθει η ευθύνη της οικονομικής πολιτικής στις κυβερνήσεις των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιδιώκουμε την αντικατάσταση του Σύμφωνου Σταθερότητας από ένα σύμφωνο για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση. Επιδιώκουμε την θεσμική κατοχύρωση της σταδιακής αύξησης των πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη σύγκλιση των επιπέδων ανάπτυξης** ώστε

να μην εξαρτάται η πορεία της ενοποίησης από τις κατά καιρούς σκοπιμότητες των ισχυρών κρατών-μελών και της εκάστοτε ηγεσίας τους. Τέλος, **αγωνιζόμαστε για την ανασυγκρότηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής** ώστε να αποτραπεί η κατάρρευση της ελληνικής γεωργίας και η περιθωριοποίηση των αγροτών μας. Σε κάθε περίπτωση, η χώρα μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να συμπεριφέρεται ως ισότιμο μέλος - όπως πράγματι είναι – και όχι ως παθητικός παρατηρητής της λήψης αποφάσεων από τους άλλους εταίρους. Έχουμε και συμφέρον αλλά και συμβατική υποχρέωση να έχουμε θέσεις και να επιδιώκουμε να γίνονται αποδεκτές.

ΘΕΣΗ 9η

Ανεξάρτητα από τις εξελίξεις στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αμετακίνητος στόχος μας παραμένει η αποκατάσταση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Υπάρχουν συγκεκριμένες δυνατότητες να αντιστραφεί η μέχρι σήμερα πορεία και να αρχίσει η αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος επ' ωφελεία των ανέργων, των φτωχών, των εργαζομένων και βέβαια των αγροτών μας. Σωστά συνδέεται η κοινωνική δικαιοσύνη με την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι σε περιόδους ύφεσης και στασιμότητας η κοινωνική δικαιοσύνη μπορεί να μπει σε δεύτερη μοίρα. Για τους σοσιαλιστές η κοινωνική αδικία δεν είναι ανεκτή με το πρόσχημα της συγκρατημένης ανάπτυξης ή της χαμηλής ανταγωνιστικότητας. Πολύ περισσότερο όταν η δημοσιονομική πολιτική τα τελευταία χρόνια είχε την δική της συμβολή στην αύξηση της κοινωνικής αδικίας. Εμείς αντιθέτως **πιστεύουμε ότι το κλειδί για την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα είναι η πλήρης απασχόληση ενός δυναμικού με υψηλά αποθέματα τεχνογνωσίας στο πλαίσιο μίας πραγματιστικής δημοσιονομικής πολιτικής. Και παράλληλα είναι απαραίτητο να ενισχύεται η αναδιανεμητική δράση του φορολογικού συστήματος, να αυξάνεται ο κοινωνικός μισθός και να αναπτύσσεται η κάλυψη των κοινωνικά αποκλεισμένων μέχρις ότου επιτευχθεί η πλήρης ένταξή τους. Και βέβαια σημαντική προτεραιότητά μας είναι η θεσμική βελτίωση της ουσίας των εργασιακών σχέσεων μετά τα πλήγματα που έχουν υποστεί.**

ΘΕΣΗ 10η

Δεν είναι αλήθεια ότι το κόστος της εργασίας επηρεάζει σημαντικά το κόστος παραγωγής μίας σύγχρονης επιχείρησης. Δεν πιστεύουμε σε μία οικονομία με συγκριτικό πλεονέκτημα τη φτηνή εργασία όπως δοκιμάστηκε στις "τίγρεις" της Άπω Ανατολής και απέτυχε. Δεν πιστεύουμε ότι το επενδυτικό κλίμα θα επηρεαστεί αρνητικά από την αναβάθμιση της εργασίας. Ακριβώς το αντίθετο. Και γι' αυτό το λόγο αλλά και προκειμένου να αυξηθεί η απασχόληση **είμαστε υπέρ της σταδιακής και σχεδιασμένης μείωσης των ωρών εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών. Ο τελικός στόχος είναι οι τριανταπέντε ώρες εργασίας την εβδομάδα ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις και να ενισχυθεί η αναπτυξιακή δυναμική.** Μεγάλες μονοπωλιακές δημόσιες επιχειρήσεις και νέες ιδιωτικές επενδύσεις επιχορηγούμενες από τον αναπτυξιακό νόμο προσφέρονται για την άμεση εφαρμογή του μέτρου, ενώ ταυτοχρόνως θα γίνει η επεξεργασία του τρόπου επέκτασής του. Αυτή είναι η πρώτη διαρθρωτική αλλαγή αναπτυξιακού χαρακτήρα.

ΘΕΣΗ 11η

Η δεύτερη μεγάλη διαρθρωτική αλλαγή αφορά στην εξυγίανση της κοινωνικής ασφάλισης. Το σημερινό "σύστημα" με τις αναρίθμητες προνομιακές παροχές και την υφαρπα-

γή κοινωνικών πόρων από ισχυρές συντεχνίες σε συνδυασμό με την σύγχυση της ασφάλισης με τις προνοιακές καλύψεις εξαντλεί σύντομα τα περιθώρια χρηματοδότησής τους. **Υποστηρίζουμε ένα νέο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης με ισότητα ανάμεσα στους ασφαλισμένους, ισότητα ανάμεσα στις γενεές, απαλλαγμένο από προνομιακές προνοιακές καλύψεις και με δυνατότητες επιλογής του χρόνου έναρξης της συνταξιοδότησης σε συνδυασμό με το ύψος της σύνταξης. Ο διαχωρισμός των κλάδων σύνταξης και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης θα επιτρέψει οι υπηρεσίες υγείας να καλύψουν το σύνολο του πληθυσμού.**

ΘΕΣΗ 12η

Σήμερα, περισσότερο πάρα ποτέ, είναι αναγκαία η, όσο το δυνατόν. αποτελεσματικότερη αξιοποίηση κάθε αναπτυξιακής δυνατότητας ώστε να αυξηθεί το επίπεδο της απασχόλησης. Αργούν παραγωγικό δυναμικό και προσκόλληση σε αναχρονιστικά πλαίσια παραγωγικών διαδικασιών αποτελούν απαράδεκτη σπατάλη πόρων. **Η αύξηση της παραγωγικότητας υπαγορεύει τρεις παρεμβάσεις:**

- την έμφαση στην δικτύωση μικρών επιχειρήσεων με την διευκόλυνση της εξασφάλισης πόρων από το πιστωτικό σύστημα για ενίσχυση της κεφαλαιακής τους βάσης και τις οικονομίες κλίμακας σε ότι αφορά τις προμήθειές τους, την τεχνογνωσία και την εμπορία των προϊόντων τους

- την νομοθετική ρύθμιση του πλαισίου δράσης της κοινωνικής οικονομίας σε σύγχρονη και ανταγωνιστική βάση

- την ρύθμιση της αγοράς ακινήτων με στόχο την αξιοποίηση αλλά και την διασφάλιση της βιωσιμότητάς του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.

Οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να προσδώσουν αυξημένη δυναμική στην μεγέθυνση της πραγματικής οικονομίας και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας. Αυτές οι παρεμβάσεις αποτελούν μία τρίτη σημαντική διαρθρωτική αλλαγή.

ΘΕΣΗ 13η

Ανάπτυξη της Χώρας είναι η ανάπτυξη της περιφέρειας. Παραγωγική, πολεοδομική, πολιτισμική. Ανάπτυξη με διάσταση ποιότητας. Η επιταχυνόμενη συσσώρευση δραστηριοτήτων στο λεκανοπέδιο της Αττικής, η καταστροφική και άναρχη πολεοδομική του επέκταση, λειτουργεί ως κίνητρο εσωτερικής μετανάστευσης και παράγει απάνθρωπες συνθήκες ζωής. Οδηγεί σε ασφυκτική συγκέντρωση. Αντιστρατεύεται την ουσιαστική αποκέντρωση. Η αποκέντρωση και η αυτοδιοίκηση δεν πραγματοποιούνται μόνον με αναδιανομές γραφειοκρατικών εξουσιών. Προϋποθέτουν σχεδιασμένη κατανομή παραγωγικών και πολιτισμικών δράσεων. Και ακόμα ουσιαστική παρέμβαση στη σύνθεση και την ροή των κεφαλαίων προς επένδυση.

ΘΕΣΗ 14η

Οι ΔΕΚΟ κοινής ωφελείας παραμένουν πάντοτε σημαντική συνιστώσα της οικονομικής και κοινωνικής προόδου. Με αιχμή τομείς όπως οι τηλεπικοινωνίες και η ενέργεια, διατηρείται το κύριο μέσο για την προσπέλαση της χώρας μας στην εξέλιξη της τεχνολογίας την οποία επιδιώκουν να κατέχουν και να νέμονται αποκλειστικά τα ισχυρά έθνη-κράτη. **Γι' αυτούς τους λόγους οι ΔΕΚΟ αυτές πρέπει να παραμείνουν υπό δημόσιο έλεγχο.** Η επαρκής κεφαλαιακή βάση των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών με

πόρους προερχόμενους από το φορολογικό σύστημα και τα σταθερά τιμολόγια (συμβατά με το σημερινό αντιπληθωριστικό οικονομικό περιβάλλον) είναι δύο βασικοί άξονες λειτουργίας μίας ΔΕΚΟ. Σ' αυτό το πλαίσιο είναι εφικτή η άσκηση κοινωνικής πολιτικής μέσω των ΔΕΚΟ η οποία επιβάλει και τον κοινωνικό ισολογισμό τους. Αντιθέτως, οι ιδιωτικοποιήσεις, αλλά και οι μετοχοποιήσεις μεγάλης έκτασης των ΔΕΚΟ είναι οικονομικά παράλογες, αντιαναπτυξιακές και κοινωνικά άδικες δεδομένου ότι οδηγούν σε αύξηση των τιμολογίων και επενδύσεις με κίνητρο το γρήγορο κέρδος και όχι την ανάπτυξη και την έρευνα με στόχο την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Σ' αυτό το πλαίσιο είναι απολύτως αναγκαία η απεξάρτηση των ΔΕΚΟ από κάθε μορφής οικονομική ή πολιτική διαπλοκή με ιδιωτικά συμφέροντα.

ΘΕΣΗ 15η

Ο εκσυγχρονισμός του κοινωνικού κράτους υπήρξε βασική συνιστώσα του κυβερνητικού προγράμματος του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του 1996. Ο στόχος παραμένει επίκαιρος πολύ περισσότερο επειδή η εξέλιξη μέχρι σήμερα υπήρξε αρνητική. Ως δικαιολογία προβάλλεται η στενότητα των διαθέσιμων πόρων και ως ένδειξη αγαθής προθέσεως, η παρά ταύτα, αύξηση των κοινωνικών δαπανών. Το πρόβλημα της κοινωνικής πολιτικής όμως δεν αφορά κυρίως την χρηματοδότησή της, αλλά την αξιοποίηση των δαπανών που πραγματοποιούνται ώστε να βελτιώνεται και να επεκτείνεται το φάσμα των υπηρεσιών προς τον πολίτη. **Η επίκαιρη απαίτηση για το Εθνικό Σύστημα Υγείας** δεν είναι η αύξηση του αριθμού των νοσοκομείων. Αντιθέτως **είναι ο εξορθολογισμός των δαπανών για τα νοσοκομεία, η βελτίωση των ήδη υπαρχόντων και – επί τέλους – η στροφή στην πρωτοβάθμια φροντίδα μέσω κυρίως του οικογενειακού γιατρού. Η επίκαιρη απαίτηση για την Πρόνοια** δεν είναι η συντήρηση του πολυδάπανου, αναποτελεσματικού, πολυκέφαλου και ιδρυματικού τύπου

συστήματος. Αντιθέτως **είναι η στροφή στην φροντίδα στο σπίτι για τα άτομα που την έχουν ανάγκη για οποιονδήποτε λόγο.** Όπως και **η σύγχρονη πολιτική φαρμάκου** δεν **είναι** η αλόγιστη αύξηση της κατανάλωσης, αλλά **η χορήγησή του με αποκλειστικώς ιατρικά κριτήρια.**

ΘΕΣΗ 16η

Η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού δημιουργεί την ανάγκη ενός αποτελεσματικότερου συστήματος από αυτό που μορφοποιείται με τα παραδοσιακά επιδόματα ανεργίας. **Απαιτείται η επιμήκυνση του χρόνου επιδότησης της ανεργίας και η χορήγηση επιδόματος στους νέους πριν την ένταξή τους στην εργασία. Όπως επίσης απαιτείται η αναβάθμιση του ΟΑΕΔ μέσω δημόσιων κέντρων εύρεσης εργασίας με διαφανείς και αποτελεσματικές λειτουργίες.** Δυστυχώς η φτώχεια δεν συντροφεύει σήμερα μόνον τον άνεργο. Ευρύτατες ομάδες εργαζομένων σπρώχνονται κάτω από το όριο της φτώχειας ακόμα και αν διατηρούν τις θέσεις εργασίας τους. Απορρίπτουμε κατηγορηματικά την αναχρονιστική θέση περί άρσης της καθολικότητας του κράτους-πρόνοια ούτως ώστε με εστιασμένες παροχές να καλυφθούν οι κοινωνικά αποκλεισμένοι. Αντιθέτως πιστεύουμε ότι στο πλαίσιο του σύγχρονου κράτους-πρόνοια το οποίο διατηρεί την καθολικότητά του για το σύνολο του πληθυσμού, αναπτύσσονται πρόσθετα ειδικά προγράμματα με εστιασμένες παροχές προς τους κοινωνικά αποκλεισμένους. Αυτά **τα προγράμματα πρέπει να συνθέτουν το Δίκτυο Προστασίας κατά της Φτώχειας δηλαδή την διασφάλιση ενός ελάχιστου εισοδήματος για τον κάθε πολίτη ο οποίος δεν το διαθέτει.** Η εφαρμογή του Δικτύου Προστασίας κατά της Φτώχειας μπορεί να επιτευχθεί με την διεύρυνση των δικαιούχων του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΑΣ) πέραν των συνταξιούχων και σε άλλες κοινωνικές ομάδες μέχρις ότου καλύψει το σύνολο των φτωχών και με την συμπλήρωση των παροχών του σε χρήμα με παροχές σε είδος.

ΘΕΣΗ 17η

Είναι κοινή αίσθηση ότι η σχέση του πολίτη με το κράτος επιδεινώνεται. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι στον τομέα αυτό η απόδοσή μας μέχρι σήμερα δεν ήταν αυτή που θα έπρεπε. Ασφαλώς η ριζική τομή του νόμου 2190 υπήρξε σημαντική και διασφαλίζει σε πολύ μεγάλο βαθμό την ισότητα των πολιτών σε ότι αφορά την είσοδό τους στον Δημόσιο Τομέα. Υπάρχουν όμως και σοβαρές καθυστερήσεις. Παραμένει ανεκπλήρωτο το αίτημα για γρήγορη και αποτελεσματική εξυπηρέτηση του πολίτη από τις δημόσιες υπηρεσίες. Εξακολουθεί σε μεγάλο βαθμό ο πολίτης στην περιφέρεια να στερείται στοιχειωδών δημόσιων υπηρεσιών. Την τελευταία περίοδο έχουν επίσης παρουσιαστεί νέα προβλήματα ή έχουν επιδεινωθεί ήδη υφιστάμενα. Η χώρα παρουσιάζεται όλο και περισσότερο ανοχύρωτη μπροστά στις πυρκαγιές και στις πλημμύρες. Η εγκληματικότητα αυξάνεται ραγδαία μετατρέποντας την Ελλάδα από όαση ατομικής και οικογενειακής ασφάλειας σε έρμαιο παράνομων δραστηριοτήτων. Οι συγκοινωνίες παραμένουν προβληματικές και η εθνική υποδομή ανολοκλήρωτη και υποβαθμισμένη. Και παραμένει πάντοτε ο πολίτης ανήμπορος να βρει το δίκιο του ακόμα και στην πιο επουσιώδη διαφορά του με έναν συμπολίτη του – πολύ περισσότερο με το κράτος – με την βραδύτητα και το κόστος απονομής της Δικαιοσύνης. Αυτά **τα προβλήματα της καθημερινότητας ζητούν την λύση τους τώρα χωρίς άλλη καθυστέρηση. Αυτή είναι και η μόνη έννοια του εκσυγχρονισμού η οποία μπορεί να είναι αποδεκτή από μία σοσιαλιστική πολιτική δύναμη.**

ΘΕΣΗ 18η

Η υποβάθμιση της ποιότητας της ζωής αποδίδεται συνήθως στην στενότητα των διαθέσιμων πόρων. Αυτό είναι εν μέρει μόνον ορθό δεδομένου ότι επιμηκύνει την διάρκεια των προγραμμάτων βελτίωσης της ποιότητας της ζωής μας. Δεν ερμηνεύει όμως ούτε την στασιμότητα ούτε την επιδείνωση της κατάστασης. **Η βελτίωση της ποιότητας της ζωής χρειάζεται**, πολύ περισσότερο από τους πόρους, **διάθεση σύγκρουσης με κατεστημένα συμφέροντα** οριακής νομιμότητας και με την διαφθορά η οποία μετατρέπει την καθημερινή δυσκολία του πολίτη σε πηγή ιδιωτικού πλουτισμού. Οι λύσεις των προβλημάτων της καθημερινότητας είναι πολυσυζητημένες, γνωστές και καταγεγραμμένες στα προγράμματά μας. Ζητούμενο παραμένει η πολιτική βούληση και η ικανότητα διαχείρισης των δημόσιων υποθέσεων από την κυβέρνηση. Έχουμε επίγνωση του ότι η υποβάθμιση της ποιότητας της ζωής έχει δυσβάσταχτες οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες στις οικονομικά ασθενέστερες τάξεις.

ΘΕΣΗ 19η

Η παρέκκλιση του κυβερνητικού έργου από το προεκλογικό μας πρόγραμμα και τις αποφάσεις του 4ου Συνεδρίου δημιουργεί σύγχυση στο λαό και ιδιαίτερα στη λαϊκή μας βάση. Το αποτέλεσμα της σύγχυσης είναι η διαπιστωμένη συρρίκνωση της επιρροής μας και η αποσταθεροποίηση της πολιτικής κατάστασης. Είναι αναγκαίος ο άμεσος αναπροσανατολισμός της κυβερνητικής πολιτικής ώστε να εναρμονιστεί με το πρόγραμμα μας. Αυτός είναι ο δρόμος της συνέπειας και της νίκης. Αντιθέτως η επιμονή στην σημερινή στρεβλή πορεία οδηγεί στην πολιτική και εκλογική αποτυχία. Η εκλογική αποτυχία προκειμένου να παραμείνεις συνεπής σε πολιτικές σου δεσμεύσεις προς τον λαό είναι δεκτή. Αλλά εκλογική αποτυχία μέσα από την

φαλκίδευση της πολιτικής σου είναι επιεικώς ακατανόητη.

Το ΠΑΣΟΚ απορρίπτει κατηγορηματικά και απερίφραστα οποιαδήποτε ανορθόδοξη μεθόδευση με πρόσχημα την αποτροπή της αποτυχίας και της ήττας. Επιλογές όπως οι πρόωρες εκλογές ή η, χωρίς πολιτικές προϋποθέσεις, αλλαγή του εκλογικού συστήματος θα οδηγήσουν σε ακόμη χειρότερα αποτελέσματα. Πέρα από την πολιτική αποτυχία και την εκλογική ήττα θα υπονόμευαν την ήδη κλονισμένη αξιοπιστία του πολιτικού συστήματος αλλά και την πολιτική εντιμότητα της παράταξης η οποία έχει κατακτηθεί από την παράδοση της στις επάλξεις των δημοκρατικών αγώνων. Η κατεύθυνση πρέπει να είναι σαφής: **συμμόρφωση της κυβερνητικής πολιτικής με το πρόγραμμά μας, παραγωγικό κυβερνητικό έργο επ' ωφελεία των λαϊκών τάξεων, εξάντληση της τετραετίας και νίκη στις εκλογές του Σεπτεμβρίου του 2000.**

ΘΕΣΗ 20η

Είναι κοινός τόπος η κρίση του θεσμικού πλαισίου της δημοκρατίας μας όπως το γνωρίσαμε τα τελευταία 25 χρόνια. Το Κοινοβούλιο, ο συνδικαλισμός και η αυτοδιοίκηση παραμένουν πάντοτε τα βάθρα της δημοκρατίας στη χώρα μας. Είναι όμως κοινή διαπίστωση ότι και στα τρία αυτά πεδία πολιτικής δράσης έχουν επέλθει σημαντικές φθορές. Η, σε μεγάλο βαθμό, χειραγώγηση του Κοινοβουλίου από την εκτελεστική εξουσία, η εμπλοκή των συνδικάτων σε σχέσεις αλληλεξάρτησης με τα κόμματα και το κράτος και η ωμή παρέμβαση κομματικών δυνάμεων στο χώρο της αυτοδιοίκησης είναι φαινόμενα που έχουν οδηγήσει στην αφυδάτωση βασικών πολιτειακών λειτουργιών. Σ' αυτό το υπονομευμένο έδαφος αναπτύχθηκαν φαινόμενα διαπλοκής της πολιτικής εξουσίας με οικονομικά συμφέροντα και προώθησης στο προσκήνιο προσώπων με τη στήριξη των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Οι εξελίξεις αυτές εξ αντικειμένου δεν οδηγούν στην ανάκτηση της αξιοπιστίας του

πολιτικού μας συστήματος. Αντιθέτως, αποσκοπούν στην αξιοποίηση της κρίσης για μικροκομματικούς και ιδιοτελείς σκοπούς. **Το ΠΑΣΟΚ οφείλει να τιμήσει τη θέση του ως ένας από τους βασικούς πυλώνες του κομματικού μας συστήματος, σχεδιάζοντας και προωθώντας την αντιστροφή της πορείας φθοράς. Έχουμε χρέος να αναλάβουμε πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της λαϊκής κυριαρχίας μέσα από την αναζωογόνηση των θεσμών.**

Προτάσεις για το Κίνημά μας και το Καταστατικό του

1. Η προσπάθεια για μία πιο δίκαιη κοινωνική και οικονομική οργάνωση υπαγορεύει την ανάγκη ύπαρξης ενός μαζικού λαϊκού κινήματος για την διάδοση των σοσιαλιστικών ιδεών, για τον καθορισμό και την προώθηση των πολιτικών στόχων του και για την διασφάλιση της δυνατότητας της Αριστεράς να κυβερνήσει. Σε μία χώρα όπως η Ελλάδα με τον πολιτισμό της στο μεταίχμιο Δύσης και Ανατολής, αλλά και στην πορεία κατάκτησης μίας θέσης ανάμεσα στα άλλα ανεπτυγμένα έθνη-κράτη το προοδευτικό κίνημα έχει πατριωτικό χαρακτήρα απολύτως ξένο με τον εθνικισμό και τον κοσμοπολιτισμό. Κίνημα ειρήνης, φιλίας με τους λαούς των Βαλκανίων, της Μεσογείου και της Ευρώπης. Κίνημα συνεργασίας με πολιτικές δυνάμεις προσηλωμένες στις αξίες του ανθρωπισμού, του σοσιαλισμού και της δημοκρατίας. Αυτό πρέπει να είναι το ΠΑΣΟΚ. Η συνειδητή συμμετοχή ενός πολίτη σ' αυτήν την συλλογική λειτουργία ταυτίζεται με την ιδιότητα του μέλους του ΠΑΣΟΚ σε αντιδιαστολή με τις αθρόες εγγραφές μέσω εκπροσώπων όπως συμβαίνει σήμερα.

2. Το Κίνημά μας εκπροσωπεί μία συμμαχία κοινωνικών δυνάμεων με συγκλίνοντα συμφέροντα την κατοχύρωση της εθνικής ασφάλειας και την ισχυροποίηση της χώρας, την εμβάθυνση της δημοκρατίας και την κοινωνική συνοχή. Αυτά τα συμφέροντα οφείλει να υπηρετεί και η πολιτική μας. Βασικός κορμός αυτής της συμμαχίας είναι πάντα οι εργαζόμενοι, οι αγρότες και τα κατώτερα μεσαία στρώματα. Στις σημερινές συνθήκες αυξημένης πίεσης προς αυτές τις τάξεις μέσα από την εξάπλωση του κοινωνικού αποκλεισμού και της ανασφάλειας της νεολαίας για το μέλλον της διευρύνονται τα όρια αυτής της συμμαχίας. Η αξιόπιστη πολιτική έκφραση αυτής της κοινωνικής συμμαχίας συμπληρώνει τις αντικειμενικές προϋποθέσεις για τον μετασχηματισμό της σε πολιτική πλειοψηφία. Αυτή η κοινωνική βάση ασφαλώς δεν μπορεί να συμπεριλάβει όσα

ανερχόμενα μεσαία στρώματα είναι συμφιλιωμένα ή έτοιμα να αποδεχτούν τον κοσμοπολιτισμό και τον παρασιτισμό. Και βέβαια δεν έχει σκοπό να κολακεύσει και να ανεχθεί ανεδαφικές οπισθοδρομικές επιδιώξεις ατομικής ανέλιξης οποιουδήποτε σε μία κοινωνική πραγματικότητα που θα έμοιαζε όλο και περισσότερο με σεληνιακό τοπίο. Αντιθέτως, βασική επιδίωξη του ΠΑΣΟΚ είναι να εξυψώσει την κοινωνική συμμαχία που φιλοδοξεί να εκφράσει ώστε να ανταποκρίνεται και να στηρίζεται από τις βασικές σταθερές του κοινού εθνικού και λαϊκού πολιτισμικού μας χώρου.

3. Τα μέλη του ΠΑΣΟΚ διακινούν στο εσωτερικό του Κινήματος ιδέες και απόψεις με σκοπό τον εμπλουτισμό της πολιτικής του μέσα από αντιπαραθέσεις. Η διαδικασία αυτή πρέπει να έχει οργανωμένο και δημοκρατικό χαρακτήρα με ευθύνη της ηγεσίας και να οδηγεί σε λήψη απόφασης. Αποφάσεις που λαμβάνονται με οποιονδήποτε άλλο τρόπο από οποιονδήποτε δεν δεσμεύουν κατά κανένα τρόπο κανέναν. Ειδικότερα η αυθαίρετη αναίρεση πολιτικών αποφάσεων του Κινήματος και η σιωπηρή διολίσθηση σε παρεκκλίσεις από αυτές, με νομιμοποιητικό πρόσχημα συσχετισμούς στη σύνθεση οργάνων συνιστά απολύτως απαράδεκτη ομαδοποίηση. Η πλειοψηφία οφείλει σε κάθε απόφαση να καταγράφεται μέσα από αντίστοιχη διαδικασία και όχι να υπονοείται, να τεκμαίρεται ή να θεωρείται αυταπόδεικτη. Αυτή είναι και η πάγια αρχή της συλλογικότητας που ο όψιμος προσδιορισμός της ως "νέας" υποκρύπτει την πρόθεση φαλκίδευσής της.

4. Η συμμετοχή των μελών του ΠΑΣΟΚ στην διαδικασία της διαπάλης των ιδεών είναι το μόνο κριτήριο για την ανέλιξή τους σε θέσεις αυξημένης ευθύνης. Η προσφορά ιδεών και απόψεων ενός μέλους προς το Κίνημα και η δοκιμασία της προσφοράς του αυτής από τη ζωή που την επιβεβαιώνει ή την απορρίπτει είναι η πεμπτουσία της αξιοκρατίας σε αντιδιαστολή με τον συνωστισμό μέτριων και ανασφαλών προσώπων γύρω από τον εκάστοτε ηγέτη με

σκοπό την εξασφάλιση της εύνοιάς του. Είναι η ώρα της απαλλαγής από την καθυστερημένη συμπεριφορά των "εξαπτέρυγων".

5. Η εσωτερική διάταξη των μελών του ΠΑΣΟΚ σε οργανώσεις και όργανα έχει ως μόνο κριτήριο την αποδοτικότερη λειτουργία τους. Μ' αυτήν την έννοια η σχετική καταστατική διάταξη είναι χρήσιμο να προβλέπει πράγματι ευρύτητα επιλογών. Οι όποιοι και όσοι πολίτες επιθυμούν να είναι πραγματικά μέλη του ΠΑΣΟΚ μπορούν σε επαφή και συνεργασία με τα όργανα του Κινήματος να συγκροτούν οργάνωση. Αυτή η λογική λαϊκής συμμετοχής βρίσκεται στον αντίποδα της αποτυχημένης ιδέας των θεματικών οργανώσεων που δεν ήταν τίποτε άλλο παρά σχήματα ειδικής αναγνώρισης "επωνύμων" ως κίνητρο για να συμμετάσχουν. Το ΠΑΣΟΚ όμως χρειάζεται ακριβώς όσους επιμένουν στην συμμετοχή χωρίς απωθημένα αναγνώρισης και όχι "επωνύμους". Η διαδικασία που υποστηρίζουμε δεν έχει καμμία σχέση με την πειρατικού τύπου συναλλαγή με πολεμίους του ΠΑΣΟΚ στο πλαίσιο της οποίας δίνονται χρίσματα και υποψηφιότητες με άγνωστα ανταλλάγματα αλλά πάντως εις βάρος του Κινήματος. Όπως επίσης, απαράδεκτη είναι και η συντήρηση ομίλων - εκτροφείων παραγόντων με διάφορες επωνυμίες. Το Κίνημα οφείλει να διασφαλίζει πολιτικές λειτουργίες μέσα από τις οποίες θα αναδεικνύονται στελέχη, όπως όμως και να αξιολογεί περιπτώσεις συνειδητών πολιτών που συγκυριακοί λόγοι δεν τους επέτρεψαν να συμμετέχουν στο Κίνημα. Λέει όμως όχι στους "παράγοντες". Είμαστε αντίθετοι με την ψευδεπίγραφη ανανέωση της σύνθεσης των οργάνων του Κινήματος μέσω της ποσόστωσης γιατί αποσκοπεί στην προώθηση τέτοιων ακριβώς προσώπων με μόνο στόχο την αλλοίωση της στελεχιακής σύνθεσης του Κινήματος και τελικά της φυσιογνωμίας του.

6. Το ΠΑΣΟΚ ενεργοποιείται στους θεσμούς που απαρτίζουν το πολιτικό σύστημα όπως αυτό διαμορφώθηκε στο πλαίσιο της 3ης Ελληνικής Δημοκρατίας από το 1974 μέχρι

σήμερα. Η δράση αυτή συνεπάγεται την δραστηριοποίηση ενός μεγάλου αριθμού στελεχών του Κινήματος στο Κοινοβούλιο, στα συνδικάτα, στην τοπική αυτοδιοίκηση και σε κινήματα πολιτών με πιο εξειδικευμένα ενδιαφέροντα. Ειδικότερα για τα κινήματα, επί σειρά ετών το ΠΑΣΟΚ σωστά υποστήριζε - και φραστικά υποστηρίζει ακόμα – την σύνδεση της δράσης των στελεχών μας με την πολιτική του Κινήματος και την οργανωτική τους αυτονομία. Και έτσι προχωρήσαμε, ίσως με αδυναμίες και επί μέρους παρεκκλίσεις, ανανεώνοντας πάντως την παραδοσιακή αντίληψη χειραγώγησης των κινημάτων από τα κόμματα. Φτάσαμε όμως στο 1996, χρονιά κρίσιμη για την πρόοδο του προγράμματος σύγκλισης αλλά και χρονιά του 4ου Συνεδρίου. Και έγινε η μεγάλη ανατροπή. Χειραγωγήθηκε όχι το μαζικό κίνημα από την κυβέρνηση, αλλά συνέβη το αντίστροφο ενόψει Συνεδρίου. Οφείλουμε σήμερα να καταδικάσουμε ομόφωνα αυτήν την απαράδεκτη πρακτική και να επαναφέρουμε σε υγιή βάση την σχέση του Κινήματος με συνδικαλιστικά του στελέχη ιδίως στις ΔΕΚΟ. Το 1996 πρέπει να μείνει στην ιστορία του Κινήματος ως στιγμιαία παρεκτροπή.

7. Το ΠΑΣΟΚ έχει χρέος να διασφαλίσει την δυνατότητα της παράταξης να κυβερνά εφ' όσον αυτή είναι η λαϊκή θέληση. Μέχρι σήμερα η δυνατότητα αυτή υπάρχει στο πλαίσιό του, δικομματικού τελικά, συστήματος όπως το βιώσαμε από το 1977 τουλάχιστον μέχρι σήμερα. Η αξιολόγηση αυτού του συστήματος οδηγεί σε δύο βασικά συμπεράσματα. Το πρώτο συμπέρασμα είναι ότι η χώρα είχε μία αδιατάραχτη, πρωτοφανή σε διάρκεια, πολιτική σταθερότητα με όλες τις θετικές συνέπειές της. Το δεύτερο συμπέρασμα είναι ότι η ωρίμανση του πολιτικού συστήματος δημιούργησε φθορά στο ίδιο αλλά και κόπωση στους πολίτες. Η φθορά αυτή μεγεθύνεται ως εντύπωση ακριβώς γιατί καλλιεργείται από δυνάμεις που επιδιώκουν την αναδιάταξη του πολιτικού συστήματος για δικούς τους λόγους. Το ΠΑΣΟΚ είναι αντίθετο με αναδιατάξεις ασαφούς περιεχομένου, όπως αυτές οι οποίες ενδεχομένως θα προέκυπταν από μία αλλαγή του εκλογικού συστήματος χωρίς πολιτικές προϋποθέσεις. Την ίδια στιγμή το

ΠΑΣΟΚ είναι ασφαλώς πρόθυμο να διερευνήσει τη δυνατότητα των προοδευτικών δυνάμεων να αποκτήσουν εναλλακτικούς τρόπους διακυβέρνησης της χώρας. Κάτι τέτοιο πάντως συμβαίνει στη Γαλλία με ένα εκλογικό σύστημα κάθε άλλο παρά αναλογικό. Αντιθέτως η Αριστερά ήταν αποκλεισμένη από την κυβέρνηση, στην Ιταλία της απλής αναλογικής σε παλαιότερες περιόδους. Ο αξιόπιστος δρόμος για την διερεύνηση της δυνατότητας συνεργασίας είναι ο διάλογος των ηγεσιών των προοδευτικών πολιτικών δυνάμεων με ανοιχτή συμμετοχή και ανοιχτή ημερήσια διάταξη, η κωδικοποίηση των διαφορών, η οριοθέτηση κοινού πολιτικού τόπου (αν υπάρχει), η δυνατότητα σύμπτωσης σε βασικές κατευθύνσεις κυβερνητικής πολιτικής και το εκλογικό σύστημα. Αυτά είναι τα ουσιώδη (ίσως όχι τα μόνα) θέματα για συζήτηση. Η διαδικασία αυτή ασφαλώς δεν έχει καμμία σχέση με την επιλεκτική συναναστροφή της ηγετικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ με στελέχη μίας πτέρυγας του Συνασπισμού και συντηρητικούς πολιτικούς παράγοντες.

8. Το ΠΑΣΟΚ έχει πλέον μακρά κυβερνητική θητεία και την αναμφισβήτητα μεγαλύτερη εμπειρία άσκησης εξουσίας από όλα τα υπάρχοντα κόμματα. Στην πραγματικότητα αποτελεί βασικό πυλώνα του κομματικού συστήματος όπως αυτό έχει σταθεροποιηθεί τα τελευταία είκοσι χρόνια στον τόπο μας. Την δυνατότητα αυτή οφείλει να την διατηρήσει. Οφείλει όμως εκ παραλλήλου να καταστήσει σαφές σε όλα τα μέλη και στελέχη του ότι η θεσμική λειτουργία του δεν το καθιστά συλλογική έκφραση του κατεστημένου και των συμφερόντων του. Αντιθέτως, ένα σοσιαλιστικό κίνημα είναι αντίθετο με την πρόθεση του κατεστημένου να καθηλώσει τον λαό σε συνθήκες κοινωνικής ανισότητας. Η κυβερνητική εξουσία ασφαλώς συνδιαλέγεται με συμφέροντα . Η κυβερνητική εξουσία του ΠΑΣΟΚ όμως δεν τα εξυπηρετεί. Αυτή η βασική διάκριση είναι και η πολιτική αντιπαράθεσή μας με το φαινόμενο της διαπλοκής. Και βέβαια κατηγορηματική είναι η αντίθεσή μας με το φαινόμενο ομάδων στο εσωτερικό του Κινήματος οι οποίες συμμαχούν με δυνάμεις του κατεστημένου εναντίον συντρόφων τους ώστε να ελέγξουν το ΠΑΣΟΚ.

9. Το ΠΑΣΟΚ είναι κίνημα με πίστη στην λαϊκή κυριαρχία και με εμπιστοσύνη στον ελεύθερο και υπεύθυνο πολίτη. Αναφερόμαστε όχι στην κοινωνία, αλλά στο πολιτικό σώμα που είναι ο λαός. Αποστολή μας είναι η κινητοποίηση του λαού ώστε να διεκδικήσει την δική του γνώμη για την κοινωνική και οικονομική οργάνωση. Η επικοινωνία μας με το λαό αφορά στην διάδοση των ιδεών και των θέσεων του Κινήματος ούτως ώστε να καλλιεργηθεί η απαραίτητη για την διάδοση και εφαρμογή τους λαϊκή συναίνεση. Για το σκοπό αυτό κύριο μέσο παραμένει η οργάνωσή μας η οποία στηρίζεται από την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ με τις απαραίτητες πληροφορίες και τα κατάλληλα μέσα. Το ΠΑΣΟΚ απορρίπτει κατηγορηματικά την χρήση πλαστών εικόνων και τη δημιουργία αβάσιμων εντυπώσεων για τη στήριξη της πολιτικής του. Πιστεύουμε ότι η ουσιώδης και ειλικρινής επικοινωνία είναι η μόνη παραδεκτή προσέγγιση με το λαό. Οι αρχές αυτές είναι απαράβατες ιδιαίτερα στην περίπτωση επικοινωνίας μας με το λαό μέσω των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Η εξασφάλιση προνομιακής μεταχείρισης του Κινήματος ή στελεχών μας από τα Μ.Μ.Ε. με οποιασδήποτε μορφής αντιπαροχή είναι απολύτως απαράδεκτη. Αποτελεί συμμετοχή σε διαδικασία χειραγώγησης με τελικό στόχο την αποδυνάμωση του λαϊκού παράγοντα και την ακύρωση του ρόλου του πολίτη.

10. Το Καταστατικό του Κινήματος αποτελεί το πλαίσιο συγκρότησης λειτουργίας και δράσης όλων μας. Με βάση όσα έχουν εκτεθεί ως εδώ, το πρώτο θέμα για το Καταστατικό μας δεν είναι η τεχνική του βελτίωση αλλά η διευκρίνιση του σε ποιό ΠΑΣΟΚ ανταποκρίνεται. Χωρίς το πρόταγμα αυτό οι τεχνικές βελτιώσεις είναι είτε αναποτελεσματικές, είτε ιδιοτελείς. Αλλά υπάρχει ακόμα και το πρόβλημα της τήρησης του Καταστατικού. Ένας ατελές σύνολο κανόνων που είναι όμως σεβαστό από όλους και ιδιαιτέρως από την ηγετική ομάδα είναι προτιμότερο από ένα άψογο πλαίσιο που ερμηνεύεται αυθαιρέτως και παραβιάζεται. Η αθρόα εγγραφή μελών μίας χρήσης, οι επιλεκτικές διαγραφές στελεχών από αναρμόδια όργανα, η παράβαση των αποφάσεων του 4ου Συνεδρίου από την ηγεσία, είναι δείγματα μόνον αποδείξεων υπέρ της ορθό-

τητας της θέσης μας αυτής. Η συζήτηση συνεπώς για επί μέρους αλλαγές άρθρων του Καταστατικού στο πλαίσιο των διαδικασιών του 5ου Συνεδρίου δεν είναι χρήσιμη. Αντιθέτως το Συνέδριο οφείλει να αποφανθεί καθαρά ότι το ΠΑΣΟΚ πρέπει να υπάρξει ξανά και με βάση αυτήν την απόφαση να ετοιμαστεί με σοβαρότητα και υπευθυνότητα ένα πραγματικά σύγχρονο Καταστατικό του ΠΑΣΟΚ μέχρι το επόμενο Συνέδριο.

Εισήγηση - συμβολή του

ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΟΥΤΣΗ

στον Προσυνεδριακό Διάλογο

Η Απάντηση του ΠΑΣΟΚ

Στις μεγάλες ιδεολογικές
και πολιτικές προκλήσεις
της εποχής μας :

"Ενα νέο όραμα για την Ελλάδα και τον Ελληνισμό στον 21ο αιώνα"

Α. ΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ : Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΣΕ ΕΝΑΝ ΚΟΣΜΟ ΠΟΥ ΑΛΛΑΖΕΙ.

1. Μία νέα εποχή για την ανθρωπότητα

Το πέρασμα στον 21ο αιώνα, πέρα από συμβολισμούς, σηματοδοτεί πραγματικά μία νέα εποχή για την ανθρωπότητα, καθώς συμπίπτει με την παγίωση νέων διεθνών συσχετισμών και την ανάπτυξη νέων οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων. Στη διάρκεια του αιώνα που φεύγει πραγματοποιήθηκε ο πιο ριζικός οικονομικός, κοινωνικός και πολιτισμικός μετασχηματισμός στην ανθρώπινη ιστορία. Η ραγδαία βιομηχανική ανάπτυξη οδήγησε στην απομάκρυνση της μεγάλης πλειονότητας του πληθυσμού από την παραδοσιακή αγροτική ζωή. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας μέσα από την πλήρη επικράτηση της ελεύθερης αγοράς και τη ραγδαία ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών, των μεταφορών και της επικοινωνίας οδηγεί στην αλλαγή των παραγωγικών δομών και επιδρά καθοριστικά στη φύση της εργασίας, στις κοινωνικές σχέσεις, στο χαρακτήρα της εκπαίδευσης και του πολιτισμού.

Σήμερα, είμαστε μάρτυρες σε πολιτικό επίπεδο της αδυναμίας των παραδοσιακών συλλογικών θεσμών να ελέγξουν τις επιπτώσεις της ίδιας της ανθρώπινης δράσης.

Σε κοινωνικό επίπεδο είναι ορατή η αποσύνθεση των παλαιών προτύπων των ανθρώπινων κοινωνικών σχέσεων, η επικράτηση του ατομικισμού, η επιδίωξη της προσωπικής ικανοποίησης, κυρίως μέσα από την απόκτηση

καταναλωτικών αγαθών, η αμφισβήτηση της κοινής δράσης και η υποβάθμιση του κοινωνικού συλλογικού δεσμού.

Η διεκδίκηση του πλούτου, της δύναμης και της καριέρας τείνει να μετατραπεί σε ιδεολογικό μονόδρομο για τον σύγχρονο άνθρωπο. Προτάσεις ζωής και αξίες που έχουν παραδοσιακά ταυτιστεί με το χώρο της Αριστεράς δείχνουν να περιθωριοποιούνται. Αυτή η εξέλιξη είναι στο επίκεντρο πολλών προβλημάτων που ταλανίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες. Δεν είναι δυνατόν να εξαλειφθεί ή να περιορισθεί η φτώχεια όταν κυριαρχούν ο ατομικισμός ως ιδεολογία και η επιδίωξη του προσωπικού πλουτισμού ως πρακτική. Δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί η οικολογική καταστροφή όταν το πρότυπο κοινωνικής καταξίωσης του πολίτη συνεπάγεται κατανάλωση σε ποιότητα και ποσότητα τέτοια που να υπερχρησιμοποιεί και να εξαντλεί τα αποθέματα ενέργειας και πόρων του πλανήτη μας. Δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί η εγκληματικότητα όταν η αδιαφορία είναι η μόνη απάντηση στις ομάδες εκείνες του πληθυσμού που ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας. Δεν είναι δυνατόν ο συνολικός πλούτος των εκατό πιο πλούσιων ανθρώπων του κόσμου να είναι μεγαλύτερος από το άθροισμα των εθνικών προϊόντων της πλειονότητας των χωρών του τρίτου κόσμου.

Μετά την κατάρρευση των καθεστώτων του ονομαζόμενου "υπαρκτού σοσιαλισμού" πολλοί βιάσθηκαν να μιλήσουν για την πλήρη επικράτηση του καπιταλισμού, για το τέλος των ιδεολογιών και των σοσιαλιστικών οραμάτων.

Η αλήθεια είναι ότι η ταχύτητα και το εύρος αυτών των αλλαγών που κυριολεκτικά ξεπέρασαν προβλέψεις και αναλύσεις έχουν προκαλέσει στις δυνάμεις της Αριστεράς αμηχανία και μία αμυντική διάθεση απέναντι στις εξελίξεις. Χωρίς αμφιβολία, δεν μπορούμε να προσεγγίσουμε αυτή

τη νέα εποχή με προκατάληψη και άρνηση, γιατί η ιστορία πάντα εκδικείται όποιον αρνείται να παρακολουθήσει το βηματισμό της. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι αποδεχόμαστε άκριτα και μοιρολατρικά τη νέα πραγματικότητα, χωρίς να αναζητούμε τα περιθώρια παρέμβασης και επίδρασης στις νέες συνθήκες. **Σήμερα, αντιμέτωποι με τα νέα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα δεν αρκεί να τα αναλύσουμε, αλλά να επιδιώξουμε να παρέμβουμε και να επιδράσουμε στη διαμόρφωση των χαρακτηριστικών του μέλλοντος.**

2. Τα περιθώρια πολιτικής παρέμβασης στις εξελίξεις

Η αντιμετώπιση των προβλημάτων και των προκλήσεων του σήμερα και του αύριο δεν πρέπει να μας οδηγήσει σε ιδεολογικό αφοπλισμό και στην εύκολη παραδοχή του τέλους των ιδεολογικών και πολιτικών διαφορών.

Κάτι τέτοιο θα οδηγούσε εκ των πραγμάτων στην ακύρωση της ίδιας της πολιτικής και στην υποβάθμιση της δημοκρατικής λειτουργίας, καθώς θα αποδεχόταν ως αναπόφευκτη την πλήρη επικράτηση της "αγοράς", της "τεχνοκρατικής" διακυβέρνησης και του πολίτη-καταναλωτή αντί του πολίτη-υποκειμένου στην ιστορική και πολιτική διαδικασία.

Είναι αλήθεια ότι στις μέρες μας ο πολιτικός λόγος πολλές φορές ακούγεται ξύλινος και βρίσκεται σε αναντιστοιχία με τις εξελίξεις. Οι έννοιες και τα συνθήματα δεν μπορούν να συγκινήσουν και να εμπνεύσουν όπως παλιά. Αυτό οφείλεται είτε στην κρίση της αξιοπιστίας της πολιτικής λόγω της διάστασης λόγων και πολιτικής πρακτικής είτε στην αδυναμία της πολιτικής πρότασης να ανταποκριθεί πειστικά στα νέα οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα.

Όλοι συνειδητοποιούμε ότι αυτές οι αλλαγές μας οδηγούν σε ένα διαφορετικό μέλλον, παρότι έχουμε αδυναμία να συλλάβουμε με ολοκληρωμένο τρόπο τη Νέα Κοινωνία που αναδύεται. Μπορούμε όμως να μελετήσουμε τις τάσεις που διαμορφώνονται και να προσεγγίσουμε ορισμένα χαρακτηριστικά που τείνουν να επικρατήσουν.

Σ'αυτή την μεταβατική περίοδο κρίσης των αξιών και της κοινωνικής αβεβαιότητας είναι λάθος να αναγορεύουμε ως στρατηγικό στόχο την προσαρμογή στις νέες συνθήκες. Αντίθετα, είναι ανάγκη να σκύψουμε στις βασικές αξίες του δημοκρατικού σοσιαλισμού, και έχοντας αυτές ως πυξίδα μας να διαμορφώσουμε την στρατηγική μας και να προσαρμόσουμε ανάλογα τα μέσα και τις πολιτικές προτάσεις μας.

3. Οι θεμελιώδεις αξίες του δημοκρατικού σοσιαλισμού πυξίδα στην νέα πορεία

Οι αξίες μας για την Ειρήνη, την Ελευθερία, την Κοινωνική Δικαιοσύνη και την Αλληλεγγύη, για την Ισότητα και την Δημοκρατία παραμένουν πάντα επίκαιρες και αποτελούν τον φάρο που μας προσανατολίζει σ'αυτόν τον πολύπλοκο και μεταβαλλόμενο κόσμο.

Ζούμε σ'έναν κόσμο όπου αυξάνεται η καταπίεση και η ανελευθερία, όπου διευρύνεται η κοινωνική ανισότητα, η αλλοτρίωση και η εκμετάλλευση του ανθρώπου. Το αίτημα για κοινωνική δικαιοσύνη και αλληλεγγύη αποκτά μεγαλύτερη σημασία σε μία περίοδο που αμφισβητούνται οι παραδοσιακές δομές κοινωνικής προστασίας και τα κοινωνικά δικαιώματα που κατοχύρωσε το εργατικό κίνημα όλα αυτά τα χρόνια με μεγάλους αγώνες.

Η συνεχιζόμενη εξάλλου υποβάθμιση του περιβάλλοντος, οι εξελίξεις της τεχνολογίας και της γενετικής, οι επιπτώσεις της εφαρμογής της πληροφορικής στην ιδιωτική ζωή των πολιτών, όλα αυτά τα νέα δεδομένα επιτάσσουν τη διαμόρφωση μίας ενεργητικής κοινωνικής συνείδησης που θα επιβάλει το δημοκρατικό έλεγχο και τις αναγκαίες πολιτικές παρεμβάσεις.

Σ'αυτό το νέο πλαίσιο η απάντηση που θα δώσουμε αφορά τον ίδιο τον ρόλο της πολιτικής αλλά και τη δική μας σοσιαλιστική πρόταση που αποδεδειγμένα διαφέρει από τον νεοφιλελευθερισμό. Μία πρόταση ριζικά και ξεκάθαρα αντίθετη με τις αντιλήψεις και τις πρακτικές υποβάθμισης της πολιτικής, αποθέωσης της ανταγωνιστικότητας εις βάρος της κοινωνικής συνοχής και μοιρολατρικής αποδοχής ως αναπόφευκτου κακού της διεύρυνσης των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων.

4. Η εμβέλεια και η αξιοπιστία μίας αριστερής πρότασης. Τα κρίσιμα ερωτήματα

Αντιμέτωποι με τα νέα δεδομένα καλούμαστε να απαντήσουμε σε ορισμένα κρίσιμα ερωτήματα :

- **Επιδιώκουμε σήμερα την προσαρμογή των θέσεων της Αριστεράς ή εξαντλούμε την προσπάθειά μας στην άμβλυνση των συνεπειών που προκαλεί ο άκρατος νεοφιλελευθερισμός ;**

- **Μπορούμε αξιόπιστα να μιλήσουμε για μία νέα πολιτική πρόταση που θα ιεραρχεί διαφορετικά τις προτεραιότητες και θα επιδιώκει μία νέα οργάνωση**

των κοινωνικών σχέσεων; Μία πρόταση που θα κατοχυρώνει την θεσμική, πολιτική, οικονομική και κοινωνική διάσταση της Δημοκρατίας;

• Το όραμα του δημοκρατικού σοσιαλισμού σήμερα μπορεί να διατηρήσει τον ριζοσπαστισμό του και τη δύναμη της ανατροπής ; Μπορεί να προβάλει ξανά και με πειστικό τρόπο τον στόχο της Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δικαιοσύνης;

Τα ερωτήματα αυτά δεν τίθενται απλά για λόγους ιδεολογικής καθαρότητας και προβληματισμού. Οι απαντήσεις που θα δώσουμε αφορούν άμεσα και συγκεκριμένα τις πολιτικές επιλογές και προτάσεις που καλούμαστε να παρουσιάσουμε και να υλοποιήσουμε. Αφορούν το κοινωνικό πρότυπο που προβάλλουμε σε αντιδιαστολή με αυτό που επικρατεί σήμερα.

Γιατί, καμία οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική πολιτική δεν θα είναι σε θέση να δώσει λύση στα προβλήματα που ταλανίζουν τον σημερινό κόσμο χωρίς να αλλάξει το πρότυπο αξιών του πολίτη. Η κοινωνική αλλαγή προϋποθέτει αλλαγή στις αξίες και στην ιεράρχησή τους. Οι κοινωνίες μπορούν να γίνουν δικαιότερες και το περιβάλλον να σωθεί μόνο αν ο πολίτης τις εντάξει ως προτεραιότητες στην καθημερινή του ζωή.

Μόνο αν το πρότυπο ζωής που έχει ως αυτοσκοπό την υπερκατανάλωση των υλικών αγαθών αντικατασταθεί με ένα άλλο που να επαναφέρει στο προσκήνιο τον ελεύθερο και ολοκληρωμένο άνθρωπο με κοινωνική και οικολογική συνείδηση.

Αυτή είναι η μεγάλη πρόκληση που αντιμετωπίζουμε. Να προβάλουμε ξανά ένα όραμα που θα βασίζεται σε αξίες, θα απελευθερώνει τον άνθρωπο από τα δεσμά της ανάγκης, της αποξένωσης, αλλά και του καταναλωτισμού. Ένα όραμα που θα δίνει απαντήσεις στα μεγάλα προβλήματα της εποχής μας και θα ανοίγει νέους ορίζοντες για το μέλλον. Ένα όραμα που θα αναβιώσει την ελπίδα και θα μπορεί να μετατρέψει την απογοήτευση, την παθητικότητα και την αμφισβήτηση σε δύναμη κοινωνικής αλλαγής.

5. Η μεγάλη πρόκληση για το ΠΑΣΟΚ

Σ'αυτήν την νέα πραγματικότητα της παγκοσμιοποίησης και της αλληλεξάρτησης ο δημοκρατικός σοσιαλιστικός δρόμος δεν είναι μόνο εθνικός. Η επιδίωξη των στόχων μας έχει και ευρωπαϊκή και διεθνή διάσταση. **Σήμερα το ΠΑΣΟΚ καλείται να απαντήσει σ'αυτή τη μεγάλη ιστορική και ιδεολογική πρόκληση.** Να μπορέσει να συμμετάσχει σ'αυτόν τον μεγάλο προβληματισμό που αναπτύσσεται σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο γύρω από την ταυτότητα του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού.

Να αποσαφηνίσει τη φυσιογνωμία του και να διατυπώσει μία μακρόπνοη πρόταση για την Ελλάδα και τον Ελληνισμό στον 21ο αιώνα, στο πλαίσιο μίας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την συμμετοχή στις ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις και την συνδιαμόρφωση της κοινής ευρωπαϊκής πορείας.

Β. Η ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΑ ΝΕΑ ΔΙΕΘΝΗ ΔΕΔΟΜΕΝΑ.

1. Οι συνέπειες της παγκοσμιοποίησης

Η περίοδος που διανύουμε χαρακτηρίζεται από την συνεχή παγκοσμιοποίηση των αγορών και της παραγωγικής διαδικασίας. Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης δεν είναι καινούργιο, αποκτά όμως σήμερα ιδιαίτερη σημασία λόγω αφενός, της ταχύτητας με την οποία αναπτύσσεται εξαιτίας της κινητικότητας του κεφαλαίου, της συνεχούς εξέλιξης των νέων τεχνολογιών και της κοινωνίας της πληροφορίας και αφετέρου, των ευρύτερων συνεπειών του στην απασχόληση, στην κοινωνική συνοχή, στο περιβάλλον στην ενημέρωση, στην εκπαίδευση και στον πολιτισμό.

Σε σύγκριση με το παρελθόν, οι παραγωγικές δυνάμεις κινούνται με ασύλληπτη ταχύτητα αναζητώντας φθηνούς παραγωγικούς συντελεστές, πρώτες ύλες και εργατικό δυναμικό. Συγχρόνως, τα παραδοσιακά οικονομικά εργαλεία χάνουν μεγάλο μέρος από την αποτελεσματικότητά τους, καθώς οι οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις καταλύουν τα σύνορα και περιορίζουν εκ των πραγμάτων την εμβέλεια των εθνικών πολιτικών επιλογών.

Οι παλιές βιομηχανικές δομές αντικαθίστανται καθώς οι νέες τεχνολογίες τροποποιούν τις μεθόδους οργάνωσης της παραγωγής, ενώ αλλάζει η ίδια η φύση της εργασίας. Τα διευθυντικά στελέχη των πολυεθνικών εταιριών και οι διαχειριστές του διεθνούς χρηματιστηριακού κεφαλαίου ξεφεύγουν όλο και περισσότερο από τον εθνικό και διεθνή πολιτικό έλεγχο.

Το διεθνές κεφάλαιο κινείται ελεύθερα και τις περισσότερες φορές αναζητεί το εύκολο κέρδος είτε στον χώρο των διεθνών χρηματιστηριακών συναλλαγών, είτε σε παραγωγικές επενδύσεις στις χώρες του τρίτου κόσμου όπου εξασφαλίζει χαμηλότερο εργατικό κόστος. Κατ'αυτόν τον τρόπο, αφενός μειώνεται η συμβολή του σε παραγωγικές επενδύσεις και στη δημιουργία θέσεων εργασίας στις ανεπτυγμένες χώρες και, αφετέρου, διαμορφώνεται ένα διεθνές οικονομικό περιβάλλον που υπονομεύει τις κοινωνικές κατακτήσεις στον βωμό ενός αχαλίνωτου ανταγωνισμού. Οι κερδοσκοπικές κινήσεις του κεφαλαίου καθιστούν το διεθνές οικονομικό σύστημα ευάλωτο στις νομισματικές και χρηματιστηριακές κρίσεις.

Η πορεία αυτή της παγκοσμιοποίησης είναι αντιφατική γιατί ενώ έχει ως αποτέλεσμα τη αύξηση του πλούτου, της παραγωγικότητας και του διεθνούς εμπορίου, δεν οδηγεί σε μία ισόρροπη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των λαών. Αντίθετα, θέτει σε κίνδυνο τη διατήρηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μέσα στα ίδια τα ανεπτυγμένα κράτη και διευρύνει τις ανισότητες σε διεθνές επίπεδο.

Παρατηρούμε, δηλαδή, μία τάση ενίσχυσης της πόλωσης και του χάσματος εντός των ιδίων των προηγμένων κοινωνιών, ανάμεσα σε τμήματα του πληθυσμού που έχουν μεγαλύτερη δυνατότητα προσαρμογής στις νέες συνθήκες και σε εκείνα που δεν μπορούν να τις παρακολουθήσουν.

Αυτοί οι κίνδυνοι ενισχύονται καθώς ζούμε σε μία περίοδο που η παγκοσμιοποίηση οδηγεί πολλούς να προβάλουν ως μονόδρομο την μείωση των πολιτικών παρεμβάσεων στην οικονομία. Σήμερα, απλώνεται και κυριαρχεί στον κόσμο ένας απρόσωπος καπιταλισμός χωρίς κοινωνικές ευθύνες και δεσμεύσεις. Η χωρίς όρια απορύθμιση της αγοράς και η αναγόρευση της ανταγωνι-

ΠΑΣΟΚ
9η ΣΥΝΟΔΟΣ Κ.Ε.
ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ
ΣΕ ΕΝΑ ΑΝΟΙΚΤΟ · ΕΝΩΤΙΚΟ · ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΙΚΗ

στικότητας σε κυρίαρχο στόχο έχουν οδηγήσει σε άνιση κατανομή των εσόδων και των ευκαιριών απασχόλησης και σε ακόμη πιο άνιση συγκέντρωση του παγκόσμιου πλούτου. **Οδηγούμαστε έτσι στο βασικό ερώτημα του είδους της ανάπτυξης που πρέπει να επιδιώξουμε στις επόμενες δεκαετίες. Ένα ερώτημα που βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τα δύο μεγάλα ζητήματα που θα κυριαρχήσουν στον επόμενο αιώνα. Την συνεχή υποβάθμιση του περιβάλλοντος και τη δημογραφική έκρηξη στον τρίτο κόσμο.**

2. Η δημογραφική έκρηξη

Σύμφωνα και με τις πλέον αισιόδοξες εκτιμήσεις, η αύξηση του πληθυσμού στις χώρες του τρίτου κόσμου θα συνεχισθεί με εντονότερο ρυθμό στις επόμενες δεκαετίες. Η εξέλιξη αυτή εκ των πραγμάτων καθιστά δύσκολη την αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου και τη διασφάλιση της ευημερίας τους. Παράλληλα οδηγεί σε μεγαλύτερη ενεργειακή κατανάλωση και εντατική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων από τις χώρες αυτές που δικαιολογημένα επιδιώκουν να καλύψουν τις ανάγκες των λαών τους μέσα από την επιτάχυνση της ανάπτυξης.

Η δημογραφική έκρηξη θα εντείνει τα κοινωνικά αδιέξοδα σε πολλές από αυτές τις χώρες λειτουργώντας αποσταθεροποιητικά στο εσωτερικό του πολιτικού τους συστήματος. Θα επιδεινώσει την οικονομική ανισορροπία σε παγκόσμιο επίπεδο και θα οδηγήσει σε μεγάλη αύξηση των μεταναστευτικών ρευμάτων προς τις ανεπτυγμένες χώρες.

Σήμερα, η αναζήτηση ενός πλαισίου συνεργασίας και προσέγγισης Βορρά – Νότου πρέπει να επιδιώκει την ανάπτυξη και την κοινωνική πρόοδο στις χώρες του τρί-

του κόσμου ως του μόνου δρόμου που θα επιτρέψει την σταδιακή σταθεροποίηση της δημογραφικής αύξησης. Είναι φανερό ότι η ευημερία των ΗΠΑ, της Ευρώπης και των άλλων ανεπτυγμένων περιοχών του πλανήτη μας δεν μπορεί να διασφαλισθεί χωρίς την αποκατάσταση μίας παγκόσμιας οικονομικής και κοινωνικής ισορροπίας. Αυτό, όμως, προϋποθέτει και την ανάλογη πολιτική βούληση για συνεργασία και κοινή δράση.

3. Η συνεχιζόμενη οικολογική καταστροφή

Σήμερα, ο άνθρωπος πρέπει να επαναπροσδιορίσει τη σχέση του με το περιβάλλον. Από αυτό εξαρτάται η ίδια η ευημερία, η υγεία και η ποιότητα της ζωής του, και μακροπρόθεσμα το ίδιο το μέλλον της ανθρωπότητας. Εάν δεν κατορθώσουμε να αλλάξουμε τον τρόπο με τον οποίο επιδιώκουμε την οικονομική μεγέθυνση και την κάλυψη των αναγκών μας, θα υποσκάψουμε την βάση και την προοπτική της ίδιας της ανάπτυξης, καθώς δεν θα είναι βιώσιμη και δεν θα έχει διάρκεια.

Οι κίνδυνοι από την καταστροφή του περιβάλλοντος είναι παγκόσμιοι γι'αυτό και η απάντηση πρέπει να είναι οικουμενική. Σε μία πρώτη φάση ο άνθρωπος έπρεπε να αμυνθεί και να αντιμετωπίσει τη φύση. Σε μία δεύτερη φάση στήριξε την πρόοδό του στην εκμετάλλευσή της. Σήμερα, πρέπει να αποκαταστήσει μία σχέση αρμονίας με το φυσικό του περιβάλλον.

Αυτός ο στόχος είναι εφικτός. Οι νέες τεχνολογίες αποτελούν το μεγάλο όπλο που θα επιτρέψει την βιώσιμη ανάπτυξη με προστασία και ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων. Το οικολογικό πρόβλημα, όμως, δεν είναι κατά βάθος οικονομικό ή τεχνολογικό. Είναι ένα πρόβλημα πολιτικό και κοινωνικό.

Η λύση του οικολογικού προβλήματος απαιτεί την ανάλογη πολιτική βούληση και συμφωνία που θα επιτρέψει να καταστεί η προστασία του περιβάλλοντος βασική παράμετρος της αναπτυξιακής διαδικασίας, χωρίς όμως αυτό να γίνει εις βάρος του τρίτου κόσμου. Απαιτεί ταυτόχρονα την ανάλογη κοινωνική συνείδηση που θα ενθαρρύνει και θα επιτρέψει την υλοποίηση των αναγκαίων πολιτικών.

4. Η νέα διεθνής τάξη

Η κατάρρευση του διπολισμού δεν οδήγησε σε μία νέα και πιο δίκαιη διεθνή τάξη πολλών ισοδύναμων πόλων, αλλά σε έναν ιδιόμορφο μονοπολισμό και σε μία επιλεκτική κινητοποίηση για την επιβολή της διεθνούς νομιμότητας, όπως αυτή καθορίζεται από τα συμφέροντα των μεγάλων και ισχυρών κρατών και των πολυεθνικών οικονομικών συγκροτημάτων. Έτσι, σήμερα, στη διεθνή σκηνή βλέπουμε από τη μία πλευρά το πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας στο οποίο επικυριαρχούν οικονομικά και πολιτικά οι ΗΠΑ, και από την άλλη τις χώρες του τρίτου κόσμου που αγωνίζονται μεταξύ της εξαθλίωσης και της προσπάθειας ενσωμάτωσης στο διεθνές οικονομικό σύστημα. Το φάσμα ενός μεγάλου πολέμου έχει απομακρυνθεί. Βλέπουμε, όμως, να πληθαίνουν οι τοπικές συρράξεις, να αναβιώνουν ή να αναπτύσσονται νέες αντιπαλότητες και εθνικισμοί, και σε πολλές περιπτώσεις να καταρρέει η ίδια η έννοια του κράτους και της στοιχειώδους πολιτειακής δομής, με χαρακτηριστικό παράδειγμα πολλές χώρες της Αφρικής.

Σ'αυτό το διεθνές πλαίσιο που διακρίνεται από πολιτική, οικονομική και κοινωνική ανισορροπία, πέραν των ΗΠΑ, υπάρχουν και άλλοι πόλοι που μπορούν να διαδραματίσουν πιο σημαντικό και εξισορροπητικό ρόλο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει την οικονομική και εμπορική δύναμη για να διαδραματίσει έναν πιο ενεργό ρόλο στην αναδιατύπωση των όρων λειτουργίας της παγκόσμιας οικονομίας και του εκδημοκρατισμού του διεθνούς συστήματος. Αυτός ο ρόλος θα ενισχυθεί όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση αποκτήσει μεγαλύτερο βαθμό πολιτικής ενοποίησης, και όταν αναπτύξει μία πραγματική Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας.

Η εισαγωγή του Ευρώ εκ των πραγμάτων θα υποχρεώσει την Ευρωπαϊκή Ένωση να κινηθεί προς αυτή την κατεύθυνση. Και πέραν αυτής, η Ιαπωνία, η Κίνα, η Ρωσία, η Ινδία και η Λατινική Αμερική δεν μπορούν να διαδραματίζουν πλήρως τον ρόλο τους στο διεθνές πολιτικό σύστημα καθώς αυτή την περίοδο αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα.

5. Μπορεί να υπάρξει σήμερα μια σοσιαλιστική πρόταση :

Για να μπορέσουμε να διατυπώσουμε μία διαφορετική σοσιαλιστική πρόταση που να απαντά πειστικά σ'αυτά τα νέα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα, πρέπει κατ'αρχάς να ξεκινήσουμε από ορισμένες **βασικές παραδοχές** που θα μας επιτρέψουν στη συνέχεια να προσδιορίσουμε το περιεχόμενο και τα επίπεδα, στα οποία θα πρέπει να αναπτυχθεί η σύγχρονη σοσιαλιστική πρόταση και δράση :

α) Ο σοσιαλιστικός δρόμος θα είναι ένας δρόμος δημοκρατικός που θα επιδιώκει την ενδυνάμωση της πολιτικής δημοκρατίας και την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής της διάστασης.

β) Ο σοσιαλισμός δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο σε μια χώρα έξω από το διεθνές οικονομικό σύστημα. Ζήσαμε την αποτυχία κάθε απόπειρας διατήρησης ενός κλειστού συστήματος. Στις περιπτώσεις όπου ακόμη διατηρούνται κομμουνιστικά καθεστώτα στην εξουσία όπως στην Κίνα, την Κούβα και το Βιετνάμ, γίνονται διαρκείς προσπάθειες για την προσέγγιση των οικονομιών τους στο διεθνές οικονομικό σύστημα. Χωρίς αμφιβολία, **η σύγχρονη σοσιαλιστική πρόταση** θα είναι εξωστρεφής και θα λαμβάνει υπόψη τις συνέπειες αλλά και τις δυνατότητες που δημιουργούν οι οικονομικές και τεχνολογικές αλλαγές. **Θα ανταποκρίνεται στην εξέλιξη των παραγωγικών δυνάμεων και θα επιδιώκει τη ρύθμιση, τον κοινωνικό έλεγχο και τη δίκαιη κατανομή των ωφελημάτων.**

γ) Η αγορά θα συνεχίσει και στο μέλλον να αποτελεί το πλαίσιο ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων και των οικονομικών σχέσεων. Ο καπιταλισμός όμως δεν μπορεί να εγγυηθεί μία ομαλή διαδικασία ανάπτυξης ούτε να αξιοποιήσει ορθολογικά τους διαθέσιμους παραγωγικούς πόρους. **Η σοσιαλιστική πρόταση προβάλλει τη μικτή οικονομία, στην οποία ο δημόσιος τομέας συνεχίζει να διαδραματίζει τον σημαντικό ρόλο του και συνυπάρχει με τον ιδιωτικό και τον κοινωνικό τομέα.**

Η ευρωπαϊκή εμπειρία είναι πολύτιμη γιατί δείχνει ότι η απελευθέρωση της αγοράς μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα σε ένα σαφώς καθορισμένο ρυθμιστικό πλαίσιο, ενώ η παροχή υπηρεσιών δημοσίου συμφέροντος προβλέπεται από την ίδια την Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

δ) Τα νέα οικονομικά δεδομένα δεν ακυρώνουν την εθνική στρατηγική της αριστεράς ούτε τον εθνικό ρόλο του Κράτους. **Το εθνικό κράτος θα συνεχίσει να έχει καθοριστικό ρόλο σε εθνικό επίπεδο για τον σχεδιασμό της ανάπτυξης, τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και της ευημερίας.**

Ο ρόλος, εξάλλου, του εθνικού κράτους θα παραμείνει σημαντικός και στο πλαίσιο των διαδικασιών περιφερειακής ολοκλήρωσης και στη διεθνή σκηνή.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ακόμη και όταν φθάσει στο πιο προχωρημένο στάδιο της, θα είναι μία Ομοσπονδία ελεύθερων και δημοκρατικών κρατών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι ΗΠΑ, όπου πέραν της εξωτερικής, αμυντικής και νομισματικής πολιτικής που καθορίζεται σε ομοσπονδιακό επίπεδο, οι διοικητικές δομές και νομοθεσίες διαφέρουν από Πολιτεία σε Πολιτεία.

ε) Οι εξελίξεις δεν οδηγούν σε ακύρωση της σοσιαλιστικής πρότασης σε εθνικό επίπεδο, απλώς καθιστούν αναγκαίο τον εμπλουτισμό της με μία ευρωπαϊκή και διεθνή διάσταση. Καθιστούν αναγκαία μία πολιτική στρατηγική με στόχο την ισότιμη συμμετοχή της χώρας στο ευρωπαϊκό και το διεθνές πλαίσιο.

Αυτή η ευρωπαϊκή και διεθνής πτυχή μιας σύγχρονης σοσιαλιστικής πρότασης αναδεικνύει την ανάγκη συνεργασίας, κοινής πολιτικής και ανάληψης κοινής δράσης με τις δυνάμεις της Αριστεράς στην Ευρώπη και παγκόσμια.

6. Για την ανάπτυξη ενός νέου διεθνισμού

Σε διεθνές επίπεδο σήμερα αναδεικνύεται καθαρά ένα μεγάλο πολιτικό και δημοκρατικό έλλειμμα. Δεν μπορούμε να αποδεχθούμε ο κόσμος να επηρεάζεται ανεξέλεγκτα από τις δυνάμεις της αγοράς ούτε η προστασία της διεθνούς νομιμότητας να πραγματοποιείται κατά επιλεκτικό

και αυθαίρετο τρόπο. **Οι λαοί πρέπει να ασκούν δημοκρατικό έλεγχο μέσα από τους διεθνείς πολυμερείς θεσμούς και μέσα από διαδικασίες περιφερειακής συνεργασίας και ολοκλήρωσης. Η Αριστερά προβάλλει σήμερα την ανάγκη δημοκρατικής οργάνωσης των διεθνών σχέσεων.**

Σήμερα, είναι αναγκαία η ανάπτυξη ενός νέου διεθνισμού που θα προωθεί τη διεθνή συνεργασία και την αλληλεγγύη για μία νέα διεθνή τάξη που θα βασίζεται στο διεθνές δίκαιο και θα προωθεί την ειρήνη, την ελευθερία και την αυτοδιάθεση των λαών. Για μία διεθνή έννομη τάξη χωρίς προστάτες και κηδεμόνες που θα κατοχυρώνει ένα συλλογικό σύστημα ασφάλειας, την ισότιμη συνεργασία των κρατών και θα σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των μειονοτήτων. Μία διεθνή τάξη που θα κατοχυρώνει ταυτόχρονα την οικονομική ανάπτυξη, τη δίκαιη κατανομή του πλούτου, την κοινωνική δικαιοσύνη και την προστασία του περιβάλλοντος.

α) **Η παγκοσμιοποίηση των αγορών και της παραγωγής πρέπει να συμβαδίζει με την παγκοσμιοποίηση της Δημοκρατίας.** Τόσο με την έννοια του δημοκρατικού ελέγχου της κάθε μορφής εξουσίας, όσο και της ισότιμης συμμετοχής των κρατών στις πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις και στις αποφάσεις που τα αφορούν.

β) **Η διασφάλιση της ειρήνης δεν περιορίζεται στην απουσία του πολέμου.** Είναι ανάγκη να βασίζεται στο σεβασμό των κυριαρχικών δικαιωμάτων κάθε χώρας και του διεθνούς δικαίου, και προϋποθέτει την αποτελεσματική αντιμετώπιση των βασικών οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων που υποθάλπουν τις αντιθέσεις, τις αντιπαλότητες και τις κοινωνικές εκρήξεις.

γ) **Σε μία περίοδο που συνεχώς ενισχύεται η γεωοικονομική προσέγγιση, η εξωτερική πολιτική και οι διεθνείς σχέσεις, αναπτύσσονται κάτω από την κυρίαρχη επιρροή των οικονομικών σχέσεων και επιδιώξεων.** Η Αριστερά, όμως, δεν μπορεί να επιτρέψει την ανάπτυξη της εξωτερικής πολιτικής και των διεθνών σχέσεων μόνο στη βάση οικονομικών κριτηρίων και έξω από τις βασικές αρχές του διεθνούς δικαίου. Πολύ περισσότερο δεν μπορεί να δεχθεί την εφαρμογή δύο μέτρων και δύο σταθμών όσον αφορά στις αρχές που διαμορφώνουν την εξωτερική πολιτική. Την παράκαμψη, δηλαδή, ή την εφαρμογή τους κατά περίπτωση ανάλογα με το οικονομικό όφελος. Δεν μπορούμε στο όνομα του ισχυρού οικονομικού οφέλους να κλείνουμε τα μάτια μας στην κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων.

δ) Να **διασφαλίσουμε ένα σύστημα ισόρροπης και δίκαιης κατανομής των ωφελημάτων της παγκόσμιας ανάπτυξης ανάμεσα στους λαούς.** Είναι απαράδεκτο οι διεθνείς οργανισμοί και οι κυβερνήσεις να συνεχίσουν να επικεντρώνουν την προσοχή τους αποκλειστικά και μόνο στη λειτουργία της αγοράς.

Δεν αποδεχόμαστε την άποψη ότι την απάντηση στα μεγάλα κοινωνικά και οικολογικά προβλήματα θα τη δώσουν οι αγορές, και η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, αδιαφορώντας για την πραγματική οικονομική ανάπτυξη των χωρών του τρίτου κόσμου, τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Οι αγορές δημιουργήθηκαν για να υπηρετούν τον άνθρωπο και όχι ο άνθρωπος τις αγορές. Τα αγαθά της ανάπτυξης της οικονομίας και των εμπορικών σχέσεων πρέπει να αφορούν όλους. Τα επιστημονικά επιτεύγματα και η τεχνολογική εξέλιξη πρέπει να αξιοποιηθούν για τη

βελτίωση των όρων διαβίωσης του ανθρώπου και για την υποστήριξη της βιωσιμότητας της ανάπτυξης. Χρειάζεται όμως να διασφαλίσουμε το πολιτικό πλαίσιο σε εθνικό και διεθνές επίπεδο που θα διασφαλίζει τον κοινωνικό έλεγχο στη χρήση της τεχνολογίας και την ευρύτερη ενημέρωση, διαφάνεια και διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Είναι ανάγκη να προβάλουμε μία διαφορετική αντίληψη. Η πρόοδος δεν είναι συνώνυμη της οικονομικής μεγέθυνσης. Αντίθετα, μία στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης είναι το μέσο για την απασχόληση, την κοινωνική αλληλεγγύη, την προστασία του περιβάλλοντος και την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. Αυτή για μας είναι η πραγματική πρόοδος.

ε) **Σήμερα, η παγκοσμιοποίηση φαίνεται να πλήττει την αλληλεγγύη ανάμεσα στους εργαζομένους τόσο στο εσωτερικό της κάθε χώρας με τη διαμόρφωση της κοινωνίας των 2/3, όσο και ανάμεσα στους εργαζομένους στις ανεπτυγμένες και τις αναπτυσσόμενες χώρες.** Οι εργαζόμενοι στις ανεπτυγμένες χώρες βλέπουν να αμφισβητούνται οι κοινωνικές κατακτήσεις τους και να πλήττονται είτε με μείωση μισθών είτε με απώλεια της εργασίας τους.

Οι εργαζόμενοι στις αναπτυσσόμενες χώρες φοβούνται ότι οι κοινωνικοί και οι οικολογικοί κανόνες θα φέρουν μείωση στις θέσεις εργασίας και θα επιδράσουν αρνητικά στην ανάπτυξη των χωρών τους.

Η πρόταση της αριστεράς θα πρέπει μέσα από την επιδίωξη μίας ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης να απαντά σ'αυτές τις αγωνίες, και να διαμορφώνει μία νέα διεθνή αλληλεγγύη των δυνάμεων της εργασίας για έναν βιώσιμο και δίκαιο κόσμο.

στ) **Σε μία περίοδο όπου η γνώση αποτελεί πλούτο και δύναμη, όπου η ενημέρωση είναι άφθονη αλλά εμπορευματοποιημένη και περνάει μέσα από τα φίλτρα συγκεκριμένων οικονομικών συμφερόντων, αναδεικνύεται η ανάγκη διασφάλισης ενός ανοικτού πλαισίου γνώσης και ενημέρωσης.** Ενός πλαισίου που δεν θα επιτρέπει τις διακρίσεις και τους αποκλεισμούς, που δεν θα επιτρέπει τη δημιουργία ολιγοπωλίων και μονοπωλίων στα βασικά αυτά αγαθά της ανθρωπότητας. Αυτό είναι ένα θέμα που άπτεται άμεσα της δημοκρατίας.

Το ερώτημα που τίθεται είναι ποιος θα εκφράσει τη μισή ανθρωπότητα που δεν έχει πρόσβαση στο CNN και στο INTERNET; Ποιος θα αναδείξει τα προβλήματα που δεν επιλέγουν να φωτίσουν τα διεθνή ΜΜΕ; **Η ανάπτυξη των τεχνολογιών της επικοινωνίας και της Κοινωνίας της Πληροφορίας ανοίγει νέες μεγάλες δυνατότητες, αρκεί να αξιοποιηθούν σ'ένα πλαίσιο που θα διασφαλίζει τον δημοκρατικό έλεγχο, την κοινωνική ευθύνη και την ισότιμη πρόσβαση.**

ζ) **Ο δημοκρατικός έλεγχος σ'αυτό το νέο διεθνές πλαίσιο που διαμορφώνεται μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από τις διαδικασίες περιφερειακής ολοκλήρωσης και την ανάπτυξη και αποτελεσματική λειτουργία πολυμερών θεσμών.** Θεσμών που θα στοχεύουν στην ρύθμιση της παγκόσμιας οικονομίας, σε μία ενισχυμένη πολιτική και οικονομική συνεργασία, και την υποστήριξη της προσπάθειας των περιθωριοποιημένων χωρών να ενταχθούν στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα.

Σ'αυτή την κατεύθυνση χρειάζεται να αναθεωρηθεί η αποστολή και η λειτουργία ορισμένων θεσμών που δημιουργήθηκαν μετά τον πόλεμο, κάτω από διαφορετικές πολιτικές και οικονομικές συνθήκες.

- ***Να αναβαθμισθεί η λειτουργία του και να αποκτήσει ο ΟΗΕ*** *τα αναγκαία μέσα, ώστε να επεκτείνει τη δράση του στην κατεύθυνση της ανάπτυξης μίας συλλογικής ευθύνης για την ειρήνη, τη δημοκρατία, την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και το περιβάλλον.*

- ***Οσον αφορά τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου,*** *να εξελιχθούν η κοινωνική ρήτρα και η προστασία του περιβάλλοντος σε βασικές προϋποθέσεις για τις εμπορικές συμφωνίες.*

- ***Να αλλάξει η λειτουργία των διεθνών χρηματοοικονομικών θεσμών,*** *ώστε τα προγράμματα των διαρθρωτικών παρεμβάσεων που προωθούν να λαμβάνουν περισσότερο υπόψη τις κοινωνικές ανάγκες και την προστασία του περιβάλλοντος. Ειδικότερα, χρειάζεται να μεταρρυθμισθεί η λειτουργία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας και να κατοχυρωθεί η ουσιαστική συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών στις αποφάσεις τους.*

- ***Να υπάρξουν συμφωνίες που να στοχεύουν σε αποτελεσματικές ρυθμίσεις της κινητικότητας του διεθνούς κεφαλαίου,*** *ώστε να αποτρέπεται η κερδοσκοπία και η αποσταθεροποίηση του διεθνούς οικονομικού συστήματος. Ειδικότερα, χρειάζεται να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο ρύθμισης και εποπτείας της διεθνούς χρηματοοικονομικής δραστηριότητας το οποίο θα ενισχύσει τη διαφάνεια, θα διασφαλίζει κι ενημερώνει και θα ενθαρρύνει τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις κεφαλαίου.*

- ***Να αναπτυχθούν μέσα που θα συμβάλουν στην κατεύθυνση της ανακατανομής του διεθνούς πλούτου,*** *όπως για παράδειγμα η φορολόγηση των κερδών από τις διεθνείς χρηματιστηριακές συναλλαγές υπέρ ανθρωπιστικών προγραμμάτων και υπέρ του παγκόσμιου περιβάλλοντος.*

7. Ο Ρόλος της Σοσιαλιστικής Διεθνούς

Η Σοσιαλιστική Διεθνής σήμερα μπορεί να διαδραματίσει έναν σημαντικό ρόλο προσέγγισης και ανάπτυξης ενός κοινού προβληματισμού ανάμεσα σε ένα ευρύτερο φάσμα σοσιαλιστικών και προοδευτικών δυνάμεων.

Στους κόλπους της πλέον συνέρχονται τα σοσιαλιστικά κόμματα από ολόκληρο τον κόσμο, εκπρόσωποι των εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων, αλλά και τα μετεξελιγμένα κομμουνιστικά και σοσιαλιστικά κόμματα από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και την Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών.

Στις αρχές της δεκαετίας του '70 το ΠΑΣΟΚ ήταν κριτικό απέναντι στην Σοσιαλιστική Διεθνή γιατί τότε εξέφραζε κυρίως τα Σοσιαλδημοκρατικά Κόμματα της Δυτικής Ευρώπης και ήταν πολιτικά εγκλωβισμένη στο πολιτικό κλίμα της ψυχροπολεμικής διαίρεσης του κόσμου. Από τα τέλη όμως του '70 η Σοσιαλιστική Διεθνής άρχισε να αλλάζει καθώς ανταποκρίθηκε στις εξελίξεις της εποχής και ανέπτυξε φωνή και πολιτική πρόταση για την Ειρήνη, την κατοχύρωση της Ασφάλειας μέσα από την συνεργασία Ανατολής-Δύσης, τις σχέσεις Βορρά-Νότου, και την προστασία του περιβάλλοντος. Σ'αυτή την κατεύθυνση συνέβαλε και η γεωγραφική διεύρυνση της που ξεπέρασε την στενή ευρωπαϊκή διάσταση.

Σήμερα, η Σοσιαλιστική Διεθνής αξιοποιώντας όλο τον πλούτο του προβληματισμού των κομμάτων της έχει ενισχύσει τη λειτουργία της και έχει αναπτύξει τη δράση της σε ολόκληρο τον κόσμο. Μία λειτουργία που είναι ανάγκη να διευρυνθεί ακόμη περισσότερο καθιστώντας την Σοσιαλιστική Διεθνή πόλο συσπείρωσης όλων των δυνάμεων της Αριστεράς σε ολόκληρο τον κόσμο. Αυτό

επιβάλει η οικουμενικότητα των προβλημάτων και των προκλήσεων της εποχής μας.

Η άποψη για την συγκρότηση μίας νέας Διεθνούς της Κεντροαριστεράς με την συμμετοχή των Ευρωπαϊκών Σοσιαλιστικών Κομμάτων και του Δημοκρατικού Κόμματος των ΗΠΑ θα δημιουργούσε ένα νέο πεδίο διαλόγου, αλλά στην πραγματικότητα θα περιόριζε τη δύναμη της Σοσιαλιστικής Διεθνούς, αλλά και τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος.

Γ. Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ. ΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΩΝ.

1. Η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποκτά νέα δυναμική

Στο διεθνές πλαίσιο που διαμορφώνεται σήμερα πρέπει να αναδειχθεί ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ενωσης και η προοπτική της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η Ευρωπαϊκή ενοποίηση μετά τον πόλεμο εξέφρασε το όραμα γιά την Ευρώπη της Ειρήνης και της Κοινής Ευημερίας.

Οι αλλαγές των τελευταίων χρόνων και τα νέα οικονομικά δεδομένα ενισχύουν την σημασία της κοινής ευρωπαϊκής πορείας και της δίνουν μία νέα δυναμική. Το ζητούμενο σήμερα είναι η οικοδόμηση μίας νέας Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Ασφάλειας και Συνεργασίας που θα κατοχυρώνει την Ειρήνη, θα διασφαλίζει τον σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θα προωθεί τη Δημοκρατία, την Ανάπτυξη και την Αλληλεγγύη για όλους τους λαούς της Ευρώπης.

Η Ευρωπαϊκή Ενωση αποτελεί σήμερα τον βασικό πόλο αναφοράς για ολόκληρη την Ευρώπη, ως το μοναδικό αντίβαρο στην ανεξέλεγκτη ανάπτυξη ηγεμονικών τάσεων και σφαιρών επιρροής στον Ευρωπαϊκό χώρο. Αποτελεί το θεσμικό πλαίσιο δημοκρατικής οργάνωσης των ευρωπαϊκών σχέσεων και το πεδίο έκφρασης της ευρωπαϊκής διάστασης της λαϊκής κυριαρχίας.

2. Οι αλλαγές, τα προβλήματα και οι προοπτικές

Μέχρι το τέλος του αιώνα μας, η Ευρώπη θα έχει διανύσει δύο δεκαετίες θεμελιωδών πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών. Το πολιτικό σκηνικό έχει ριζικά μεταβληθεί, όπως άλλαξαν οι δομές και οι συνθήκες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Μετά τη γοργή εξέλιξη στη δεκαετία του '80 και στις αρχές του '90, η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης δοκιμάσθηκε σοβαρά από τη δυσμενή εξέλιξη των μακροοικονομικών συνθηκών στην Ευρώπη. Η οικονομική ύφεση προκάλεσε αύξηση της ανεργίας και δυσκόλεψε την επίτευξη των απαραίτητων αλλαγών στην λειτουργία των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ενωσης.

Η αδυναμία της Ευρωπαϊκής Ενωσης να παγιώσει το όφελος της ανάπτυξης στην περασμένη δεκαετία, καθώς επίσης η κατάρρευση την ίδια περίοδο των καθεστώτων της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης οδήγησαν σε μία αυξανόμενη ανισότητα στον ευρωπαϊκό χώρο και σε όξυνση των κοινωνικών προβλημάτων. Αυτό είχε πολλαπλές επιπτώσεις στις επιδόσεις των κρατών μελών στην προσπάθειά τους να πετύχουν μία βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

Την ίδια περίοδο παρατηρούμε ένα άλλο ανησυχητικό φαινόμενο που θα έχει σοβαρές επιπτώσεις στο μέλλον. Τη μείωση του αριθμού των νέων ανθρώπων σε ηλικία εργασίας και την αύξηση των γηραιοτέρων. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, στα επόμενα 25 χρόνια θα υπάρξουν στην Ενωση 35 εκατομμύρια περισσότεροι άνθρωποι ηλικίας άνω των 60 ετών, ενώ ο εργαζόμενος πληθυσμός θα μειωθεί κατά 13 εκατομμύρια.

Οι αλλαγές αυτές στην πληθυσμιακή δομή των κρατών

μελών της Ενωσης θα επιφέρουν μία σημαντική συμπίεση στις συντάξεις και στα συστήματα κοινωνικής προστασίας. **Καθίσταται αναγκαία η αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας και η ανάπτυξη θεσμών κοινωνικής προστασίας που θα μπορούν να εγγυηθούν σήμερα αλλά στο μέλλον την συνοχή και την αλληλεγγύη της Ευρωπαϊκής κοινωνίας.**

Η πρόοδος όμως σ'αυτή την κατεύθυνση ήταν μικρή καθώς η Ευρωπαϊκή εξέλιξη τα τελευταία χρόνια υπήρξε μονόπλευρη. Αναδείχθηκε κυρίως η πορεία στην ΟΝΕ και έμεινε στάσιμη η άλλη μεγάλη πτυχή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης που είναι η Πολιτική Ενωση.

Αλλά και στο ίδιο το πλαίσιο της ΟΝΕ οι συζητήσεις επικεντρώθηκαν κυρίως στη Νομισματική Ενωση, ενώ την ίδια ώρα έχουν ληφθεί ελάχιστες αποφάσεις όσον αφορά στην Οικονομική Ένωση.

Μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει μία συντονισμένη αποτελεσματική δημοσιονομική και φορολογική πολιτική, ούτε μία σαφής στρατηγική για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Η Ευρώπη φάνηκε αδύναμη να δώσει λύση στο πρόβλημα της Ανεργίας.

3. Οι ευρωπαϊκοί αγώνες του ΠΑΣΟΚ

Ο Ανδρέας Παπανδρέου και η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ από το 1981 οδήγησαν την Ελλάδα στα πρώτα βήματά της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Το ΠΑΣΟΚ αγωνίσθηκε και πέτυχε τη βελτίωση των όρων συμμετοχής της χώρας μας. Διεκδίκησε με επιτυχία την κατοχύρωση και

τη χρηματοδότηση των πολιτικών για την περιφερειακή ανάπτυξη και την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή, που επέτρεψαν στην Ελλάδα να παρακολουθήσει την κοινή ευρωπαϊκή πορεία.

Στη δεκαετία του '70 το ΠΑΣΟΚ ήταν κριτικό απέναντι στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, όχι επειδή ήταν εναντίον της ιδέας της Ευρώπης, αλλά επειδή διαφωνούσε με τη φυσιογνωμία και την κατεύθυνση που είχε τότε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Μία κατεύθυνση που ήταν αποκλειστικά επικεντρωμένη στην κοινή αγορά, και πολιτικά ενταγμένη στην ψυχροπολεμική διαίρεση της εποχής.

Γι'αυτό ο Ανδρέας Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ πρωταγωνίστησαν στην συγκρότηση του προοδευτικού μετώπου του Νότου της δεκαετίας του '80, που ζητούσε μία άλλη Ευρώπη, και αγωνίσθηκε με τους άλλους ευρωπαίους σοσιαλιστές για τη δημοκρατική και κοινωνική μετεξέλιξη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Η πολιτική πυξίδα της ευρωπαϊκής μας πολιτικής ήταν σταθερή: Ανάπτυξη και Απασχόληση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή, Πολιτική Αλληλεγγύη, Δημοκρατία και Διαφάνεια, ισχυρό Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και διαφάνεια στο Συμβούλιο των Υπουργών, σεβασμός στην πολιτιστική ταυτότητα των λαών.

Ο σταθερός ευρωπαϊκός προσανατολισμός μας δεν σημαίνει άκριτη αποδοχή των ευρωπαϊκών εξελίξεων, ούτε φυσικά μπορεί να οδηγήσει σε ιδεολογική ισοπέδωση και πολιτική ακύρωση. Η Ευρωπαϊκή Ενωση είναι ένα πεδίο πολιτικών διεκδικήσεων και κοινωνικών αγώνων. **Σήμερα, απαιτείται δημιουργική παρέμβαση, ισότιμη συμμετοχή και διεκδίκηση για την κατοχύρωση της θέσης της Ελλάδας σε αυτή την κοινή πορεία, και αγώνας με τους**

άλλους ευρωπαίους σοσιαλιστές για την φυσιογνωμία που θα έχει η Ευρωπαϊκή Ενωση στον 21ο αιώνα.

4. Ωρα ευθύνης για τους Ευρωπαίους Σοσιαλιστές

Τους τελευταίους μήνες έχει αλλάξει ριζικά η πολιτική γεωγραφία της Ευρωπαϊκής Ενωσης. **Η πλειοψηφική παρουσία των σοσιαλιστικών και σοσιαλδημοκρατικών δυνάμεων στις κυβερνήσεις των κρατών μελών δηλώνει με σαφήνεια ότι, σε μία περίοδο μεγάλων αλλαγών, οι λαοί της Ευρώπης απορρίπτουν τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές.**

Εμπιστεύονται τις δυνάμεις εκείνες που μπορούν να εγγυηθούν ότι οι προσαρμογές που επιβάλλει η συγκυρία θα γίνουν με τρόπο που να διασφαλίζει ένα πλαίσιο αλληλεγγύης και κοινής ευημερίας. **Οι Ευρωπαίοι πολίτες εμπιστεύονται τις δυνάμεις που επιδιώκουν τον δημοκρατικό έλεγχο της παγκοσμιοποίησης, και τη διατύπωση μίας σύγχρονης στρατηγικής για την Ευρωπαϊκή Κοινωνία που να βασίζεται στις θεμελιώδεις αξίες της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.**

Η ενισχυμένη παρουσία των σοσιαλιστικών δυνάμεων δημιουργεί σοβαρές προσδοκίες ότι οι ευρωπαϊκές πολιτικές θα αποκτήσουν μία νέα διάσταση και δυναμική. Ταυτόχρονα όμως δημιουργεί και σοβαρή πολιτική ευθύνη καθώς δεν υπάρχει πλέον το άλλοθι μίας συντηρητικής πλειοψηφίας. Οι σοσιαλιστικές δυνάμεις θα πρέπει να πείσουν ότι είναι σε θέση να προωθήσουν μία εναλλακτική στρατηγική για την Ευρώπη και να αποδείξουν ότι η διαφορά της πρότασής τους από την νεοφιλελεύθερη πολιτική δεν περιορίζεται στο επίπεδο των λόγων και της διαχείρισης.

Ο συντηρητικός συμβιβασμός του Μάαστριχτ προώθησε την αντίληψη του "μονόδρομου" για την επίτευξη της Οικονομικής και Νομισματικής Ενωσης. Είναι όμως ανάγκη να διευκρινίσουμε ότι σ'αυτή την πορεία δεν ταυτίζονται ούτε οι πολιτικές ούτε τα μέσα.

Η νεοφιλελεύθερη αντίληψη προωθεί αδιακρίτως την πλήρη αποκρατικοποίηση και την εκποίηση του εθνικού πλούτου. Η σοσιαλιστική απάντηση αναφέρεται στην ανάγκη ορθολογικής οργάνωσης και προσαρμογής του δημόσιου τομέα στα νέα δεδομένα και επιδιώκει την κατοχύρωση της αποστολής των υπηρεσιών δημοσίου συμφέροντος σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η νεοφιλελεύθερη αντίληψη προβάλλει τη χωρίς όρια ελευθερία της αγοράς. Η σοσιαλιστική απάντηση αναφέρεται στη διαφάνεια, τη διασφάλιση κανόνων υγιούς ανταγωνισμού, τη ρύθμιση και τον κοινωνικό έλεγχο.

Η νεοφιλελεύθερη αντίληψη χαρακτηρίζει τους ανέργους αποτυχημένους. Η σοσιαλιστική απάντηση θέτει ως προτεραιότητα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Επιδιώκει να διασφαλίσει την αξιοκρατία και τις ίσες ευκαιρίες, καθώς και την ανάπτυξη προς όφελος της κοινής ευημερίας και της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Ευρώπης.

Αυτή τη διαφορετική αντίληψη καλούνται σήμερα οι σοσιαλιστικές δυνάμεις να επιβεβαιώσουν, καθημερινά, με την πολιτική τους πράξη.

Το ΠΑΣΟΚ και οι άλλες ευρωπαϊκές σοσιαλιστικές δυνάμεις καλούνται να δώσουν άμεσα το δικό τους πολιτικό στίγμα. Να δώσουν μία νέα δυναμική στην Πολιτική Ενωση και να επαναπροσδιορίσουν τις προτεραιότητες της ευρωπαϊκής ημερήσιας διάταξης. Να προβάλουν ένα κοινό σοσιαλιστικό όραμα για την Ευρωπαϊκή Κοινωνία του επόμενου αιώνα.

Ενα όραμα που θα αναδεικνύει τη Δημοκρατία, την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, την Κοινωνική Αλληλεγγύη και την Προστασία του Περιβάλλοντος. Ενα όραμα για μία ανοιχτή κοινωνία ίσων ευκαιριών, χωρίς περιφερειακές ανισορροπίες και κοινωνικές διακρίσεις, χωρίς ρατσισμό και ξενοφοβία, που θα αναδεικνύει τον πολιτιστικό πλούτο των λαών της Ευρώπης.

α) Για την Ευρώπη της Ανάπτυξης και της Απασχόλησης

Η έναρξη την 1. 1. 99 του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ και η εισαγωγή του Ευρώ αποτελεί μια στρατηγική επιλογή για την Ευρωπαϊκή Ενωση που θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της και θα αναδείξει τη δυναμική της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς. Τα τελευταία χρόνια το κύριο βάρος δόθηκε στην νομισματική σύγκλιση, ενώ δεν υπήρξε σημαντική πρόοδος στην πλευρά της πραγματικής σύγκλισης της οικονομίας.

Η πολιτική αυτή, παρά το γεγονός ότι συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στην σταθεροποίηση της Ευρωπαϊκής οικονομίας και την θωράκισε απέναντι στις διεθνείς κρίσεις, είναι μονόπλευρη και ευάλωτη γιατί δεν μπορεί από μόνη της να αντιμετωπίσει τα μεγάλα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, με πιό κρίσιμο αυτό της ανεργίας.

Το Ευρώ θα πρέπει να γίνει μέσο ανάπτυξης, επενδύ-

σεων και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Σ'αυτό το πλαίσιο, χρειάζεται να υπάρξει διαφοροποίηση όσον αφορά στην αξιολόγηση των δημοσίων ελλειμμάτων.

Ειδικότερα, να διασφαλισθεί ειδική αντιμετώπιση των δημοσίων δαπανών που αφορούν στην άμυνα, αλλά και των δαπανών που στοχεύουν στη δημιουργία υποδομών για την ανάπτυξη.

Σήμερα είναι ανάγκη να υπάρξει μία νέα προσέγγιση που θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη και την ενεργό πολιτική απασχόλησης. Με την Συνθήκη του Αμστερνταμ έγινε ένα πρώτο βήμα. Η δική μας ευθύνη είναι να το κατοχυρώσουμε στην πράξη με τις ανάλογες πολιτικές, αλλά και να το διευρύνουμε στο μέλλον.

Σ'αυτή την κατεύθυνση απαιτείται μία πολιτική που θα ενθαρρύνει :

- *την ενίσχυση της παραγωγικότητας,*
- *την αύξηση των επενδύσεων,*
- *τη βελτίωση του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων,*
- *την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας,*
- *την εφαρμογή σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο μίας βιώσιμης αναπτυξιακής διαδικασίας που θα διασφαλίζει την κοινωνική συνοχή.*
- *την ενίσχυση των πολιτικών της Ενωσης που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και αποδεδειγμένα δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας.*
- *την υποστήριξη των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, του Τουρισμού και του Εμπορίου. Την υλοποίηση των Διευρωπαϊκών Δικτύων μεταφορών, ενέργειας και τηλεπικοινωνιών.*
- *την επένδυση στον τομέα της Κοινωνίας της Πληροφορίας, συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εμπορίου και των πολυμέσων, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικής θέσης της Ευρώπης σε παγκόσμιο επίπεδο. Απαιτείται ένα πλαίσιο που θα διασφαλίζει την αξιοποίηση αυτής της δυναμικής για την ισόρροπη ανάπτυξη, την απασχόληση, την εκπαίδευση και την κατάρτηση, κατοχυρώνοντας, όμως ταυτόχρονα τον αποτελεσματικό πολιτικό και κοινωνικό έλεγχο και την προστασία της ιδιωτικής ζωής των πολιτών.*

β) Για την Κοινωνική Ευρώπη

Στο κατώφλι του 21ου αιώνα στην Ευρωπαϊκή Ενωση υπάρχουν 20 εκατομμύρια άνεργοι και 50 εκατομμύρια άνθρωποι που ζουν στο όριο της φτώχειας. **Σήμερα στην Ευρώπη υπάρχει ένα μεγάλο κοινωνικό έλλειμμα.**

Χρειάζεται :

- *Να ενισχυθούν οι πολιτικές που στοχεύουν στην Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή*
- *Να κατοχυρωθούν τα κοινωνικά δικαιωμάτα σε ευρωπαϊκό επίπεδο.*
- *Να δοθεί προτεραιότητα στα μέτρα που στοχεύουν στην κατάρτιση και την επανένταξη στην αγορά εργασίας.*
- *Να διασφαλισθεί η ουσιαστική κατοχύρωση των όρων ασφάλειας και υγιεινής στο χώρο της εργασίας,*

- *Να ενισχυθεί η συμμετοχή των γυναικών και των νέων στην παραγωγική διαδικασία και την ανάληψη επιχειρηματικής δράσης.*

- *Να ενισχυθεί ο Κοινωνικός Διάλογος σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να κατοχυρωθεί η διαβούλευση με τους εργαζομένους.*

Η υλοποίηση, όμως, μίας πολύπλευρης ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής προϋποθέτει και τους ανάλογους πόρους. Αυτή η ανάγκη γίνεται επιτακτική ενόψει της Διεύρυνσης και των νέων αναγκών που θα κληθεί να καλύψει ο Κοινοτικός Προϋπολογισμός.

Το θέμα της επάρκειας των πόρων του Κοινοτικού Προϋπολογισμού είναι ένα σημαντικό ζήτημα που πρέπει να απασχολήσει τα κράτη μέλη. **Η αύξηση των ιδίων πόρων της Κοινότητας αποτελεί προϋπόθεση και θέμα αξιοπιστίας για την υλοποίηση των πολιτικών προτεραιοτήτων της Διεύρυνσης, της Περιφερειακής Ανάπτυξης και της Απασχόλησης.**

γ) Για μία βιώσιμη και ανταγωνιστική ευρωπαϊκή γεωργία

Η ευρωπαϊκή γεωργία σήμερα καλείται να αντιμετωπίσει τις απαιτήσεις της παγκοσμιοποίησης των αγορών και τις ανάγκες της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Συνεπώς η εξέλιξη της Νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής θα πρέπει να εξασφαλίζει :

- *Μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα στο εσωτερικό της Ενωσης και σε διεθνές επίπεδο.*
- *Ισόρροπη ανάπτυξη της υπαίθρου.*

- *Αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος.*
- *Προστασία και ασφάλεια των καταναλωτών.*
- *Βελτίωση της διαχείρισης των αγορών.*
- *Ειδικά μέτρα προστασίας των μικρών παραγωγών και των μειονεκτικών περιοχών.*
- *Ικανοποιητικό εισόδημα σε όλους τους Ευρωπαίους αγρότες.*
- *Κοινοτική αλληλεγγύη ανάμεσα στους παραγωγούς και στις περιφέρειες της Ενωσης και ισότιμη μεταχείριση όσον αφορά τα προϊόντα.*
- *Κατοχύρωση του κοινοτικού χαρακτήρα της ΚΑΠ και αποτροπή οποιασδήποτε μορφής επανεθνικοποίησής της.*

δ) Για μία αποτελεσματική ευρωπαϊκή πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος

Η ενίσχυση της ευρωπαϊκής πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος, τόσο στο επίπεδο της διεθνούς συνεργασίας όσο και στις εσωτερικές πολιτικές της Ενωσης, είναι αναγκαία για την ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και την ποιότητα της ζωής των ευρωπαίων πολιτών.

Χάρη στις συντονισμένες προσπάθειες όλων των οικολογικά ευαίσθητων δυνάμεων και με τη δυναμική παρουσία των σοσιαλιστών, υπήρξε τα τελευταία χρόνια σημαντική πρόοδος σε επίπεδο ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Είμαστε όμως ακόμη μακριά από την επίτευξη του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στα επόμενα χρόνια πρέπει :

- *Να ενισχυθεί η χρηματοδότηση και η υλοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος.*
- *Να ενσωματωθούν οι περιβαλλοντικοί στόχοι σε όλες τις τομεακές πολιτικές της Κοινότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στην ενέργεια, στη βιομηχανία, στη γεωργία, στον τουρισμό και στις διαρθρωτικές πολιτικές.*
- *Να συνεχίσει η Ευρωπαϊκή Ενωση να διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στις διεθνείς διαπραγματεύσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου και της αλλαγής του κλίματος.*
- *Να ενθαρρύνει η Ενωση τα κράτη μέλη στις προσπάθειές τους για ενεργειακή απόδοση και μεγαλύτερη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.*
- *Να επενδύσει η Ευρωπαϊκή Ενωση στην ανάπτυξη και την εφαρμογή των νέων καθαρών τεχνολογιών, και να υποστηρίξει τις χώρες της Συνοχής να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά τις δυνατότητες που δημιουργούν οι τεχνολογικές εξελίξεις.*

ε) Για μία διευρυμένη Ευρώπη Αλληλεγγύης και Κοινής Ευημερίας.

Η Διεύρυνση, με την Κύπρο και τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, είναι μία σημαντική προοπτική για την ειρήνη, την σταθερότητα και την ανάπτυξη ολόκληρης της Ευρώπης.

Θα πρέπει να πραγματοποιηθεί με τρόπο που αφενός

δεν θα θίγει το Κοινοτικό Κεκτημένο και τη θεσμική λειτουργία της Ενωσης, και αφετέρου θα διασφαλίζει την ομαλή προσαρμογή των νέων χωρών στο Κοινοτικό πλαίσιο.

Η Ευρωπαϊκή Ενωση χρειάζεται να πάρει στο άμεσο μέλλον ορισμένες γενναίες αποφάσεις τόσο όσον αφορά στο δημοσιονομικό πλαίσιο στο οποίο θα λειτουργήσει όταν θα ενταχθούν οι νέες χώρες, όσο και στο θεσμικό πλαίσιο και τις αναγκαίες αλλαγές που πρέπει να πραγματοποιηθούν.

Στον πρώτο κύκλο της διεύρυνσης θα συμμετέχει η Κύπρος, η Ουγγαρία, η Πολωνία. Η Τσεχία, η Σλοβενία και η Εσθονία. Ταυτόχρονα όμως θα πρέπει να υποστηριχθεί η προσπάθεια των υπολοίπων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ώστε να κατορθώσουν στο άμεσο μέλλον να φθάσουν σε ένα οικονομικό, κοινωνικό και θεσμικό επίπεδο που να τους επιτρέπει να αρχίσουν ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Ιδιαίτερη σημασία έχει η υποστήριξη της προσπάθειας των χωρών της Βαλκανικής, και η Ελλάδα μπορεί να συμβάλει ιδιαίτερα σ'αυτή την κατεύθυνση.

Στη νέα ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφαλείας και συνεργασίας που διαμορφώνεται, η Ευρωπαϊκή Ενωση πρέπει να συνεχίσει να αναπτύσει μία πολυεπίπεδη συνεργασία με τις χώρες της Μεσογείου, της Κοινοπολιτείας των Ανεξάρτητων Κρατών, της Υπερκαυκασίας και της Μέσης Ανατολής.

Αυτή η πολιτική είναι μία επένδυση στην κοινή ασφάλεια, την ανάπτυξη και την ευημερία του ευρύτερου ευρωπαϊκού χώρου. Η Ελλάδα που έχει ιστορικούς, πολιτιστικούς δεσμούς και παραδοσιακές σχέσεις συνεργασίας με όλες αυτές τις χώρες μπορεί να συμβάλει στην παραπέρα ανά-

πτυξη αυτής της πολιτικής και να την αξιοποιήσει κατάλληλα.

στ) Για μια Ευρώπη με ενιαία διεθνή φωνή, παράγοντα ειρήνης και σταθερότητας στον κόσμο.

Η Ευρωπαϊκή Ενωση για να μπορέσει να διαδραματίσει τον ρόλο που της αναλογεί στη διεθνή σκηνή και στην νέα Ευρωπαϊκή Αρχιτεκτονική Ασφαλείας που διαμορφώνεται, θα πρέπει να αποκτήσει μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας που θα αποτελεί την συνισταμένη των ζωτικών συμφερόντων όλων των κρατών μελών. **Μία πολιτική που θα διασφαλίζει την αλληλεγγύη ανάμεσα στα Κράτη Μέλη και θα κατοχυρώνει τα εξωτερικά σύνορα της Ενωσης.** Αυτό ήταν από τα θέματα που το ΠΑΣΟΚ εξαρχής υποστήριξε με θέρμη, αλλά και στο οποίο υπήρχαν σοβαρές αποκλίσεις ανάμεσα στα Κράτη Μέλη.

Αν τα επόμενα χρόνια δεν υπάρξει ουσιαστική πρόοδος σε αυτή την κατεύθυνση, τότε το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ασφάλειας θα συνεχίσει να βασίζεται αμυντικά αποκλειστικά στο ΝΑΤΟ, με την ηγεμονική πάντα παρουσία των ΗΠΑ, ενώ θα περιορίζεται η επιρροή της Ενωσης στις διεθνείς εξελίξεις, καθώς η πολιτική ισχύς της θα βρίσκεται σε αναντιστοιχία με την εμπορική και οικονομική της δύναμη.

Με την Συνθήκη του Αμστερνταμ πραγματοποιήθηκε ένα σημαντικό βήμα. Αποφασίσθηκε η θεσμική προσέγγιση της Δυτικοευρωπαϊκής Ενωσης (ΔΕΕ) με την Ευρωπαϊκή Ενωση, και άνοιξε ο δρόμος για την σταδιακή ένταξή της στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας επικύρωσης της Συνθήκης του Αμστερνταμ, πρέπει να εκφρασθεί η πολιτική βούληση των Κυβερνήσεων που θα επιτρέψει την υλοποίηση των νέων διατάξεων της Συνθήκης σχετικά με τη ΔΕΕ. Σήμερα, πάντως φαίνεται να δημιουργείται μία νέα δυναμική σ'αυτή την κατεύθυνση, αφού ακόμη και οι πλέον απρόθυμες στο παρελθόν χώρες έχουν αρχίσει να συζητούν αυτή την εξέλιξη.

ζ) Για την Ευρώπη της Δημοκρατίας, για μία Ευρωπαϊκή Κοινωνία των Πολιτών.

Το ΠΑΣΟΚ και οι άλλοι ευρωπαίοι σοσιαλιστές για την ενίσχυση της δημοκρατίας στη διαδικασία της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ο στόχος μας δεν είναι η ανάπτυξη ενός συγκεντρωτικού ευρωπαϊκού κράτους αλλά μίας Ευρωπαϊκής Ενωσης με δημοκρατικές και αποτελεσματικές λειτουργίες.

Σ'αυτή την κατεύθυνση επιδιώκουμε :

- *την ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμοποίησης των θεσμικών οργάνων της Ενωσης,*
- *την ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τη μεγαλύτερη σύνδεση των Εθνικών Κοινοβουλίων με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις*
- *την ενίσχυση της ενημέρωσης και της συμμετοχής του ευρωπαίου πολίτη στις ευρωπαϊκές διαδικασίες.*

Το δημοκρατικό έλλειμμα που υπάρχει σήμερα μπορεί να αντιμετωπισθεί με την ανάπτυξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο μίας νέας διάστασης της λαϊκής κυριαρχίας, που θα δρα συμπληρωματικά και ενισχυτικά της λάϊκής κυριαρχίας όπως εκφράζεται σε εθνικό επίπεδο.

Σ'αυτό το πλαίσιο εντάσσεται η λειτουργία των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων, η κατοχύρωση των δικαιωμάτων των ευρωπαίων πολιτών και η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ιθαγένειας, η ενίσχυση της λειτουργίας των ευρωπαϊκών συνδικάτων, των οργανώσεων που εκπροσωπούν τις παραγωγικές δυνάμεις και τις ευρωπαϊκές επαγγελματικές ενώσεις.

Η ενίσχυση όμως της δημοκρατίας έχει και ένα σοβαρό ποιοτικό και πολιτισμικό στοιχείο. Την διασφάλιση των όρων που θα επιτρέπουν την ισότιμη θεσμική συμμετοχή όλων των χωρών σ'αυτή τη διαδικασία. Των όρων που θα διασφαλίζουν την ανάδειξη του μεγάλου πολιτισμικού πλούτου των λαών της Ενωσης, συμπεριλαμβανομένης της κατοχύρωσης της χρήσης όλων των επίσημων γλωσσών.

Η πολιτισμική πολυμορφία αποτελεί δύναμη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και γι'αυτό χρειάζεται να ενισχυθούν οι ευρωπαϊκές πολιτικές που επιδιώκουν τη διατήρηση του ευρωπαϊκού πολιτισμικού πλούτου, την ενίσχυση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής δημιουργίας και την ενθάρρυνση της συνεργασίας ανάμεσα στα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Η Ευρώπη του Πολιτισμού είναι προϋπόθεση για την εξέλιξη της ευρωπαϊκής ενοποίησης και την ανάδειξη μίας Ευρωπαϊκής Ταυτότητας, για μία Ευρώπη που θα έχει στο κέντρο τον άνθρωπο.

5. *Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος*

Η αποτελεσματική δράση των Σοσιαλιστικών δυνάμεων στην Ευρώπη προϋποθέτει την συνεργασία, την ανάπτυξη κοινών θέσεων και πολιτικών. Το ΠΑΣΟΚ συμμετείχε ενεργά στην ίδρυση του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος το 1992. Ολα αυτά τα χρόνια υπήρξε σημαντική προσέγγιση και συντονισμός πολιτικών θέσεων, χωρίς όμως να έχει αντίστοιχα εξελιχθεί η λειτουργία του ΕΣΚ πέραν των συνεδριάσεων των εκπροσώπων των εθνικών κομμάτων.

Η θεσμική εξέλιξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συνέβαλε στην αναβάθμιση της λειτουργίας των κοινοβουλευτικών ομάδων, η συγκρότηση των οποίων γίνεται πλέον με ιδεολογικά και πολιτικά κριτήρια και όχι με γεωγραφικά και εθνικά κριτήρια. Κατ'αυτόν τον τρόπο η καθημερινή κοινή λειτουργία επέτρεψε να συνδιαμορφωθούν κοινές προτάσεις και προσεγγίσεις στα πλαίσια της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος.

Σε επίπεδο Συμβουλίου και Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπάρχει συντονισμός, κυρίως μέσα από τις διαδικασίες του ΕΣΚ, αλλά όπως είναι φυσικό υπεισέρχονται πολύ πιο έντονα οι επιμέρους εθνικές διεκδικήσεις και απόψεις.

Εαν θέλουμε πραγματικά να δώσουμε μία νέα δυναμική και προοπτική στην Πολιτική Ενοποίηση και να εμπλέξουμε άμεσα τους πολίτες στις ευρωπαϊκές διεργασίες, θα πρέπει να ενισχύσουμε τη σύνδεση των εθνικών πολιτικών κομμάτων με την ευρωπαϊκή πολιτική.

Η σύνδεση αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί :

- *Με τη διεύρυνση της λειτουργίας και της συμμετοχής στο Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα, όχι μόνο σε επίπεδο ηγεσίας, αλλά και σε επίπεδο στελεχών και μελών των εθνικών κομμάτων.*
- *Με την ενίσχυση της ενημέρωσης και του πολιτικού διαλόγου γιά τα ευρωπαϊκά θέματα εντός των εθνικών κομμάτων.*
- *Με την ανταλλαγή επισκέψεων και εμπειριών ανάμεσα στα στελέχη και τα μέλη των κομμάτων και το ΕΣΚ.*
- *Με τη διοργάνωση ευρωπαϊκών σεμιναρίων κατά τομέα πολιτικής και την επεξεργασία συγκεκριμένων θέσεων.*
- *Με την αναβάθμιση του θερινού Πανεπιστημίου του ΕΣΚ για τη Νεολαία.*
- *Με την καθιέρωση διαδικασιών ανάδειξης στα εθνικά κόμματα των αντιπροσώπων τους στα Συνέδρια του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος.*

Δ. ΕΝΑ ΝΕΟ ΟΡΑΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου το 1974 με την επιλογή του να ιδρύσει το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα, έκανε μία μεγάλη ρήξη με το πολιτικό κατεστημένο της εποχής του. Επέλεξε τον δύσκολο, αλλά ιστορικά δικαιωμένο δρόμο της δημιουργίας, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, ενός μαζικού κινήματος του δημοκρατικού σοσιαλισμού.

Το ΠΑΣΟΚ συσπείρωσε τα πιό ριζοσπαστικά και προοδευτικά στρώματα της Ελληνικής κοινωνίας και εξέφρασε τους πόθους και τις προσδοκίες της γενιάς της Εθνικής Αντίστασης, του Ανένδοτου, του 1-1-4, του ΠΑΚ και της Αντιδικτατορικής Πάλης, της γενιάς της Αλλαγής. Ενοποίησε την ευρύτερη Δημοκρατική Παράταξη και μέσα από την στρατηγική της Εθνικής Λαϊκής Ενότητας συγκρότησε μία μεγάλη πολιτική και κοινωνική πλειοψηφία που είχε ως αίτημα τη δημοκρατική και την κοινωνική αλλαγή.

Οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ οικοδόμησαν το κοινωνικό κράτος και επέτρεψαν στα λαϊκά στρώματα, τα πιο κατατρεγμένα στρώματα της Ελληνικής κοινωνίας, να βγουν από το περιθώριο. Η έννοια της Κοινωνικής Πολιτικής, και η έννοια της Αλληλεγγύης έλαβε περιεχόμενο, και δημιουργήθηκε το Εθνικό Σύστημα Υγείας.

Οι μη προνομιούχοι απέκτησαν ελπίδα και προοπτική, ενώ ταυτόχρονα, δόθηκε μία μεγάλη ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη που συνδυάστηκε με την ευρύτερη κατανομή της κοινωνικής ευημερίας, την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, με μία νέα πνοή ζωής και δημιουργίας στην ελληνική ύπαιθρο και τα νησιά μας.

Το ΠΑΣΟΚ, το 1981, σε μία Ελλάδα με νωπά ακόμα τα τραύματα του διχασμού του εμφυλίου, αναγνώρισε την

εθνική αντίσταση, προώθησε έμπρακτα την εθνική συμφιλίωση, και δημιούργησε τους όρους μίας νέας κοινωνικής συνοχής.

Όλα αυτά τα χρόνια αγωνισθήκαμε για την κατοχύρωση της Δημοκρατίας, την ανάπτυξη των δημοκρατικών θεσμών, για την αποκέντρωση και την ισότητα ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες. Ταυτόχρονα προωθήσαμε μία νέα διάσταση της δημοκρατίας, με την αντίληψη ότι η κοινωνική και η οικονομική ισότητα των πολιτών αποτελεί προϋπόθεση για την πραγμάτωση της πολιτικής δημοκρατίας.

Οι στόχοι της ιδρυτικής διακήρυξης της 3ης του Σεπτέμβρη 1974 για εθνική ανεξαρτησία, λαϊκή κυριαρχία, κοινωνική απελευθέρωση και δημοκρατική διαδικασία, σηματοδότησαν και συνεχίζουν να σηματοδοτούν την πολιτική και την πορεία μας.

Το ερώτημα που τίθεται είναι με ποιόν τρόπο μπορούμε στα νέα δεδομένα να προωθήσουμε και να πραγματώσουμε αυτούς τους βασικούς στόχους μας. Να διατυπώσουμε σ'αυτό το νέο διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο που διαμορφώνεται ένα μακρόπνοο στρατηγικό σχέδιο για την ελληνική κοινωνία στον 21ο αιώνα, που θα κατοχυρώνει τη θέση και τον ρόλο της χώρας μας στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα και τον ευρύτερο γεωπολιτικό περίγυρο μας, και θα δίνει πνοή και προοπτική στον Ελληνισμό.

Το ΠΑΣΟΚ, όπως έχει δείξει η ιστορική διαδρομή και προσφορά του, είναι η πολιτική δύναμη που μπορεί να εγγυηθεί αυτή την πορεία στο μέλλον.

Προϋπόθεση, όμως, γι'αυτό αποτελεί η αποσαφήνιση της φυσιογνωμίας του, και η προβολή ενός οράματος για το μέλλον που θα δίνει ελπίδα, θα κινητοποιεί τον λαό και θα εμπνέει τη νέα γενιά της πατρίδας μας.

I. Για μία μακρόπνοη εθνική στρατηγική για την Ελλάδα και τον Ελληνισμό.

1. Το νέο γεωπολιτικό σκηνικό στην περιοχή μας

Το τέλος της ψυχροπολεμικής διαίρεσης της Ευρώπης και οι αλλαγές που δρομολογήθηκαν από το 1989 δημιούργησαν νέες γεωπολιτικές ισορροπίες και νέες εστίες αστάθειας και πολέμου στην ευρύτερη περιοχή μας, αλλά και νέες ελπίδες ειρήνης. Με δεδομένη την έλλειψη κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας της Ευρωπαϊκής Ενωσης, σ'αυτές τις νέες συνθήκες, το ΝΑΤΟ αποτελεί έναν ουσιαστικό παράγοντα ασφάλειας στον ευρωπαϊκό χώρο. Βρισκόμαστε στο μέσον μιας περιόδου μετεξέλιξης του χαρακτήρα του και ενίσχυσης του πολιτικού ρόλου του.

Σ'αυτό το πλαίσιο, εντάσσεται η διεύρυνσή του με την Τσεχία,την Ουγγαρία και την Πολωνία, η ανάπτυξη της πρωτοβουλίας "εταιρική σχέση για την ειρήνη" και ενός ειδικότερου πλαισίου πολιτικής διαβούλευσης με τη Ρωσία και την Ουκρανία.

Το ΝΑΤΟ, πέραν της εγγύησης της άμυνας των κρατών μελών του, επιδιώκει να αποκτήσει πλέον ένα ρόλο "ενεργούς διασφάλισης της ειρήνης" σ'έναν ευρύτερο γεωγραφικό χώρο, με τη χρήση στρατιωτικών δυνάμεων που διατίθενται ανά περίπτωση από τα κράτη μέλη του. Είναι απαραίτητο όμως οι επιχειρήσεις αυτές, όταν αναλαμβάνονται, να υπακούουν σε συγκεκριμένες αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και να περιορίζονται πράγματι στη διασφάλιση της ειρήνης.

Ταυτόχρονα, το ΝΑΤΟ συνεχίζει να έχει την υποχρέωση

να συμβάλει στην παγίωση της ασφάλειας των κρατών μελών του και στην προστασία της διεθνούς νομιμότητας. Γι'αυτό αποτελεί διαρκή πολιτική αντίφαση το γεγονός ότι ανέχεται ενέργειες που υπονομεύουν την ασφάλεια εντός της Συμμαχίας, όπως η συνεχιζόμενη επιθετικότητα της Τουρκίας εναντίον της Ελλάδας. Οπως επίσης, αποτελεί πολιτική ασυνέπεια, όσον αφορά τις αρχές της Συμμαχίας, η ανοχή προς την Τουρκία, μέλους του ΝΑΤΟ, που συνεχίζει να κατέχει στρατιωτικά το βόρειο τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, παραβιάζοντας τη διεθνή νομιμότητα και αδιαφορώντας για τις αποφάσεις του ΟΗΕ.

Σήμερα υπάρχουν ακόμη διαφορετικές προσεγγίσεις τόσο όσον αφορά την πολιτική και γεωγραφική εμβέλεια του ΝΑΤΟ όσο και σε σχέση με την προοπτική ανάπτυξης μιας Ευρωπαϊκής Αμυντικής Ταυτότητας. Η συνεργασία των ΗΠΑ με την Ευρώπη παραμένει σημαντική και στον τομέα της ασφάλειας, αλλά θα πρέπει ν'αναπτύσσεται σε μία βάση ισοτιμίας.

Δεν θα πρέπει όμως να δημιουργηθούν νέες διαχωριστικές γραμμές στον ευρωπαϊκό χώρο. Είναι αναγκαίο να συνεχίσει η Ελλάδα να υποστηρίζει την προοπτική συμμετοχής των χωρών της Βαλκανικής στο ΝΑΤΟ, εφόσον το επιθυμούν, και τη δημιουργία σταθερών διαύλων διαλόγου και συνεργασίας με τη Ρωσία σε όλα τα επίπεδα.

Η Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, βρέθηκε αντιμέτωπη με νέους κινδύνους αλλά και με νέες προοπτικές συνεργασίας και ενίσχυσης της παρουσίας της στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, τον Εύξεινο Πόντο και την Ανατολική Μεσόγειο.

Σ'αυτές τις νέες συνθήκες, η χώρα μας επιδιώκει να διαδραματίσει το ρόλο που της αναλογεί στην οικοδόμη-

ση της νέας ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής, έναν ρόλο που της υπαγορεύει η ιστορία της, η ιδιότητά της ως μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξή της και η γεωπολιτική θέση της.

Η Ελλάδα επηρεάζεται άμεσα από τις γενικότερες ανακατατάξεις και τους ανταγωνισμούς που αναπτύσσονται στο ευρύτερο γεωπολιτικό περίγυρο μας. Οι χώρες της περιοχής μας αναζητούν την ευρωπαϊκή προοπτική τους και μία νέα ισορροπία ασφάλειας που θα τους επιτρέψει την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ανασυγκρότηση.

Ταυτόχρονα όμως η ευρύτερη περιοχή είναι πεδίο αναμέτρησης μεγάλων συμφερόντων, με βασική παράμετρο την παραγωγή και τη διαμετακόμιση των ενεργειακών πόρων του Περσικού Κόλπου και της Κασπίας. Σ'αυτό το πλαίσιο πρέπει να προσεγγίσουμε και τις διαφορετικές στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΗΠΑ όσον αφορά στον άμεσο γεωπολιτικό μας περίγυρο.

Οι ΗΠΑ, αντίθετα από την Ευρωπαϊκή Ένωση, διαθέτουν μία ισχυρή και αποτελεσματική εξωτερική πολιτική και στρατιωτική παρουσία που επιδρά καθοριστικά στη διαμόρφωση των νέων ισορροπιών στην περιοχή, διευκολύνοντας ταυτόχρονα και τις μεγάλες επενδύσεις των αμερικανικών εταιρειών στον τομέα της ενέργειας και των νέων τεχνολογιών και την εμπορία των αμερικανικών οπλικών συστημάτων.

Σε αντίθεση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία διαθέτει συγκεκριμένα προγράμματα συνεργασίας και χρηματοδότηση από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, η αμερικανική πολιτική δεν προωθεί ένα ευρύτερο σχέδιο ανάπτυξης των χωρών αυτών.

Βασική επιδίωξή της είναι ή διαμόρφωση ενός πλαισίου ασφάλειας και σταθερότητας που διευκολύνει την παρουσία των αμερικανικών ιδιωτικών κεφαλαίων, ενισχύει και παγιώνει την πολιτική και οικονομική επιρροή της στην ευρύτερη περιοχή, με ιδιαίτερο βάρος στον έλεγχο των πηγών και των λεωφόρων της ενέργειας.

Η περίπτωση της Τουρκίας αναδεικνύει καθαρά τις διαφορετικές προσεγγίσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ αντιμετωπίζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση κυρίως ως μία οικονομική Ένωση, μια μεγάλη αγορά και έχουν επιφυλάξεις όσον αφορά στην προοπτική της Πολιτικής Ένωσης. Σ'αυτό το πλαίσιο γίνεται αντιληπτό γιατί υιοθετούν εύκολα το αίτημα της Τουρκίας για άμεση συμμετοχή της στη διαδικασία της διεύρυνσης της Ένωσης, ανεξάρτητα από τις δυνατότητές της να ανταποκριθεί πολιτικά και οικονομικά στο κοινοτικό κεκτημένο.

Η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση όμως αποτελεί πάνω απ'όλα την προσπάθεια οικοδόμησης μίας Ευρωπαϊκής Κοινωνίας που θα βασίζεται σε κοινές αξίες και δημοκρατικούς θεσμούς. Συνεπώς και οι χώρες που θα ενταχθούν στην Ένωση θα πρέπει να μπορούν να ανταποκριθούν όχι μόνο στο οικονομικό αλλά και στο θεσμικό και πολιτικό πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

2. Οι βασικοί άξονες της Εθνικής Στρατηγικής :

α) Προάσπιση της εθνικής κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας.

Ενίσχυση και εκσυχρονισμός της αμυντικής επάρκειας και της αποτρεπτικής ικανότητας της χώρας. Ανάδειξη

μίας πατριωτικής πολιτικής, που σε αντίθεση με τον εθνικισμό, στοχεύει στην φιλία και την συνεργασία των λαών, στην ανάπτυξη ενός πλαισίου ειρήνης, σταθερότητας και κοινής ευημερίας στην περιοχή μας, αλλά ταυτόχρονα είναι προσανατολισμένη στην σθεναρή υπεράσπιση των δικαίων του Ελληνισμού όπου αυτά απειλούνται ή αμφισβητούνται.

β) Κύπρος

Η ασφάλεια της Κύπρου είναι άμεσα συνδεδεμένη με την εθνική ασφάλεια της Ελλάδας. Το Ενιαίο Αμυντικό Δόγμα αποτελεί ουσιαστική δέσμευση της Ελλάδας.

Για το ΠΑΣΟΚ η Κύπρος είναι μία ιερή υπόθεση. Το Κυπριακό πρέπει να επανατοποθετηθεί στην πραγματική διεθνή διάστασή του ως ένα πρόβλημα τουρκικής στρατιωτικής εισβολής και παράνομης κατοχής ενός τμήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας που διατηρείται επί 24 χρόνια σε κατάφωρη αντίθεση με τις αποφάσεις του ΟΗΕ.

Οι ΗΠΑ και η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να διαδραματίσουν έναν πιο ενεργό ρόλο ώστε να υπάρξει διέξοδος από το τέλμα που έχει οδηγήσει η τουρκική αδιαλλαξία, ασκώντας τις κατάλληλες πιέσεις τόσο προς την Άγκυρα όσο και προς την Τουρκοκυπριακή ηγεσία.

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει το αναφαίρετο δικαίωμα να διασφαλίζει την ασφάλεια και την άμυνά της, με δεδομένη μάλιστα την συνεχή Τουρκική επιθετικότητα.

Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μία μεγάλη στρατηγική επιλογή για το μέλλον του Κυπριακού λαού και δίνει μία νέα ώθηση στην επίλυση του πολιτικού προβλήματος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η

Ελλάδα πρέπει να υποστηρίξουν την απρόσκοπτη συνέχεια την προσπαθειών της Κύπρου για την επίτευξη του Κοινοτικού Κεκτημένου. Εφόσον ολοκληρωθεί η προετοιμασία της Κύπρου από νομοθετικής και οικονομικής απόψεως, **κανείς δεν έχει το ηθικό και πολιτικό δικαίωμα να αρνηθεί την ένταξη της στην Ένωση, με το επιχείρημα ότι συνεχίζεται η παράνομη στρατιωτική κατοχή ενός τμήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας.**

Η προοπτική ένταξης της Κύπρου είναι μία προοπτική ειρήνης, κοινής ανάπτυξης και ευημερίας για ολόκληρο το νησί. Σ'αυτή την κατεύθυνση πρέπει να υπάρξει πλήρης υποστήριξη της κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας στις πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει για την συμμετοχή των Τουρκοκυπρίων στην προενταξιακή διαδικασία, και κάμψη της αδιαλλαξίας της τουρκοκυπριακής ηγεσίας, χωρίς παρερμηνείες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στη de facto αναγνώριση του ψευδοκράτους του Ντενκτάς. Η συμμετοχή όμως των Τουρκοκυπρίων σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί προϋπόθεση για την εξέλιξη και την ολοκλήρωση της ενταξιακής διαδικασίας της Κύπρου.

γ) Τουρκία

Η Ελλάδα και η Τουρκία έχουν προφανές συμφέρον να οικοδομήσουν σταθερές σχέσεις συνεργασίας και να δημιουργήσουν ειλικρινείς δεσμούς φιλίας και αλληλοκατανόησης των λαών τους.

Η Ελλάδα υποστηρίζει τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της Τουρκίας, τις προσπάθειες που αναλαμβάνει για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική πρόοδο. **Η εξέλιξη όμως των σχέσεων της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση προϋποθέτει:**

- Την πρόοδο του εκδημοκρατισμού στο εσωτερικό της και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων. Και σ'αυτό το πλαίσιο η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να επιμείνει στην πολιτική διευθέτηση του Κουρδικού.

- Την ανάπτυξη σχέσεων καλής γειτονίας με την Ελλάδα στη βάση του σεβασμού του Διεθνούς Δικαίου.

- Τη θετική συμβολή της Τουρκίας σε μία δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού, σύμφωνα με τις αποφάσεις του ΟΗΕ.

Η συνεχιζόμενη εκδήλωση του τουρκικού επεκτατισμού και οι διαρκείς απειλές εις βάρος των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας δεν συμβιβάζονται με την ανάπτυξη της συνεργασίας της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ελλάδα πρέπει να καταστήσει σαφές προς όλες τις κατευθύνσεις ότι δεν υπάρχει περιθώριο διαλόγου με την Τουρκία όσον αφορά τα κυριαρχικά δικαιώματά της. Για το μόνο υπαρκτό πρόβλημα, δηλαδή την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, η λύση μπορεί να αναζητηθεί στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.

Η Ελλάδα στους ευρωπαϊκούς και διεθνείς θεσμούς και το ΠΑΣΟΚ στο Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα και την Σοσιαλιστική Διεθνή πρέπει να συνεχίσουν να προβάλλουν δυναμικά το ειδικό πρόβλημα ασφάλειας που αντιμετωπίζει η πατρίδα μας.

δ) Κατοχύρωση της θέσης της Ελλάδας στην κοινή ευρωπαϊκή πορεία.

Στα επόμενα χρόνια σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα κριθούν μία σειρά από κρίσιμα θέματα για τη χώρα μας που αφορούν το θεσμικό, το πολιτικό και το οικονομικό επίπεδο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Οι διεργασίες για όλα αυτά τα θέματα έχουν ξεκινήσει και βρίσκονται σε μεγαλύτερο ή σε μικρότερο βαθμό σε εξέλιξη.

Η Ελλάδα καλείται να συμμετάσχει δημιουργικά για να διευρύνει τα ερείσματά της, ώστε να κατοχυρώνει σε κάθε θέμα καλύτερους όρους.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση όμως, πέραν των ιδεολογικών και πολιτικών προσεγγίσεων, τα εθνικά συμφέροντα ποικίλουν και σε επιμέρους θέματα χρειάζεται μία ευελιξία συμμαχιών, καθώς και στους ίδιους τους κόλπους του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις για μία σειρά θεμάτων, όπως θεσμικές αλλαγές και το μέλλον των πολιτικών της Συνοχής. Η ευρωπαϊκή πολιτική μας απαιτεί στόχους, στρατηγική και συμμαχίες.

ε) Ανάπτυξη σύγχρονης, πολυεπίπεδης εξωτερικής πολιτικής με έμφαση στις πτυχές της οικονομικής, τεχνολογικής, της εμπορικής, της βιομηχανικής και της ενεργειακής συνεργασίας.

Η Ελλάδα να συνεχίσει να είναι παράγοντας σταθερότητας και συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή μας· να συμβάλει στην ανάπτυξη και την ευημερία των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και στην προσέγγισή τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση, χωρίς επιδιώξεις ηγεμονισμού, αλλά με στόχο την ουσιαστική συνεργασία. Ειδικότερα, η

Ελλάδα επιβάλλεται να συνεχίσει να υποστηρίζει την προσπάθεια ανάπτυξης της Αλβανίας και να διασφαλίζει τους αναγκαίους όρους ανάπτυξης και ευημερίας της ελληνικής μειονότητας. Όσον αφορά στην ΠΓΔΜ, η παραπέρα ανάπτυξη των σχέσεων προϋποθέτει τη διασφάλιση του σεβασμού των αρχών της καλής γειτονίας, της ιστορίας και της πολιτισμικής ταυτότητας του λαού μας. Μόνον έτσι μπορούν να κατοχυρωθούν μακροπρόθεσμα η ειρήνη και η ασφάλεια στην περιοχή μας.

Η χώρα μας, ταυτόχρονα, επιβάλλεται να ενισχύσει ακόμη περισσότερο τις σχέσεις της και την συνεργασία της με την Ρωσία, τις χώρες του Εύξεινου Πόντου και της Μεσογείου, αξιοποιώντας τους ιστορικούς και πολιτιστικούς δεσμούς με αυτές.

στ) Ενίσχυση της θεσμικής έκφρασης του Ελληνισμού και υποστήριξη της πολιτιστικής ταυτότητάς του.

Το ΠΑΚ στην περίοδο της δικτατορίας και το ΠΑΣΟΚ όλα αυτά τα χρόνια ανέπτυξε ειδικούς δεσμούς με τον απόδημο ελληνισμό. Οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ για πρώτη φορά προώθησαν μία πολύπλευρη πολιτική για την υποστήριξη του ελληνισμού, τη θεσμική έκφρασή του, την σύνδεσή του με την πατρίδα. Σήμερα, χρειάζεται να αναπτύξουμε ακόμα περισσότερο αυτές τις πολιτικές.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η αξιοποίηση και η κινητοποίηση του ελληνισμού στις χώρες διαμονής του, όπως και η μεγαλύτερη αξιοποίηση των νέων δυνατοτήτων επαφής και επικοινωνίας που διαμορφώνονται από τη δορυφορική τηλεόραση και το Internet. Χρειάζεται να υποστηρίξουμε με ανθρώπινο δυναμικό αλλά και υποδομές την παιδεία του απόδημου ελληνισμού σε όλες τις χώρες όπου ζει και εργάζεται, ιδιαίτερα στην Αλβανία, στην Ουκρανία, στη Ρωσία και στις Παρευξείνιες και Υπερκαυκάσιες Χώρες.

Χρειάζεται επίσης να ενθαρρύνουμε τους απόδημους έλληνες να επενδύσουν στην Ελλάδα και να συμβάλλουν στην ευρύτερη προσπάθεια διεθνοποίησης των ελληνικών επιχειρήσεων στην ευρύτερη περιοχή μας.

ζ) Προβολή του ελληνικού πολιτισμού. Συμμετοχή σε διεθνή πολιτιστικά γεγονότα και μεγάλες εκθέσεις. Υποστήριξη της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό και των ελληνικών σπουδών στα ξένα πανεπιστήμια.

Σ'αυτό το πλαίσιο θα μπορούσε να αναπτυχθεί ένα δίκτυο για τον ελληνικό πολιτισμό και την ελληνική γλώσσα με αποστολή αντίστοιχη με αυτήν του Βρετανικού Συμβουλίου και του Ινστιτούτου Γκαίτε με την υποστήριξη υπαρχόντων θεσμών όπως το Ιδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού και την δημιουργία νέων. Εξίσου σημαντικό είναι να μπορέσουν τα ελληνικά πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα να διαδραματίσουν πιο ενεργό ρόλο στον ευρύτερο χώρο της Ν.Α. Ευρώπης και της Μεσογείου είτε στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών τους είτε οργανώνοντας ειδικά σεμινάρια και διαδικασίες κατάρτισης γιά σπουδαστές και επιστήμονες από αυτές τις χώρες.

η) Συνεχή προσπάθεια στο εσωτερικό της χώρας για ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη, αποκέντρωση, διασφάλιση της εσωτερικής συνοχής, μεγαλύτερη επένδυση στην Παιδεία και στον Πολιτισμό.

Αυτή είναι η προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα και την προοπτική μίας μακρόπνοης εθνικής στρατηγικής. Ειδικότερα, είναι αναγκαία η θωράκιση των παραμεθόριων περιοχών της χώρας και των νησιών μας μέσα από τα ειδικά προγράμματα ανάπτυξης και τη μεγαλύτερη φροντίδα για την εκπαίδευση και την ποιότητα ζωής των κατοίκων τους.

II. Για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη με Κοινωνική Αλληλεγγύη και Ποιότητα Ζωής.

Σήμερα, έχουμε την μεγάλη ευθύνη να επεξεργασθούμε και να υλοποιήσουμε μία Αναπτυξιακή Πρόταση που να ανταποκρίνεται στα νέα διεθνή δεδομένα, να εξυπηρετεί την συμμετοχή της χώρας μας στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και ταυτόχρονα να κατοχυρώνει την κοινωνική συνοχή. Μια πρόταση που θα διασφαλίζει τη δίκαια κατανομή των βαρών αλλά και των καρπών αυτής της προσπάθειας. **Ο βασικός μας στόχος, τον οποίο πρέπει να εξυπηρετούν όλες οι πολιτικές μας, είναι η οικοδόμηση μίας κοινωνίας ανάπτυξης, αλληλεγγύης και δικαιοσύνης.**

1. Ο στόχος της συμμετοχής στην ΟΝΕ ενταγμένος στο πλαίσιο μιας μακρόπνοης αναπτυξιακής πολιτικής.

Η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ αποτελεί εθνικό στόχο. Μία επιλογή που ενισχύει την Ελλάδα όχι μόνο οικονομικά αλλά και πολιτικά στον ευρωπαϊκό και στον διεθνή χώρο. Η χώρα μας, όμως, δεν πρέπει να περιορισθεί στην ικανοποίηση των κριτηρίων της νομισματικής σύγκλισης. **Χρειάζεται παράλληλη εφαρμογή μέτρων που θα προωθούν την αναδιάρθρωση της οικονομίας, την πραγματική οικονομική σύγκλιση και την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής.**

Η υλοποίηση των μέτρων διαρθρωτικής πολιτικής θα επιτρέψει η μείωση του ελλείμματος να μην επιδιώκεται αποκλειστικά και μόνο από τις δημόσιες δαπάνες, αλλά και μέσα από μία αποτελεσματική αύξηση των δημοσίων εσόδων. Η δημοσιονομική πειθαρχία, η μακροοικονομική σταθερότητα, η μείωση του πληθωρισμού, ο περιορισμός των ελλειμμάτων, είναι τα αναγκαία εργαλεία σ'αυτήν την μακρόχρονη πορεία.

Στο ερώτημα πώς μπορούμε να συνδυάσουμε την πορεία προς την ΟΝΕ με τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και ευημερίας, η απάντηση είναι μία : Μακρόπνοη αναπτυξιακή πολιτική. Πολιτικές που ενισχύουν την ανταγωνιστική βάση της οικονομίας μας, αλλά ταυτόχρονα, συνδυάζουν την οικονομική αποτελεσματικότητα και την κοινωνική αλληλεγγύη. **Η σημερινή δομή της ελληνικής οικονομίας απαιτεί την εφαρμογή ενός μείγματος σταθεροποιητικής και αναπτυξιακής πολιτικής που θα διασφαλίζει την επίτευξη αυτών των στόχων σε μακροχρόνιο ορίζοντα.**

Η κοινωνική πολιτική είναι αναπόσπαστο στοιχείο της αναπτυξιακής διαδικασίας, και αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία μίας πορείας διαρθρωτικών αλλαγών, μεταρρυθμίσεων και τομών. **Είναι αναγκαία η ανάπτυξη πολιτικών που θα αυξήσουν την παραγωγικότητα και την αποδοτικότητα και θα επιτρέπουν, ταυτόχρονα, την ανακατανομή του πλούτου, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η κοινωνική συνοχή και η ευημερία.**

2. Οι διαρθρωτικές αλλαγές προϋπόθεση για την ανάπτυξη

Οι διαρθρωτικές αλλαγές είναι αναγκαίες για την προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας στις νέες τεχνολογίες και για να λειτουργήσει ανταγωνιστικά στο νέο διεθνές περιβάλλον. Θα συμβάλλουν στην ανασυγκρότηση του βιομηχανικού ιστού της χώρας μας και θα επιτρέψουν την αποτελεσματικότερη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και τον περιορισμό του ρόλου του συγκεντρωτικού κράτους. **Χωρίς διαρθρωτικές αλλαγές στην οικονομία δεν θα μπορέσουμε να επιτύχουμε την ανάπτυξη και να αυξήσουμε την απασχόληση.** Οι διαρθρωτικές αλλαγές όμως δεν εξαντλούνται στις ιδιωτικοποιήσεις.

Περιλαμβάνουν :

- *Την σύγχρονη οργάνωση και την αποτελεσματική λειτουργία των Δημοσίων Υπηρεσιών.*
- *Την οργάνωση της αγοράς εργασίας.*
- *Την προσαρμογή και ενίσχυση του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας.*
- *Την ανάπτυξη αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου της λειτουργίας της αγοράς, και την αποτελεσματική αντιμετώπιση της παραοικονομίας.*
- *Την αυστηρή εφαρμογή των κανόνων του υγιούς ανταγωνισμού.*
- *Την σύγχρονη οργάνωση της αγροτικής οικονομίας και τις αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές στη γεωργία.*
- *Τον εκσυγχρονισμό και την αποτελεσματική λειτουργία του τραπεζικού συστήματος που θα πρέπει να συμβάλει στην ενίσχυση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας και να καταστεί πιό φιλικό προς τον επιχειρηματία και τον εργαζόμενο.*
- *Τη θέσπιση ένος δίκαιου και αμερόληπτου φορολογικού συστήματος. Σ'αυτό το πλαίσιο να εξετάσουμε το θέμα της τιμαριθμοποίησης της φορολογικής κλίμακας, της εξάλειψης των αντικινήτρων που δημιουργήθηκαν στο παρελθόν, και της αποκατάστασης μιας λογικής ισορροπίας στη φορολογία του κεφαλαίου και της εργασίας.*

Το κόστος της διαρθρωτικής προσαρμογής χρειάζεται να το μοιρασθεί η πολιτεία με τον ιδιωτικό τομέα, και να διασφαλισθεί, ότι ο εργαζόμενος δεν θα επιβαρυνθεί ούτε με το τίμημα της ανεργίας ούτε με το τίμημα της μείωσης των μισθών.

3. *Γιά μία ενεργό πολιτική απασχόλησης*

Η πρώτη μας προτεραιότητα σήμερα είναι να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα της ανεργίας που συνέχεια αυξάνεται και πλήττει κυρίως τους νέους ανθρώπους, τους νέους πτυχιούχους και τις γυναίκες.

Οφείλουμε να εξετάσουμε πώς διαμορφώνεται η αγορά εργασίας στην Ευρώπη αλλά και στη χώρα μας. Νέες μορφές εργασίας εμφανίζονται, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις η ίδια η παραγωγή επιβάλλει ελαστικές μορφές απασχόλησης, όπως η τηλεργασία και η υπεργολαβία.

Κανείς δεν αρνείται ότι χρειάζονται προσαρμογές στην αγορά εργασίας. Δεν δεχόμαστε όμως το δίλημμα Απασχόληση ή Κοινωνική Προστασία. Το δίλημμα του Αμερικανικού Μοντέλου των εργαζόμενων φτωχών ή του Ευρωπαϊκού Μοντέλου της μακροχρόνιας ανεργίας.

Μία ενεργός πολιτική απασχόλησης προϋποθέτει :

- *Την ενίσχυση της ανάπτυξης, ιδιαίτερα στους τομείς που αποδεδειγμένα δημιουργούν θέσεις απασχόλησης σήμερα αλλά και για τα επόμενα είκοσι χρόνια, όπως οι Νέες Τεχνολογίες, οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, το Εμπόριο, ο Τουρισμός, οι Μεταφορές και οι Τηλεπικοινωνίες.*

- *Την υποστήριξη της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας με την αξιοποίηση των ευκαιριών που δημιουργεί η ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά, τα δίκτυα διασυνοριακών συνεργασιών και η διεθνοποίηση της δραστηριότητας των επιχειρήσεων, όπως και η γενικότερη δυναμική που αποκτά σήμερα ο τομέας των υπηρεσιών.*

- *Την προσαρμογή της αγοράς εργασίας μέσα από διαδικασία κοινωνικού διαλόγου με τρόπο που να διασφαλίζονται η κοινωνική ασφάλεια και τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα. Οι προσαρμογές να οδηγούν στη δημιουργία θέσεων εργασίας και όχι στην εκμετάλλευση των εργαζομένων, και να διασφαλίζουν την προστασία και το επίπεδο διαβίωσης των εργαζόμενων σε όλες τις μορφές της απασχόλησης.*

- *Την εφαρμογή του 35ωρου χωρίς μείωση των αποδοχών των εργαζομένων. Πριν υπάρξει μία γενικευμένη εφαρμογή του θα ήταν σκόπιμο να ξεκινήσει μία σταδιακή τομεακή εφαρμογή του μετά από ουσιαστική διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους.*

- *Την ενίσχυση του συστήματος κατάρτισης, την συνεχή επιμόρφωση των εργαζομένων και την ανάπτυξη ολοκληρωμένων προγραμμάτων απασχόλησης σε περιφερειακό επίπεδο και ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας.*

4. *Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας*

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, το εμπόριο, ο τουρισμός και η κοινωνία της πληροφορίας παίζουν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της ανάπτυξης και στη δημιουργία απασχόλησης. Το νέο διεθνές περιβάλλον δημιουργεί προκλήσεις για τις επιχειρήσεις που πρέπει να αντιμετωπισθούν με κατάλληλο σχεδιασμό και υπευθυνότητα.

- **Μία συνεκτική πολιτική επιχειρήσεων απαιτεί :**

  - *τη δημιουργία ενός νομοθετικού και διοικητικού περιβάλλοντος όπου η επιχείρηση μπορεί να αναπτυχθεί, στο οποίο ενθαρρύνεται η προώθηση της καινοτομίας και η διασυνοριακή συνεργασία.*

  - *την εισαγωγή του επιχειρηματικού πνεύματος και της επιχειρηματικής παιδείας στα εκπαιδευτικά μας συστήματα στο δευτεροβάθμιο και τριτοβάθμιο επίπεδο.*

  - *την ανάγκη μίας νέας προσέγγισης όσον αφορά τόσο στην ανάληψη επιχειρηματικού κινδύνου, όσο και στις προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν σε ένα νέο άνθρωπο να αναλάβει επιχειρηματική πρωτοβουλία.*

- **Ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης γιά όλες τις περιφέρειες της χώρας μας.** Η βιώσιμη ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού εξαρτάται ιδιαίτερα από την ανταγωνιστικότητά του. Γιά την επίτευξη αυτού του στόχου απαιτείται μακροχρόνιος προγραμματισμός και ιεραρχημένες επιλογές.

Απαιτείται να δοθεί ειδικό βάρος :

  - *στην ποιότητα και την διαφοροποίηση των προσφερομένων υπηρεσιών,*

  - *στην κατάρτιση του ανθρωπίνου δυναμικού του κλάδου,*

  - *στην προστασία και την ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.*

- **Η Ελλάδα χρειάζεται να επενδύσει ιδιαίτερα στις νέες τεχνολογίες, στην κοινωνία της πληροφορίας και την καινοτομία σε τρία επίπεδα :**

  - *Για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας, της παραγωγικής βάση της.*

  - *Για τη βελτίωση και την παραπέρα ανάπτυξη νέων υπηρεσιών, και για την παραγωγή νέων τεχνολογιών και προϊόντων στον τομέα της πληροφορικής.*

  - *Για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, το οποίο ανοίγει νέες δυνατότητες για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις περιορίζοντας το πρόβλημα της απόστασης και της αδυναμίας προβολής των προϊόντων του. Προϋποθέτει όμως το αντίστοιχο πλαίσιο που θα επιτρέψει την ανάπτυξη του και την αναγκαία προσαρμογή των επιχειρήσεων τόσο σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής όσο και σε κατάρτιση των επιχειρηματιών και των εργαζομένων.*

- **Η ανάπτυξη των επιχειρήσεων προϋποθέτει μεγαλύτερη πρόσβαση σε επιχειρηματικά κεφάλαια, σε κεφάλαια εκκίνησης και σε πηγές χρηματοδότησης.** Σ'αυτό το πλαίσιο το χρηματιστήριο μπορεί να λειτουργήσει ως αναπτυξιακό εργαλείο στην εθνική οικονομία. Το ελληνικό χρηματιστήριο είναι ανάγκη να αποκτήσει μεγαλύτερο "βάθος και πλάτος", ώστε να μην είναι ευάλωτο σε κερδοσκοπικές επιθέσεις.

Να αντανακλά καλύτερα την ευρωστία και τον δυναμισμό των επιχειρήσεων. Να συμπεριλάβει και άλλους κλάδους, όπως για παράδειγμα την ποντοπόρο Ελληνική Ναυτιλία.

Το Ελληνικό Χρηματιστήριο να αποκτήσει τα εχέγγυα εκείνα, τα οποία να το καθιστούν ασφαλές για τους επενδυτές. Μόνον έτσι, θα μπορέσει να διεκδικήσει ένα μεγαλύτερο κομμάτι από την αποταμίευση των πολιτών και από τα επενδυτικά κεφάλαια του εξωτερικού.

5. *Για ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό κράτος*

Το κράτος σήμερα καλείται να παίξει σημαντικό ρόλο στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας, στην εκτέλεση των αναγκαίων έργων υποδομών, στην ριζική αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης, στην εξασφάλιση της κοινωνικής ευημερίας και της πολιτικής σταθερότητας. **Στα επόμενα χρόνια η λειτουργία του κράτους θα παραμείνει σημαντική, αλλά ταυτόχρονα η οργάνωση και η λειτουργία του χρειάζεται να γίνει πιό αποτελεσματική.** Το κράτος δεν μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση της ανεργίας πολλαπλασιάζοντας τις θέσεις του Δημοσίου και τον αριθμό των δημοσίων υπαλλήλων. **Η εποχή "της αποκατάστασης" των νέων στο Δημόσιο πέρασε ανεπιστρεπτί.**

Να αναδείξουμε το νέο ρόλο του κράτους στη δημιουργία αγορών, στην ενίσχυση των επενδύσεων και της επιχειρηματικότητας, στην προώθηση της απασχόλησης καθώς και στην αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού.

Το κράτος να συνεχίσει να έχει την ευθύνη της κατοχύρωσης των βασικών δικαιωμάτων του πολίτη, την πρόσβασή του σε ένα σύστημα δημοσίων αγαθών που να καλύπτει επαρκώς τις ανάγκες του γιά παιδεία, υγεία, ασφάλιση και υποδομές. Σ'αυτό το πλαίσιο είναι ανάγκη να διασφαλισθεί η λειτουργία και το υψηλό επίπεδο της δημόσιας εκπαίδευσης και του Εθνικού Συστήματος Υγείας.

Είναι ευθύνη μας αλλά και υποχρέωσή μας να αναδείξουμε το κράτος σε πραγματικό υπηρέτη του πολίτη. Το κράτος κτίστηκε γιά τον πολίτη, χρηματοδοτείται από τον πολίτη και πρέπει κατά συνέπεια να εξυπηρετεί τον πολίτη και να μην είναι δέσμιο άλλων συμφερόντων. Δυστυχώς όμως η αναποτελεσματικότητα, τα κρούσματα διαφθοράς αλλά και χειραγώγησης των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών γιά εξυπηρέτηση τρίτων συμφερόντων έχουν εξελιχθεί σε γάγγραινα που υποβαθμίζει τη ζωή των πολιτών και στην πράξη αναιρεί τον κοινωνικό χαρακτήρα των κρατικών οργανισμών. Δεν είναι δυνατόν το φακελλάκι και η συνδιαλλαγή, δηλαδή στην ουσία ο εκβιασμός και η εκμετάλλευση του πολίτη να συνεχίζεται στο πλαίσιο ενός συστήματος που χρηματοδοτείται από τους πολίτες γιά να τους εξυπηρετεί και να τους προστατεύει.

Είναι ευθύνη μας να αποκατασταθεί η σχέση του πολίτη με το κράτος. Είναι ευθύνη μας να σώσουμε τους θεσμούς που αντιμετωπίζουν έντονη απειλή συρρίκνωσης λόγω της αναποτελεσματικότητας στην διαχείρησή τους. Σίγουρα η λύση δεν βρίσκεται στην εγκατάλειψη της δημόσιας ιδιοκτησίας και της παραγωγής των δημοσίων αγαθών στην τυφλή και καθολική ιδιωτικοποίηση των πάντων.

Η απάντηση βρίσκεται στην συνύπαρξη του κράτους και της αγοράς, στην ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, στην αναβάθμιση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητας των δημοσίων υπηρεσιών.

6. *Ο ρόλος των Δημοσίων Οργανισμών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας*

Στις νέες συνθήκες, πρέπει να ξαναδούμε πως διαμορφώνεται ο ρόλος των Δημοσίων Οργανισμών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας. **Η ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς δεν σημαίνει ιδιωτικοποίηση, αλλά ότι οι Δημόσιες Επιχειρήσεις Κοινής Ωφελείας καλούνται πλέον να λειτουργήσουν με όρους υγιούς ανταγωνισμού.**

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναγνωρίζεται ο ρόλος και η σημασία των Υπηρεσιών Δημοσίου Συμφέροντος στην αναπτυξιακή διαδικασία και στην κατοχύρωση της αλληλεγγύης. Οταν μιλάμε γιά το μέλλον του δημοσίου τομέα, μιλάμε γιά έναν τομέα με κρίσιμη σημασία γιά την οικοδόμηση της Ευρώπης.

Μιλάμε γιά ένα στοιχείο ουσιαστικό γιά την οικοδόμηση μίας Κοινότητας βασισμένης στις αξίες της αλληλεγγύης και της ισότητας της πρόσβασης, γιά όλους τους πολίτες, σε ορισμένα κοινά αγαθά που θεωρούνται ουσιαστικής σημασίας, στο πλαίσιο μίας ανοικτής και δυναμικής οικονομίας της αγοράς.

Απαιτείται ο επαναπροσδιορισμός της οργάνωσης κα της λειτουργίας των Δημοσίων Οργανισμών Επιχειρήσεων Κοινής Ωφελείας, ώστε να ανταπεξέλθουν στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον, να συνεχίσουν να συμβάλουν στην ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή, αλλά και να αξιοποιήσουν τις μεγάλες δυνατότητες που δημιουργεί η εσωτερική αγορά και η ανάπτυξη των Διευρωπαϊκών Δικτύων Ενέργειας, Μεταφορών και Τηλεπικοινωνιών.

7. *Ορθολογική αξιοποίηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ενωσης*

Η σωστή αξιοποίηση των εθνικών και κοινοτικών πόρων αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση γιά την επίτευξη της εθνικής ανάπτυξιακής προσπάθειας. Σ'αυτό το πλαίσιο, καλούμαστε να προετοιμαστούμε από τώρα για την καλύτερη αξιοποίηση των διαρθρωτικών πολιτικών της Ενωσης για την περίοδο 2000-2006. Η μεγιστοποίηση της ποσοτικής και ποιοτικής απορροφητικότητας, ο αυστηρός έλεγχος της χρήσης των κοινοτικών κονδυλίων σε ετήσια βάση, σε συνδυασμό με ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχεδιασμό με προσανατολισμό στα μεγάλα έργα, είναι η βάση της φιλοσοφίας που θα διέπει το πακέτο Santer.

Γι'αυτό, χρειάζεται :

- *Ενα σαφές πλαίσιο αναπτυξιακής πολιτικής, με ιεραρχημένες επιλογές και στόχους.*
- *Ενα συγκεκριμένο ρεαλιστικό πρόγραμμα δράσης, προσανατολισμένο στη βιώσιμη ανάπτυξη, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στην άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων.*
- *Η κοινοτική χρηματοδότηση δεν θα πρέπει να διοχετεύεται στην κατανάλωση, αλλά σε τομείς με σαφή αναπτυξιακό προσανατολισμό, σε τομείς που ενσωματώνουν τις νέες τεχνολογίες καθώς και σε τομείς σύγχρονων υπηρεσιών, και νέων προϊόντων με υψηλότερο τεχνολογικό περιεχόμενο.*

8. Μια αποτελεσματική πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος.

Χρειάζεται να δώσουμε ιδιαίτερο βάρος στην αειφόρο προοπτική της αναπτυξιακής διαδικασίας, στην προστασία και στην ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων. Χρειάζεται να δώσουμε ακόμη μεγαλύτερη πνοή και δυναμική στην πολιτική μας για την προστασία του περιβάλλοντος και του φυσικού πλούτου της χώρας μας. Ειδικότερα, **οι προσπάθειές μας αξίζει να επικεντρωθούν στην προώθηση συγκεκριμένων μέτρων που ταυτόχρονα ενθαρρύνουν νέες οικονομικές δραστηριότητες και δημιουργούν θέσεις εργασίας :**

- *Προώθηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της εξοικονόμησης της ενέργειας στις οικονομικές δραστηριότητες, και της χρήσης νέων καθαρών και αποδοτικών τεχνολογιών στις κατασκευές και τις μεταφορές. Η Ελλάδα μπορεί να αξιοποιήσει την εμπειρία και το πλούσιο δυναμικό της ώστε να ενισχύσει τη βιομηχανία των καθαρών τεχνολογιών και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, δημιουργώντας έτσι θέσεις απασχόλησης και ενισχύοντας της εξαγωγές της σε έναν κλάδο που θα αναπτυχθεί πολύ στο μέλλον.*

- *Βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων, εξοικονόμηση νερού με τη βελτίωση των δικτύων παροχής, αποτελεσματικοί και αυστηροί έλεγχοι ρυπογόνων δραστηριοτήτων που δηλητηριάζουν τα υπόγεια νερά και ρυπάινουν τα ποτάμια, τις λίμνες και τις παραλίες. Διάδοση των σύγχρονων τεχνικών αφαλάτωσης για πόσιμο νερό με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στα νησία.*

- *Ανάπτυξη ενός σύγχρονου σιδηροδρομικού δικτύου και έγκαιρη πρόβλεψη για συστήματα τράμ και μετρό σε πόλεις που θα έχουν προοπτική ανάπτυξης στην περιφέρεια στα επόμενα 30 χρόνια. Δεν πρέπει να επαναλάβουμε τα σφάλματα της Αθήνας.*

- *Αυστηρές προδιαγραφές στη βιομηχανία, ποιοτική αναβάθμιση, ενίσχυση της αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης.*

- *Υποστήριξη των βιολογικών καλλιεργειών. Η αγορά οικολογικών και ποιοτικών προϊόντων πρόκειται να αναπτυχθεί ιδιαίτερα τα επόμενα χρόνια στην Ευρώπη, και αυτός είναι ένας τομέας που μπορούν να αναπτύξουν επιχειρηματική δράση οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις και οι συνεταιρισμοί.*

- *Προστασία των δασών με σύγχρονους οικολογικούς τρόπους δασοκομικής διαχείρισης.*

- *Ενημέρωση των πολιτών και μεγαλύτερη εμπλοκή τους στις αποφάσεις που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή τους στην πόλη και στο χωριό. Σ'αυτή την κατεύθυνση πρέπει να διαδραματίσει ιδιαίτερο ρόλο η Νομαρχιακή και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Διάλογο με τις επιχειρήσεις, τους εργαζόμενους και τις οργανώσεις των καταναλωτών.*

9. Κατοχύρωση των Κοινωνικών Δικαιωμάτων και της Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Πολλοί μιλούν σήμερα για αλληλεγγύη ανάμεσα στους εργαζόμενους και τους ανέργους. Αυτή είναι αναγκαία, όχι όμως για το μοίρασμα της μιζέριας και της εξαθλίωσης. **Εμείς σταθερά αναφερόμαστε στην Κοινωνική Αλληλεγγύη που πρέπει να αποτελεί ευθύνη και δέσμευση όλων των παραγωγικών και κοινωνικών δυνάμεων. Μία δέσμευση όλων, για απασχόληση με κοινωνική προστασία, με αξιοπρέπεια και ένα ελάχιστο αποδεκτό βιοτικό επίπεδο.**

Η νεοφιλελεύθερη άποψη υποστηρίζει ότι ένα χαμηλό επίπεδο κοινωνικής ασφάλισης είναι επωφελές για την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Η κοινωνική ασφάλιση όμως δεν αποτελεί βάρος, αλλά σημαντικό συντελεστή της οικονομικής δραστηριότητας, γιατί συμβάλλει ουσιαστικά στην κοινωνική σταθερότητα και διευκολύνει την προσαρμογή στις οικονομικές αλλαγές.

Πρέπει να προβάλουμε ως βασικό θέμα την παραγωγικότητα, καθώς η διασύνδεσή της με τον πραγματικό μισθό επιτρέπει την ύπαρξη ενός ισχυρού κοινωνικού δικτύου προστασίας, ενώ ταυτόχρονα, συμβάλει στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Να διασφαλίσουμε τα δικαιώματα των εργαζομένων. Το δικαίωμα στην απεργία, το δικαίωμα διαβούλευσης και συμμετοχής σε έναν ουσιαστικό κοινωνικό διάλογο. Το δικαίωμα εργασίας σε ένα υγιεινό και ασφαλές περιβάλλον.

Μία σύγχρονη και δημοκρατική πολιτεία έχει την ευθύνη διασφάλισης της καθολικότητας των κοινωνικών δικαιωμάτων έτσι ώστε να συμβάλει στη δίκαιη αναδιανομή του κοινωνικού εισοδήματος. Το δικαίωμα για υψηλού επιπέδου υγεία και παιδεία, για μία αξιοπρεπή διαβίωση αφορούν όλους και αποτελούν βασική προϋπόθεση γιά το μέλλον του λαού μας. Η επικράτηση επιλεκτικών λογικών συνήθως οδηγεί και σε υποβάθμιση των υπηρεσιών που προσφέρονται. Δεν μπορούμε να δεχθούμε ότι υπάρχουν πολίτες πρώτης και δεύτερης κατηγορίας, γι'αυτό πρέπει να αρνηθούμε το κοινωνικό κράτος α λα κάρτ.

Χρειάζεται να λάβουμε υπόψη μας τις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις και **να προχωρήσουμε στην προσαρμογή του κοινωνικού κράτους, δίνοντάς του μία νέα δυναμική και νέους ορίζοντες.**

Η οργάνωση και η λειτουργία των ασφαλιστικών ταμείων χρειάζεται να εκσυγχρονισθεί και να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα, διατηρώντας το ρόλο και την αποστολή τους, και κατοχυρώνοντας την αλληλεγγύη ανάμεσα στις γενεές.

10. Ανάδειξη και σύγχρονη οργάνωση του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας

Η ανάδειξη και η σύγχρονη οργάνωση του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας, δηλαδή των συνεταιρισμών, των επαγγελματικών ενώσεων, των ιδρυμάτων και των ταμείων αλληλασφάλισης, αποτελούν σύγχρονη πρόκληση για ολόκληρη την Ευρώπη, καθώς μπορούν να συμβάλουν στην κατοχύρωση ενός ευρύτερου πλαισίου κοινωνικής αλληλεγγύης και στην ανάπτυξη αποτελεσματικών μέσων καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Η σημασία του τομέα ενισχύεται σήμερα, σε μία περίοδο που αναζητούνται νέες μορφές κοινωνικής αλληλεγγύης και επανένταξης των ανέργων.

Η Κοινωνική Οικονομία ξεπερνά την παραδοσιακή διάκριση δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Ο χαρακτήρας των φορέων της παραμένει κοινωνικός, ενώ αναπτύσσουν επιχειρηματικές και επενδυτικές δραστηριότητες σε συνθήκες αγοράς.

Οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας βρίσκονται κοντά στο λαό. Εχουν τη δυνατότητα να οργανώνουν πολύπλευρες δραστηριότητες και να καλύπτουν ανάγκες στους τομείς της απασχόλησης, της υγείας, του πολιτισμού και του αθλητισμού, ενώ ταυτόχρονα μπορούν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στο κίνημα για την ειρήνη και στον αγώνα ενάντια στο ρατσισμό.

Η σύγχρονη οργάνωση των συνεταιρισμών, των επαγγελματικών ενώσεων και των ταμείων αλληλασφάλισης προϋποθέτει την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών της πληροφορικής, την συνεργασία μέσω των ευρωπαϊκών δικτύων ενημέρωσης, την ανταλλαγή και την αξιοποίηση των επιτυχημένων πρακτικών του τομέα ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Προϋποθέτει επίσης ουσιαστικές διαδικασίες κατάρτισης των στελεχών του τομέα, όσον αφορά τις νέες συνθήκες παραγωγής και εμπορίας προϊόντων προσφοράς υπηρεσιών, διεθνούς συνεργασίας και ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών.

Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί επίσης έναν προνομιακό χώρο για τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας, όσον αφορά ειδικούς όρους συνεργασίας, αλλά και τη συμμετοχή τους στο εταιρικό κεφάλαιο των τραπεζών.

Η σύγχρονη οργάνωση της Κοινωνικής Οικονομίας δημιουργεί έναν τρίτο τομέα που κατοχυρώνει στην πράξη τη συμμετοχική οικονομική δημοκρατία, ενεργοποιεί τον εθελοντισμό, συμβάλλει στην περιφερειακή ανάπτυξη, ενισχύει τη συνεταιριστική επιχειρηματικότητα και δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας.

Η Ελλάδα έχει μια μακρά παράδοση ιδιώς στον τομέα των συνεταιρισμών που μπορεί να εμπλουτιστεί με την εμπειρία άλλων ευρωπαϊκών χωρών, όπως της Ιταλίας, της Δανίας, της Σουηδίας και της Κύπρου.

Είναι απαραίτητο να δώσουμε νέα ώθηση στον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας στη χώρα μας, διαμορφώνοντας μία νέα αντίληψη και ένα σύγχρονο πλαίσιο για τη λειτουργία των φορέων της. Μία λειτουργία που προωθεί την ιδέα της αλληλεγγύης στην κοινωνία και ενθαρρύνει τη δημοκρατική συμμετοχή.

11. Μια πολιτική ισόρροπης ανάπτυξης κέντρου-περιφέρειας. Μία πολιτική ζωής και προοπτικής γιά την ελληνική ύπαιθρο

Ο στόχος της αποκέντρωσης και της ισόρροπης ανάπτυξης κέντρου-περιφέρειας παραμένει μία από τις μεγάλες προτεραιότητες της πολιτικής μας. Η πολιτική αυτή είναι ανάγκη να βασίζεται σ'ένα στρατηγικό πρόγραμμα, σ'ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και σ'ένα σύστημα αξιολόγησης σε κάθε στάδιο της πορείας υλοποίησής τους.

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση αυτού του προγράμματος απαιτούν διαφάνεια.

Είναι απαραίτητο να είναι σαφής η σχέση κόστους/οφέλους και να διασφαλίζεται ο κοινωνικός έλεγχος και η ουσιαστική συμμετοχή της Νομαρχιακής και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Χρειάζεται μία ολοκληρωμένη πολιτική ανάπτυξης, ζωής και προοπτικής γιά την ελληνική ύπαιθρο. **Μία πολιτική που να ανοίγει νέες προοπτικές γιά την αγροτική οικονομία, δημιουργώντας ταυτόχρονα νέες οικονομικές δραστηριότητες και θέσεις εργασίας στην περιφέρεια.**

Σ'αυτό το πλαίσιο, είναι αναγκαία :

- *Η επιτάχυνση των διαρθρωτικών αλλαγών στην γεωργία και η προώθηση ενός νέου μοντέλου αγροτικής ανάπτυξης ικανού να ανταπεξέλθει στο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο ανταγωνιστικό περιβάλλον.*

- *Η ενίσχυση του επιχειρηματικού ρόλου των συνεταιρισμών, και η σύνδεση της αγροτικής παραγωγής με την μεταποίηση και την εμπορία.*
- *Η δημιουργία κινήτρων για τους νέους αγρότες. Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στον ευρύτερο αγροτικό τομέα (π.χ. αγροτουρισμός) και η δημιουργία κινήτρων για τους νέους αγρότες.*
- *Η δημιουργία θεσμών εκπαίδευσης και κατάρτισης των αγροτών.*

Το μέλλον του αγροτικού κόσμου δεν είναι απλώς θέμα οικονομικό. Είναι θέμα κοινωνικό αλλά και εθνικό, καθώς αφορά μεγάλο τμήμα του λαού μας, αλλά και γενικότερα το μέλλον και την ευημερία της υπαίθρου και των νησιών μας.

Η παροχή κινήτρων, όμως, στους νέους ανθρώπους για να παραμείνουν στην επαρχία δεν εξαντλείται μόνο στην εξασφάλιση εργασίας. Εχει ιδιαίτερη σημασία η ανάπτυξη του επιπέδου ποιότητας ζωής και η διασφάλιση συγχρόνως υψηλού επιπέδου υπηρεσιών, ειδικά στον τομέα της υγείας, η διοικητική αποκέντρωση, η εκπαίδευση και η πολιτιστική ζωή.

III. Για μία ανοικτή και δημοκρατική κοινωνία ενεργών πολιτών χωρίς διακρίσεις που θα δίνει ίσες ευκαιρίες και προοπτική στους νέους ανθρώπους.

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα διαπιστώνουμε την υποβάθμιση της λειτουργίας των αντιπροσωπευτικών θεσμών, μία αυξανόμενη αποστασιοποίηση των πολιτών από τις πολιτικές διαδικασίες και μία αυξανόμενη αμφισβήτηση της σημασίας της συλλογικής δράσης. Αυτή η εξέλιξη είναι πρωτόγνωρη για έναν λαό που υπήρξε πάντα έντονα πολιτικοποιημένος, αγωνίσθηκε για την εδραίωση της Δημοκρατίας και συμμετείχε ενεργά στις πολιτικές εξελίξεις.

Τη δεκαετία του '70 το αίτημα του εκδημοκρατισμού και της κοινωνικής αλλαγής ενέπνευσε και κινητοποίησε τον λαό και τους νέους ανθρώπους. Τη δεκετία του '80 ενώ ενισχύθηκαν οι διαδικασίες συμμετοχής και οι θεσμοί κοινωνικού ελέγχου άρχισε σταδιακά να εκδηλώνονται τα πρώτα σημάδια αποστασιοποίησης.

Σ'αυτό το σημείο, πρέπει να κάνουμε ως ΠΑΣΟΚ την αυτοκριτική μας, όπως και τα άλλα κόμματα της Αριστεράς, καθώς αυτή τη περίοδο ο κομματικός εναγκαλισμός μείωσε και σε πολλές περιπτώσεις ακύρωσε τα περιθώρια αυτονομίας των κινημάτων και των αντιπροσωπευτικών συνδικαλιστικών και επάγγελματικών οργανώσεων. Φαινόμενα γραφειοκρατίας, διαμεσολάβησης και ιδιόμορφων πελατειακών σχέσεων εμφανίσθηκαν ενισχύοντας την απροθυμία συμμετοχής των πολιτών και των εργαζομένων.

Η εξέλιξη της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, τα κοινωνικά πρότυπα που επικράτησαν, το ασφυκτικό πλαίσιο διαβίωσης στις μεγάλες πόλεις, η καταλυτική επίδραση της τηλεόρασης στην πολιτική ζωή ενίσχυσαν αυτά τα φαινόμενα. Η δημιουργία στους πολίτες της βάσιμης άποψης ότι η διαπλοκή σήμερα είναι παρούσα στην πολιτική και οικονομική ζωή του τόπου λειτούργησε προς την ίδια κατεύθυνση.

Η έλλειψη εμπιστοσύνης όμως στα κόμματα και η αδιαφορία για πολιτική συμμετοχή δεν σημαίνει ότι οι πολίτες

δεν αγωνιούν, δεν σκέπτονται, δεν έχουν αυξημένες ευαισθησίες. Βλέπουμε την ίδια περίοδο να ενισχύεται η αποδοχή και η συμμετοχή σε θεματικά και τοπικά κινήματα που αφορούν το περιβάλλον, τα ατομικά δικαιώματα, την αντιμετώπιση τοπικών προβλημάτων.

Από την άλλη πλευρά η νεολαία εκφράζει τον δικό της ριζοσπαστισμό, τη δική της αμφισβήτηση σε ένα κόσμο αβεβαιότητας που αδυνατεί να προβάλει αξίες.

Η Δημοκρατία όμως θέλει δημοκράτες για να επιβιώσει και ο σοσιαλισμός δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς αξίες και όραμα. Κέντρο του αγώνα μας ήταν και παραμένει ο άνθρωπος, ο συνειδητός πολίτης που αποτελεί υποκείμενο των εξελίξεων.

Η Αριστερά δεν αποδέχεται τον πολίτη παρατηρητή των πολιτικών εξελίξεων. Δεν αποδέχεται η πολιτική λειτουργία να εξαντλείται στις δημόσιες σχέσεις, ο πολιτικός διάλογος να περιορίζεται στο πλαίσιο των μέσων μαζικής ενημέρωσης, και να θεωρείται αναβάθμιση της πολιτικής ζωής η μετατροπή του ενεργού πολίτη σε τηλεθεατή.

Η Αριστερά δεν αποδέχεται η πολιτική πρόταση να περιορίζεται στην πολιτική επικοινωνία και το πολιτικό κόμμα να εξελίσσεται σε διαφημιστική εταιρεία.

Σήμερα δεν αρκούν τα ωραία λόγια αν δεν έχουν ουσιαστικό περιεχόμενο και δεν συνοδεύονται από πραγματική βούληση και προσπάθεια υλοποίησης.

Η ενδυνάμωση της δημοκρατίας σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο προβάλλει επιτακτικά και

προυποθέτει μία τριπλή προσπάθεια:

- *αποκατάσταση της αυτονομίας, της διαφάνειας και της αξιοπιστίας της πολιτικής*
- *αναβάθμιση και ενδυνάμωση των αντιπροσωπευτικών θεσμών σε εθνικό, κοινωνικό και τοπικό επίπεδο*
- *ενίσχυση της ενημέρωσης, της συμμετοχής και της εμπλοκής του πολίτη τόσο στις γενικώτερες εξελίξεις, όσο και στις διαδικασίες κοινωνικού ελέγχου και τοπικής αυτοδιοίκησης.*

1. Αυτονομία και σύγχρονη λειτουργία των κομμάτων.

Τα κόμματα συνεχίζουν να είναι οι βασικοί παράγοντες σε μία κοινοβουλευτική δημοκρατία. Η ύπαρξη ισχυρών και αναξάρτητων κομμάτων είναι όρος για την ορθή λειτουργία της δημοκρατίας και την ανεξαρτησία της από κάθε είδους εξωθεσμικά συμφέροντα.

Σ'αυτό το πλαίσιο είναι αναγκαία η ενίσχυση της σύγχρονης και δημοκρατικής λειτουργίας των κομμάτων, η αναγνώριση του ρόλου τους και η διασφάλιση της αυτονομίας στη λειτουργία τους και της διαφάνειας στα οικονομικά τους.

Το πλέον κρίσιμο ερώτημα που πρέπει να δώσουμε σαφή και αποτελεσματική απάντηση είναι η κατοχύρωση της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας της πολιτικής από κάθε είδους οικονομικά συμφέροντα και παραπολιτικά κέντρα εξουσίας. Σ'αυτό το πλαίσιο πρέπει να μας απασχολήσουν τα φαινόμενα διαπλοκής των οικονομικών συμφερόντων, των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και της πολιτικής.

Αυτή είναι μία προσπάθεια που πρέπει να αναπτυχθεί και σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, λόγω των διεθνών χαρακτηριστικών που έχουν πλέον οι οικονομικές σχέσεις και της συνεχούς ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών.

Σε εθνικό επίπεδο ειδικώτερα πρέπει να ενισχυθούν οι θεσμοί που αποσκοπούν στη διαφάνεια, τον αποτελεσματικό κοινοβουλευτικό και κοινωνικό έλεγχο, και να διασφαλισθεί ο πλήρης σεβασμός των κανόνων τους υγιούς ανταγωνισμού. **Η σύγχρονη λειτουργία της Δημοκρατίας απαιτεί μία νέα διάκριση των εξουσιών που θα συμπεριλαμβάνει τα ΜΜΕ και την οικονομική εξουσία ώστε να κατοχυρώνεται ο πλήρης δημοκρατικός έλεγχος και η διαφάνεια.** Αυτή η ανάγκη θα πρέπει να απασχολήσει και κατά την αναθεώρηση του Συντάγματος ώστε να υπάρξει η ανάλογη θεσμική ρύθμιση.

Στο ζήτημα αυτό δεν διακυβεύεται απλώς η τιμή των πολιτικών και η αξιοπιστία της πολιτικής. Είναι ουσιαστικό θέμα λειτουργίας της Δημοκρατίας, και όλα τα κόμματα πρέπει να σταθούν στο ύψος των περιστάσεων. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να αναλάβει τη μεγάλη πρωτοβουλία προς αυτή την κατεύθυνση της αναμέτρησης με την κάθε είδους διαπλοκή και εξάρτηση.

2. Αναβάθμιση του Κοινοβουλίου.

Η προσπάθεια αναβάθμισης της λειτουργίας του Κοινοβουλίου που έχει ξεκινήσει τα τελευταία χρόνια να συνεχισθεί στοχεύοντας στην ανάδειξη του ρόλου και της ανεξαρτησίας του βουλευτή, την ενδυνάμωση του κοινοβουλευτικού έργου, τόσο σε επίπεδο κοινοβουλευτικών επιτροπών όσο και κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Αυτό προυποθέτει την διασφάλιση της αναγκαίας υλικοτεχνικής υποδομής και επιστημονικής και οργανωτικής υποστήριξης των βουλευτών στο κοινοβουλευτικό έργο τους.

Να ξεφύγουμε από τον λαϊκισμό και την εύκολη δημαγωγία και να συνειδητοποιήσουμε ότι η Δημοκρατία έχει κόστος. Η Κοινοβουλευτική λειτουργία προϋποθέτει τους απαραίτητους πόρους και την διασφάλιση του αποτελεσματικού ελέγχου και της διαφάνειας όσον αφορά στην χρήση τους.

Η Βουλή χρειάζεται επίσης να αναπτύξει περισσότερο την σύνδεσή της με τις ευρωπαϊκές διεργασίες σε επίπεδο ενημέρωσης, την στενότερη συνεργασία της με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και την ενίσχυση του κοινοβουλευτικού ελέγχου της κυβέρνησης όσον αφορά στην ευρωπαϊκή πολιτική της.

3. Ενίσχυση της Αποκέντρωσης και της λειτουργίας της Νομαρχιακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Ο δεύτερος βαθμός Αυτοδιοίκησης και το πρόγραμμα Καποδίστρια υπήρξε ένα μεγάλο βήμα προς την αποκέντρωση και την περιφερειακή ανάπτυξη. **Είναι ανάγκη, όμως, να διασφαλισθούν οι πόροι που θα επιτρέψουν την αποτελεσματική λειτουργία των αυτοδιοικητικών θεσμών, αλλά και το πλαίσιο που θα διασφαλίζει την ανεξαρτησία, τον κοινωνικό έλεγχο και τη πλήρη διαφάνεια της λειτουργίας τους.**

Γιατί, η διαπλοκή δεν εμφανίζεται μόνο σε κεντρικό επίπεδο αλλά αναπαράγεται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, όπου μάλιστα οι θεσμοί ελέγχου και διαφάνειας είναι ασθενέστεροι.

Η Αυτοδιοίκηση να παίξει ενεργό ρόλο στο πλαίσιο ενός εθνικού αναπτυξιακού σχεδιασμού για την ενδυνάμωση της περιφερειακής ανάπτυξης διασφαλίζοντας την κοινωνική και περιβαντολογική πτυχή της. Για να εκπληρώσει όμως αυτή την αποστολή θα πρέπει να ενισχυθεί η τεχνική υποδομή και η επιστημονική υποστήριξη που διαθέτει, και να αναβαθμισθεί το ανθρωπίνο δυναμικό της.

Είναι απαραίτητο να υπάρξει αντίστοιχη πρόοδος στην διοικητική αποκέντρωση ώστε να μη χρειάζεται ο εργαζόμενος και ο επιχειρηματίας από την περιφέρεια για πολλές διοικητικές πράξεις να πρέπει να απευθύνεται στην κεντρική διοίκηση στην Αθήνα.

4. Αναβαθμισμένος ρόλος για το Συνδικαλιστικό Κίνημα.

Ο Συνδικαλισμός αποτελεί βασικό πυλώνα της Δημοκρατίας. Σήμερα καλείται να αντιμετωπίσει μεγάλες προκλήσεις. Να ενισχυθεί η ενεργή συμμετοχή των εργαζομένων. Να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα αντιπροσωπευτικότητας που δημιουργούν οι αλλαγές στην αγορά εργασίας, η εμφάνιση δηλαδή μορφών μερικής απασχόλησης ή ευέλικτης απασχόλησης, απασχόλησης κατ'οίκον ή αυτοαπασχόλησης που δεν εκφράζονται μέσα από τις οργανώσεις των εργαζομένων. Να διασφαλισθούν τα κοινωνικά δικαιώματα που απειλούνται από τις ευρύτερες οικονομικές εξελίξεις.

Σ'αυτό το πλαίσιο το Συνδικαλιστικό Κίνημα καλείται να επανακαθορίσει και να ενισχύσει τον ρόλο του, διασφαλίζοντας την αυτονομία του από τον κομματικό εναγκαλισμό, διεκδικώντας τη βελτίωση της θέσης του έλληνα και ξένου εργαζόμενου στη χώρα μας και διατυπώνοντας θέσεις και προτάσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης,

της κατάρτισης και την κατοχύρωση ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού συστήματος κοινωνικής αλληλεγγύης.

Οι οργανώσεις των εργαζομένων πρέπει να συμμετέχουν στους θεσμούς κοινωνικού ελέγχου, κοινωνικού διαλόγου και εθνικού αναπτυξιακού σχεδιασμού. Γι'αυτό όμως χρειάζεται να έχουν τα απαραίτητα εφόδια επιστημονικής υποστήριξης και ευρύτερης ενημέρωσης. Σ'αυτό το πλαίσιο είναι κρίσιμη η συμμετοχή τους στις ευρωπαϊκές συνδικαλιστικές οργανώσεις, η ενημέρωση τους για τις διεθνής εξελίξεις, η ανταλλαγή εμπειριών, καθώς επίσης η κοινή δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

5. Η ελευθερία της ενημέρωσης και ο ρόλος των ΜΜΕ.

Τα ΜΜΕ, και ιδιαίτερα η τηλεόραση, διαδραματίζουν έναν συνεχώς αυξανόμενο ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις, όχι μόνο με την κλασσική έννοια της ενημέρωσης αλλά της επίδρασης στην πολιτική και κοινωνική συνείδηση, στη διαμόρφωση κοινωνικών και καταναλωτικών προτύπων, στην παιδεία με την ευρεία έννοια και τη πολιτιστική αντίληψη.

Η αποστολή τους είναι σημαντική αλλά και η ευθύνη τους μεγάλη. Χρειάζεται πάντα να διασφαλίζεται η ελευθεροτυπία και η ελευθερία της ενημέρωσης.

Σήμερα όμως τα ίδια τα ΜΜΕ αποτελούν έναν πόλο εξουσίας με πολιτική και οικονομική δύναμη. **Συνεπώς όπως κάθε εξουσία θα πρέπει να κινούνται σε ένα πλαίσιο που θα διασφαλίζει την ευρύτερη δημοκρατική λειτουργία.**

Αυτό διασφαλίζεται :

- *όσον αφορά στην οικονομική τους δύναμη με τη βελτίωση και ενίσχυση του υπάρχοντος ρυθμιστικού πλαισίου ώστε να καταστεί αποτελεσματικότερη η εφαρμογή του γιά τη διαφάνεια της οικονομικής λειτουργίας τους, και*
- *όσον αφορά στην δημοσιογραφική, ενημερωτική και ψυχαγωγική λειτουργία τους, με την ύπαρξη ενός πλαισίου αυτοδέσμευσης των ίδιων των λειτουργών των μέσων, με αντίστοιχους κώδικες δεοντολογίας.*

Σ'αυτό το πλαίσιο αναδεικνύεται ο σημαντικός ρόλος της Κρατικής Τηλεόρασης και του Ραδιοφώνου.

Να συνεχισθεί η προσπάθεια εκσυγχρονισμού τους, ώστε :

- *να μπορούν να ανταπεξέλθουν στον ανταγωνισμό της ελεύθερης αγοράς,*
- *να διατηρήσουν τις εκπαιδευτικές και πολιτιστικές λειτουργίες τους και τον πλουραλισμό τους, που πολλές φορές δεν εμπίπτει στα εμπορικά κριτήρια του μέσου τηλεοπτικού και ραδιοφωνικού προϊόντος.*

Η δυνατότητα που ανοίγει η δορυφορική και η ψηφιακή τηλεόραση για τη σύνδεση του απόδημου ελληνισμού με την Ελλάδα, αλλά και την ευρύτερη προβολή της Ελλάδας και του πολιτισμού της είναι μεγάλες και χρειάζεται να αξιοποιηθεί κατάλληλα από τα κρατικά και ιδιωτικά ΜΜΕ.

6. Ενίσχυση της συμμετοχής του πολίτη.

Η ενημέρωση και η συμμετοχή του πολίτη προϋποθέτει την ισότιμη πρόσβαση στις νέες μορφές επικοινωνίας και πληροφόρησης που δημιουργούν οι νέες τεχνολογίες αλλά και την ανάπτυξη θεσμών κοινωνικού ελέγχου και συμμετοχής σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ιδιαίτερα για θέματα που αφορούν άμεσα τη καθημερινή ζωή του.

Σ'αυτό το πλαίσιο είναι ανάγκη να υποστηριχθούν οι φορείς και οι οργανώσεις πολιτών που παρεμβαίνουν στις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις με την πρωτοβουλία, τη δράση και τη διάρθρωση προτάσεων γιά συγκεκριμένες λύσεις, όπως και η γενικότερη λειτουργία και δραστηριοποίηση των Μή Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Η αντικειμενική και πλήρης ενημέρωση, αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε μία εποχή που οι διαδικασίες είναι πολύπλοκες, οι ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις επιδρούν άμεσα στη ζωή μας η αντιμετώπιση των προβλημάτων περιβάλλοντος και δημόσιας υγείας απαιτούν εξειδικευμένες τεχνικές γνώσεις. **Σ_αυτή τη κατεύθυνση πρέπει να κινηθούν τα πολιτικά κόμματα ενισχύοντας αυτή τη νέα διάσταση ενημέρωσης και συμμετοχής των πολιτών.**

Πρέπει να ενθαρρυνθεί περισσότερο η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή.

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια υπήρξε μεγάλη πρόοδος όσον αφορά στο νομοθετικό πλαίσιο. Χρειάζεται να ενθαρρυνθεί περισσότερο η συμμετοχή της γυναίκας στις πολιτικές διαδικασίες και η ουσιαστική δυνατότητα ένταξής της στην αγορά εργασίας και εργασιακής εξέλιξής της.

Προϋπόθεση γι'αυτό είναι η διασφάλιση ενός κοινωνικού πλαισίου υπηρεσιών και παροχών που θα επιτρέπουν στις γυναίκες να συνδυάζουν την επαγγελματική και πολιτική δραστηριότητά τους με τις οικογενειακές τους ευθύνες. Ενός θεσμικού πλαισίου που θα τους επιτρέπει να μοιράζονται τις ευθύνες αυτές με τον σύντροφό τους, που θα υποστηρίζει τα νέα ζευγάρια στα πρώτα βήματά τους, και θα ενισχύει την ανύπαντρη μητέρα.

Η ανάγκη αυτή θα καθίσταται πιο σημαντική όσο θα μειώνεται η φυσική υποστήριξη που παραδοσιακά παρείχε η ελληνική οικογένεια και θα αυξάνουν και στην Ελλάδα οι οικογένειες με έναν γονιό, όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη λόγω των ευρύτερων οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών.

7. Ίσες ευκαιρίες και προοπτική για τους νέους.

Οι νέοι άνθρωποι μεγαλώνουν σήμερα σε μια κοινωνία με καταναλωτικά πρότυπα, που οι αξίες αμφισβητούνται, το περιβάλλον υποβαθμίζεται και οι κοινωνικοί δεσμοί αλληλεγγύης απειλούνται. Σε μια κοινωνία που επικρατεί η ανασφάλεια της επαγγελματικής αποκατάστασης που τους υποχρεώνει να αναπτύσσουν την λογική του ανταγωνισμού από πολύ μικρή ηλικία ως προϋπόθεση επιβίωσης.

Η σημερινή νεολαία θα ζήσει και θα εργασθεί σε ένα πολυπολιτισμικό κόσμο ανοικτών οριζόντων, σε μία ευρωπαϊκή αγορά που δίνει νέες ευκαιρίες αλλά στην οποία θα πρέπει να συναγωνισθεί συνομήλικους με περισσότερα εφόδια. Σε έναν κόσμο όπου η γνώση και η κατάρτιση είναι το βασικό εφόδιο δημιουργικής απασχόλησης και επιτυχίας η παρεχόμενη δημόσια εκπαίδευση δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της εποχής.

Σήμερα οι νέοι αγωνιούν, αμφισβητούν, αναζητούν όπως κάθε νέα γενιά σημεία αναφοράς και πρότυπα. Αναζητούν αξίες που να τους εμπνέουν και να τους εκφράζουν. Δυστυχώς τα πολιτικά κόμματα δεν φαίνεται να έχουν κατορθώσει μέχρι σήμερα να προσεγγίσουν και να κατανοήσουν αυτόν τον ριζοσπαστισμό της νέας γενιάς. **Δεν είναι αλήθεια ότι οι νέοι αδιαφορούν για την πολιτική. Είναι αλήθεια όμως ότι δεν συγκινούνται από τον ξύλινο λόγο ή την τεχνοκρατική αντίληψη της πολιτικής.**

Γι'αυτό σήμερα πρέπει να αναδείξουμε ξανά το όραμα μίας καλύτερης κοινωνίας, να αναδείξουμε τις αξίες και τη δύναμη της συλλογικής δράσης.

Η πολιτική μας πρέπει να κινείται σε τρείς μεγάλες κατευθύνσεις:

- *Πολιτικός ρόλος και συμμετοχή για την νέα γενιά.*
- *Υψηλό επίπεδο παιδείας και κατοχύρωση της δημόσιας εκπαίδευσης.*
- *Επαγγελματική κατάρτιση, απασχόληση, ίσες ευκαιρίες μόρφωσης, εξέλιξης, αξιοκρατία, ποιότητα ζωής.*

8. Ένα εκπαιδευτικό σύστημα που θα ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες και θα συμβάλει στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη των νέων.

Η γνώση είναι το κλειδί του μέλλοντος και η παιδεία αποτελεί σήμερα τη μεγαλύτερη επένδυση γι'αυτό το μέλλον.

Το εκπαιδευτικό σύστημα χρειάζεται να προσαρμοσθεί ώστε :

- *να στοχεύει στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας των νέων.*
- *να τους δίδει ευρύτερη μόρφωση και πολιτιστικά ενδιαφέροντα.*
- *να αναπτύσσει την εθνική αυτογνωσία, την ιστορική συνείδηση, να καλλιεργεί την κοινωνική και οικολογική συνείδηση.*
- *να ανταποκρίνεται στα νέα οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα.*
- *να συνδέεται με την παραγωγή και να είναι προσανατολισμένο στην μελλοντική αγορά εργασίας.*
- *να προετοιμάζει τους νέους να ζήσουν και να εργασθούν σε ένα πολυπολιτισμικό κόσμο που απαιτεί ευρύ πνεύμα και τη γνώση ξένων γλωσσών.*
- *να κατωχυρώνει το υψηλό επίπεδο και την ποιότητα των παρεχόμενων σπουδών της Δημόσιας Εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες.*

Ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δοθεί στην αναβάθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τόσο από την άποψη ποιότητας των παρεχομένων σπουδών όσο και από την άποψη της υποδομής. Σ αυτό το πλαίσιο πρέπει τα ελληνικά Πανεπιστήμια να αποκτήσουν οργανωμένο και υψηλό μεταπτυχιακό επίπεδο σπουδών, και να επιδιώξουν να διαδραματίσουν έναν δημιουργικό εκπαιδευτικό και ερευνητικό ρόλο στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοαναλογικής Ευρώπης και της Μεσογείου.

9. <u>Ενα πλαίσιο που θα ρυθμίζει τη διαμονή, την εργασία και τα δικαιώματα των μεταναστών.</u>

Οι εξελίξεις στις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, αλλά και στον ευρύτερο Μεσογειακό χώρο οδήγησαν στην χώρα μας ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα. Η Ελλάδα ως πολιτεία και ως κοινωνία ήταν απροετοίμαστη για να υποδεχθεί κατάλληλα αυτό το ρεύμα.

Στο μέλλον όλες οι ενδείξεις μιλούν για αύξηση των μεταναστευτικών ρευμάτων προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και προς τη χώρα μας. **Γι αυτό είναι ανάγκη να αναπτύξουμε ένα πληρέστερο νομικό και θεσμικό πλαίσιο που θα ρυθμίζει την είσοδο, τη νόμιμη διαμονή και την εργασία, αλλά ταυτόχρονα να διασφαλίζει τα δικαιώματα και την αξιοπρεπή διαβίωση των μεταναστών.**

Αυτό το πλαίσιο, πέραν της ανθρωπιστικής πλευράς του θέματος, είναι αναγκαίο, ώστε να επιτυγχάνεται η ομαλή κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών και κατ'αυτόν τον τρόπο η μείωση φαινομένων που πλήττουν την αίσθηση ασφάλειας των πολιτών.

Οι οικονομικοί μετανάστες σήμερα συνεισφέρουν στην ελληνική οικονομία τόσο στην ύπαιθρο όσο και στα αστικά κέντρα. Χρειάζεται να διασφαλισθεί ένας πιο αποτελεσματικός έλεγχος στην είσοδο και στη διαμονή τους στη χώρα μας, αλλά ταυτόχρονα να υπάρξουν υπηρεσίες υποδοχής, διευκόλυνσης για θέματα περίθαλψης, κατοικίας και εκπαίδευσης των παιδιών τους, όπως και προστασίας των δικαιωμάτων τους και αντιμετώπισης των περιπτώσεων εκμετάλλευσης τους.

Η Ελλάδα θα πρέπει να επιδιώξει να υπάρξει στο μέλλον μια περισσότερο συντονισμένη ευρωπαϊκή πολιτική σ'αυτό το θέμα μέσα από προγράμματα τεχνικής βοήθειας, και υποστήριξης στις υπηρεσίες που παρέχονται προς τους μετανάστες.

10. Ενίσχυση της ασφάλειας του πολίτη, σύγχρονη και αποτελεσματική αντιμετώπιση του εγκλήματος.

Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί στη χώρα μας ένα έντονο αίσθημα ανασφάλειας στους πολίτες. Η παρουσία του οργανωμένου και πολλές φορές διεθνούς εγκλήματος, τα κρούσματα διαφθοράς και η έλλειψη σύγχρονων μέσων της αστυνομίας είναι κρίσιμα θέματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν.

Η αύξηση της εγχώριας και ξένης εγκληματικότητας είναι ένα φαινόμενο που πλήττει την ίδια τη δημοκρατία και την κοινωνική συνοχή καθώς προκαλεί αντιδράσεις στους πολίτες, αναπτύσει αισθήματα ξενοφοβίας και ρατσισμού, αναδεικνύει ακραίες φωνές που μιλούν για "τάξη και ασφάλεια", και πλήττει κυρίως τα κατώτερα στρώματα στα αστικά κέντρα και τις παραμεθόριες περιοχές της πατρίδας μας.

Η απάντηση πρέπει να δοθεί σε πολλά επίπεδα:

- *Εκσυγχρονισμός, και αναβάθμιση του ανθρωπίνου δυναμικού, καθώς και εξάλειψη των φαινομένων διαφθοράς στην ελληνική αστυνομία.*
- *Αποτελεσματική φύλαξη των συνόρων και ενίσχυση της αστυνομικής προστασίας στην ύπαιθρο και τα αστικά κέντρα.*

- *Ειδική εκπαίδευση των διωκτικών αρχών γιά αντιμετώπιση του σύγχρονου εγκλήματος.*
- *Σύνδεση και συνεργασία της ελληνικής αστυνομίας με τις ευρωπαϊκές αστυνομικές αρχές, ειδικά στα θέματα του οικονομικού και οργανωμένου εγκλήματος.*
- *Ενίσχυση της λειτουργίας του Κράτους Δικαίου, και της προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων των πολιτών.*

Ε. ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΣΕ ΜΙΑ ΚΡΙΣΙΜΗ ΚΑΜΠΗ

Το ΠΑΣΟΚ, μετά από μία δυναμική και πετυχημένη πορεία που καθόρισε τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις στη χώρα μας το τελευταίο τέταρτο του αιώνα που φεύγει, βρίσκεται σήμερα σε μία κρίσιμη καμπή. Οι οργανώσεις του Κινήματος πρέπει να αναλύσουν τα νέα διεθνή και ευρωπαϊκά δεδομένα, να κατανοήσουν τις αλλαγές που συντελούνται στην ελληνική κοινωνία και να αξιολογήσουν με θάρρος τη λειτουργία και τα προβλήματα που εμφανίζονται.

Για το ΠΑΣΟΚ η πρόκληση είναι σαφής :

- *Αποσαφήνιση της ιδεολογικής ταυτότητάς του και της κοινωνικής αναφοράς του.*
- *Διατύπωση μίας ολοκληρωμένης στρατηγικής πρότασης για την ελληνική κοινωνία στον 21ο αιώνα, ενός οράματος για την Ελλάδα και τον ελληνισμό στο νέο ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο που διαμορφώνεται.*
- *Προσαρμογή της πολιτικής και οργανωτικής λειτουργίας του ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις νέες ανάγκες και στις νέες προκλήσεις.*

Αυτή η βαθειά ιδεολογική και πολιτική διεργασία, είναι η προϋπόθεση που θα επιτρέψει στο ΠΑΣΟΚ να συνεχίσει τη νικηφόρα πορεία του στο μέλλον. Να συνεχίσει σ'αυτή την κρίσιμη φάση για το μέλλον του τόπου και του λαού μας να έχει την ευθύνη της διακυβέρνησης της χώρας.

Να σταθούμε με ειλικρίνεια και να κοιτάξουμε την πραγ-

ματικότητα κατάματα. Ο πολιτικός λόγος του ΠΑΣΟΚ ακούγεται στεγνός και δεν εμπνέει όπως παλιά. Η πολιτική δράση του έχει αποϊδεολογικοποιηθεί και η συνοχή της κοινωνικής βάσης που παραδοσιακά το στήριξε, έχει εξασθενήσει.

Τα αίτια αυτής της εξέλιξης είναι πολλά και έχουν επισημανθεί πολλές φορές. Η πολύχρονη άσκηση της εξουσίας και η απασχόληση των στελεχών μας με την κρατική διαχείρηση, έχουν δημιουργήσει σε ορισμένους μία αντίληψη "καθεστωτικού" κόμματος. Το γενικότερο φαινόμενο της ιδεολογικής κρίσης του δημοκρατικού σοσιαλισμού και η αποστασιοποίηση του πολίτη από την οργανωμένη πολιτική δράση επέδρασαν αρνητικά στην συμμετοχή και τη λειτουργία της οργάνωσής μας.

Τα σημάδια αυτά τόσο στη φυσιογνωμία και τον πολιτικό λόγο μας όσο και στην οργανωτική λειτουργία μας άρχισαν να φαίνονται ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '80. Σήμερα, όμως έχουν πάρει πλέον τόσο έντονα χαρακτηριστικά που απειλούν την ίδια την συνοχή και την πολιτική αποτελεσματικότητα του ΠΑΣΟΚ.

Η αναγκαία για κάθε πολιτικό φορέα διαδικασία ανανέωσης πολιτικού λόγου και προσαρμογής στα νέα δεδομένα, εξαντλήθηκε σε συνθήματα και αυθαίρετους διαχωρισμούς ανάμεσα στο παλιό και το νέο, το σύγχρονο και το οπισθοδρομικό.

Αυτή η πολιτική πρακτική επέτεινε την ιδεολογική σύγχιση, δεν επέτρεψε την ανάπτυξη μίας ουσιαστικής ιδεολογικής και πολιτικής συζήτησης και κατέληξε να χαράξει διαχωριστικές γραμμές μέσα στο ίδιο το ΠΑΣΟΚ με αποτέλεσμα να δίνει σήμερα την εικόνα ενός διχασμένου κόμματος σε επίπεδο οργάνωσης και σε επίπεδο κοινωνικής βάσης.

Η διαπιστωση είναι κοινή. Οι οργανώσεις του ΠΑΣΟΚ είτε δεν λειτουργούν είτε έχουν υποβαθμισθεί σε προσωπικούς εκλογικούς μηχανισμούς, σε πεδίο αντιπαράθεσης συσχετισμών και εξυπηρέτησης φιλοδοξιών και σε φορείς διαμεσολάβησης ενός νέου τύπου "πελατειακών σχέσεων".

Μιλήσαμε πολλές φορές για επανίδρυση, ριζική ανανέωση, πολιτική ανοικτών θυρών. Ολες όμως αυτές οι απόπειρες, πάντα κατέληγαν στο φαινόμενο που ζούμε συνεχώς τα τελευταία χρόνια των ομαδικών εγγράφων για την ευκαιριακή υποστήριξη συσχετισμών και προσώπων.

Δεν μπορέσαμε να αντιμετωπίσουμε αυτή την οργανωτική παρακμή γιατί δείξαμε αδυναμία στο να προχωρήσουμε σε μία νέα ιδεολογική έκφραση, σε μία νέα πολιτική σύνθεση και στην οικοδόμηση μίας νέας Ενότητας. Γιατί βιαστήκαμε να αποδεχθούμε το τέλος των οραμάτων και αρκεστήκαμε στον πολιτικό πραγματισμό. Γιατί δεν κατορθώσαμε να αναδείξουμε με πειστικό τρόπο την ιδεολογική και πολιτική διαφορά του σύγχρονου δημοκρατικού σοσιαλιστικού λόγου.

Σήμερα όμως αυτή είναι η πρόκληση που αντιμετωπίζουμε. Να μετεξελίξουμε το ΠΑΣΟΚ σε ένα σύγχρονο φορέα δημοκρατικού σοσιαλισμού που θα διασφαλίζει την ιστορική συνέχεια, την πολιτική ανανέωση, την ιδεολογική ενότητα και την πολιτική σύνθεση.

Αναζητώντας τη φυσιογνωμία του ΠΑΣΟΚ στα νέα δεδομένα, καλούμαστε να απαντήσουμε σε ορισμένα βασικά ερωτήματα σχετικά με τα χαρακτηριστικά και τις κοινωνικές αναφορές που θα έχει το ΠΑΣΟΚ στο μέλλον.

- Το πρώτο ερώτημα αφορά τον προσδιορισμό της κοινωνικής αναφοράς του ΠΑΣΟΚ. Οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στην ελληνική κοινωνία την τελευταία δεκαπενταετία ήσαν μεγάλες, και σ'αυτές συνέβαλε και η πολιτική των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ που ανέδειξε νέες και δημιουργικές κοινωνικές δυνάμεις και έδωσε την ευκαιρία σε κοινωνικές ομάδες που ήσαν ως τότε στο περιθώριο να αναπτυχθούν.

Το ΠΑΣΟΚ ήδη από τη δεκαετία του '70 είχε αναλύσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας που δεν επέτρεπαν την συγκρότηση ενός καθαρά ταξικού – εργατικού σοσιαλιστικού κόμματος, και είχε προσδιορίσει την στρατηγική της Εθνικής Λαϊκής Ενότητας, μία κοινωνική συμμαχία που έδωσε πολιτική έκφραση και προοπτική στους μη προνομιούχους.

Η ανάλυση αυτή του ΠΑΣΟΚ απεδείχθη επιτυχής αλλά και πρωτοποριακή. Οι εξελίξεις που ακολούθησαν σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες υποχρεώνουν τα κόμματα της Αριστεράς να ξεφύγουν από μία στενή ταξική αναφορά, δεδομένης της κινητικότητας, της μεταβατικότητας και των ασαφών ορίων ανάμεσα στα κοινωνικά στρώματα, και να επιδιώκουν να εκφράσουν ευρύτερες κοινωνικές συμμαχίες με προοδευτική κατεύθυνση.

Το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να εκφράσει σήμερα με σύγχρονους πολιτικούς όρους μία πλατειά κοινωνική συμμαχία που να εκφράζει τον εργαζόμενο, τον αγρότη, τον άνθρωπο του μόχθου, τον επιστήμονα, τον μικρομεσαίο επιχειρηματία, τους νέους ανθρώπους. Μία κοινωνική συμμαχία που να περιλαμβάνει και να δίνει προοπτική στους κοινωνικά αποκλεισμένους, τους ανέργους, σε όσους θίγονται άμεσα και περιθωριοποιούνται από τις ευρύτερες οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις, τις οποίες

δεν μπορούν να παρακολουθήσουν. Αυτή η νέα κοινωνική συμμαχία θα συγκροτηθεί γύρω από ένα συνολικό σχέδιο για την ελληνική κοινωνία του παρόντος και του μέλλοντος. Αυτή η κοινωνική συμμαχία θα συσπειρώσει και θα κινητοποιήσει τις υγιείς δημιουργικές δυνάμεις του τόπου που κατανοούν ότι η επιτυχία της αναπτυξιακής προσπάθειας προϋποθέτει πολιτική σταθερότητα, κοινωνική συνοχή και δίκαιη κατανομή των βαρών και των οφελημάτων.

Αυτή είναι η πρώτη μεγάλη πρόκληση για το ΠΑΣΟΚ. Να αποκαταστήσει την συνοχή και να διευρύνει την κοινωνική βάση του. Οχι με μία αντίληψη αθροιστικής και ευκαιριακής πολυσυλλεκτικότητας, αλλά με ποιοτικά χαρακτηριστικά σύνθεσης των επιμέρους προσδοκιών και αναγκών σε μία συνολική προγραμματική πρόταση ελπίδας και προοπτικής.

- Το δεύτερο ερώτημα είναι εαν το ΠΑΣΟΚ μετά από μία μακρόχρονη πορεία διακυβέρνησης του τόπου, θα είναι ένα κόμμα που περιορίζεται στην απλή διαχείριση της εξουσίας ή θα παραμείνει ένα κόμμα εξουσίας που στοχεύει σε μία αναπτυξιακή και κοινωνικά δίκαιη πορεία της χώρας.

Το ΠΑΣΟΚ να συνεχίσει να είναι φορέας αλλαγής και προόδου, ένα κόμμα που αγωνίζεται για την αυτονομία της πολιτικής από κάθε είδους εξωθεσμικά κέντρα και οικονομικά συμφέροντα. Ενα κόμμα που δεν θεωρεί την εξουσία ως αυτοσκοπό και στο βωμό της οποίας συμβιβάζει τους στόχους και τα οράματά του.

Αυτή είναι η δεύτερη μεγάλη πρόκληση για το ΠΑΣΟΚ. Να συνεχίσει να είναι ο φορέας που έχει την ικανότητα και την υπευθυνότητα να ασκεί τη διακυβέρνηση της χώρας διατηρώντας αμείωτη τη δυναμική της κοινωνικής αλλαγής και απελευθέρωσης, της εμβάθυνσης της δημοκρατίας, της διεύρυνσης της λαϊκής συμμετοχής, και της διασφάλισης της αυτονομίας της πολιτικής.

Να συνεχίσει να είναι ο φορέας που κατοχυρώνει αποφασιστικά τη θέση της χώρας μας στην Ευρώπη μέσα από διεκδίκηση και δημιουργική συμμετοχή. Να συνεχίσει να είναι ο φορέας που μπορεί να εκφράσει μέσα από την πρόταση και την πολιτική πρακτική του τον νέο κοινωνικό ριζοσπαστισμό που αναπτύσσεται, τις προσδοκίες και τα όνειρα της νέας γενιάς της πατρίδας μας.

- Το τρίτο ερώτημα είναι αν το ΠΑΣΟΚ μπορεί να ξαναβρεί το μαζικό χαρακτήρα του ή θα μετεξελιχθεί σε ένα κόμμα στελεχών.

Η δύναμη του ΠΑΣΟΚ εξ αρχής ήταν η μαζικότητα και η λαϊκότητά του. Σήμερα δεν μπορεί να υπάρξουν κόμματα με τα χαρακτηριστικά της δεκαετίας του '70 καθώς τα κοινωνικά δεδομένα είναι διαφορετικά. **Δεν μπορούμε όμως και να αποδεχθούμε την μετατροπή του ΠΑΣΟΚ σε ένα κόμμα παραγόντων, πολιτικών και διοικητικών στελεχών, σε ένα κόμμα αγνώστων εγγεγραμένων μελών.** Κάτι τέτοιο είναι αντίθετο με την ιδεολογική και πολιτική φυσιογνωμία ενός κινήματος του δημοκρατικού σοσιαλισμού που είναι ανοικτό στην κοινωνία αλλά πιστεύει στη δύναμη και τη σημασία της οργανωμένης πολιτικής δράσης.

Η τρίτη μεγάλη πρόκληση για το ΠΑΣΟΚ είναι μέσα από την πολιτική του λειτουργία και την οργανωτική δομή του, να δώσει μία νέα δυναμική στον πολιτικό προβληματισμό, στην οργανωμένη πολιτική δράση με την έννοια της διεύρυνσης της λαϊκής συμμετοχής, της αναβάθμισης των αντιπροσωπευτικών θεσμών, της ενδυνάμωσης της άμεσης εμπλοκής του πολίτη σε τοπικές και περιφερειακές διαδικασίες.

Να γίνουν οι οργανώσεις μας ζωντανά κύτταρα επεξεργασίας θέσεων, προτάσεων και διαλόγου. Να συμμετέχουν δημιουργικά στην κατάρτηση του προγραμματικού πλαισίου και την αξιολόγηση της κυβερνητικής πολιτικής. Να διατηρούν ανοικτή σχέση με την κοινωνία.

Να επεξεργάζονται την στρατηγική για την εξέλιξη και την ενδυνάμωση των δημοκρατικών θεσμών σε τοπικό, νομαρχιακό και περιφερειακό επίπεδο. Να διατηρούν ανοικτούς διαύλους επικοινωνίας και συνεργασίας με τα άλλα πολιτικά κόμματα και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, με γνώμονα το συμφέρον του τόπου και της περιοχής τους στα πλαίσια του εθνικού σχεδιασμού και των μεγάλων πολιτικών προτεραιοτήτων.

Ενας σύγχρονος φορέας του δημοκρατικού σοσιαλισμού δεν μπορεί να δεχθεί την αποστασιοποίηση και την αποξένωση του πολίτη από τις πολιτικές διαδικασίες. Δεν μπορεί να αποδεχθεί την μετατροπή του πολιτικού λόγου σε πολιτική διαφήμιση και να εξαντλεί την πολιτική και κοινωνική ανάλυση στις δημοσκοπήσεις.

Αντίθετα, πρέπει να παρέχει στον πολίτη τα εφόδια και τα μέσα για να αντισταθεί και να συνεχίσει να είναι το υποκείμενο των εξελίξεων. **Ενα σύγχρονος φορέας του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού πρέπει να κάνει τον πολίτη να αισθανθεί ότι η συμμετοχή στην συλλογική δράση του δίνει τη δύναμη να πάρει τη μοίρα του στα χέρια του και να καθορίσει το μέλλον του τόπου του.**

Στο κατώφλι του νέου αιώνα χρειάζεται να δώσουμε μία νέα πνοή στο όραμά μας, μία νέα ορμή στην πολιτική μας και μία νέα δυναμική στην οργανωμένη λετουργία μας.

Η Προοπτική Ανασύνθεσης του Ευρύτερου Αριστερού Χώρου

Η μεγάλη ιδεολογική και πολιτική αναζήτηση σ'αυτήν την εποχή των μεγάλων αλλαγών και ανακατατάξεων αφορά ολόκληρο τον αριστερό χώρο. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι δυνάμεις της Αριστεράς είναι οικουμενικές και καθιστούν αναγκαίο τον διάλογο, τον κοινό προβληματισμό, την προσέγγιση και στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Αυτή η προσέγγιση διευκολύνεται καθώς πολλές από τις ιδεολογικές διαφορές και τις πολιτικές επιλογές που είχαν ιστορικά διχάσει το αριστερό κίνημα έχουν πλέον ξεπερασθεί από τις εξελίξεις.

Το ΠΑΣΟΚ να συμμετάσχει δημιουργικά σε μία συζήτηση γιά την προοπτική της σύγκλισης και μακροπρόθεσμα της ανασύνθεσης του ευρύτερου προοδευτικού αριστερού χώρου.

Η συζήτηση γιά την "κεντρο-αριστερά" με τον τρόπο που αναπτύχθηκε αδίκησε τον σκοπό της καθώς δεν ήταν προϊόν ουσιαστικού ιδεολογικού προβληματισμού και πολιτικού διαλόγου. Γι'αυτό και δεν μπόρεσε να πείσει και να συγκινήσει τον κόσμο του ΠΑΣΟΚ και των άλλων κομμάτων της Αριστεράς, ενώ άφησε εντελώς αδιάφορη την κοινωνία.

Η συζήτηση με τις άλλες δυνάμεις της Αριστεράς δεν θα είναι εποικοδομητική αν οδηγείται μόνο από βραχυπρόθεσμους εκλογικούς σχεδιασμούς. **Χρειάζεται ένας διάλογος μεταξύ των κομμάτων αλλά και μέσα στα ίδια τα κόμματα, με σκοπό την αναζήτηση προγραμματικών συγκλίσεων που θα εκφράζουν μία ευρύτερη κοινωνική πλειοψηφία.** Μία συζήτηση που χρειάζεται να οδηγήσει σε σύγκλιση και σε συνεργασία που θα δοκιμασθεί στην

Βουλή, στους μαζικούς χώρους, στους συμμετοχικούς θεσμούς, και με κοινή δράση σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

- **Η Ενότητα Ορος Κοινής Πορείας Και Προοπτικής**

Η ενότητα ενός φορέα του δημοκρατικού σοσιαλισμού δεν εξαντλείται σε μία γενικόλογη προγραμματική συμφωνία. Δεν διασφαλίζεται μέσα από συμφωνίες κορυφής και την απλή συνύπαρξη πολιτικών στελεχών γιά την νομή και την άσκηση της κυβερνητικής εξουσίας.

Η ενότητα πρέπει να έχει ιδεολογικά και πολιτικά χαρακτηριστικά. Να επιτρέπει τη συνέχεια και την ανανέωση. Να διασφαλίζει τη συλλογική δράση και την αλληλεγγύη γιά την υλοποίηση ενός κοινά διατυπωμένου και κοινά αποδεκτού πλαισίου στόχων και πολιτικών.

Η ενότητα είναι η κοινή μας ευθύνη απέναντι στην ιστορία του Κινήματος, στη δημοκρατική παράταξη, στο λαό που μας εμπιστεύθηκε. Η ενότητα του ΠΑΣΟΚ είναι προϋπόθεση για την πολιτική σταθερότητα σ'αυτή την κρίσιμη περίοδο για τη χώρα.

Η ενότητα είναι η προϋπόθεση και ταυτόχρονα είναι η εγγύηση γιά την κοινή πορεία και την προοπτική του ΠΑΣΟΚ στο μέλλον.

Η Σύγχρονη Δημοκρατική Σοσιαλιστική Στρατηγική

Στην Ελλάδα του 21ου Αιώνα

30 + 1 Θέσεις

Α. ΠΑΣΟΚ : ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΚΥΚΛΟΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ ΤΟΥ. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ

1. Το ΠΑΣΟΚ αποτέλεσε, στη μακρά βασανιστική διαδρομή του ελληνικού δημοκρατικού και αριστερού κινήματος, την ιστορικά μοναδική περίπτωση πολιτικού φορέα, που διαγράφοντας μια σταθερή, ανοδική, νικηφόρα **τροχιά ξεπέρασε** αποφασιστικά τους **αδιέξοδους** ιστορικούς **κύκλους της ήττας και της ηττοπάθειας της αριστεράς.** Με την άσκηση, μάλιστα, κυβερνητικής εξουσίας, **θεμελίωσε στην πράξη τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών** και διαμόρφωσε τους σύγχρονους ιστορικούς όρους σταθερότητας του αντιπροσωπευτικού πολιτικού συστήματος της χώρας. **Θέτοντας οριστικά τέλος σ' ένα καθεστώς που είχε τις ρίζες του στο μετεμφυλιακό κράτος και επέμενε στον εξοβελισμό του μη δεξιού – εθνικόφρονα πολιτικού φάσματος, ως "εσωτερικού εχθρού".**

2. Το ΠΑΣΟΚ αποτέλεσε ιδιαίτερη και σημαντική πολιτική δύναμη στο φάσμα των Ευρωπαίων σοσιαλιστών. Μια δύναμη με εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό προσανατολισμό, με λόγο ανανεωτικό και σύγχρονο. Ανάπτυξε και πρέπει να αναπτύσσει τη δράση του με γνώμονα το εθνικό και κοινωνικό συμφέρον, αλλά και τη δημοκρατική και κοινωνική προοπτική της Ευρώπης.

Στην ταραγμένη Βαλκανική το ΠΑΣΟΚ αποτέλεσε την πλέον υπολογίσιμη προοδευτική δύναμη με στέρεες σχέσεις μ' όλες εκείνες τις δυνάμεις που σέβονται την ιστορία, τις διαθέσεις και την προοπτική των λαών, επιδιώκουν την εθνική και κοινωνική ανασυγκρότηση των χωρών της Βαλκανικής και μοχθούν για δίκαια ειρήνη και κοινή Ευρωπαϊκή πορεία.

Με αυτούς τους προσανατολισμούς και τις αντίστοιχες σχέσεις, η συμμετοχή του **ΠΑΣΟΚ στη Σοσιαλιστική Διεθνή και το Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα** οφείλει να αποτελεί την κυρίαρχη **ελληνική συμβολή** στη σύνθετη προσπάθεια **επαναδιατύπωσης της σοσιαλιστικής πρότασης στην Ευρώπη και τον μεταβαλλόμενο Κόσμο.** Μια σύνθετη προσπάθεια, που συμπεριλαμβάνει και **αξιοποιεί κυρίαρχες ιστορικές καταστάσεις (όπως η Σοσιαλιστική Διεθνής), αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα ότι η υπέρβαση τους είναι κεντρικό καθήκον για την ικανοποίηση των αναγκών της σύγχρονης εποχής.**

3. Το ΠΑΣΟΚ, αλλά και ευρύτερα η Δημοκρατική παράταξη οφείλουν τα σημαντικότερα στον Α.Παπανδρέου. Δεν αναφερόμαστε μόνο στην ιστορική πράξη ίδρυσης του ΠΑΣΟΚ, αλλά και στη διαμόρφωση των φυσιογνωμικών χαρακτηριστικών του και την κοινωνικοπολιτική δυναμική του.

Επίσης πρωτοποριακή υπήρξε η συμβολή του στη συνεχή πολιτική προσπάθεια για τη συγκρότηση των στοιχείων της σοσιαλιστικής στρατηγικής του Τρίτου Δρόμου. Στρατηγική, η οποία συγκροτούνταν σ' ένα δύσκολο περιβάλλον της ευρύτερης Αριστεράς, όπου κυριαρχούσαν τρεις διακριτές ενότητες αντιλήψεων και κομμάτων : τα φιλοσοβιετικά κομμουνιστικά κόμματα, η ευρωκομμουνιστική αριστερά και η παραδοσιακή σοσιαλδημοκρατία. Η στρατηγική του Τρίτου Δρόμου, ιστορικά δικαιωμένη σε κεντρικές της εκτιμήσεις και επιλογές, αποτελούσε – εκτός των άλλων – και εγχείρημα σοσιαλιστικής προοπτικής των δυνάμεων του Νότου και των χωρών της Ευρωπαϊκής Περιφέρειας.

Ο ρόλος του Α.Παπανδρέου υπήρξε σ' όλη τη διαδρομή κεντρικός και σε κρίσιμες στιγμές καταλυτικός.

4. Στην μεταπολιτευτική ιστορία του ΠΑΣΟΚ μπορούμε να διακρίνουμε πέντε επί μέρους κύκλους :

1ος. 1974 – 81 : Το ΠΑΣΟΚ ανέρχεται, συγκροτείται και κυριαρχεί σαν ο κορμός του δημοκρατικού – αριστερού κινήματος. Τελικά, επικαθορίζει όχι μόνο τις εξελίξεις στο ευρύ ριζοσπαστικό κίνημα και τον μή συντηρητικό χώρο, αλλά και τις πολιτικές εξελίξεις της χώρας. Σ' αυτή την πορεία συγκρότησης του θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί η αιμορραγία των εσωτερικών κρίσεων, που είχε και στις επόμενες φάσεις σημαντικό κόστος. Η μείωση των εσωτερικών ιδεολογικών όρων είχε σαν αποτέλεσμα να επιτραπεί η ανάπτυξη πρακτικών και φαινομένων αλλοτρίωσης και φθοράς.

2ος. 1981 – 89 : Η κυβερνητική θητεία. Η πρώτη ιστορικά σταθερή δημοκρατική – μη συντηρητική διακυβέρνηση. Θεμελίωση της λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών και εφαρμογή νέων. **Αναδιάταξη των κοινωνικών και πολιτικών ισορροπιών, με αναβάθμιση οικονομική και θεσμική των κυριαρχούμενων δυνάμεων. Εθνική αναβάθμιση και αξιοπρέπεια μέσα από μια προσπάθεια ανάδειξης ενός σχετικά αυτόνομου ρόλου της χώρας**. Διαδικασίες αποκέντρωσης και ενίσχυσης της Τοπ.Αυτοδιοίκησης. Κοινωνικό κράτος. Ασθένεια Α.Παπανδρέου.

Φαινόμενα αλαζονείας και εκφυλισμού στο τέλος της δεύτερης τετραετίας, εν συνδυασμώ με συσχετίσεις με κυρίαρχες δυνάμεις, διαμορφώνουν όρους αλλοίωσης των φυσιογνωμικών χαρακτηριστικών του. Συντονισμένη σκευωρία και επίθεση ποινικοποίησης με πρωταγωνιστή τον κ.Μητσοτάκη, τη Ν.Δ. και την υποστήριξη της παραδοσιακής αριστεράς.

3ος. 1989 – 93 : Ο Α.Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ αντέχουν και αντεπιτίθενται. **Τα σχέδια εξόντωσης, συρρίκνωσης και κατακερματισμού αποτυγχάνουν**. Μέσα σε συνθήκες ολομέτωπης επίθεσης το ΠΑΣΟΚ αναδεικνύεται σε

ακατάβλητη κοινωνικοπολιτική δύναμη και σε μοναδικό φορέα διεξόδου.

4ος. 1993 – 96 : Νέα κυβερνητική θητεία. Ανοίγει η αυλαία για την μετεξέλιξη του ΠΑΣΟΚ. Ο Α.Παπανδρέου και το 3ο Συνέδριο δρομολογούν τις διαδικασίες ανασύνταξης και μετεξέλιξης. Παράλληλα, η υιοθέτηση πολιτικών που επιβάλλονται από την Συνθήκη του Μάαστριχτ, διαμορφώνει φυγόκεντρες τάσεις αλλά και πρόσδεση σ' αυτό κοινωνικών στρωμάτων που κινούνται γύρω από το Κράτος.

5ος. 1996 - : Βαριά ασθένεια και θάνατος του Α.Παπανδρέου. Το ΠΑΣΟΚ ώριμο παραμένει ενωμένο. Εκλέγει νέο Πρόεδρο τον σ.Κ.Σημίτη και κερδίζει τις εκλογές (22/9/96). Η μετα-παπανδρεϊκή εποχή είναι γεγονός ιστορικό. **Το ΠΑΣΟΚ της νέας περιόδου**, παρά τα φραστικά προσχήματα και την αναγκαστική εξυπηρέτηση εκλογικών σκοπιμοτήτων μεταβάλλεται γρήγορα σ' ένα **άλλο ΠΑΣΟΚ.**

5. Το ΠΑΣΟΚ της νέας περιόδου προσπαθεί να πραγματοποιήσει στο όνομα του εκσυγχρονισμού την μεγάλη στροφή, μετακινούμενο προς το "νέο κέντρο".

Η στροφή αυτή στο επίπεδο της ιδεολογίας καταγράφεται σαν ένας μεταπρατικός μιμητισμός ανάλογων προσπαθειών στη μητροπολιτική Ευρώπη (ιδιαίτερα, Μ.Βρετανία), ενώ στο επίπεδο της πολιτικής και της άσκησης της κυβερνητικής εξουσίας συνιστά μια φιλοσυντηρητική γραμμή, που καθιστά ολοένα και πιο δυσδιάκριτα τα όρια με τη Ν.Δ..

Η στροφή αυτή συνοδεύεται από **σημαντική μετακίνηση** στην κοινωνική αναφορά του ΠΑΣΟΚ, βαθειά αλλοίωση στις αντιλήψεις και τη σύνθεση του στελεχιακού δυναμικού, οικοδόμηση σχέσεων διαπλοκής με δυνάμεις του κατεστημένου και των media.

Ο εναγκαλισμός του ΠΑΣΟΚ με τα κρατικοδίαιτα νέα μεσοστρώματα, καθώς και με τμήματα της άρχουσας τάξης και της "χρηματιστηριακής λατρείας", διαμορφώνει σοβαρά ρήγματα και αποστάσεις από την κοινωνική πλειοψηφία των λαϊκών τάξεων και στρωμάτων.

Παρά τα ψευδή ακαδημαϊκά προσχήματα για κοινωνικές συμμαχίες και το θεωρητικό κατασκεύασμα περί του κυρίαρχου κοινωνικού κέντρου, εκείνο που στην πράξη συντελείται είναι η μετατόπιση και συρρίκνωση της κοινωνικής βάσης του ΠΑΣΟΚ, ωθώντας τελικά και το ίδιο να μετατραπεί σε κόμμα μειοψηφίας. Η πρώτη καταγραφή αυτής της τάσης γίνεται στις εκλογές του 1996 όπου το ΠΑΣΟΚ χάνει 5,5 ποσοστιαίες μονάδες και ολοκληρώνεται στις Δημοτικές και Νομαρχιακές εκλογές του 1998, που το ΠΑΣΟΚ γίνεται μειοψηφικό κόμμα της Τ.Α..

Το πολιτικό προσωπικό που στελεχώνει αυτή την προσπάθεια με φιλοδοξίες πάντα μεγαλύτερες από τις δυνατότητες του, διακρίνεται από τον φτωχό οικονομικό και πολιτικό λόγο, εξαντλούμενο στον εύκολο μονόδρομο της ΟΝΕ και την γενικότητα του εκσυγχρονισμού. Διακρίνεται από την πλήρη αδυναμία να συλλάβει την κοινωνική δυναμική και από την άκριτη απόρριψη κάθε εθνικού ως αναχρονιστικού. Οι εκπρόσωποι τους στο κόμμα μια θλιβερή γραφειοκρατία, διεκπεραιωτές μιας υπόθεσης που στην ουσία της έχει ήδη κριθεί. Φορείς μιας ιδιοτελούς προκρούστειας λογικής απέναντι σ'ό,τι αναπτύσσεται και σ'ό,τι τους ξεπερνά. Αυτές οι εξελίξεις δεν συνιστούν μόνο

φαινόμενα ιδεολογικής και πολιτικής μεταστροφής, ούτε μόνο μια σκληρή εικόνα κοινωνικής απογύμνωσης διαμορφώνουν όρους αυτοαναίρεσης του ΠΑΣΟΚ. **Όροι αυτοαναίρεσης που αποτελούν ήδη πραγματικότητα στις οργανώσεις και τις λειτουργίες τους.**

Στο ΠΑΣΟΚ, ειδικότερα, μπορεί να διαπιστωθεί η αντιθετική εξέλιξη των δύο "κέντρων". Εκείνου που προέρχεται από την κεντροαριστερά του Α.Παπανδρέου, της προδικτατορικής Ένωσης Κέντρου που αναπτύχθηκε στα πλαίσια του ΠΑΣΟΚ μετακινούμενο ριζοσπαστικά, και το άλλο που ενώ είχε ριζοσπαστική ιστορική καταγωγή κινείται προς το κέντρο, το οποίο αποκαλεί "νέο" και προσδιορίζεται πλέον καθεστωτικά. Αξιόλογες πάντως δυνάμεις του κεντρώου χώρου μέσα και έξω από το ΠΑΣΟΚ που θίγουν πραγματικά προβλήματα δεν ταυτίζονται με την πολιτική αυτή και μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στην προσπάθεια ανασυγκρότησης και ανασύνθεσης του ΠΑΣΟΚ και της Δημ.Αριστεράς.

6. Δίπλα όμως σ' αυτή την κυριαρχούσα κατάσταση πτώσης και συρρίκνωσης, μια **άλλη** ζει, αντιστέκεται, συγκροτείται, επιμένει. Το ΠΑΣΟΚ ήταν πάντα ένα **ευρύ πολιτικό πεδίο** συγκρούσεων, ελπίδας και νέων προοπτικών, ένα πολιτικό κίνημα. Παρά τις αλλοιώσεις και τη φθορά του, εξακολουθεί να περιλαμβάνει στις γραμμές του το μεγαλύτερο και ίσως ουσιωδέστερο μέρος των υπαρκτών στοιχείων του δημοκρατικού αριστερού χώρου και της δυναμικής του.

Οι αρνητικές εξελίξεις που περιγράφηκαν μπορούν να ανατραπούν από ένα πλατύ, ρωμαλέο, ανανεωτικό **πολιτικό ρεύμα ιδεών και πράξης**. Ένα **ρεύμα** με κοινωνική ρίζα και αναφορά. Ένα **ρεύμα** με ηθικό ανάστημα, ιδεολογικό έρμα, πολιτική προοπτική και μορφωτικό βάθος. Ένα **ρεύμα**, στο οποίο όλες αυτές οι δυνάμεις της αριστεράς

στο ΠΑΣΟΚ, της αντίστασης, της ανανέωσης, της ελπίδας, **έχουν όλες θέση, ρόλο, καθήκοντα. Έργο αυτού του ρεύματος είναι να αποτελέσει τον ανερχόμενο πλειοψηφικό πόλο ιδεολογικής και πολιτικής ανασυγκρότησης του ΠΑΣΟΚ, κοινωνικής και οργανωτικής του ανασύνταξης, στελεχιακής και λειτουργικής ανανέωσης.**

Η φθίνουσα, πτωτική τροχιά της σημερινής ηγετικής ομάδας δεν αντιπροσωπεύει την πορεία του ΠΑΣΟΚ. Το ανερχόμενο πολιτικό ρεύμα της αριστεράς αποτελεί την συνείδηση του, την ελπίδα και την νέα προοπτική του. Δύο αντιθετικές παράλληλες τροχιές : **η πτώση της σημερινής μονοσήμαντης ηγετικής λογικής, η άνοδος του ρεύματος της ανασυγκρότησης – ανασύνθεσης.**

7. Είναι χρήσιμο πάντως να σημειωθούν εδώ σαν βασικά στοιχεία απολογισμού της πορείας μας αλλά και διδαγμάτων για το μέλλον, τα παρακάτω :

- Η **αποσύνδεση της πολιτικής από την κοινωνία και τις διεργασίες της μετατρέπει την πολιτική σ' ένα οριακό σύστημα διαχείρισης και μεταβάλλει την κοινωνία σ' ένα σώμα άνευρο, χωρίς αρμούς και πυξίδα.**

- **Η αποσύνδεση** της ιδεολογίας από την πολιτική μετατοπίζει την ιδεολογία στην ουτοπία και το ρομαντισμό και βουλιάζει την πολιτική στον πολιτικαντισμό.

- **Η αποσύνδεση** των στελεχών από την ιδεολογία και την πολιτική μετατρέπει τα στελέχη σε γραφειοκράτες διαχειριστές και αιχμαλωτίζει την πολιτική σε κάστες "ειδικών" φθείροντας το περιεχόμενο της.

- **Η αποσύνδεση** των οργανωμένων συλλογικών λειτουργιών από την κοινωνική παρέμβαση, την παραγωγή και αξιολόγηση της πολιτικής μετατρέπει τις Οργανώσεις σε ετοιμόρροπους, απογυμνωμένους μηχανισμούς.

Β. Η ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ

8. Για πρώτη φορά στην ιστορία, δηλαδή μετά την οριακότητα του "κοινωνικού συμβολαίου" της δυτικής σοσιαλδημοκρατίας, τον ανύπαρκτο σοσιαλισμό των ανατολικών ολοκληρωτικών καθεστώτων και τον αδύναμο σοσιαλισμό του Τρίτου Κόσμου, ο **σοσιαλισμός** βρίσκεται πραγματικά μπροστά στο καθήκον να ενσαρκώσει ό,τι αποτελεί την ουσία της ανθρωπότητας, την ικανότητα δημιουργίας, κοινωνικής και πολιτιστικής αυτοδιάθεσης, αλληλεγγύης και χειραφέτησης. Δεν πρόκειται εδώ για υποπροϊόντα της καπιταλιστικής ανάπτυξης αλλά για προϊόντα της συμπυκνωμένης, ανθρώπινης ποιοτικής δημιουργίας, της αντίστασης, της ανατροπής, της απελευθέρωσης.

Πρόκειται για το απελευθερωτικό σχέδιο το οποίο θέλει τους ανθρώπους να είναι κάτι περισσότερο και κάτι άλλο από εκτελεστές των λειτουργιών που καθορίζει γι' αυτούς ο οικονομικός (παγκόσμιος) μηχανισμός.

Πρόκειται για την κατάργηση της κυριαρχίας επί του άλλου, είτε αυτή έχει τη μορφή των δέκα εντολών, είτε του κρατικού αυταρχισμού, είτε της παγκόσμιας κηδεμονίας, είτε της κατοχής χρηματιστηριακών τίτλων.

Πρόκειται για ένα όραμα που ξεπηδάει από το αίτημα για απελευθέρωση και αυτονομία. Προωθεί στο έπακρο την ισότητα και τη δικαιοσύνη. Αυξάνει την εξουσία της ανθρωπότητας πάνω στη ζωή της (δημοκρατία) και απελευθερώνει τη φαντασία.

9. Τώρα, που η παγκοσμιοποίηση δεν είναι παρά το ανώτερο στάδιο του ιμπεριαλισμού, οι πολώσεις γίνονται βαθύτερες και οι αντιφάσεις αξεπέραστες. Τώρα, η παγκοσμιοποίηση εκτός από οικονομικές και επικοινωνιακές

ανταλλαγές σε οικουμενική κλίμακα, φέρνει και τη διαμόρφωση του παγκόσμιου υποστρώματος των κοινωνικών αντιθέσεων και των κοινωνικών υποκειμένων, την αναζήτηση της αυτοδιάθεσης των εθνών και την τάση συγκρότησης νέων εθνικών κρατών, αποτελούν καθημερινά φαινόμενα. Τώρα, οι νομισματικές και χρηματιστηριακές νομισματικές κρίσεις αποκαλύπτουν ότι η διαχείριση των κρίσεων από την ηγέτιδα αμερικανική τάξη με οικονομικά μέσα (αφού τα στρατιωτικοπολιτικά μέσα περιορίστηκαν διότι μάλλον παρήγαν νέες κρίσεις αντί να τις λύνουν) είναι αναποτελεσματική και μόνο ο κοινωνικός έλεγχος μπορεί να είναι αποτελεσματικός. Αλλά για να επιβληθεί ο έλεγχος ως κοινωνικός, πρέπει να τον ασκήσουν οι δυνάμεις της κοινωνίας κι αυτό σημαίνει οι δυνάμεις αυτές να γίνουν εξουσία.

Όσοι πανηγυρίζουν για την μονοκρατορία των δυνάμεων του κεφαλαίου και της αγοράς γνωρίζουν πολύ καλά ότι πρέπει να συμπεριφέρονται έτσι για να εκπέμπουν το ανάλογο μήνυμα και να διαμορφώνουν την αναγκαία ιδεολογική ατμόσφαιρα. Στοιχεία απαραίτητα για την ηγεμόνευση και υποτέλεια των πολλαπλών δυνάμεων της εργασίας. Γιατί στην ουσία, επίσης, γνωρίζουν πολύ καλά ότι **η κυριαρχία τους δεν οφείλεται στην δική τους δύναμη, αλλά κυρίως στην πολιτική και υποκειμενική υστέρηση (τις αδυναμίες) των πλειοψηφικών κοινωνικών δυνάμεων της πολύμορφης εργασίας.**

10. Ο σοσιαλισμός και το σοσιαλιστικό κίνημα μορφοποιήθηκαν ως θετική άρνηση του καπιταλισμού και της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Ο πρωταρχικός τους αγώνας ήταν να επιβάλλουν όρια στην οικονομική λογική και να τη θέσουν τελικά στην υπηρεσία μιας ανθρώπινης νέας κοινωνίας. Η κεντρική σύγκρουση μέσα στην οποία αναπτύχθηκε το σοσιαλιστικό κίνημα είχε ως αντικείμενο τα όρια μέσα στα οποία πρέπει η οικονομική λογική να εκφράζεται ελεύθερα. **Η σύγκρουση αυτή προωθούσε, από την μία πλευρά τον περιορισμό (και μετασχηματισμό) όλων εκεί-**

νων των στοιχείων που καθιστούσαν την κοινωνία ένα μεγάλο οικονομικό τεχνοκρατικό σύστημα, και, από την άλλη, την ανάπτυξη των αυτοοργανωμένων μορφών κοινωνικοποίησης μέσα από τις οποίες θα μπορεί να πραγματωθεί η "ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των ατόμων".

Η σύγκρουση σχετικά με τα όρια εντός των οποίων πρέπει να εκδηλώνεται η οικονομική λογική δεν έχασε στις μέρες μας τίποτε από την οξύτητα της. Αν νοούμε το σοσιαλισμό ως ένα τύπο κοινωνίας στην οποία οι απαιτήσεις της οικονομικής λογικής υποτάσσονται στις απαιτήσεις της κοινωνίας και του πολιτισμού, **η επικαιρότητα του σοσιαλισμού εμφανίζεται μεγαλύτερη από ποτέ.** Τα συγκεκριμένα ιστορικά περιεχόμενα καθώς και οι πρωταγωνιστές της κεντρικής σύγκρουσης έχουν εν τούτοις αλλάξει. Το πεδίο της σύγκρουσης έχει γίνει πιο σύνθετο. Δίπλα στους χώρους εργασίας προστέθηκαν και νέα ευρύτερα και πιο ρευστά "μέτωπα" της συλλογικής ζωής. Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στη ζωντανή εργασία και το κεφάλαιο σ' ορισμένες περιπτώσεις επικαλύπτεται από διαφορετικής τάξης συγκρούσεις, με συνέπεια να σχετικοποιείται. Η επιθυμία του καθένα να ελέγξει τη ζωή του, να μπορεί να αναπτύξει την προσωπικότητα του με ελεύθερα επιλεγμένες δραστηριότητες, δεν μπορεί να έχει οποιαδήποτε έκβαση χωρίς συλλογικούς αγώνες για το μετασχηματισμό της εργασίας, αλλά απαιτεί επίσης την ενεργοποίηση σε διαφορετικά πεδία δράσης, τουλάχιστον ίσης σημασίας. **Το ζήτημα του "υποκειμένου" που θα είναι ικανό να πραγματοποιήσει το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας παραπέμπει μεν στις δυνάμεις της εργασίας, που πρέπει όμως να εννοούνται σ' όλη τους την ποικιλία και πολλαπλότητα.**

Γ. ΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

11. Αναφερόμενοι στα θεμελιώδη στοιχεία μιας σύγχρονης δημοκρατικής σοσιαλιστικής προοπτικής, επισημαίνουμε τα παρακάτω :

Οι τρεις στρατηγικές περιοχές : **Εθνικό – διεθνιστικό, Δημοκρατία – πλουραλισμός, Κοινωνική αναδιοργάνωση – Σοσιαλισμός**, έχουν μεταξύ τους μια διαλεκτική αλληλουχία και ολοκλήρωση. Η Διακήρυξη της 3ης του Σεπτέμβρη συγκεκριμενοποιεί στη συγκυρία της μεταπολίτευσης (1974) με διαύγεια, ευστοχία και αλληλουχία σε κατευθύνσεις τις τρεις αντίστοιχες ενότητες :

- Εθνική Ανεξαρτησία (Εθνικό-Διεθνιστικό)
- Λαϊκή Κυριαρχία (Δημοκρατία-Πλουραλισμός)
- Κοινωνική Απελευθέρωση (Κοινωνική αναδιοργάνωση-Σοσιαλισμός)

Ενώ με την τέταρτη κατεύθυνση (Δημοκρατική διαδικασία) εξυπονοεί ότι η μεγάλη ιστορική προσπάθεια μετάβασης θα είναι ένας δρόμος δημοκρατικός.

Είναι γνωστό και ιστορικά, πλέον, επιβεβαιωμένο, ότι **ο σοσιαλισμός δεν αποτελεί στερεότυπο, αλλά μια κοινωνική και πολιτική πορεία με σταθερή αναφορά στην κοινωνική απελευθέρωση.**

Ο σοσιαλισμός ως πορεία κοινωνικοπολιτικής χειραφέτησης είναι ένας δρόμος δημοκρατικός. Ο χαρακτηρισμός

δεν αφορά μόνο τα μέσα διεξαγωγής των αγώνων και την τυπολογία οργάνωσης της εξουσίας, αλλά την ίδια την ουσία του. Ο σοσιαλισμός δεν μπορεί παρά να είναι δημοκρατικός σοσιαλισμός.

Αυτή η πορεία σε κάθε ιστορική στιγμή αφορά με συγκεκριμένο τρόπο τον κάθε ξεχωριστό εθνικό κοινωνικό σχηματισμό, το κάθε έθνος. Γι' αυτό ο δημοκρατικός σοσιαλιστικός δρόμος στη συγκεκριμένη ιστορική του πραγμάτωση δεν είναι παρά ένας εθνικός δρόμος (μια εθνική στρατηγική μετάβασης). Στη σύνθετη παγκόσμια πραγματικότητα των αλληλεξαρτήσεων, η ολοκλήρωση αυτής της απελευθερωτικής προσπάθειας δεν μπορεί να συντελεσθεί σε εθνικό, παρά μόνο σε παγκόσμιο επίπεδο, αφού πρώτα περάσει από το επίπεδο των περιφερειακών ολοκληρώσεων (όπως στην Ευρωπαϊκή Ένωση). Από εδώ προκύπτει ταυτόχρονα η στρατηγική διάσταση του διεθνισμού (παγκόσμιο επίπεδο) και η σύγχρονη ανάγκη του νέου διεθνισμού (υπέρβαση του παραδοσιακού διεθνισμού της εξάρτησης).

Γίνεται φανερό, ότι οι εθνικοί δρόμοι, ως εθνικές συνιστώσες μιας τέτοιας συνολικής ιστορικής προσπάθειας, αποτελούν προϋπόθεση των απαντήσεων στο ευρωπαϊκό και διεθνικό κοινωνικό πρόβλημα και αντίστροφα, η Ευρωπαϊκή αλλά και διεθνής πραγματικότητα διαμορφώνει πλαίσιο δεδομένων γι' αυτή τη μεγάλη ιστορική προσπάθεια.

12. Η **Ευρώπη** είναι ο προνομιακός χώρος στον οποίο πρόκειται να εξελιχθεί (να επηρεασθεί και να επηρεάσει) η μεγάλη αυτή εθνική και κοινωνική προσπάθεια μας. **Η Ευρώπη των μεγάλων πνευματικών κληρονομιών και των μαζικών κινημάτων.** Η Ευρώπη των επαναστάσεων και των αντεπαναστάσεων, των εξάρσεων και των σκοταδισμών. Η Ευρώπη του καισαροπαπισμού και του χωρισμού της

εκκλησίας από το κράτος, της Ιεράς Εξέτασης και της Μεταρρύθμισης, του κρατικού αυταρχισμού και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του του κοσμοπολιτισμού και του έθνους – κράτους, του ολοκληρωτισμού και της δημοκρατίας, του καπιταλισμού και του σοσιαλισμού.

Η Ευρώπη ένα πεδίο με τεράστια ιστορικά αποθέματα και πολλαπλές εναλλακτικές δυνατότητες. Είναι κρίμα που κινείται ακόμα παρά τις πρόσφατες νέες πολιτικές ισορροπίες στα πλαίσια μιας συντηρητικής αρχιτεκτονικής.

Να πούμε, λοιπόν, ότι όποιος θέλει να μετατρέψει την Ευρώπη **από γεωγραφικό σε πολιτικό όρο, από οικονομικό σε κοινωνικό όρο, από απλό οργανωτικό σε δημοκρατικό θεσμικό όρο** πρέπει να σχηματίσει έναν ενεργό (δηλαδή παρεμβατικό) **κοινωνικό** και **πολιτικό** αριστερό συνασπισμό. Ο συνασπισμός αυτός, υπογραμμίζουμε όχι μόνο πολιτικός αλλά και κοινωνικός, οφείλει και σε εθνικό και σ' ευρωπαϊκό επίπεδο να κινηθεί στη βάση ενός κοινού σχεδίου για μια άλλη Ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική για την κοινωνική και οικονομική δημοκρατία, την δικαιοσύνη και την αλληλεγγύη, την οικολογική ισορροπία και την βιώσιμη ανάπτυξη.

Η μονομέρεια της νομισματοποίησης του Ευρωπαϊκού οράματος (ΟΝΕ) και της Ευρωπαϊκής προοπτικής (2001) δεν μπορεί να εξαντλεί, παρά τη χρησιμότητα, τους στόχους της Ευρωπαϊκής αριστεράς. Η δέσμη κατευθύνσεων για να μην διασπασθεί κοινωνικά η Ευρώπη (κοινωνία 2/3) γεγονός που θα οδηγούσε σε ακύρωση και των επιτευγμάτων της ΟΝΕ, είναι :

- δημοκρατική πολιτική ενοποίηση, που πρέπει να κινείται στα πλαίσια "Ελευθερία – αυτοδιάθεση και Ομοσπονδία
- πραγματική οικονομική και κοινωνική σύγκλιση
- θεσμοποίηση ευρωπαϊκών δράσεων για την πλήρη απασχόληση με κύριο άξονα την εφαρμογή του 35ωρου (χωρίς μείωση αποδοχών)
- αναβάθμιση αντί υποβάθμισης του κοινωνικού κράτους

Η δέσμη αυτή κατευθύνσεων μπορεί να συγκεκριμενοποιηθεί στις παρακάτω **επτά (7) προτεραιότητες :**

α. Είναι αναγκαία η εξισορρόπηση της οικονομικής με την πολιτική ενοποίηση στα πλαίσια μιας κοινωνικής Ευρώπης.

β. Είναι ανάγκη η ομοσπονδοποίηση της Ε.Ε. να στηρίζεται στην ενδυνάμωση της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών και στην προστασία του κόσμου της εργασίας.

γ. Οι πολιτικές επενδύσεων, βιομηχανικής ανάπτυξης και πλήρους απασχόλησης πρέπει να αποτελέσουν τις νέες κατευθύνσεις στο επερχόμενο στάδιο της ΟΝΕ ξεπερνώντας τους περιορισμούς του Συμφώνου Σταθερότητας.

δ. Η νέα ευρωπαϊκή δημοσιονομική πολιτική πρέπει να μειώνει τις ανισότητες μέσα στην Ε.Ε. και να προωθήσει την παραγωγική λογική, την κοινωνική πολιτική,

την αναδιανομή και την προστασία του περιβάλλοντος. Στα πλαίσια αυτά η ευρωπαϊκή φορολογία πρέπει να επιβάλει φόρο σε κάθε χρηματιστική συναλλαγή, στα αγαθά πολυτελείας καθώς και οικολογικό φόρο.

ε. Οι εμπορικές συναλλαγές της Ε.Ε. με τρίτες χώρες πρέπει να περιλαμβάνουν ορισμένα ελάχιστα κοινωνικά και οικολογικά πρότυπα για να μειώνονται τα φαινόμενα κοινωνικής εξαθλίωσης και εκμετάλλευσης στον τρίτο κόσμο.

στ. Η ενδυνάμωση των ανεξάρτητων ευρωπαϊκών συνδικάτων και των άλλων φορέων των κοινωνικών κινημάτων να συμβαδίζει με ανάλογες προσπάθειες ανάπτυξης των κοινωνικών οργανώσεων στο επίπεδο των εθνικών κρατών.

ζ. Επιβάλλεται να αυξηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας, και να επιδιωχθεί η ανασυγκρότηση του κοινωνικού κράτους, τερματίζοντας τις σχετικές προσπάθειες απορύθμισης.

13. Υπάρχει ο **ισχυρισμός** ότι η πορεία ενοποίησης της Ευρώπης αλλά και ευρύτερα η **παγκοσμιοποίηση καταργεί τα κράτη-έθνη** και καθιστά "αναχρονιστική" την σχετική περί αυτά αντίληψη καθώς και την έννοια του εθνικού συμφέροντος.

Από ιστορική άποψη, η παγκοσμιοποίηση δεν είναι σημερινό φαινόμενο. Είναι χαρακτηριστικό ολόκληρης της ιστορικής περιόδου των "νεωτέρων χρόνων" - από την ανακάλυψη του Νέου Κόσμου στα τέλη του 15ου αιώνα. Έκτοτε, η παγκοσμιοποίηση αναπτύσσεται προς όλες τις κατευ-

θύνσεις (τόσο οικονομικά, με ανταλλαγές πόρων, εμπορευμάτων και πρώτων υλών, όσο και επικοινωνιακά, με ανταλλαγές μηνυμάτων και μαζικά μέσα – δίκτυα). Αναπτύσσεται συνεχώς με επιταχυνόμενους ρυθμούς, αναδεικνύοντας έθνη, όχι καταργώντας έθνη, αναδεικνύοντας και ενδυναμώνοντας εθνικά κράτη, όχι καταλύοντας τα. Σε κάθε στάδιο της παγκοσμιοποίησης, αντιστοιχεί ιστορικά και μία πολιτική και ιδεολογία εκσυγχρονισμού. Δηλαδή μια πολιτική και ιδεολογία της παγκόσμιας ηγεμονικής δύναμης που επιβάλλεται μέσα από την υποταγή ή τις συγκρούσεις στις μικρότερες χώρες. Ιστορικά ο εκσυγχρονισμός είναι πάντα η κυρίαρχη ιδεολογία.

Το σύγχρονο εθνικό φαινόμενο και η προσαρμογή στην ιδεολογική, και στην θεσμική-κρατική του διάσταση, είναι προϊόν της διαδικασίας παγκοσμιοποίησης των τελευταίων αιώνων, ιδιαίτερα των δύο τελευταίων με την λειτουργία και του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

Από πολιτική άποψη, τα πράγματα για την παγκοσμιοποίηση είναι ακόμα πιο αποκαλυπτικά. Ακόμα κι αν περιορίσουμε τον ιστορικό μας ορίζοντα στα τελευταία οκτώ χρόνια, θα δούμε ότι : **η σύγχρονη φάση της παγκοσμιοποίησης πολλαπλασιάζει τα εθνικά κράτη, δεν τα καταργεί.** Από το 1989 τα εθνικά κράτη που είναι ενταγμένα στον ΟΗΕ έχουν αυξηθεί αριθμητικά κατά 40% περίπου – γεγονός μοναδικό στην ιστορία ! Στο ίδιο διάστημα, δεν είναι τα εθνικά κράτη που διαλύονται, είναι οι πολυεθνικές ενώσεις που διαλύονται σε εθνικά κράτη (ΕΣΣΔ, Τσεχοσλοβακία, Γιουγκοσλαβία). Ακόμα και μέσα στα δυτικά κράτη παρακολουθούμε εθνικές προτεραιότητες να κυριαρχούν στις επιλογές των κυβερνήσεων όλο και περισσότερο.

Συνολικά, λοιπόν, ακόμα και στη σύγχρονη φάση της, η παγκοσμιοποίηση δεν καθιστά αναχρονιστικό το εθνικό

συμφέρον, αντιθέτως ενισχύει το εθνικό φαινόμενο σε Ανατολή και Δύση, το καθιστά κυρίαρχο ακόμα και σε ιστορικά εγχειρήματα ολοκλήρωσης όπως αυτό της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης.

Για τον 21ο αιώνα ο ανταγωνισμός των πόλεων του διεθνούς συστήματος θα γίνει μεταξύ εθνικών κρατών όπως είναι οι ΗΠΑ, Κίνα, Ινδία, Ιαπωνία και μόνο με την εξαίρεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποτελεί υπερεθνικό θεσμό, αλλά με πιθανή ηγεμόνευση της ισχυρότερης εθνικής δύναμης.

Από οικονομική άποψη, χώρες που υιοθέτησαν στο παρελθόν το μύθο της παγκοσμιοποίησης ως αίτημα κατάργησης των εθνικών συνόρων, σήμερα το πληρώνουν οικονομικά. Πράγματι, ως "αντιπροσωπευτικά" του υποδείγματος της παγκοσμιοποίησης κάποιοι επεκαλούντο κράτη όπως οι "τίγρεις της Άπω Ανατολής" - η Ταϊβάν, το Χόνγκ Κόνγκ, η Κορέα. Όχι εντελώς συμπτωτικά, ωστόσο, οι χώρες αυτές βρίσκονται σήμερα στο επίκεντρο δεινών οικονομικών κρίσεων. Για να το πούμε απλά, τις περισσότερες από αυτές, η σκληρή εργατικότητα τους ήταν που τις ανέδειξε, και η παγκοσμιοποίηση ήταν που τις ...κατέστρεψε. Διότι όσες στηρίχθηκαν στην προσέλκυση ή στην παραγωγή "ζεστού χρήματος", έπρεπε να περιμένουν ότι κάποια στιγμή το ζεστό χρήμα θα τις εγκατέλειπε το ίδιο εύκολα όπως τους ήλθε.

Γι' αυτό και ήδη συζητούνται διεθνώς (π.χ. στην τελευταία Σύνοδο του APEC, του Συμφώνου Οικονομικής Συνεργασίας Ειρηνικού) τρόποι να περιοριστούν οι παρενέργειες από την ανέμποδιστη κίνηση κερδοσκοπικών κεφαλαίων από χώρα σε χώρα. **Το βασικό στοιχείο της παγκοσμιοποίησης, την οποία κάποιοι επικαλούνται σήμερα στην Ελλάδα ως "αναπόφευκτη και σωτήρια εξέλιξη", αποδεικνύεται πλέον όχι και τόσο "αναπόφευκτη"**

(αφού ήδη συζητούνται τρόποι περιορισμού της) ούτε και τόσο "σωτήρια" για τις χώρες που την επέλεξαν. Αλήθεια, ποιός σήμερα θα τολμούσε να μας προτείνει να μιμηθούμε την Σιγκαπούρη ή την Κορέα ;

Το μεγάλο στοίχημα όμως, των Σοσιαλιστών είναι ο τρόπος αντιμετώπισης της παγκοσμιοποίησης. Για ορισμένους η λογική της προσαρμογής είναι μονόδρομος, για άλλους η αναζήτηση ενός εναλλακτικού δρόμου αποτελεί τη πεμπτουσία της στρατηγικής τους.

Πέρα από την οικονομική πλευρά της παγκοσμιοποίησης, **η άλλη της πλευρά, η επικοινωνιακή**, όχι μόνο δεν ισοπεδώνει τις διαφορετικές συλλογικές μορφές συνείδησης, αλλά αντίθετα τις αναζωπυρώνει, προκαλεί αντιστάσεις επανασυσπείρωσης γύρω από σύμβολα και ιδανικά που αναπαράγουν τη "διαφορετικότητα" - δεν ισοπεδώνει τους πάντες σε έναν "κοσμικό χυλό". Όσο δεν απειλείτο η συλλογική ταυτότητα διαφορετικών λαών, τα αντανακλαστικά τους ήταν αδρανή. Κανείς δεν νιώθει ανάγκη να υπερασπιστεί ό,τι θεωρεί "δεδομένο", ή εν πάση περιπτώσει ό,τι δεν νιώθει να απειλείται.

Το αίτημα "συναδέλφωσης όλων", είναι αίτημα κατάργησης όχι μόνο των ετεροτήτων-διαφόρων, αλλά και των συλλογικών ταυτοτήτων – είναι στην πραγματικότητα αίτημα "απογύμνωσης" των ατόμων από κάθε συλλογική διάσταση και "αίσθηση του ανήκειν", είναι αίτημα ισοπέδωσης σ' έναν "κοσμικό χυλό". Αυτό όμως, δεν είναι ούτε προοδευτικό ούτε σύγχρονο, ούτε καν "εκσυγχρονιστικό" - είναι εφιαλτικό και απάνθρωπο. Η παγκοσμιοποίηση στο χώρο της επικοινωνίας απελευθερώνει δυνάμεις αντίστασης στην ισοπέδωση, και αναδεικνύει μορφές ταυτότητας, κυρίως εθνικής και πολιτιστικής συλλογικότητας.

Το εθνικό, λοιπόν, επιστρέφει στο προσκήνιο λόγω της παγκοσμιοποίησης – δεν αναιρείται. Μόνο που η σύγχρονη εμφάνιση του εθνικού φαινομένου, έχει μια ουσιώδη διαφορά από το παραδοσιακά "εθνικό" : Μέχρι τώρα τα έθνη συχνά έτειναν προς την εσωστρέφεια και την αυτάρκεια. Αναπαρήγοντο ως κλειστά συστήματα – ως "φρούρια". Αυτή η έννοια του "οχυρού", είναι όντως αναχρονιστική. Τα σύγχρονα έθνη θα επιβιώσουν μόνο ως ανοικτά σε ροές πληροφοριών, μηνυμάτων και ανταλλαγών με τον έξω κόσμο. Θα επιβιώσουν μόνο ως ανταγωνιστικές συλλογικότητες σ' έναν ανταγωνιστικό κόσμο.

14. Η κεντρικότητα του εθνικού προβλήματος ορίζει τον κοινωνικό χαρακτήρα της **εθνικής ενότητας.** Ο συνασπισμός μιας μεγάλης εθνικής κοινωνικής συμμαχίας, αποτελεί τον τόπο συνύπαρξης **της εθνικής ενότητας** και της **κοινωνικής αλληλεγγύης**, το νέο συσχετισμό δυνάμεων που κινεί τις μεγάλες ιστορικές υποθέσεις. Η οικοδόμηση των απαραίτητων διεθνών συμμαχιών (διακρατικών και κοινωνικών) ο σταθερός – όχι όμως μονομερής – ευρωπαϊκός προσανατολισμός, η αξιοποίηση του γεωστρατηγικού και ιστορικού ρόλου στα Βαλκάνια, τον Εύξεινο και τη Μεσόγειο πρέπει να στηρίζονται στη χειραφετημένη εθνική συνείδηση και την ανάπτυξη εθνικών πρωτοβουλιών (οικονομικών, κοινωνικών, διπλωματικών). Πρέπει να γίνει ξεκάθαρο πως ό,τι είναι εθνικό δεν είναι εθνικιστικό. Η προάσπιση του εθνικού συμφέροντος και των ιστορικών εθνικών δικαίων δεν είναι εθνικισμός. Ο **εθνικισμός** σαν ιδεολογία και πολιτική αρθρώνεται πάνω σε **δύο** άξονες : **πρώτος**, διαιώνιση της ολιγαρχικής εξουσίας και θεοποίηση του κράτους, και ιδιαίτερα των σκληρών μηχανισμών του, **δεύτερος**, εθνικός ρατσισμός και επεκτατισμός. **Ενώ, η εθνική συνείδηση (ο πατριωτισμός) και ο εθνικός αγώνας βρίσκεται στον αντίποδα του εθνικισμού.** Το κοινωνικό πρόβλημα και η κοινωνική προοπτική της χώρας δεν μπορεί να νοηθεί ξέχωρα από το εθνικό. Το κοινωνικό πρόβλημα, ο μόνος τρόπος που μπορεί να τεθεί είναι ο συγκεκριμένος ιστορικός τρόπος. Κι ο τρόπος αυτός καθορίζεται απ' τη διεθνή πραγματικότητα των κρατών, των σχέσεων μεταξύ τους (παγκόσμια πραγματικότητα) και των σχέσε-

ων στο εσωτερικό τους (εθνική-κοινωνική πραγματικότητα). Αυτή η πραγματικότητα επιβάλλει την **ταυτόχρονη κλιμάκωση της μεγάλης κοινωνικής προσπάθειας και σε εθνικό και σε διεθνικό επίπεδο**.

Ο **πατριωτισμός** (δηλαδή, η εθνική συνείδηση και ο αγώνας) αποτελεί την αναγκαία προϋπόθεση του διεθνισμού. Και ο διεθνισμός ολοκληρώνει τον πατριωτισμό. **Ο πατριωτισμός, αποτελεί παράλληλα απαραίτητο συστατικό μιας σύγχρονης δημοκρατίας**. Παντού, η δημοκρατία για να λειτουργήσει απαιτεί και δημιουργεί με τα κινήματα της εκείνη τη συλλογική ταυτότητα - την εθνική συλλογικότητα (τον πατριωτισμό). **Η δημοκρατία και ο πατριωτισμός είναι δύο ιδεολογικές έννοιες αδιάσπαστες.**

Πατριωτισμός, στην ελληνική παράδοση, δεν είναι κοινή φυλετική ταυτότητα, η οποία μπορεί – όντως – να εκφυλιστεί σε ρατσισμό. Αντίθετα, το "έθνος" των Ελλήνων έχει σχέση με τον "κοινό τρόπο". Παραπέμπει στην "ημετέρα κοινή Παιδεία" ("της ημετέρας Παιδείας συμμετέχοντες"). Η πολυκαταγωγική ελληνική πολιτιστική ταυτότητα βρίσκεται στον αντίποδα του φυλετικού ρατσισμού.

Κάθε απειλή εναντίον της χώρας μας είναι, σε τελική ανάλυση, απειλή εναντίον της κοινωνικής προοπτικής του Λαού της χώρας μας. Να γιατί **η συνύπαρξη εθνικών και κοινωνικών αγώνων, η σταθερή σχέση εθνικής και κοινωνικής συνείδησης είναι αναγκαία, και όταν συντελέστηκε τα αποτελέσματα ήταν μοναδικά (ΕΑΜ, ΠΑΣΟΚ).** Στις σημερινές συνθήκες η προάσπιση του εθνικού συμφέροντος μπορεί να ενώσει το λαό μας και να κατοχυρώσει την ασφάλεια και τις προοπτικές του απέναντι σε απειλές και εξωτερικές πιέσεις. Αν μάλιστα αναλογιστούμε τον επιδιωκόμενο τουρκικό ηγεμονισμό στην ευρύτερη περιοχή (Βαλκάνια κ.λ.π.), τότε τα κοινά εθνικά συμφέροντα των λαών της περιοχής και η ιστορική συνάφεια

τους, υπαγορεύουν την ανάπτυξη μιας ιδιαίτερης πολιτικής βαλκανικής – μεσογειακής φιλίας, που δεν είναι τίποτε άλλο από μια σύγχρονη μορφή διεθνισμού στην περιοχή. Καθώς και την ανάληψη θετικών πρωτοβουλιών στον ευρύτερο γεωστρατηγικό, γεωοικονομικό χώρο.

15. Σημαντική πτυχή αποτελεί η εθνική κουλτούρα, ο εθνικός πολιτισμός με βαθύ το κοινωνικό περιεχόμενο του. Η πολιτιστική αφύπνιση, σε συνθήκες προϊούσας πολιτιστικής κρίσης σ' όλη τη Δύση, **η ανάδειξη ενός πολιτισμού μοναδικού στον κοινωνικό του προσανατολισμό, με ρίζα στις εθνικές-λαϊκές παραδόσεις και τις βαθιές από την αρχαιότητα αξίες της πατρίδας και της δημοκρατικής πολιτείας είναι υψηλές προτεραιότητες**. Αυτή η πολιτιστική προσπάθεια παραπέμπει με τη σειρά της στον διαρκή αγώνα στα ιδεολογικά μέτωπα απέναντι στις κυρίαρχες αξίες του ατομισμού, του κοσμοπολιτισμού και της εξουσιολατρείας. Ο πολιτισμός μας, παρά τα αλλεπάλληλα πλήγματα διασώζεται, έστω και με ασυνέχεια και σύγχυση. Και οφείλουμε σήμερα να αντιμετωπίσουμε μια ισοπεδωτική επίθεση που ήδη εξελίσσεται. Η επίθεση των τηλεοπτικών δικτύων, ιδιαίτερα των πλανητικών. Ομάδες ισχυρότερες από κράτη, αξιοποιώντας την τεχνολογία της ψηφιακής συμπίεσης, θα λεηλατήσουν τους εθνικούς πολιτισμούς με το πρόσχημα της ελευθερίας του πολίτη και του δικαιώματος του στην ενημέρωση και στην ποικιλία. Αυτή η επίθεση δεν μπορεί να μας αφήνει αδιάφορους. Οφείλουμε να τροφοδοτήσουμε τον Ελληνισμό και την Ελληνική νεολαία με το κοινό πολιτισμικό πεδίο αναφοράς του. **Να προσδώσουμε στο έθνος αυτά που, περισσότερο απ'όλα, χρειάζεται : την αξιοπρέπεια, την αυτογνωσία, το δυναμισμό του.**

16. Ο πατριωτικός χαρακτήρας του ΠΑΣΟΚ σε συνύφανση με το δημοκρατικό σοσιαλιστικό του χαρακτήρα, **έχουν τη ρίζα τους στην ιστορική διαμόρφωση της υπόστασης μας ως έθνους και κοινωνίας**, και της προοπτικής τους στην εθνική αυτοδιάθεση και την κοινωνική χειραφέτηση.

Τα ανοιχτά εθνικά θέματα αποτελούν τα μέτωπα όπου κρίνεται η σταθερότητα και ο δυναμισμός του έθνους, καθώς και η δυνατότητα των νέων προοπτικών. Η θετική αντίληψη και διέξοδος σχετίζεται με μία πολύπτυχη εθνική μας πολιτική, αλλά και με την ολόπλευρη κατανόηση των διεθνών εξελίξεων και των ιδιαίτερων περιφερειακών συνθηκών.

Το τέλος του 20ου αιώνα συνοδεύεται από μια διεθνή κατάσταση που διέπεται από μια διαφορετική παγκόσμια δυναμική απ' όπου την γνωρίσαμε την δεκαετία του '90. Αυτή η δεκαετία χαρακτηρίστηκε από την επώδυνη μετάβαση από το σύστημα Ανατολής – Δύσης στην μεταψυχροπολεμική εποχή, της οποίας οι διεθνείς ισορροπίες δεν έχουν ακόμη διαμορφωθεί σ' ένα νέο σύστημα ισορροπίας. **Ακριβώς αυτό είναι το κρίσιμο στοιχείο της νέας κατάστασης. Η αναζήτηση μιας νέας ισορροπίας ανάμεσα στις μεγάλες δυνάμεις της εποχής μας.** Η έξαρση ενός ελεγχόμενου διεθνούς ανταγωνισμού αποτελεί το κύριο γνώρισμα της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα.

Οι **ΗΠΑ** επιχειρούν να διευρύνουν τον πρωτεύοντα ρόλο τους στην παγκόσμια πολιτική, όμως θα αντιμετωπίσουν μια κλιμακούμενη αμφισβήτηση της επιδιωκόμενης παγκόσμιας ηγεμονικής θέσης τους από τις άλλες μεγάλες δυνάμεις.

Η **Ε.Ε.** προωθεί συστηματικά τόσο την ενοποίηση, όσο και την διεύρυνση της διαμορφώνοντας βαθμιαία την κοινή ευρωπαϊκή ταυτότητα της με την επίδραση της Γαλλίας-Γερμανίας. Η Ε.Ε. συνεχίζει να εδράζει την ασφάλεια της στις ευρω-ατλαντικές σχέσεις, αλλά παράλληλα αναζητεί την ανάπτυξη μιας ειδικής σχέσης συνεργασίας με την Ρωσία.

Η **Ρωσία** κινείται αποφασιστικά στην κατεύθυνση της ανάδειξης της και πάλι σε σημαντική δύναμη και την έξοδο της από το καθεστώς διεθνούς αδυναμίας που έχει περιέλθει από το 1989. Κλειδί σ' αυτές τις εξελίξεις η ανανέωση κυρίως του στρατιωτικο-βιομηχανικού δυναμικού της, η ενίσχυση της συνοχής της Κοινοπολιτείας στην κατεύθυνση της ομοσπονδίας με αιχμές την σύσφιξη σχέσεων με την Ουκρανία και τον Καύκασο, ενώ σε διεθνές επίπεδο επιδιώκει τον συντονισμό με την Κίνα για τον περιορισμό της αμερικανικής πρωτοκαθεδρίας.

Η **Κίνα** επιχειρεί μια μετάβαση βασισμένη σ' ένα συγκεντρωτικό πολιτικό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης και σε μια εντονότερη διεθνή ενεργοποίηση και χειραφέτηση, που εξυπηρετείται από το άνοιγμα της Ρωσίας και την οικονομική κρίση της Ιαπωνίας και των υπολοίπων της ΝΑ Ασίας.

Η **Ιαπωνία** διέρχεται μια μακρά οικονομική μεταβατική πορεία και επιχειρεί να διαπραγματευτεί απέναντι στους όρους των ΗΠΑ την έξοδο της από την οικονομική κρίση με την προώθηση μορφών οικονομικής και ειδικότερα νομισματικής συνεργασίας με τα κράτη της ΝΑ Ασίας.

Οι εξελίξεις αυτές στις στρατηγικές ισορροπίες οδηγούν σ' ένα περισσότερο ανταγωνιστικό κόσμο, η οικονομική βάση του οποίου ωστόσο συνίσταται στην παγκοσμιοποίηση και στο νέο χειραφετημένο ρόλο του εθνικού κράτους και των περιφερειακών ολοκληρώσεων. Η παγκόσμια αυτή οικονομική πραγματικότητα ωθεί μέσα από προστριβές σ' ένα σύστημα συνεννόησης δυνάμεων παρά στην έξαρση των ανταγωνιστικών παγκόσμιων μπλοκ αντιπαράθεσης. Ο κίνδυνος για την ειρήνη εστιάζεται σε περιοχές αστάθειας και κρίσεων

με επίκεντρο την Ευρασία και τις συνορεύουσες μ' αυτήν περιοχές, όπως ο δικός μας χώρος της Νοτιο-Ανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου.

Ο χώρος Νοτιοανατολικής Ευρώπης/Ανατολικής Μεσογείου λειτουργεί για την Ελλάδα ως ένας ενιαίος γεωπολιτικός χώρος όπου διακυβεύονται θεμελιώδη εθνικά συμφέροντα. **Η εθνική ασφάλεια και η οικονομική ανάπτυξη του Ελληνισμού** εξαρτώνται από τις εξελίξεις σ' αυτό το περιβάλλον, ένα κρίσιμο στρατηγικό, γεωπολιτικό και γεωοικονομικό διεθνές "Σταυροδρόμι". Πρόκειται για έναν χώρο που συνιστά ιστορική κοιτίδα του ελληνισμού, ο οποίος σήμερα διαβιεί οργανωμένος σε **δύο κρατικές οντότητες, την Ελλάδα και την Δημοκρατία της Κύπρου.** Η μετατόπιση του βασικού προσανατολισμού της διεθνούς ασφάλειας από τις σχέσεις Ανατολής – Δύσης στις σχέσεις Βορρά-Νότου, από **την κεντρική Ευρώπη και την ξεπερασμένη σύγκρουση Ανατολής-Δύσης στην περίμετρο της ευρωπαϊκής ηπείρου** και ειδικότερα στη Μαύρη Θάλασσα/Καύκασο, στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή ενισχύουν την **κεντρική γεωπολιτική θέση της Ελλάδας και της Κύπρου**. Η Ελλάδα μπορεί να μετατραπεί σε **κεντρικό σταθεροποιητικό παράγοντα** στον χώρο των Βαλκανίων και της Ανατολικής Μεσογείου και ζωτικό σύνδεσμο της περιοχής αυτής με την Ευρώπη, με σαφή αυτόνομο ρόλο. Η επιδίωξη της περιφερειακής σταθερότητας στην Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη αποτελεί το **θεμελιακό ζήτημα** στον στρατηγικό σχεδιασμό της ελληνικής εθνικής στρατηγικής και έχει **δύο διαστάσεις** :

- πρώτη, η Αθήνα για την ύπαρξη σταθερότητας του χώρου πέραν των βορείων συνόρων της πρέπει να είναι σταθερά προσανατολισμένη στην στρατηγική αντιμετώπιση της απειλής που δέχεται από την ανατολή

- δεύτερη, η περιφερειακή ρευστότητα διακυβεύει κρίσιμα ελληνικά συμφέροντα που αναφέρονται στην απρόσκοπτη πολιτική και οικονομική σύνδεση της χώρας με τις διεργασίες ευρωπαϊκής ενοποίησης αλλά και στην διεύρυνση της οικονομικής δραστηριότητας της στα Βαλκάνια

Βασικοί στόχοι της **ελληνικής πολιτικής ασφάλειας** στα Βαλκάνια παραμένουν :

1. Το status quo των συνόρων
2. Η μη δημιουργία γεωπολιτικών αξόνων αντιπαράθεσης στην περιοχή και
3. Οι συλλογικές εγγυήσεις των κρατών της περιοχής ότι θα απέχουν από την απειλή χρήσης βίας και φυσικά από τη χρήση βίας ως μέθοδο ρύθμισης των μεταξύ τους σχέσεων

Αυτή η αντίληψη ασφάλειας αποτελεί το θεμέλιο της **Διαβαλκανικής Συνεννόησης** ως ενός κρίσιμου περιφερειακού θεσμού πολυμερούς συνεργασίας στην κατεύθυνση ενίσχυσης του ευρωπαϊκού προσανατολισμού της περιοχής. Η Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη, παρά τις σημαντικές σταθεροποιητικές εξελίξεις, εξακολουθεί να παραμένει ένας χώρος με επικίνδυνες εστίες αστάθειας και διμερών προστριβών. Οι εξελίξεις στον χώρο της πρώην Γιουγκοσλαβίας και ειδικότερα στο Κοσσυφοπέδιο, καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την σταθερότητα στα Βαλκάνια.

Η αβεβαιότητα των εξελίξεων αποτελεί το κεντρικό πρόβλημα της περιφερειακής αστάθειας, καθώς :

- Πρώτον, θέτει σε κίνδυνο την **ασφάλεια** της περιοχής απειλώντας με επέκταση της στα γειτονικά βαλκανικά κράτη
- Δεύτερον, δημιουργεί ρήγμα στον ενιαίο βαλκανικό οικονομικό χώρο με την μορφή των διεθνών οικονομικών κυρώσεων που **αποδιοργανώνει τις διαβαλκανικές οικονομικές σχέσεις** σε μία κρίσιμη φάση για την παραγωγική και αναπτυξιακή ανασυγκρότηση των βαλκανικών οικονομιών, και
- Τρίτον, η εθνικιστική έξαρση και ο εμφύλιος πόλεμος αναιρούν τις διαδικασίες επίτευξης **σταθερών** πολιτικών και οικονομικών σχέσεων συνεργασίας στην περιοχή

Μέσα στα πλαίσια της εθνικής στρατηγικής, η ελληνική αμυντική πολιτική πρέπει να βασίζεται στις αρχές που διέπουν μια πολιτική **"Αμυντικής Επάρκειας".** Μια πολιτική που αποσκοπεί στην αποφασιστική ενίσχυση της αποτρεπτικής ικανότητας και του αξιόμαχου των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων. **Η αποτρεπτική ικανότητα** της χώρας, για να καταστεί αποτελεσματική πρέπει να είναι **συνεχής και αναβαθμιζόμενη**. Να πείθει ότι η εξέλιξη της οποιασδήποτε απειλής σε ενεργό παραβίαση της ακεραιότητας του εθνικού χώρου θα έχει **κόστος πολύ μεγαλύτερο από κάθε όφελος**.

Η Ελλάδα απορρίπτει τις αναθεωρητικές των διεθνών συνόρων τουρκικές εδαφικές διεκδικήσεις και θεωρεί ως μοναδική διμερή διαφορά την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, διαφορά νομικού αποκλειστικά χαρακτήρα για την οποία δύναται να γίνει κοινή προσφυγή στο Διεθνές δικαστήριο της Χάγης.

Η Ελλάδα εγγυάται και ενισχύει αποφασιστικά την **ασφάλεια** της Δημοκρατίας της Κύπρου και τον **ευρωπαϊκό προσανατολισμό** της με σκοπό την άμεση ένταξη της στην Ε.Ε. Ο **Ενιαίος Αμυντικός Χώρος** συνιστά μια κεντρική επιλογή στον τομέα της άμυνας και συνεπάγεται πλήρη συντονισμό σε θέματα κοινού επιχειρησιακού περιβάλλοντος Ελλάδας-Κύπρου και καλύπτει τη Θράκη, τα νησιά του Αιγαίου και την Κύπρο, λειτουργώντας σαν αποτρεπτικός και σταθεροποιητικός παράγοντας στην περιοχή. **Οποιαδήποτε νέα επίθεση κατά της Κύπρου αποτελεί αιτία πολέμου για την Ελλάδα.**

17. Θεμελιακό στοιχείο μιας πορείας κοινωνικής απελευθέρωσης (του δημοκρατικού σοσιαλιστικού δρόμου) είναι ο **τύπος, η διάρθρωση και ο χαρακτήρας της εξουσίας**. Ο συνασπισμός της μεγάλης εθνικής κοινωνικής συμμαχίας, αποτελεί τον τόπο συνύπαρξης της εθνικής ενότητας και της κοινωνικής διαπάλης και αλληλεγγύης, το νέο συσχετισμό δυνάμεων που κινεί την μεγάλη ιστορική υπόθεση. Οι νέοι δημοκρατικοί θεσμοί (θεσμοί εξουσίας) πρέπει ν' ανταποκρίνονται σ' αυτόν τον νέο κοινωνικό συσχετισμό και να προωθούν την κοινωνική κυριάρχηση του. Δηλαδή, να απαντούν στον κοινωνικό χαρακτήρα της συγκροτούμενης εξουσίας (και των σχέσεων της). Η πραγμάτωση, τελικά, αυτής της κυριαρχίας είναι το **κεντρικό ζήτημα της εξουσίας**.

Οι νέοι δημοκρατικοί θεσμοί-πλευρές μιας νέας εξουσίας πρέπει να κατοχυρώνουν : τις νέες θετικές ισορροπίες για το νέο κοινωνικό συνασπισμό διαμορφώνοντας διαρκώς ένα θετικό ισοζύγιο στο συνολικό θεσμικό πλέγμα. **Να φέρνουν σταδιακά και με διάρκεια στο προσκήνιο τις νέες ζωντανές δυνάμεις της παραγωγής, να υποστηρίζουν τα δικαιώματα των δυνάμεων της εργασίας στον κοινωνικό πλούτο, να εξασφαλίζουν τον πολιτικό πλουραλισμό και να διαμορφώνουν προωθημένες θέσεις αγώνα για τη συνέχεια.**

Η στρατηγική της αποκέντρωσης και του δημοκρατικού προγραμματισμού αποτελούν τα κλειδιά, απ' τη μιά, για μια διαρκή μεταρρύθμιση στους θεσμούς εξουσίας και από την άλλη, αποφυγής πισωγυρισμάτων και παλινορθώσεων. Η λαϊκή συμμετοχή, ο δημοκρατικός προγραμματισμός και η αυτόνομη συλλογική δράση πρέπει να ασκούνται πάντα ως μορφές της νέας εξουσίας, ιδιαίτερα στους χώρους της Αυτοδιοίκησης. Οι νέοι θεσμοί αποκεντρωμένης δημοκρατικής εξουσίας αποτελούν προϋπόθεση για να περάσουν στο προσκήνιο και να δημιουργήσουν οι νέες ελπιδοφόρες δυνάμεις της περιφέρειας της χώρας. **Είναι πλέον συνείδηση κοινωνική, ότι για να ζήσει το έθνος πρέπει να ζήσει η περιφέρεια του.** Ότι πρέπει να αλλάξει δραστικά η ανισοβαρής σχέση κέντρου-περιφέρειας. 170 χρόνια συγκεντρωτικής εξουσίας έσπρωξαν τη χώρα σε αδιέξοδο. Επέφεραν τον μαρασμό και την περιθωριοποίηση. Απογύμνωσαν την ύπαιθρο και τις εθνικές οριογραμμές. Τώρα είναι ανάγκη ζωτική **να απελευθερωθεί το δυναμικό της περιφέρειας από το "κράτος των Αθηνών". Και να αναλάβει σταθερά και ανοδικά πρωτοβουλίες κινήσεων.** Το μέλλον των δυνάμεων αυτών, αλλά και το μέλλον της χώρας σχετίζεται μ' αυτό το νέο πλέγμα εξουσίας, με ισχυρούς οικονομικά και θεσμικά περιφερειακούς πόλους, το οποίο εκτοπίζει οριστικά το παραδοσιακό συγκεντρωτικό μοντέλο.

18. Πριν μπούμε στις κατευθύνσεις οικονομικής πολιτικής είναι ανάγκη να διευκρινήσουμε τις απόψεις για την **αγορά**, **ως ιδέα και πραγματικότητα**. Σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες, οι σχετικές με τα αγαθά και τις υπηρεσίες τιμές, ρυθμίζονται από το κράτος, χωρίς τη δράση του οποίου η κοινωνία θα ήταν αβίωτη. Κάθε τι το ζωτικό επιχορηγείται : η αγροτική παραγωγή, η στέγαση, η υγεία, οι μεταφορές, η έρευνα, οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία, τα θέατρα, κ.λ.π.. Και τα υπόλοιπα φορολογούνται με ένα σύστημα ΦΠΑ ή με ειδικούς φόρους – για παράδειγμα στα πετρελαιοειδή, στα οινοπνευματώδη, στον καπνό. Όσο περισσότερο η σφαίρα των εμπορευματικών σχέσεων επεκτείνεται, τόσο περισσότερο το κράτος καλείται να παρέμβει στους μηχανισμούς της αγοράς για να διορθώσει και να ρυθμίσει

τη λειτουργία της. Αυτό συμβαίνει γιατί η αγορά είναι, εξ' ορισμού, το αποτέλεσμα μιας σειράς δραστηριοτήτων των ατόμων με τις οποίες ο καθένας επιζητεί το άμεσο όφελος του. Πρέπει λοιπόν μια υπέρτατη εξουσία, το κράτος, να αναλάβει την άμυνα, το γενικό συμφέρον, συμπεριλαμβανομένης της ύπαρξης ενός συστήματος αγοράς.

Εξ' ου και το βαθύτερο ερώτημα : **Σε ποιό βαθμό πρέπει οι μηχανισμοί της αγοράς να λειτουργούν ελεύθερα ; Το ερώτημα αυτό βρίσκεται στο κέντρο των πολιτικών συγκρούσεων εδώ και διακόσια χρόνια**. Οι σχέσεις που αναπτύσσονται στην αγορά, δηλαδή η ελευθερία του καθένα να επιζητήσει την ικανοποίηση του άμεσου συμφέροντος του, τείνουν στην καταστροφή τόσο της κοινωνίας των πολιτών όσο και των γενικών συνθηκών που καθιστούν δυνατές αυτές τις σχέσεις. Η ύλη και η έκταση των ωφελημάτων που ένα άτομο έχει δικαίωμα να αντλεί πρέπει λοιπόν να περιοριστούν. Το βαθύτερο πρόβλημα είναι ο περιορισμός και διόρθωση των μηχανισμών αγοράς ώστε να εμποδιστεί η καταστροφή της κοινωνίας των πολιτών. Το κράτος πρόνοιας μπορεί, ως ένα βαθμό, να περιορίσει το εύρος αυτής της καταστροφής. Όμως, στο σύνολο του, λειτουργεί ως υποκατάστατο μιας κοινωνίας των πολιτών που τείνει να μαραθεί. Μπορεί ακόμα και να επιταχύνει, από κάποιες απόψεις, τον μαρασμό της. Εντούτοις, δεν μπορεί να υπάρξει σοσιαλισμός χωρίς δημοκρατία και δεν μπορεί να υπάρξει δημοκρατία χωρίς μια κοινωνία των πολιτών η οποία θα περιλαμβάνει ένα σύνολο από δημόσιες αυτοοργανωμένες δραστηριότητες, αναγνωρισμένες και προστατευόμενες από το κράτος. Ο σοσιαλισμός γεννήθηκε από τη σύγκρουση ανάμεσα στην κοινωνία των πολιτών και την αγορά. Ως κίνημα αναπτύχθηκε μέσα από το αίτημα για συγκράτηση, υποταγή και έλεγχο των δυνάμεων της αγοράς από την κοινωνία, την ίδια στιγμή που ο καπιταλισμός προωθούσε το αντίθετο αίτημα. **Αλλά για να μπορέσει η κοινωνία να ελέγξει τις δυνάμεις της αγοράς και να θέσει την οικονομική λογική στην υπηρεσία των σκοπών της κοινωνίας και του πολιτισμού, πρέπει, καταρχήν, να έχει μια αυτόνομη ύπαρξη και, κατά δεύτερο λόγο, να υπάρχει ή να έχει υπάρξει μια αγορά και οι**

οικονομικοί παράγοντες να έχουν οδηγηθεί εξαιτίας της σε μια συμπεριφορά οικονομικά ορθολογική, δηλαδή, στην επιζήτηση της μέγιστης αποτελεσματικότητας κατά τη λειτουργία των συντελεστών της παραγωγής. Στις καπιταλιστικές χώρες το σημαντικότερο σημείο είναι το πρώτο, το οποίο ενέχει την ιδέα ότι μια σοσιαλιστική πολιτική δεν μπορεί να αρκεστεί στο να διορθώνει και να ρυθμίζει τη λειτουργία της αγοράς με κρατικούς ελέγχους και υπηρεσίες χρηματοδοτούμενες από το κράτος. Η πολιτική αυτή πρέπει να ευνοεί την ανάπτυξη μιας σφαίρας κοινωνικότητας που συγκροτείται από μορφές εθελοντικής αυτοοργανωμένης συνεργασίας και μη εμπορευματικών, μή εκχρηματισμένων ανταλλαγών. Πρέπει να ευνοεί τον κοινωνικό έλεγχο των αγορών από τους ίδιους τους συνεταιρισμένους πολίτες και **όχι μόνο** από τους δημόσιους διοικητικούς μηχανισμούς. Το ζήτημα του τί και πώς πρέπει να παραχθεί, το ζήτημα των κοινωνικών προτεραιοτήτων, των καταναλωτικών προτύπων, των τρόπων ζωής, όλα αυτά αποφασίζονται σήμερα από τους τεχνοκράτες, τους επιχειρηματίες και τους τραπεζίτες. Ο σοσιαλισμός θα έπρεπε να σημαίνει τον εκδημοκρατισμό αυτών των αποφάσεων, τη δημόσια συζήτηση τους στο επίπεδο των συνεταιριστικών οργανώσεων, των συνδικάτων, των κινημάτων, των εκλεγμένων συνελεύσεων, και την συνεκτίμηση κριτηρίων τα οποία, υπό κανονικές συνθήκες, οι τεχνοκράτες και οι διευθυντές των επιχειρήσεων δεν λαμβάνουν υπ' όψη. Η νεοφιλελεύθερη άποψη θέλει την καταδίκη κάθε μορφής σχεδιασμού και κρατικής ιδιοκτησίας και επαφίεται στην "αγορά", η οποία θεωρείται ικανή να εξασφαλίσει με ιδανικό τρόπο τις ρυθμίσεις και τις αναγκαίες προσαρμογές. Η άποψη αυτή τελικά στρέφεται εναντίον της κοινωνίας. Μια πολύπλοκη οικονομία δεν μπορεί να μην συνδυάσει κάποιες μορφές σχεδιασμού ή "προγραμματισμού". **Και ο σχεδιασμός δεν είναι ασυμβίβαστος ούτε με την ύπαρξη αγορών, ούτε με τις πιο διαφορετικές μορφές ιδιοκτησίας : δημόσιες, ιδιωτικές, συνεταιριστικές, δημοτικές.**

Γιατί μια πολύπλοκη κοινωνία να μην προσπαθήσει να συντονίσει όλα τα προγράμματα των επί μέρους τομέων,

ιδιωτικών και δημόσιων, και να ορίσει προτεραιότητες, προσανατολισμούς, στόχους βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους, για το σύνολο της οικονομίας : με μια λέξη, ένα "πρόγραμμα πλαίσιο". **Στην πραγματικότητα, το ζήτημα δεν είναι να μάθουμε αν πρέπει να υπάρχει σχεδιασμός ή όχι , αλλά ποιός σχεδιάζει και για ποιού το συμφέρον.** Η οικονομική αποτυχία των χωρών της ανατολικής Ευρώπης δεν οφειλόταν μόνο στην αρχή του σχεδιασμού, αλλά και στις συνθήκες και τις μεθόδους που χρησιμοποιούσαν και στις κυρίαρχες κάστες που ωφελούνταν. Αυτές εμπόδιζαν όχι μόνο τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων αλλά ακόμα και την ενημέρωση για το κόστος των προϊόντων, οπότε δημιουργούσαν εμπόδια στην υιοθέτηση ορθολογικών οικονομικών συμπεριφορών. Ακόμα περισσότερο, αντί να θέσουν πλαίσια στην ίδια τη λειτουργία της οικονομίας, ώστε να υπηρετεί την κοινωνία, υποχρέωναν την κοινωνία να υπηρετεί τη δημιουργία ενός οικονομικού μηχανισμού. Το αποτέλεσμα ήταν μια μή – κοινωνία και μια μή – οικονομία, πράγμα αντίθετο του σοσιαλισμού. Συνεπώς, **είναι απολύτως δυνατό να υπάρχει σχεδιασμός και κοινωνικός έλεγχος στην εναρμόνιση της προσφοράς και της ζήτησης, χωρίς να καταργηθεί ούτε ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων ούτε η γνώση του κόστους των προϊόντων.**

19. Η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη (η βιώσιμη ανατροφοδοτούμενη ανάπτυξη) πρέπει να στηριχθεί στην πανεθνική προσπάθεια, αλλά και να αξιοποιήσει εκείνους τους θεσμούς και τις πολιτικές (**ευρωπαϊκές** και **εθνικές**) που μπορούν να δράσουν καταλυτικά για την είσοδο της χώρας σε μια νέα τροχιά. **Η περιφέρεια της χώρας** (ως **γεωγραφικές ενότητες** με τα συγκριτικά ανά ζώνη πλεονεκτήματα, ως **κοινωνικές δυνάμεις** της περιφέρειας και ως **αποκεντρωμένοι θεσμοί**) αποτελεί το σημείο-κλειδί για μια τέτοια νέα ανοδική τροχιά της χώρας. Οι όποιες αναγκαίες θυσίες πρέπει – στα πλαίσια ενός συμμετοχικού σχεδιασμού, και όχι μιας άνωθεν ντιρεκτίβας – να αποτελέσουν και να επιβεβαιώνονται ως επενδύσεις ζωής και προοπτικής. Πρέπει εδώ να επισημανθούν δέκα (10) καίριοι όροι μιας σύγχρονης σοσιαλιστικής πρότασης :

Πρώτο : Να διασφαλιστεί το αναγκαίο πλαίσιο οικονομικής – κοινωνικής (δηλ.εθνικής) επιβίωσης. Δηλαδή, να απορριφθούν και σαν αντίληψη και σαν πολιτική επιλογές που οδηγούν σε κοινωνίες των 2/3. Συγκεκριμένα εδώ περιλαμβάνονται : **η εγγύηση του βιοτικού επιπέδου, η αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος, αλλά και η συντονισμένη προσπάθεια για την μείωση του πληθωρισμού (επίπεδο ΟΝΕ).**

Δεύτερο : Να αναπτυχθούν οι προϋποθέσεις για ανταπόκριση στον ευρωπαϊκό και διεθνή ανταγωνισμό με αξιοποίηση των τριών πλεονεκτημάτων : **της νέας τεχνολογίας, τα συγκριτικά μας περιφερειακά (γεωγραφικά και κοινωνικά) πλεονεκτήματα, ένα νέο σχέδιο για τον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα.**

Τρίτο : Να σταθεροποιούνται αλλά και να μετατίθενται θετικά για την κοινωνική πλειοψηφία οι όροι της κοινωνικής ισορροπίας (οικονομικοί,θεσμικοί,πολιτικοί).

Τέταρτο : Να διαμορφωθεί μια συνεκτική πολιτική για την μετάβαση στην κοινωνία της εργασίας.: Ήδη το σαρωτικό τρίτο κύμα (της γνώσης και της πληροφορικής) έφερε ουσιαστικές αλλαγές στον τομέα της εργασίας. Ο όγκος και η σπουδαιότητα των υπηρεσιών αυξάνονται σημαντικά Η εργασία στον τομέα της παραγωγής άλλαξε σημαντικά χαρακτήρα και μπορεί να είναι πιο εξειδικευμένη. Ο συνολικός όγκος της κοινωνικά αναγκαίας εργασίας μειώνεται αισθητά. Εξαιτίας της τεχνολογικής εξέλιξης, η εργασία, όσον αφορά τον τόπο και τον χρόνο, μπορεί να είναι πολύ πιο ευέλικτη. Όλη αυτή η εξέλιξη έχει δύο πρόσωπα : μπορεί να οδηγήσει σε ένταση των κοινωνικών ανισοτήτων, για παράδειγμα στον κατακερματισμό ανάμεσα σε μόνιμο και ευκαιριακό προσωπικό (μέχρι τη διαμόρφωση μιας "κοινωνίας των 2/3", στην οποία το 1/3 του πληθυσμού θα σπρωχτεί υλικά στο χαμηλότερο επίπεδο). Μπορεί, όμως, εξίσου να οδηγήσει σε μια πιο ελεύθερη κοινωνία της εργασίας με πιο λογική απασχόληση, με μεγαλύτερο υλικό πλούτο και μια νέα σχέση ανάμεσα στην εργασία και στον ελεύθερο χρόνο. Εξαιτίας αυτού του δυαδισμού απαιτείται κοινωνικός έλεγχος των αλλαγών μέσω κοινής δράσης των πολιτικών, οικονομικών και συνδικαλιστικών δυνάμεων, ώστε να

καταστεί δυνατή η μετάβαση στην κοινωνία της εργασίας. **Κεντρικός στόχος : η μείωση του συνολικού κοινωνικού όγκου εργασίας μέσω μείωσης του χρόνου εργασίας, όχι μέσω απολύσεων. Εφαρμογή της εβδομάδας των 35 ωρών εργασίας, χωρίς μείωση αμοιβών.**

Πέμπτο : Δέσμη μέτρων για την προώθηση του ενεργητικού κεφαλαίου και των "μικρών σχημάτων", καθώς και μεσο- μακροπρόθεσμες διορθώσεις της εξέλιξης της ιδιοκτησίας. Τέτοια μέτρα είναι :

- Απελευθέρωση του επιχειρηματικού, ικανού να επενδυθεί, κεφαλαίου από τα πάσης φύσεως γραφειοκρατικά δεσμά.
- Φορολογική προνομιακή μεταχείριση του επενδυμένου κεφαλαίου, ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και επιδότηση των θέσεων εργασίας.
- Κατάργηση της φορολογικής προνομιακής μεταχείρισης του ανενεργού ή μή επενδυόμενου κεφαλαίου
- Ειδική φορολόγηση των χρηματιστηριακών κερδών
- Φορολογικές διευκολύνσεις για το κεφάλαιο με μεγάλο ρίσκο
- Θέσπιση νέας πηγής φόρων για μη επενδυμένη χρηματική περιουσία πολύ υψηλής χρηματικής αξίας

Έκτο : Διαμόρφωση μιας νέας εισοδηματικής πολιτικής που είναι επιβεβλημένη στο νέο στάδιο της ΟΝΕ για να αποκατασταθεί η κοινωνική συνοχή και δικαιοσύνη

Έβδομο : Η πολιτική για το κοινωνικό κράτος και τη διαχείριση των εισφορών πρέπει να παύει να είναι λογιστική. Η διεύρυνση μιας γενικευμένης κοινωνικής εισφοράς σε συνδυασμό με την μετατόπιση φορών σε

αυτήν την κατεύθυνση, αποτελούν οργανικά στοιχεία μιας αναγκαίας αναδιανεμητικής πολιτικής.

Όγδοο : Ο τομέας των υπηρεσιών, βασικός σε κάθε προσπάθεια συγκρότησης μιας νέας οικονομικής πολιτικής, πρέπει να ενισχυθεί τόσο στην ιδιωτική του συνιστώσα, όσο και στις ΔΕΚΟ που πρέπει να παραμείνουν υπό κρατικό έλεγχο, με εκσυγχρονισμό και αύξηση της παραγωγικότητας.

Ένατο : Η ανεργία των νέων θα πρέπει να επιλυθεί άμεσα και μέσα από ένα σύνολο νομικών δεσμεύσεων και μέσα από την αλλαγή της φιλοσοφίας της ακολουθούμενης "παθητικής" πολιτικής, που πρέπει να ισχύσει για όλο το φάσμα των προβλημάτων της ανεργίας.

Δέκατο : Στα πλαίσια αυτά περιοχές όπως η Βόρεια Ελλάδα, αλλά και οι υπόλοιπες περιφερειακές ζώνες, θα παίξουν καθοριστικό ρόλο για τη νέα ανοδική τροχιά της χώρας για το νέο ρόλο της στη διεθνή ιεραρχική πυραμίδα. Ρόλος ο οποίος μπορεί να πραγματωθεί πιο ολοκληρωμένα στα πλαίσια ενός γεωοικονομικού χώρου των Βαλκανίων και των Εύξεινων χωρών.

20. Ο **εκσυγχρονισμός** διατυπώθηκε κυρίως ως ένα αίτημα ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας (και η αντίστοιχη πολιτική που επιχειρεί να το απαντήσει) μέσα σ' ένα διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον. Διατυπώνεται – και σωστά – η άποψη ότι για να είμαστε πολιτικά ισχυροί πρέπει να είμαστε οικονομικά ισχυροί, δηλαδή ανταγωνιστικοί. Η άποψη αυτή ισχύει και αντίστροφα : Για να είμαστε οικονομικά ισχυροί πρέπει σαν χώρα να είμαστε εξωτερικά ασφαλείς, κοινωνικά συνεκτικοί και πολιτικά (εσωτερικά) σταθεροί.

Ένας λαός που εθίζεται να συμβιβάζεται στα εξωτερικά (εθνικά) μέτωπα δεν μπορεί την ίδια στιγμή να έχει "πνεύμα νικητή" στο πεδίο του οικονομικού ανταγωνισμού.

Μέσα σ' ένα κλίμα παθητικότητας και αδράνειας δεν μπορούμε να επιζητούμε νεύρο ανταγωνιστικότητας στην παραγωγική δραστηριότητα. Και εκσυγχρονισμός στην πράξη θα υπάρξει σε συνάρτηση με την ύπαρξη εθνικής ανάτασης. Το ιστορικό παράδειγμα του Βενιζέλου είναι καταλυτικό και διδακτικό. Ο αλματώδης εκείνος εκσυγχρονισμός εδράστηκε στην καλλιέργεια εθνικού φρονήματος και κλίματος εθνικής – λαϊκής ανάτασης.

Πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι στα πλαίσια μιας σύγχρονης δημοκρατικής – σοσιαλιστικής προοπτικής περιλαμβάνονται σειρά μέτρων εκσυγχρονισμού. **Τα μέτρα αυτά πρέπει να διαπερνώνται από μια τέτοια κοινωνική προοπτική και αποκτούν το πραγματικό νόημα τους στα πλαίσια προώθησης και εφαρμογής αυτής της στρατηγικής**. Όταν όμως τα μέτρα εκσυγχρονισμού αποκόπτονται από μια τέτοια στρατηγική, τότε δεν είναι μόνο αποσπασματικά απέναντι στο αρθρώμενο ΌΛΟΝ, δεν είναι μόνο το ειδικό (το μερικό) απέναντι στο γενικό (το συνολικό), τότε μένοντας μετέωρα αναζητούν στρατηγική ένταξη. **Και οι διέξοδοι είναι δύο :** ή ένταξη στην κοινωνική προοπτική της δημοκρατικής – σοσιαλιστικής στρατηγικής, ή ένταξη σε πολιτική διαχείρισης της χρήσης και της παρακμής (συντηρητισμός). Και δεν έχει ουσιαστική σημασία αν η δεύτερη διέξοδος είναι ο μετριοπαθής συντηρητισμός αντί του νεοφιλελεύθερου. Κλείνοντας πρέπει να υπογραμμίσουμε τη θέση που ο Α.Παπανδρέου διετύπωσε σχετικά το Νοέμβριο του '95. Έλεγε ο σ.Πρόεδρος : "ο εκσυγχρονισμός, ο διαρκής μάλιστα εκσυγχρονισμός, αποτελεί χρήσιμη προϋπόθεση επιβίωσης ενός πολιτικού κινήματος και ενός πολιτικού συστήματος γενικότερα. Αλλά δεν αποτελεί πολιτική ιδεολογία. Δεν αποτελεί ιδεολογικό αίτημα".

21. Για όλα τα παραπάνω απαιτείται ένα σχέδιο εθνικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης. Το σχέδιο αυτό είναι συνώνυμο ενός ΝΕΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ, αντίστοιχο στη σύλληψη του, αλλά διαφορετικό στους επιμέρους στόχους με το ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ ΜΕ ΤΟ ΛΑΟ ΤΟΥ 1981.

Στην καρδιά αυτού του κοινωνικού συμφώνου θα βρίσκεται το παραγωγικό σχέδιο της χώρας με τις εσωτερικές διαστάσεις του (εθνική οικονομία – παραγωγή) και τις εξωτερικές διαστάσεις του (Ευρώπη, Βαλκάνια, Διεθνής καταμερισμός). Το κλειδί ενός τέτοιου συμφώνου είναι η αρχιτεκτονική μιας νέας ισορροπίας μεταξύ των παραγωγικών τάξεων όπου η ηγεμονία δεν αποδίδεται στην παραδοσιακή ολιγαρχία, αλλά σε μια νευρώδη παραγωγική συμμαχία των νέων εθνικών ζωντανών οικονομικών δυνάμεων, των εργαζομένων τάξεων, του σύγχρονου αγροτικού και μεσαίου τομέα. **Μια συμμαχία των λαϊκών τάξεων και στρωμάτων με τα παραγωγικά μεσοστρώματα (παραδοσιακά και νέα).**

Η οικοδόμηση μιας τέτοιας νευρώδους παραγωγικής συμμαχίας δεν αποτελεί μόνο στρατηγική επιλογή συνυφασμένη με το χαρακτήρα και το ρόλο του ΠΑΣΟΚ, ως αυτόνομου φορέα μιας εναλλακτικής προοπτικής, απαιτεί ταυτόχρονα βαθύτατες αλλαγές νοοτροπίας και συμπεριφοράς στα στρώματα των εργαζομένων, των αγροτών και των μικρομεσαίων. **Απαιτεί ανατροπές σε πρότυπα αντιπαραγωγικά, πελατειακά, εξαρτησιακά, παθητικά, μίζερα. Και ανάδειξη των δυνάμεων αυτών σε ρόλο ευθύνης και πρωταγωνιστή στην παραγωγή, στο σχεδιασμό, στην ανταγωνιστικότητα.** Η οικοδόμηση μιας τέτοιας συμμαχίας απαιτεί **νέους όρους ιδεολογικούς** (αξίες, αντιλήψεις, πρακτικές), **πολιτικούς** (σχέδιο, στόχοι, επιλογές), **οργανωτικούς** (δίκτυο συνεργασιών και δράσεων). Απαιτεί τέλος, ένα ΠΑΣΟΚ, σε θέση κεντρική και σε ρόλο συντονιστή με το σύνολο της Δημ.Αριστεράς. Αυτούς τους νέους όρους επιχειρεί να παρουσιάσει το παρόν σχέδιο μιας σύγχρονης δημοκρατικής σοσιαλιστικής στρατηγικής.

Δ. ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΕΣ - ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΕΣ : ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΕΞΟΔΟΥ

22. Οι παγκόσμιες εξελίξεις των τελευταίων χρόνων διαμόρφωσαν την αναγκαιότητα για την επαναθεώρηση του Σοσιαλισμού. Συγκεκριμένα :

- Οι αλλαγές στην Αν.Ευρώπη και η κατάρρευση του Υπαρκτού Σοσιαλισμού
- Η μεταβολή του συσχετισμού δυνάμεων σε παγκόσμια κλίμακα, εις βάρος των χωρών του Τρίτου Κόσμου
- Η εγκατάλειψη του μοντέλου "οργανωμένου καπιταλισμού" στη Δύση και η αποδιάρθρωση της Σοσιαλδημοκρατίας που στηρίχθηκε σε διάφορες εκδοχές αυτού του μοντέλου

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 τα περισσότερα σοσιαλιστικά κινήματα προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν την κρίση μέσα από την υιοθέτηση μιας συγκεκριμένης δέσμης ιδεών, χωρίς να υπάρχει καμιά πρόθεση προώθησης του σοσιαλισμού (ό,τι και αν αυτό σημαίνει σήμερα). Σε ολόκληρη την Ευρώπη εμφανίζεται μια τάση σύγκλισης μεγάλου μέρους δυνάμεων των κομμάτων της αριστεράς, που δεν προέρχεται από ανάγκες αντιπροσώπευσης κοινωνικών συμφερόντων αλλά :

α. Από την πορεία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης σε συγκεκριμένη κατεύθυνση.

β. Από την αδυναμία αντιμετώπισης της παγκοσμιοποίησης

γ. Από την εξέλιξη και παρέμβαση των Μ.Μ.Ε. στη διαμόρφωση και στον έλεγχο της πολιτικής

δ. Από την μείωση των διαφορών μεταξύ των δυνάμεων της Αριστεράς και της μετριοπαθούς Δεξιάς

Η σύγκλιση μεγάλου μέρους δυνάμεων του Σοσιαλισμού και η αδυναμία αντιμετώπισης της υπαρκτής τάξης πραγμάτων έχει οδηγήσει σε συγκεκριμένες πολιτικές αντιλήψεις και στάσεις.

- Η παραδοσιακή αδυναμία των σοσιαλιστών να συνδέσουν με μια θεωρία μετασχηματισμού της κοινωνίας με την καθημερινή πολιτική πρακτική, έχει υπερκαλυφθεί. Σήμερα, θεωρία αποτελούν οι δημοσκοπήσεις και πρακτική, η υλοποίηση των πορισμάτων τους.

- Ένα μεγάλο μέρος των Σοσιαλιστών και Σοσιαλδημοκρατών επιθυμεί να εμφανίζονται όχι σαν δύναμη σοσιαλιστικού μετασχηματισμού, αλλά το "Νέο Κέντρο" και στην καλύτερη περίπτωση σαν Αριστερά του Κέντρου του πολιτικού συστήματος, το οποίο με τη σειρά του τείνει να μετατοπίζεται προς τα Δεξιά.

23. Η κοινωνική διάσταση του Σοσιαλισμού που επαγγέλλεται μεγάλο μέρος των σύγχρονων Σοσιαλιστών δεν έχει εξαφανισθεί. **Έχει μετατοπισθεί από την εργατική τάξη στα νέα μεσαία στρώματα, σαν απαραίτητη προϋπόθεση για νικηφόρα εκλογικά αποτελέσματα, που αποτελούν προϋπόθεση της ίδιας της επιβίωσης τους**. Οι αλλαγές αυτές στα Σοσιαλιστικά και Σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, έχουν διευρύνει τις εσωτερικές τους διαφοροποιήσεις, γεγονός που ισχύει και για τις υπόλοιπες δυνάμεις της Αριστεράς. Αυτό σημαίνει ότι στην μεταβατική περίοδο που διανύουμε σήμερα, διαφορετικού προσανατολισμού πολιτικές δυνάμεις βρίσκονται μέσα στα κόμματα του ευρύτερου φάσματος της Αριστεράς και η προσέγγιση τους θα σηματοδοτήσει ανακατατάξεις στα πολιτικά συστήματα των εθνικών κρατών αλλά και της ίδιας της Ε.Ε.. **Σε κάθε φάση της εξέλιξης της η Αριστερά αντιμετώπιζε ένα παραδοσιακό δίλημμα. Είτε προσαρμογής στα δεδομένα του ισχύοντος μοντέλου καπιταλιστικής**

ανάπτυξης, είτε διατύπωσης μιας στρατηγικής για βελτίωση του συσχετισμού δυνάμεων υπέρ των λαϊκών τάξεων και ικανοποίηση των αναγκών τους, σε μια πορεία μετασχηματισμού του οικονομικοπολιτικού συστήματος σε σοσιαλιστική κατεύθυνση. Η υποχώρηση μέρους των Σοσιαλδημοκρατών και Σοσιαλιστών στην λογική της προσαρμογής είχε σαν αποτέλεσμα δύο σημαντικές εξελίξεις που χαρακτηρίζουν την εποχή μας :

- **Την κρίση της πολιτικής**, στο βαθμό που οι μεγάλες μάζες του πληθυσμού έχουν χάσει τις ελπίδες και είτε αποτελούν στόχους του εθνικισμού και του λαϊκισμού, είτε διολισθαίνουν στον κυνισμό και την απόρριψη της πολιτικής και της δημοκρατίας.

- **Τη σταδιακή αποδιάρθρωση των σοσιαλιστικών κομμάτων** και οργανώσεων και τον μετασχηματισμό τους σε εκλογικούς μηχανισμούς ελεγχόμενους από μια κεντρική γραφειοκρατική ελίτ στελεχών.

Παρ'όλες όμως, τις δυσκολίες και τις αντιφάσεις, το σοσιαλιστικό κίνημα έχει μια πορεία στον εικοστό αιώνα που χαρακτηρίζεται από θετικά αποτελέσματα αλλά και αρνητικές επιδόσεις. Σε κάθε περίπτωση ο ισολογισμός είναι θετικός.

24. Στις μεταβατικές περιόδους – σαν αυτή που ζούμε – αντιστοιχούν, κατά κανόνα, και μεταβατικές πολιτικές. Έτσι, στο χώρο του Σοσιαλισμού αντιστοιχεί μια πολιτική μετάβασης από τη λογική της προσαρμογής και της διαχείρισης στη διατύπωση μιας νέας στρατηγικής πρότασης. **Αυτό σημαίνει σύμφωνα με όσα αναφέραμε προηγουμένως απόρριψη της λογικής της προσαρμογής στη νεοφιλελεύθερη ορθοδοξία, νέα φυσιογνωμία**

για τα σοσιαλιστικά κόμματα, υπέρβαση της θεωρητικής και ιδεολογικής κρίσης και σταδιακή εξάλειψη των υπολειμμάτων του παρελθόντος στις νοοτροπίες και τις πολιτικές τακτικές. Η Αριστερά σε διεθνές επίπεδο είναι εγκλωβισμένη ανάμεσα στη διατύπωση στόχων και εναλλακτικών προτάσεων και στην αδυναμία υλοποίησης τους. Οι υπερεθνικοί θεσμοί και κόμματα μέσα από τα οποία λειτουργεί δεν έχουν σήμερα τις δυνατότητες να επιβάλλουν τομές και μεταρρυθμίσεις. Η σύγχρονη εμπειρία κατέδειξε ότι και η ύπαρξη Σοσιαλδημοκρατικής πλειοψηφίας στις χώρες μέλη της Ε.Ε. δεν μπορεί να επηρεάσει σε σοσιαλιστική κατεύθυνση τις εξελίξεις, εξαιτίας και των θεσμικών αδυναμιών αλλά και της επικράτησης της λογικής της προσαρμογής. Σε εθνικό επίπεδο, η αντιμετώπιση του κοινωνικού προβλήματος σε σοσιαλιστική κατεύθυνση χρειάζεται μια ειδική διασύνδεση των άμεσων συμφερόντων των χαμηλότερων κοινωνικών τάξεων με ένα νέο κοινωνικό όραμα που μπορεί να κινητοποιήσει ένα μεγάλο κοινωνικοπολιτικό μπλοκ εξουσίας. Βασικές προϋποθέσεις αυτού του οράματος είναι :

- Η δυνατότητα έκφρασης της κοινωνικής δυναμικής και η όσο το δυνατόν ευρύτερη δημοκρατική εκπροσώπηση
- Το κράτος πρόνοιας και ο κοινωνικός μισθός να κατοχυρωθούν σαν κοινωνικά δικαιώματα και όχι σαν πεδία πολιτικής αντιπαράθεσης μεταξύ σοσιαλισμού και νεοφιλελευθερισμού
- Η πλήρης απασχόληση και η αναδιανεμητική πολιτική πρέπει να συνδυαστούν με μέτρα παραγωγικής ανασυγκρότησης και εξασφάλισης του κοινωνικού σκοπού της οικονομίας, δηλ., της υπερίσχυσης της παραγωγικής λογικής απέναντι στην κερδοσκοπική και παρασιτική

Το ίδιο πρέπει να ισχύσει και για τα πιο περιθωριοποιημένα από την παγκοσμιοποίηση τμήματα της κοινωνίας. Μέσα στα πλαίσια αυτά, η συμπόρευση μεγάλου μέρους των μεσαίων και αγροτικών στρωμάτων που αδυνατούν να αντιμετωπίσουν τον διεθνή ανταγωνισμό, δίνει μια διαφορετική δυναμική. Αυτή η κοινωνική συμμαχία δεν είναι η συνάθροιση των πρώην προστατευομένων από τον κρατισμό, αλλά η μεγάλη λαϊκή βάση της κοινωνίας που αναζητεί θετική προοπτική. Όσοι από τους σοσιαλιστές δεν πιστεύουν σε αυτή τη δυνατότητα, είναι προφανές ότι επιλέγουν την κοινωνική δικαιοσύνη και την κοινωνική αλληλεγγύη στα λόγια, στην πράξη όμως, επιλέγουν την κοινωνία των 2/3. **Αν αυτή η αναγκαία κοινωνική και πολιτική παρέμβαση δεν γίνει από τη μεγάλη πλειοψηφία των δυνάμεων της αριστεράς, οι καταστάσεις θα ακολουθήσουν ανεξέλεγκτη τροπή.** Οι δυνάμεις που θα συγκρουστούν μετωπικά με το νεοφιλελευθερισμό θα είναι οι δυνάμεις της βαρβαρότητας, δηλαδή οι δυνάμεις που θα στηρίζουν τα πιο αντιδραστικά, θεοκρατικά και εθνικιστικά καθεστώτα. Οι σοσιαλιστικές δυνάμεις θα κληθούν και πάλι να υπερασπίσουν τον πολιτισμό που δημιούργησε η ανθρωπότητα στην πορεία της.

25. Ο 25ετής κύκλος μιας ιδιότυπης σχέσης συνεργασίας και αντιπαράθεσης μεταξύ των άλλων δυνάμεων της δημοκρατικής αριστεράς και του ΠΑ.ΣΟ.Κ. εξαντλήθηκε και πρέπει να κλείσει. **Συνεργασία υπήρχε όταν το ΠΑ.ΣΟ.Κ. ήταν ισχυρό, αντιπαράθεση υπήρχε όταν το ΠΑ.ΣΟ.Κ. ήταν ανίσχυρο**. Αυτή η σχέση, που στην ουσία της είναι σχέση με όρους εξουσιαστικούς, με όρους ισχύος, πρέπει να αλλάξει. **Να μετασχηματισθεί ριζικά σε σχέση πολιτικής συνύπαρξης και ενότητας, δηλ. σχέση στρατηγικής σύγκλισης και πλουραλισμού**. Και μια τέτοια σχέση, μπορεί και πρέπει να εκφρασθεί σταδιακά **και στα τέσσερα (4) επίπεδα άσκησης εξουσίας της ελληνικής πολιτείας, και βέβαια, οπωσδήποτε, στους φορείς των κοινωνικών κινημάτων.** Την ευθύνη για μια τέτοια νέα προοπτική πρέπει να την αναλάβει το ΠΑ.ΣΟ.Κ., ως η **κεντρική δύναμη** της Δημοκρατικής Αριστεράς. Αλλά για να μπορέσει να την αναλάβει, θα χρειασθούν οι αναγκαίες πολιτικές και δομικές αλλαγές στο ίδιο το ΠΑ.ΣΟ.Κ. **Η αλλαγή στο ΠΑ.ΣΟ.Κ. αποτελεί προϋπόθεση για το μεγάλο σχέδιο ανασύνθεσης και αλλαγής της συνολικής Δημ.Αριστεράς.**

26. Η "εκσυγχρονιστική" άποψη και η συγκεκριμένη γραμμή συμμαχιών που υπαγορεύθηκε απ' αυτήν την άποψη, η γραμμή της "κεντροαριστεράς", έχουν ολοκληρώσει τον κύκλο τους. Με την πρώτη να βρίσκεται σε πλήρες αδιέξοδο και τη δεύτερη να έχει ηττηθεί. Η συγκεκριμένη γραμμή της "κεντροαριστεράς", όπως αυτή επιδιώχθηκε και εφαρμόσθηκε, σαν μια **ορισμένη** και **περιορισμένη** γραμμή συμμαχιών στο χώρο της αριστεράς ανήκει πλέον στο παρελθόν. Μια γραμμή που στόχευε στην επιλεκτική ενσωμάτωση στελεχών του "Συνασπισμού" και κεντροδεξιών παραγόντων με την ηγετική ομάδα του ΠΑΣΟΚ. Το ναυάγιο της ήταν χαρακτηριστικό στις πρόσφατες δημοτικές εκλογές. Όταν μάλιστα το ΠΑΣΟΚ έπρεπε και πρέπει να εννοεί τον εαυτό του ως **κύριο, κεντρικό** οργανικό τμήμα της ελληνικής δημοκρατικής αριστεράς, με ιστορία και μέλλον. Συνείδηση που το επιφορτίζει, όχι

με υποκριτικά ανοίγματα, μικρόψυχους ηγεμονισμούς και κοντόθωρες συμπράξεις, αλλά με την **κύρια ευθύνη** της ευρύτερης συνεργασίας στην Αριστερά. Την **κεντρική ευθύνη** για την προγραμματική και στρατηγική της σύγκλιση, για την νέα ποιοτική της ανασύνθεση.

27. Χρειάζεται να δράσουμε τώρα, με σχέδιο και ορίζοντα. Να λειτουργήσουμε ενωτικά και ανοιχτά, πολιτικοποιημένα και υπεύθυνα.

Οι ιδέες όμως, οι αρχές και η στρατηγική του ΠΑΣΟΚ είναι ακμαίες και επίκαιρες. Το ΠΑΣΟΚ, η Αριστερά, η Δημοκρατική Παράταξη μπορούν να ανακάμψουν και να προχωρήσουν νικηφόρα.

Όσοι, λοιπόν, θέλουν το **μεγάλο ΠΑΣΟΚ**, οφείλουν να παλέψουν ενάντια στην πολιτική και τις πρακτικές που **το μικραίνουν και το απομονώνουν**.

Όσοι θέλουν το **ενωμένο, ενιαίο ΠΑΣΟΚ**, οφείλουν να παλέψουν ενάντια στην πολιτική και τις πρακτικές που **το διχάζουν** και **το περιθωριοποιούν**.

Η ενότητα δεν είναι ένα υποκριτικό ευχολόγιο. Είναι ενότητα πάλης, με στόχους για μια νέα ποιότητα. Ενότητα δεν είναι η οριακή διεύρυνση του κυρίαρχου κύκλου της φθίνουσας εξουσίας. Ενότητα είναι μια **νέα** κατάσταση ελπίδας με όλες τις δυνάμεις και νέες ιδέες στο προσκήνιο.

Όσοι θέλουν **το ΠΑΣΟΚ συνδεδεμένο με τις πλατιές κοινωνικές του δυνάμεις**, οφείλουν να παλέψουν ενάντια

στις φιλοσυντηρητικές πολιτικές και τις αλαζονικές πρακτικές που **το απογυμνώνουν κοινωνικά** και **το διαβρώνουν ιδεολογικά.**

Μπορούν, πράγματι να διαμορφωθούν εναλλακτικά **δύο** συνασπισμοί κοινωνικών δυνάμεων. Ο **πρώτος** : της άρχουσας τάξης και των νέων μεσοστρωμάτων. Ο **δεύτερος** : των μή κυρίαρχων τάξεων, και των παραγωγικών μεσοστρωμάτων, παραδοσιακών και νέων. Η κυβερνητική πολιτική του ΠΑ.ΣΟ.Κ., αλήθεια, που στηρίζεται, τί εκφράζει και τί προωθεί σήμερα ; Γιατί ο συνασπισμός είναι συνασπισμός συμφερόντων συγκλινόντων ή αντιπαρατιθέμενων και η κυβέρνηση – η κάθε κυβέρνηση – συσχετίζεται με έναν ορισμένο τρόπο με αυτά και την προώθηση τους. Αντί λοιπόν, ακαδημαϊκών ερωτημάτων περί κοινωνικών συνασπισμών, ας δούμε την ουσία, τους στόχους, τις επιλογές, τις διαπλοκές της ασκούμενης κυβερνητικής πολιτικής που αποκαλύπτουν στην πράξη τις απόψεις για τους κοινωνικούς συνασπισμούς και τις προοπτικές τους.

Όσοι πιστεύουν στην **προοπτική του ΠΑΣΟΚ**, πρέπει να την εννοήσουν, όχι ως ιδιοτελή προοπτική εξουσιαστικής επιβίωσης της ηγετικής τους ομάδας (ή όποιας ομάδας), αλλά ως έκφραση της αυτόνομης προοπτικής των λαϊκών τάξεων και στρωμάτων, **ως προοπτική του Ελληνικού Λαού**.

Στην προοπτική αυτή ρόλο και θέση έχει το σύνολο της ελληνικής δημοκρατικής αριστεράς, με το ιδιαίτερο βάρος και την εμβέλεια κάθε δύναμης (ΠΑΣΟΚ, ΔΗΚΚΙ, ΣΥΝ, ανένταχτοι, ΚΚΕ – εφ' όσον αποδεχθεί). Χρέος μας είναι να διαμορφώσουμε, **ως πρωταγωνιστές**, τις πολιτικές προϋποθέσεις (προγραμματικές, κυβερνητικές) για να πραγματωθεί αυτή η προοπτική.

Να πραγματωθεί, όχι ως μια απλή κυβερνητική συνδιαχείριση, αλλά ως σύγχρονη **κοινή στρατηγική μεταρρυθμίσεων, ρήξεων και αλλαγών** που θα οδηγήσει την Ελλάδα στο άλμα του 21ου αιώνα.

Ένα νέο κυβερνητικό σχέδιο, με τη συνεργασία όλης της Αριστεράς και η γνήσια εκλογική εκπροσώπηση των δυνάμεων της αποτελούν, από τώρα, αρχικές προϋποθέσεις.

Να υπογραμμίσουμε ότι αν δούμε τις δυνάμεις της συνολικής Αριστεράς με βάση την πολιτική ουσία κι όχι τα κομματικά σχήματα (ορθότερα, τα προ – σχήματα) θα διαπιστώσουμε ότι σε κάθε ιδιαίτερο φορέα υπάρχουν οι ίδιες στον πυρήνα τους απόψεις που συναντάς και στον "γειτονικό". Οι απόψεις του εσωτερικού του ΠΑ.ΣΟ.Κ., συναντιούνται με δευτερεύουσες αποχρώσεις στον ΣΥΝ αλλά και στο ΔΗΚΚΙ, ακόμα και σε τμήματα του ΚΚΕ. Την ελληνική αριστερά στο σύνολο της την διατρέχουν ίδιοι προβληματισμοί, την διαπερνούν παρεμφερείς στρατηγικές, την διαποτίζουν πανομοιότυπες αντιπαραθέσεις .

Αυτή η πραγματικότητα διαμορφώνει το κοινό, ενιαίο αλλά και ευρύτερο πολιτικό έδαφος συνύπαρξης και ανασύνθεσης. Γεγονός πολύ σημαντικό αν μάλιστα συνυπολογισθεί ως έκφραση της υπάρχουσας επίσης κοινής, ενιαίας κοινωνικής ρίζας-αναφοράς της Αριστεράς.

Σ' ένα τέτοιο τοπίο η δυναμική είναι μοναδική και αδιαμφισβήτητη και το στοίχημα μιας ΝΕΑΣ προοπτικής ελκτικό και εφικτό. Το πλαίσιο αυτό δεν είναι απλά μια ΝΕΑ πρόταση για μια νέα εποχή. Είναι η νικηφόρα πρόταση εξουσίας της νέας κοινωνικής και πολιτικής πλειοψηφίας.

28. Τίθεται το ερώτημα : ποιό θα είναι το συλλογικό πολιτικό υποκείμενο αυτής της στρατηγικής ; Τί φορέα απαιτεί αυτή η στρατηγική για την προώθηση της ;

Τα ερωτήματα αυτά, ίδια σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους έχουν διαφορετικές απαντήσεις σε κάθε ιστορική περίοδο. Μιλάμε, λοιπόν, για ένα **σύγχρονο ανανεωμένο, λαϊκό, δημοκρατικό σοσιαλιστικό φορέα :**

- με συνεκτικό και αντιδογματικό ιδεολογικοπολιτικό πλαίσιο και συνείδηση
- δημοκρατικό και λειτουργικό
- ανοιχτό στην κοινωνία, διασυνδεμένο με τις δυνάμεις της

Ένα τέτοιο ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να είναι κόμμα αστικής εξουσίας. Είναι πράγματι, κόμμα εξουσίας. Ικανό, δηλαδή, να ασκήσει πολιτική εξουσία με σκοπό την ανόρθωση και αναδιοργάνωση της κοινωνίας. Ένα τέτοιο ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να είναι κόμμα διαχείρισης της εξουσίας, γιατί κάτι τέτοιο αντιβαίνει στο ιδεολογικοπολιτικό του πλαίσιο. Ένα τέτοιο ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να είναι αποκλειστικά κόμμα στελεχών ή πολύ χειρότερα, εξειδικευμένων τεχνοκρατών, γιατί αυτό αντιβαίνει στο χαρακτήρα του να είναι ανοιχτό στην κοινωνία. Μόνο ένα μαζικό και συνειδητοποιημένο ΠΑΣΟΚ μπορεί να κινητοποιήσει τις κοινωνικές δυνάμεις για το δημοκρατικό άλμα.

Ένα τέτοιο ΠΑΣΟΚ βρίσκεται στον αντίποδα των "κλειστών ηγετικών κύκλων" και των φατριών. Ένα τέτοιο ΠΑΣΟΚ δεν είναι γραφειοκρατικό – αφού είναι δημοκρατικό. Ούτε πλαδαρό και ασύντακτο – αφού είναι λειτουργικό. **Ούτε κόμμα μελών "μιας χρήσης" για να εξυπηρετεί η ηγετική κάστα τους ιδιοτελείς σκοπούς διαιώνισης της εξουσίας της. Ένα τέτοιο ΠΑΣΟΚ δεν έχει καμία σχέση με ένα συγκεντρωτικό μηχανισμό κορυφής**. Η ηγεσία του οποίου για το μόνο που ενδιαφέρεται είναι για τη νομή της εξουσίας, τη διατήρηση της και την απόσπαση μιας αφυδατωμένης συναίνεσης. Ένα τέτοιο ΠΑΣΟΚ είναι το συλλογικό πολιτικό υποκείμενο, που δρα προσανατολιστικά και συνεκτικά στην κοινωνική πλειοψηφία. **Κεντρικός ρόλος του είναι η παραγωγή, η συστηματική παρέμβαση, η στήριξη και η επαναξιολόγηση της πολιτικής του δημοκρατικού σοσιαλισμού.**

Στα πλαίσια των νέων θεσμών της ελληνικής κοινωνίας των Ευρωπαϊκών εξελίξεων και των αναγκαιοτήτων στα Βαλκάνια και τη Μεσόγειο, ο ρόλος αυτός γίνεται περισσότερο αναγκαίος και επιτακτικός. Σε συνθήκες περισσότερο σύνθετες και απαιτητικές σε εθνικό – περιφερειακό επίπεδο, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ποιοτική συγκρότηση και η ικανότητα παρέμβασης πρέπει να βρίσκονται στο κατάλληλο επίπεδο για να ασκηθεί πολιτική.

29. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να είναι **αυτόνομο** έναντι των κυρίαρχων κοινωνικών – πολιτικών συσχετισμών και των στοχεύσεων τους. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να είναι αυτόνομο έναντι των κυρίαρχων κέντρων εξουσίας και των ποικίλων ομάδων πίεσης. **Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να στηρίζει αυτή την αυτονομία του στην ιδεολογική του αυτονομία, στην πολιτική του (στρατηγική) επάρκεια και στην οργανωτική του αυτοτέλεια. Η αυτονομία αυτή είναι απολύτως αναγκαία γιατί, σε τελική ανάλυση, αντιστοιχείται στα αυτόνομα εθνικά – κοινωνικά συμφέροντα και οράματα των κυριαρχούμενων δυνάμεων που είναι αντίθετα μ' εκείνα των κυρίαρχων τάξεων.** Η ιδεολογική και πολιτική αυτονομία του ΠΑΣΟΚ είναι, σε τελική ανάλυση, η ιστορική προϋπόθεση πραγμάτωσης της αυτόνομης προοπτικής των λαϊκών δυνάμεων της χώρας. Αυτές οι δυνάμεις μέσω του ΠΑΣΟΚ ζωντανεύουν τη δική τους ελπίδα και την ιστορική ανάγκη για χειραφέτηση.

Το ΠΑΣΟΚ επίσης δεν μπορεί να είναι ένα σχήμα ισορροπιών διαφόρων ομάδων – εκφραστών συμφερόντων (lobby). Δεν είναι ένα κακέκτυπο μιας συντεχνιακής κοινωνικής κατάστασης. Δεν είναι η ελληνική εκδοχή του Δημοκρατικού κόμματος των Η.Π.Α.. Κάτι τέτοιο θα το απέκοπτε από τη συνολική κοινωνική του προοπτική και θα ακύρωνε το ρόλο του. Μια κοινωνική προοπτική που απαιτεί τομές και όχι κατεστημένες ισορροπίες. **Απαιτεί πρωτοβουλίες και ανατροπές και όχι μέσους όρους ευστάθειας. Κίνηση, και όχι τέλμα. Η αυτονομία, λοιπόν, διαμορφώνει τους όρους ανάληψης της ιστορικής ευθύνης για το μεγάλο έργο της ανασυγκρότησης και του ανασχηματισμού.**

30. Αυτονομία δεν σημαίνει απόσπαση, περιχαράκωση από τις κοινωνικές δυνάμεις που εκφράζει το ΠΑΣΟΚ. Πολύ περισσότερο δεν σημαίνει κοινωνική μετατόπιση του. Το αντίθετο, η αυτονομία (ιδεολογική και πολιτική) του ΠΑΣΟΚ δεν είναι παρά η πρώτη αναγκαία συνθήκη για την σταδιακή αυτονόμηση (δηλ. τη χειραφέτηση) όλων των εκμεταλλευομένων δυνάμεων έναντι των κυρίαρχων τάξεων. Αυτό είναι το τελικό αποτέλεσμα της συνεχούς και αδιάσπαστης σύνδεσης του ΠΑΣΟΚ με τις κοινωνικές δυνάμεις. Και μέσω αυτής της σύνδεσης της ιδεολογικοπολιτικής συνειδητοποίησης τους και χειραφέτησης τους. Επομένως, η αυτονομία έχει σαν άλλη της πλευρά : "κόμμα ανοιχτό στην κοινωνία, διασυνδεδεμένο με τις δυνάμεις της". Τα παραπάνω σημαίνουν ότι το ΠΑΣΟΚ πρέπει να είναι :

- ικανό να ζει στους χώρους των κοινωνικών προβλημάτων και δράσεων και να τροφοδοτείται από αυτούς
- ικανό να προτείνει πειστικές πολιτικές αναλαμβάνοντας διαρκώς την ευθύνη της κοινωνικής τους αποδοχής
- ικανό να λειτουργεί ιδεολογικά, διαπαιδαγωγικά μέσα στις κοινωνικές διαδικασίες και στη δράση συγκροτώντας νέες αξίες και κριτήρια
- ικανό να αναπαράγεται μαζικά αποφεύγοντας ταυτόχρονα την άλωση και την αλλοτρίωση του χαρακτήρα του

31. Κλείνοντας, πρέπει να το πούμε ξανά.

Σ' αυτόν τον κόσμο των σφαιρών επιρροής και των απειλών, της εκμετάλλευσης και της βίας, του αυταρχισμού και των αποκλεισμών αλλά και των ανακατατάξεων, των νέων ευκαιριών και των μεγάλων προκλήσεων, οι ιδέες μας, οι ιδέες του Πατριωτισμού και του Σοσιαλισμού είναι πάντα και πολλαπλά επίκαιρες.

Έτσι και αλλιώς, το μέλλον είναι εκεί. Στην Ελλάδα και τον Κόσμο ολόκληρο. Κι ο δρόμος είναι η πολιτική, όσο κι αν η Αριστερά την έχει υποβαθμίσει και η δεξιά την έχει ισοπεδώσει. Κι ο οδηγός είναι η ιδεολογία και ας μιλούν για το τέλος των ιδεολογιών, κι ας έχουν κηρύξει το τέλος της Ιστορίας. Και μεις είμαστε ξανά εδώ !

Ξανά !

Για ένα σύγχρονο, ανανεωμένο, λαϊκό ΠΑΣΟΚ

ΜΩΡΑΪΤΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΝΟΤΑ

ΠΑΠΠΑΣ ΤΑΚΗΣ

ΤΖΙΟΛΑΣ ΛΕΥΤΕΡΗΣ

ΧΩΡΑΦΑΣ ΒΑΓΓΕΛΗΣ

ΔΗΛΩΣΗ
του Ελευθερίου ΤΖΙΟΛΑ,
μέλους της Κ.Ε.

Η εισήγηση μας (των πέντε (5) μελών της Κ.Ε.) αποτελεί μια θετική, υπεύθυνη κίνηση. Είναι μια προσπάθεια να γίνει ο δημόσιος προσυνεδριακός **διάλογος ουσιαστικός και ελκτικός :** για τη **φυσιογνωμία** και τις **προοπτικές** του ΠΑΣΟΚ, για την **επανασύνδεση του με τις λαϊκές τάξεις και στρώματα**, για τη **σύγκλιση** και **ανασύνθεση της Δημοκρατικής Αριστεράς**.

Αποτελεί μια συμβολή για μια **ελπιδοφόρα, ενωτική διέξοδο** από το τέλμα και την πτωτική πορεία.

Η **διέξοδος** αυτή αφορά και πρέπει να στηριχθεί σ' όλα τα μέλη και στελέχη του ΠΑΣΟΚ. Αφορά και πρέπει να στηριχθεί σ'όλες τις ευρύτερες δυνάμεις που κινούνται και αγωνιούν μαζί με το ΠΑΣΟΚ. Αφορά όλες τις δυνάμεις της Αριστεράς και της Δημοκρατικής Παράταξης που εξακολουθούν να προσδοκούν τις μεγάλες και πρωτοποριακές πρωτοβουλίες από το ΠΑΣΟΚ.

Γι' αυτούς τους λόγους το κείμενο μας αυτό ζητούμε **να δοθεί προς συζήτηση και ζύμωση σ' όλες τις Οργανώσεις βάσης** στα πλαίσια του προσυνεδριακού διαλόγου. Ενώ ταυτόχρονα αποτελεί και κείμενο δημόσιας παρέμβασης και διαλόγου.

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
Γραμματέας Τομέα Συνδικαλισμού ΠΑΣΟΚ

Ομόφωνη Εισήγηση της Γραμματείας του Τομέα Συνδικαλισμού

ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Για :

Τις εργασιακές σχέσεις

Την κοινωνική ασφάλιση και το κράτος πρόνοιας

Τις Δημόσιες επιχειρήσεις

Η τελευταία δεκαετία του 20ου αιώνα, η δεκαετία των μεγάλων αλλαγών και των καταλυτικών εξελίξεων, τελειώνει.

Οι κρίσιμες και βασικές πολιτικές επιλογές της μη δογματικής αριστεράς στις εργασιακές σχέσεις, τη κοινωνική ασφάλιση, το κοινωνικό κράτος, ιστορικά δικαιώνονται.

Το Ευρωπαϊκό μοντέλο του Κοινωνικού Κράτους, ως απάντηση στο Βιομηχανικό μοντέλο παραγωγής, αποδείχτηκε αποτελεσματικό και ικανό να εξασφαλίσει την απαραίτητη ισορροπία ανάμεσα στις ανάγκες της παραγωγής και τις ανάγκες της κοινωνίας με επίκεντρο τον άνθρωπο.

Η οικοδόμηση του υφιστάμενου μοντέλου εργασίας και του συνόλου των σημερινών δομών του κοινωνικού κράτους, είναι αναμφίβολα το διαχρονικό πολιτικό αποτέλεσμα, αγώνων, κατακτήσεων αλλά και ιστορικών συμβιβασμών της Ευρωπαϊκής αριστεράς, και της κοινωνικής πάλης των εργαζομένων και των ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων.

Με την ίδια λοιπόν πολιτική ευθύνη και κοινωνική ευαισθησία, στο λυκαγεύς της τρίτης χιλιετηρίδας, η Ευρωπαϊκή αριστερά καλείται και πάλι σε συνεργασία με τον κόσμο της εργασίας, να οριοθετήσει τα νέα πολιτικά προτάγματα της δικής της ευθύνης απέναντι στις αδήριτες εξελίξεις και τις καταλυτικές αλλαγές που συντελούνται στη Χώρα μας, την Ευρώπη και τον Κόσμο ολόκληρο, με ρυθμούς και ταχύτητες πρωτόγνωρες σε σχέση με τον αιώνα που φεύγει.

Η αναζήτηση των νέων σύγχρονων πολιτικών απαντήσεων δεν σημαίνει ΠΟΤΕ ότι εγκαταλείπουμε τις αρχές μας, ότι αρνούμαστε τον κοινωνικό χάρτη που οι δικοί μας αγώνες οικοδόμησαν στην Ευρώπη και σ' όλο τον Κόσμο.

Η συνεχής αναζήτηση και η επικαιροποίηση των πολιτικών ευθυνών μας αποτελούσε πάντα και αποτελεί και σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε, τη δύναμη που για δύο αιώνες τώρα κράτησε ζωντανή, ωφέλιμη και αποτελεσματική, τη σκεπτόμενη, Σοσιαλιστική Ευρωπαϊκή αριστερά.

Σήμερα η αναζήτηση της επικαιροποίησης των πολιτικών ευθυνών μας, επιβεβαιώνει την διαχρονική δυνατότητά μας να προσαρμόσουμε τη δράση μας και τις πολιτικές μας, με γνώση και συνείδηση της διαχρονικής μας ευθύνης να είμαστε και πάλι εμείς αυτοί που θα οικοδομήσουμε στη νέα εποχή τις βασικές συνιστώσες των πολιτικών που στο επίκεντρό τους θα έχουν τον άνθρωπο και τον κόσμο της εργασίας.

Μπροστά στα νέα δεδομένα που δημιουργούνται στη χώρα μας, στην Ευρώπη και στον Κόσμο ολόκληρο, από την διεθνοποίηση της οικονομίας, τη ραγδαία ανατροπή του βιομηχανικού μοντέλου παραγωγής και τις συνακόλουθες επιπτώσεις αυτής της μεγάλης διαρθρωτικής αλλαγής στο σύνολο των δομών του Κοινωνικού Κράτους και τις εργασιακές σχέσεις, εμείς ως συντελεστές και δημιουργοί των δομών που δοκιμάζονται και απειλούνται από κατάρρευση και ανατροπή δεν μπορούμε να μείνουμε ούτε θεατές, ούτε αποδυναμωμένοι υπερασπιστές δομών που η αδήριτη νομοτέλεια της εξέλιξης αμφισβητεί και θέτει σε κρίση.

- Το Κίνημά μας δεν αποδέχεται ως ήττα την διαδικασία προσαρμογής, ακόμα και των δικών του κατακτήσεων στα θέματα, της Εργασίας, της Κοινωνικής Ασφάλισης, του Κράτους Πρόνοιας, του ρόλου των Δημόσιων Οργανισμών και Επιχειρήσεων, όταν οι συνθήκες επιβάλλουν αλλαγές και προσαρμογές.

- Στη βάση της παραπάνω αρχής, κρίνουμε ότι το Κίνημά μας έχει πολιτική ευθύνη και χρέος να μελετήσει και σε συνεργασία με το Συνδικαλιστικό Κίνημα των εργαζομένων και των άλλων Παραγωγικών Φορέων να καθορίσει την πορεία και τους όρους προσαρμογής **του παραδοσιακού μοντέλου εργασίας στις νέες συνθήκες που επιβάλλει, το οικοδομούμενο με ταχύτατους ρυθμούς νέο τεχνολογικό μοντέλο παραγωγής.**

- Στη βάση της ίδιας πολιτικής αρχής, δεν αποδεχόμαστε ως ήττα ή υποχώρηση, αλλά ως πρόκληση δράσης και δημιουργίας την πολιτική μας ευθύνη να είμαστε και πάλι εμείς αυτοί που θα επανασχεδιάσουμε ένα νέο σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, ικανό να δώσει απαντήσεις με την ανάπτυξη, ενός ολοκληρωμένου δικτύου προστασίας, την αποτροπή αδιεξόδων και την ανατροπή αξεπέραστων προβλημάτων του υφιστάμενου συστήματος, έστω και αν αυτός ο επανασχεδιασμός αφορά και επηρεάζει ρυθμίσεις που με τη δική μας πολιτική ευθύνη θεσπίστηκαν σε περιόδους που επιβάλλονταν αυτές οι επιλογές.

1. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

α. Οι Τεχνολογικές εξελίξεις της εποχής μας που ανάμεσα στα άλλα έχουν ως βασική συνιστώσα τη δυνατότητα ταχύτατης διάδοσης της γνώσης και της πληροφορίας, καθώς και η διεθνοποίηση της οικονομίας, με βασικό χαρακτηριστικό τον εντονότατο ανταγωνισμό, έχουν οδηγήσει σε ανακατανομή του παραγομένου πλούτου σε βάρος των εργαζομένων και εκτεταμένη ανεργία ιδιαίτερα στις ανεπτυγμένες οικονομίες.

β. Απέναντι σ' αυτή την απειλή, οι πολιτικές δυνάμεις της προόδου και της δημιουργίας, σε συνεργασία με τα συνδικάτα, οφείλουν να σχεδιάσουν και να προωθήσουν με συγκεκριμένες θεσμικές ρυθμίσεις, **εθνικού , ευρωπαϊκού και παγκόσμιου χαρακτήρα**, ένα νέο μοντέλο ευημερίας με βασικές παραμέτρους την πλήρη απασχόληση , την διεύρυνση των επιλογών επαγγελματικής κατάρτισης, και την αναβάθμιση των ποιοτικών παραμέτρων της ζωής των εργαζομένων τόσο στο χώρο της εργασίας όσο και στον ελεύθερο χρόνο τους.

γ. Η ανακατανομή του παραγόμενου πλούτου πρέπει σε πρώτη φάση να γίνει, **με τη σταδιακή μείωση του ημερήσιου - εβδομαδιαίου - μηνιαίου και ετήσιου χρόνου εργασίας, με την επαναρρύμθιση των εργασιακών σχέσεων, και τη σταδιακή αύξηση της ίδιας της αμοιβής της εργασίας.**

δ. Ο προσδιορισμός αυτής της πορείας, πρέπει και μπορεί να αποτελέσει τη νέα σαφή διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στη σύγχρονη και σκεπτόμενη αριστερά και στις πολιτικές δυνάμεις που, χωρίς να οραματίζονται το μέλλον, αντιμετωπίζουν το παρόν με τη μονοσήμαντη λογική της συσσώρευσης όλων των διαρθρωτικών προβλημάτων

στον παράγοντα της εργασίας και τον ίδιο τον κόσμο της εργασίας.

Αν η εξέλιξη αυτή δεν ρυθμιστεί και δεν καθοριστούν οι όροι και οι προϋποθέσεις κατανομής και ανακατανομής του παραγομένου πλούτου, από την αύξηση που προκαλεί σ' αυτόν η παραγωγικότητα της εργασίας, τα οφέλη θα κατανέμονται όλο και πιο άνισα με αρνητικούς δέκτες αυτής της επίπτωσης μόνο τους ίδιους τους εργαζόμενους.

2. Η ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΣΤΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΚΑΙ ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΧΡΟΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η πολιτική επιλογή του ΠΑΣΟΚ για την νέα ρύθμιση του χρόνου εργασίας πρέπει να συνδυάζεται με την ταυτόχρονη μείωση του συνολικού χρόνου εργασίας σε ημερήσια βάση.

Η νέα ρύθμιση του ημερήσιου και εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας, είναι ορθή επιλογή γιατί μόνο έτσι αντιμετωπίζεται η αναγκαιότητα δημιουργίας θετικών προϋποθέσεων σε επιχειρήσεις που βρίσκονται σε καθεστώς ενός συνεχώς διευρυνόμενου ανταγωνισμού.

Η άρνηση αυτής της πραγματικότητας ουσιαστικά απειλεί την ίδια την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και ουσιαστικά οδηγεί στην διεύρυνση της ανεργίας.

Ωστόσο αυτή ακριβώς η διαδικασία προσαρμογής του ημερήσιου και εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας πρέπει ν' αποτελέσει τη βάση για τη συνολική μείωση των ωρών εργασίας, γιατί μόνο έτσι επιμερίζονται ισόμερα τα οφέλη με στόχο την οικοδόμηση όρων και προϋποθέσεων δραστικής μείωσης της ανεργίας.

Η προσπάθεια της οικοδόμησης μιας νέας ευρωπαϊκής πολιτικής για την κοινωνική συνοχή και την ουσιαστική καταπολέμηση της ανεργίας που ξεκίνησε από την Εσση και οριοθετήθηκε πιο τολμηρά στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, πρέπει να ολοκληρωθεί με μια γενικευμένη απόφαση μιας επόμενης Συνόδου Κορυφής που θα επιβεβαιώνει ,

την πολιτική απόφαση των Σοσιαλιστών, για την οικοδόμηση μιας νέας τολμηρής πολιτικής που θα στοχεύει στην κοινωνική συνοχή και στην Ευρώπη της πλήρους απασχόλησης.

Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι σήμερα οι Σοσιαλιστικές δυνάμεις της Ευρώπης έχουν ανάγκη από τον προσδιορισμό ενός δρόμου που με σαφήνεια να αντιστοιχεί στην δική τους πολιτική ταυτότητα.

Ο δρόμος του 35ωρου, της πλήρους απασχόλησης και της οικοδόμησης μιας ισχυρής, οικονομικά και κοινωνικά Ευρώπης, είναι η μόνη ίσως οδός που σήμερα μπορεί να κατοχυρώσει και να διευρύνει την πολιτική δυναμική όλων των Σοσιαλιστικών Κομμάτων της Ευρώπης.

Επίσης ο νέος δρόμος της προσαρμογής των υφιστάμενων εργασιακών σχέσεων στις απαιτήσεις που δημιουργεί το νέο τεχνολογικό μοντέλο παραγωγής, δεν μπορεί και δεν πρέπει να οριοθετείται από τη δογματική αντίληψη των νεοφιλελεύθερων επιλογών για πλήρη απαρίθμηση αλλά από την καθαρή πολιτική θέση των σοσιαλιστών, για μια τολμηρή επαναρύθμιση που θα καθορίζει τους νέους σύγχρονους κανόνες εργασίας.

3. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Αν δεν αντιμετωπίσουμε την μετάβαση του σημερινού συστήματος της κοινωνικής ασφάλισης σ' ένα νέο σύστημα που θα στηρίζεται σε αρχές κοινωνικής δικαιοσύνης και οικονομικής και λειτουργικής βιωσιμότητας, τότε είναι βέβαιο ότι τα όποια μέτρα προσαρμογής, μπορεί να παρατείνουν τον χρόνο ζωής των υφισταμένων δομών της κοινωνικής ασφάλισης ωστόσο η χρονική στιγμή του πλήρους αδιεξόδου θα είναι πάντα ορατή και μεσοπρόθεσμη απειλή.

Η πλήρης κατάρρευση των υφισταμένων δομών του κοινωνικού κράτους είναι μπροστά μας και ακριβώς αυτή την απειλή πρέπει να συνειδητοποιήσουμε και να ανατρέψουμε.

Τα όποια μέτρα λοιπόν λαμβάνουμε στην προοπτική της μετάθεσης της χρονικής στιγμής της οριστικής και αναπότρεπτης κρίσης και κατάρρευσης, είναι μέτρα που μπορεί να έχουν νόημα ΜΟΝΟ με την προϋπόθεση της ανάπτυξης ενός ολοκληρωμένου σχεδίου που θα στοχεύει στην οικοδόμηση ενός **νέου - εντελώς νέου κοινωνικού κράτους** που θα εγγυάται το μέλλον των επόμενων γενεών του κόσμου της εργασίας.

4. ΤΟ ΑΝΑΜΟΡΦΩΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΕΠΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΡΕΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ.

- Από την **αρχή της παραμονής του Κοινωνικού Ασφαλιστικού Συστήματος στον έλεγχο του Δημοσίου**.

- Από την **αρχή της καθολικότητας** που θα διασφαλίζει το ελάχιστο αποδεκτό δίκτυο κοινωνικής προστασίας, αρχή βέβαια που θα μπορούν να απολαμβάνουν όλοι οι πολίτες που δεν αρνούνται να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους για την ένταξή τους στην παραγωγική κοινωνία και οικονομία και την διεύρυνση του σ' όλα τα **ΑΜΕΑ**, και άλλες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

- Και από την **αρχή της ανταποδοτικότητας** στη βάση ανταποδοτικών οικονομικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης που θα σχεδιάζονται και θα υλοποιούνται είτε από το κράτος με τη σύμφωνη γνώμη και την συμβολή των κοινωνικών και παραγωγικών συντελεστών, είτε από άλλες μορφές οικονομικής οργάνωσης, μορφές όμως που θα πιστοποιούνται και θα ελέγχονται από τις Δημόσιες Αρχές.

Η προώθηση με ενιαίους κανόνες των βασικών παραμέτρων που θα εγγυώνται τη βιωσιμότητα των μέτρων εφαρμογής, θα διασφαλίζουν την λειτουργία αρχών κοινωνικής και ασφαλιστικής καθολικότητας, καθώς και η ταυτόχρονη ανάπτυξη αρχών ανταποδοτικότητας οι οποίες αντικατροπτίζουν την εφευρετικότητα, την ωριμότητα και την αποδοτικότητα των κοινωνικών και παραγωγικών συντελεστών

μιας οργανωμένης κοινωνίας και οικονομίας, αποτελούν τις αρχές και κατευθύνσεις δράσης που δημιουργούν ρεαλιστικές και αισιόδοξες προοπτικές για την εξελικτική αλλά σαφή και ασφαλή οικοδόμηση ενός σύγχρονου και βιώσιμου κοινωνικού κράτους.

Το νέο κοινωνικό κράτος, δεν μπορεί να παραβλέπει την αναγκαιότητα της καθολικής εγκαθίδρυσης ενός δικτύου κοινωνικής προστασίας, και αναμφίβολα στο νέο κοινωνικό κράτος δεν μπορεί οι ανταποδοτικοί συντελεστές του να μην αντιστοιχούνται στις παραγωγικές και αναπτυξιακές συνιστώσες μιας ανταγωνιστικής οικονομίας.

Στο νέο κοινωνικό κράτος, το καθολικό το ελάχιστο αποδεκτό, πρέπει να οικοδομεί τη βάση της κοινωνικής συνοχής, ενώ ταυτόχρονα το καινοτόμο και το ανταποδοτικό, πρέπει ν' αντικατροπτίζουν την διαρκή αναζήτηση μιας εθνικής οικονομίας και κοινωνίας για να βελτιώσει τη θέση της στον παγκόσμιο οικονομικό χώρο.

Ο σαφής προσδιορισμός των παραπάνω βασικών αρχών στην προοπτική οικοδόμησης ενός αποδεκτού βιώσιμου και δίκαιου νέου κοινωνικού κράτους πρέπει και μπορεί ν' αποτελέσουν τη νέα και σαφή πολιτική γραμμή που θα οριοθετεί τις επιλογές της αριστεράς απέναντι στις πολιτικές δυνάμεις που αντιμετωπίζουν την ίδια την προοπτική ύπαρξης του κοινωνικού κράτους ως βασικό εμπόδιο στην απαίτηση του μέλλοντος για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας σ' ένα κόσμο δίχως οικονομικά σύνορα.

Οι δυνάμεις της αριστεράς, δεν αρνούνται να αναμετρηθούν με τις απόψεις της δεξιάς σ' επίπεδο αρχών, ιδεών και πολιτικών εφαρμογών, σ' ένα κόσμο, που αλλάσει, σ' ένα κόσμο με συνεχώς διευρυνόμενα τα οικονομικά του σύνορα.

Αυτό που οφείλει να αποτρέψει η αριστερά είναι, είτε η αναμέτρηση αυτή να γίνει με ιδεολογικά εργαλεία που σήμερα δεν μπορούν να ισχύσουν, είτε η εξελικτική πορεία να καθοριστεί με απούσα και μη δρώσα την ίδια την αριστερά.

Το κρίσιμο λοιπόν θέμα είναι, ένα και μοναδικό, μια τολμηρή και υπεύθυνη συζήτηση πάνω σ' όλα τα σύγχρονα προβλήματα, που θα οδηγήσει και πάλι την αριστερά στο επίκεντρο των εξελίξεων με όπλο τις ανανεωμένες, επίκαιρες και βιώσιμες προτάσεις, απόψεις και θέσεις που συλλογικά θα επεξεργαστούμε και ενωτικά θα προωθήσουμε.

5. Η ΘΕΣΗ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΠΟΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.

Η μεταφορά εξουσίας ολοένα και περισσότερα από τα εθνικά όργανα στα υπερεθνικά, διαφοροποιεί αντικειμενικά προσανατολισμούς και συντελεστές βαρύτητας στην πολιτική μας.

Πέρα από τις αδήριτες αναγκαιότητες προσαρμογών που επιβάλλει η συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, υπάρχουν ευρύτερα όργανα όπως η Παγκόσμια Οργάνωση Εμπορίου που επιβάλλει - στις χώρες όπως η Ελλάδα που συμμετέχουν σ' αυτήν- δεδομένα που περιορίζουν την άσκηση εθνικής πολιτικής με τα χαρακτηριστικά π.χ. τη δεκαετία του 80.

Ωστόσο αν η Ελλάδα είναι υποχρεωμένη να σεβαστεί αυτούς τους κανόνες και να δρα με τη λογική της επιβίωσης, στα πλαίσια ενός παγκοσμιοποιουμένου παιχνιδιού, η υποχρέωση αυτή δεν αντίκειται σε μια άλλη δέσμευση που απορρέει από αναλλοίωτα χαρακτηριστικά της ιδεολογικοπολιτικής μας ταυτότητας, για τη συμβολή του ΠΑΣΟΚ και της Ελλάδας στην αλλαγή των κανόνων του παιχνιδιού σε μια άκρως άναρχη παγκόσμια οικονομία χωρίς αρχές, αξίες και ανθρωπισμό.

Η επικυριαρχία του χρηματιστηριακού κεφαλαίου σήμερα, επί του παραγωγικού κεφαλαίου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ρεαλιστικά για την άσκηση εθνικής πολιτικής, αλλά πρέπει ταυτόχρονα, να αποτελεί και ένα εν δυνάμει πολιτικό και ιδεολογικό αντίπαλό μας.

Η αναγκαιότητα για μια κοινωνική " GATT ", π.χ. για την επιβολή αντισταθμιστικών φόρων στην ανασφάλιστη εργασία, στην παιδική εργασία κ.λ.π., είτε η απορρόφηση τμήματος της υπεραξίας από την εξέλιξη της τεχνολογίας υπέρ της μείωσης των ωρών εργασίας και συνακόλουθα της ανεργίας, πρέπει να αποτελούν βασικά, σταθερά και δυναμικά χαρακτηριστικά μιας διεθνούς προσπάθειας του ΠΑΣΟΚ μαζί με τα προοδευτικά Κόμματα και Κινήματα για την οικοδόμηση ενός μετώπου αντίστασης στη σημερινή πραγματικότητα.

Στην κατεύθυνση αυτή κρίνουμε σκόπιμο ότι, το ΠΑΣΟΚ τόσο στα πλαίσια της Ε.Ε. όσο και της συμμετοχής του σε υπερεθνικούς Οργανισμούς (ΟΟΣΑ), έχει χρέος ως Σοσιαλιστικό Κόμμα να θέτει για συζήτηση και ωρίμανση, θέσεις που δίνουν βιώσιμες απαντήσεις στα διλήμματα που θέτει η πραγματικότητα της συνεχούς διεύρυνσης της διεθνοποιημένης οικονομίας.

Στα πλαίσια αυτά, πιστεύουμε ότι πρέπει, σε συνεργασία, μ' άλλα Σοσιαλιστικά και Σοσιαλδημοκρατικά Κόμματα, να θέσουμε ως αίτημα τη συγκρότηση στα οργανωτικά πρότυπα του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου, μιας **Παγκόσμιας Οργάνωσης Κοινωνικών Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων**.

Η Π.Ο.Κ.Δ.& Υ. πρέπει να στοχεύει στην εμπέδωση τις αντιλήψεις ότι η συνεχής διεύρυνση του ανταγωνισμού στα πλαίσια της νέας πραγματικότητας δεν μπορεί να μετατρέπεται εν δυνάμει, ως μοχλός ανατροπής κεκτημένων κοινωνικών δικαιωμάτων.

Στα πλαίσια αυτής της νέας Παγκόσμιας Οργανωτικής Δομής, οι Σοσιαλιστές θα πρέπει να απαιτήσουν τη θέσπιση κανόνων παγκόσμιας θέσπισης ενός ελάχιστου παρα-

δεκτού οικονομικού πόρου ως ποσοστού επί της % που θα αφορά το σύνολο των παραγομένων προϊόντων και υπηρεσιών ενός οικονομικού πόρου, που θα τροφοδοτεί τις κοινωνικές πολιτικές κάθε χώρας με στόχο, την ανάπτυξη ενός ελάχιστου διχτύου κοινωνικής προστασίας που θα υπερβαίνει τα γεωγραφικά σύνορα και θα οικοδομεί έτσι μια οικουμενική πολιτική κοινωνικής αλληλεγγύης.

6. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΤΩΝ ΔΕΚΟ ΣΕ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Βασικές παραδοχές

Η πολιτική του ΠΑΣΟΚ για την μερική μετοχοποίηση των μεγάλων ΔΕΚΟ και η λειτουργία τους με βάση το Νόμο 2414 είναι μια καθαρή πολιτική θέση οριοθετημένη από το 1994.

Η πολιτική επιλογή της μερικής μετοχοποίησης των ΔΕΚΟ στρατηγικής σημασίας δεν θέτει σε αμφισβήτηση τον έλεγχο τους Δημοσίου, αντίθετα μάλιστα, λύνοντας το πρόβλημα της χρηματοδότησης των αναπτυξιακών τους προγραμμάτων, διασφαλίζει την προοπτική τους σ' ένα περιβάλλον ιδιαίτερα ανταγωνιστικό.

Το ξεκαθάρισμα με τον πλέον σαφή και κατηγορηματικό τρόπο των πολιτικών που ακολουθούμε τόσο στις ΔΕΚΟ, όσο και σε μια σειρά επιχειρήσεις που ήταν ενταγμένες παλαιά στον ΟΑΕ ή λειτουργούσαν με τον έλεγχο του Δημοσίου, πρέπει να γίνει άμεσα.

Η συνειδητοποίηση της μεγάλης αλλαγής

Ακόμα και σήμερα, στελέχη του χώρου μας αγνοούν τη νέα πραγματικότητα που δημιουργούν οι ισχύουσες οδηγίες της ΕΕ, με βάση τις οποίες το μονοπωλιακό καθεστώς

που ίσχυε για μια σειρά μεγάλες ΔΕΚΟ, έχει σήμερα ολικά ή μερικά ανατραπεί.

Η συνειδητοποίηση αυτής της νέας πραγματικότητας δεν έχει ολοκληρωμένα συζητηθεί και αναλυθεί, μέσα από την ανάπτυξη, ενός υπεύθυνου εσωκομματικού διαλόγου.

Ο νέος ρόλος των ΔΕΚΟ στρατηγικής σημασίας και οι νέες προκλήσεις, που η κάθε μια απ' αυτές αντιμετωπίζει, πρέπει εξειδικευμένα να οριοθετηθεί με απόλυτη σαφήνεια και καθαρότητα.

Η μεγάλη αυτή αλλαγή, αναμφίβολα δημιουργεί μια νέα - εντελώς νέα βάση - ανάπτυξης της συνδικαλιστικής λειτουργίας και δράσης σ' αυτούς τους Οργανισμούς.

Οι συνδικαλιστικές ηγεσίες των ΔΕΚΟ, ακόμα και οι ηγεσίες που αντιστοιχούν στον πολιτικό χώρο του ΠΑΣΟΚ, αντιμετωπίζουν δικαιολογημένα με αμηχανία και ανασφάλεια το μετασχηματισμό των ΔΕΚΟ σε επιχειρήσεις λειτουργούσες σ' ένα ανταγωνιστικό διεθνές και εθνικό περιβάλλον.

Ο νέος ρόλος των συνδικάτων είναι πολύ πιο δύσκολος, πολύ πιο σύνθετος και αναμφίβολα πολύ πιο πολιτικός.

Αν ως κόμμα και ως παράταξη δεν αναλύσουμε τη νέα πραγματικότητα στις ΔΕΚΟ, είναι βέβαιο ότι οι συνδικαλιστικές ηγεσίες των επιμέρους χώρων, αμυνόμενες και νοιώθοντας ανασφάλεια σε σχέση με τις εξελίξεις, είτε θα

αντιδρούν σ' αυτές, είτε στην καλύτερη περίπτωση δεν θα μπορούν να χαράξουν άξονες συνδικαλιστικής δράσης, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις αυτών των εξελίξεων απέναντι στους εργαζόμενους.

Η νέα πραγματικότητα που επηρεάζει και καθορίζει την πορεία μεταρρυθμίσεων και αλλαγών στις ΔΕΚΟ

Αν τις προηγούμενες δεκαετίες, η αναγκαιότητα ανάπτυξης μιας ΔΕΚΟ, απαιτούσε μεγάλες επενδύσεις που αντικειμενικά αδυνατούσε το ιδιωτικό κεφάλαιο να διαθέσει, σήμερα με τις διαστάσεις που έχουν πάρει οι αγορές κεφαλαίου ο λόγος αυτός ελάχιστα ισχύει.

Σήμερα, οι δημόσιες επενδύσεις και οι κρατικοί προϋπολογισμοί, τις περισσότερες φορές, αδυνατούν να χρηματοδοτήσουν τέτοιες επενδυτικές δραστηριότητες.

Η ανταγωνιστική παρουσία δημοσίων επιχειρήσεων με δραστηριότητες ιδιωτικών επιχειρήσεων σε παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών που σήμερα αναπτύσσονται από μόνες τους, είτε στην βάση των ευνοϊκών γι' αυτές νομοθετικών ρυθμίσεων, εθνικού και ευρωπαϊκού επιπέδου (οδηγίες και κανονισμοί ΕΕ) από τα πράγματα ανατρέπουν σταθερές που καθόριζαν τους όρους βιωσιμότητας των δημόσιων επιχειρήσεων σε περιόδους μονοπωλιακής λειτουργίας.

Οι γενεσιουργές αιτίες μιας βαθιάς διαρθρωτικής κρίσης στις μεγάλες ΔΕΚΟ

Η αναπόφευκτη ταύτιση ή ο άμεσος επηρεασμός της Διοίκησης των μεγάλων ΔΕΚΟ από την εκάστοτε κεντρική Κυβέρνηση και κατ' επέκταση από το Κόμμα, η άσκηση πολιτικών στους τομείς της ανάπτυξης, των επενδύσεων και της αξιοποίησης του προσωπικού, στη βάση όχι μόνο των πολιτικών και κοινωνικών προτεραιοτήτων αλλά στη βάση προσωπικών και μικροπολιτικών επιλογών, εν δυνάμει έχουν ανατρέψει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που είχαν οι μεγάλες ΔΕΚΟ.

Η ανταγωνιστική παρουσία δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων σε προϊόντα και υπηρεσίες, από τα πράγματα δημιουργούν την αναγκαιότητα ύπαρξης ανταγωνιστικών δομών στο επίπεδο της διεύθυνσης, της χρηματοδότησης των επενδύσεων, της προβολής των προϊόντων κ.λ.π.

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η συνακόλουθη πολυπλοκότητα και η πολυευελιξία που επιβάλλουν αυτές οι εξελίξεις στο επίπεδο των διεθνών συνεργασιών, των χρηματοδοτήσεων της προώθησης των προϊόντων κ.λ.π, καθιστούν αναποτελεσματικές τις δομές μιας παραδοσιακής δημόσιας επιχείρησης και αναδεικνύουν την αναγκαιότητα μιας μεγάλης θεσμικής μεταρρύθμισης.

Η σαφής οριοθέτηση των πολιτικών μας θέσεων για το μετασχηματισμό των ΔΕΚΟ σε παραγωγικές και βιώσιμες Επιχειρήσεις

Στα πλαίσια των παραπάνω διαπιστώσεων κρίνουμε ότι η γενική πολιτική μας θέση για το μετασχηματισμό των ΔΕΚΟ σε παραγωγικές και βιώσιμες Επιχειρήσεις καθορίζονται από τις παρακάτω αρχές:

1η ΑΡΧΗ: Η ανάπτυξη και λειτουργία των ΔΕΚΟ, σ' ένα αυξανόμενο ανταγωνιστικό περιβάλλον για το ΠΑΣΟΚ δεν αντιμετωπίζεται με την υιοθέτηση μιας πολιτικής άκριτων ιδιωτικοποιήσεων.

Η δική μας πολιτική οριοθετείται, με την άσκηση επιθετικών πρωτοβουλιών για την Οργανωτική και Λειτουργική ανασυγκρότηση των ΔΕΚΟ, με την εφαρμογή σύγχρονων Οργανισμών Προσωπικού, την αυτοχρηματοδότηση των επενδυτικών τους προγραμμάτων με την μερική μετοχοποίησή τους - όταν αυτό είναι αναγκαίο -, με την μελέτη ολοκληρωμένων επιχειρησιακών προγραμμάτων και την δεσμευτική εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών από τις Διοικήσεις με την υπογραφή συγκεκριμένων Συμβολαίων Διαχείρισης.

2η ΑΡΧΗ: Ο σταθερός έλεγχος του 55% τουλάχιστον των ΔΕΚΟ που, έστω και αν λειτουργούν σε ανταγωνιστικό περιβάλλον, παρέχουν προϊόντα και υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας, είναι πάγια θέση του ΠΑΣΟΚ, μια θέση που στοχεύει στην παρουσία του Κράτους σε δραστηριότητες και τομείς που επηρεάζουν άμεσα την ποιότητα προϊόντων και υπηρεσιών ευρείας κατανάλωσης ή καθολικής χρήσης.

Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση - Μακέτες εξωφύλλων - Διαχωρισμοί
Lumière
Ιφ. Αθ. Γιαννοπούλου
Παπαρρηγοπούλου 12 & Λαγκαδά - Περιστερι
Τηλ.:

Μοντάζ - Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία
Γραφικές Τέχνες
Γρηγόρης Αθ. Γιαννόπουλος
Παπαρρηγοπούλου 12 & Λαγκαδά - Περιστερι
Τηλ.:

ΠΑΣΟΚ